

2021 UNHCR YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ KILAVUZ İLKELERİ: **ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BELİRLENMESİ**

Bu belge genel dağıtım için hazırlanmıştır. Tüm hakları saklıdır. Bu raporun kaynağının gösterilmesi kaydıyla ticari amaçlar hariç olmak üzere çoğaltılması ve çevrilmesine izin verilir.

Bu kılavuz ilkeler UNHCR'nin dünya genelindeki personeli, ortakları ve mevkidaşlarının katkılarından ve geri dönüşlerinden yararlanmıştır. Yüksek Yarar Prosedürü Araç Kutusunda bir teşekkür listesi bulunmaktadır.

Kapak Fotoğrafı © UNHCR/Russell

Fraser, 2018 Mizanpajı: REC DESIGN

© UNHCR 2021

UNHCR
The UN Refugee Agency

2021 UNHCR YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ KILAVUZ İLKELERİ:
ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BELİRLENMESİ

İÇİNDEKİLER

Anahtar Terimler: Tanımları ve Açıklamalar 10

Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri Hakkında 14

Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri: Genel Bakış ve Hedef Kitle 14
Kılavuzun Hedef Kitlesi 16

KISIM I- Yüksek Yarar Prosedürünün Arka Planı, Teorisi ve Yasal Çerçevesi 18

Giriş 19

Bölüm 1. UNHCR Yüksek Yarar Prosedürünün Kapsamı ve Tarihçesi 20

1.1. UNHCR ve Çocuğun Yüksek Yararı 20
Bölüm Özeti 20
1.1.1 UNHCR'ninyetki alanı 20
1.1.2 UNHCR Yürütme Komitesi Kararı No. 107 22
1.1.3 UNHCR Çocukların Korunması Çerçevesi 23

1.2 Yüksek Yarar Prosedürü Kapsamı 24
Bölüm Özeti 24
1.2.1 Farklı ortamlarda Yüksek Yarar Prosedürü 24

1.3 UNHCR tarihçesi: Yüksek Yarar İlkesinin uygulamaya geçirilmesi 28
Bölüm Özeti 28
1.3.1 UNHCR'de Yüksek Yarar İlkesi 28
1.3.2 Çocuğun Yüksek Yararın Belirlenmesine Dair UNHCR Kılavuz İlkeleri 2008 28
1.3.3 Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri 2021 29

Bölüm 2. Yüksek Yarar İlkesi ve Prosedürü Yasal ve Politika Çerçevesi 32

21 Uluslararası yasal çerçeve 32
Bölüm Özeti 32

2.1.1 Çocuk Hakları Sözleşmesi 32
2.1.2 "Yüksek yarar" teriminin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde kullanımı 33
2.1.3 Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 14 33
2.1.4 Yüksek Yarar İlkesi'nin Diğer Yasal Kaynakları 35

2.2 Yüksek Yarar Prosedürü ve Çocuk Koruma Sistemleri 36
Bölüm Özeti 36
2.2.1 Yüksek Yarar Prosedürü ve Çocuk Koruma Sistemleri 37

2.3 Yüksek Yarar Prosedüründe Usule İlişkin Tedbirler 44
Bölüm Özeti 44

2.4 Karar Verme Sürecinde Çakışan Hakları Dengeleme 48
Bölüm Özeti 48
2.4.1 Karar verme sürecinde göz önünde bulundurulacak hususlar 48
2.4.2 Dört Etken Analizi 50

KISIM II- UNHCR Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Çerçevesi: Yüksek Yarar Prosedürü 56

Giriş 57

Bölüm 3. Yüksek Yarar Prosedürü: Mülteci Çocuklar için Vaka Yönetimi 58

3.1 Yüksek Yarar Prosedürüne Genel Bakış 58
Bölüm Özeti 58
3.1.1 Mülteci koruma vaka yönetimi 58
3.1.2. Genel olarak çocuklar veya belirli çocuk grupları için Yüksek Yarar İlkesinin uygulanması 61
3.1.3 Münferit çocuklar için Yüksek Yarar İlkesinin uygulanması 62
3.1.4. Yüksek Yarar Prosedürü için Yol Gösterici İlkeler 64

3.2 Yüksek Yarar Prosedürü: Adım-Adım Prosedür 66
Bölüm Özeti 66
3.2.1 YYP Prosedürünün Adımları 66
3.2.2 Tespit 68
3.2.3 Yüksek Yarar Değerlendirmesi 76
3.2.4 Vaka Planı 78
3.2.5 Vaka Planının Uygulanması 79
3.2.6 Takip ve İnceleme 82
3.2.7 Vakanın kapatılması ve devri 83
3.2.8 Farklı durumlardaki çocuklara Yüksek Yarar Prosedürüyle yanıt vermek 84

3.3 Çocuklar ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne Katılımı **89**
Bölüm Özeti 89
3.3.1 Çocuk katılımına dair göz önünde bulundurulması gereken genel hususlar 90
3.3.2 Çocuğun görüşlerinin alınması 92
3.3.3 Aile üyelerinin ve çocuğa yakın olan diğer kişilerin görüşlerinin alınması 94

3.4 Yüksek Yarar Prosedürünün Uygulamaya Geçirilmesi **95**
Bölüm Özeti 95
3.4.1 Yüksek Yarar Prosedürleri için Ortaklıklar 95
3.4.2 Yüksek Yarar Prosedürleri için Standart Operasyon Prosedürlerinin Geliştirilmesi 101
3.4.3 Yüksek Yarar Prosedürü için Personel ve Kaynak Sağlama 103
3.4.4 Yüksek Yarar Prosedürünün kalitesini güvence altına almak için izleme 109

3.5 Yüksek Yarar Prosedürü için Bilgi Yönetimi **112**
Bölüm Özeti 112
3.5.1 Veri koruma 112
3.5.2 Çocukla İlgili Mevcut Bilgileri Doğrulama 115
3.5.3 Yüksek Yarar Prosedürü için bilgi toplama 116
3.5.4 Bilgilerin saklanması 117
3.5.5 Bilgilerin paylaşımı 118
3.5.6 Yüksek Yararı Prosedürü Programlaması için verilerin analiz edilmesi 127

3.6 Genç Bireyler ve Yüksek Yarar Prosedürü **128**
Bölüm Özeti 128
3.6.1 Genel bakış 129
3.6.2 Yüksek Yarar Prosedürü Sürecindeyken 18 yaşına ulaşan çocuklar için prosedürler 130
3.6.3 Risk altındaki genç yetişkinler için prosedürler 130
3.6.4 Yaş tespiti 131
3.6.5 Kayıtlı yaşını değiştirmek isteyen çocuklar 132

3.7 Acil Durumlarda Yüksek Yarar Prosedürleri **133**
Bölüm Özeti 133
3.7.1 Transit halindeki çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürü 133
3.7.2 Tahliye ortamında Yüksek Yarar Prosedürleri 134
3.7.3 Sınırlı erişim ortamlarında Yüksek Yarar Prosedürleri 135

3.8 Yüksek Yarar Prosedürü içerisinde Bakım Seçeneklerinin Değerlendirilmesi **136**
Bölüm Özeti 136
3.8.1 Aile Kayıp Araştırma Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü 137
3.8.2 Alternatif Bakım ve Yüksek Yarar Prosedürü 139
3.8.3 Vasilerle Çalışmak 143

BÖLÜM 4. UNHCR TARAFINDAN YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ 144

Giriş **144**

4.1. Refakatsiz ve Ailesinden Ayrı Düşmüş çocuklar için Kalıcı Çözümler **146**
Bölüm Özeti 146
4.1.1 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı 147
4.1.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir? 148
4.1.3 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır 150
4.1.4 Gönüllü geri dönüş 152
4.1.5 Yerel bütünleşme 154
4.1.6 Yerleştirme 154
4.1.7 Mültecilerin üçüncü ülkelere kabulüne ilişkin tamamlayıcı yollar 156

4.2 İstisnai Durumlarda Risk Altındaki çocuklar: **158**
Bölüm Özeti 159
4.2.1 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı 159
4.2.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir? 160
4.2.3 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır 160
4.2.4 Refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocukların aile birleşimi için istisnai durumlar 161
4.2.5 Geçici bakım için istisnai durumlar 164
4.2.6 Diğer risk altındaki çocuklar için kalıcı çözümler 165
4.2.7 Risk altındaki çocuklar için diğer istisnai durumlar 167

4.3 Ebeveynlerinin Rızası Olmadan Bir Çocuğun Ebeveynlerinden Ayrılması ve Velayet sorunları **168**
Bölüm Özeti 168
4.3.1 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı 169
4.3.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir ? 169
4.3.3 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır 170
4.3.4 Ebeveynlerin Ayrılması ve Velayet Hakları 171
4.3.5 Ebeveynlerin ağır zarar vermesi 172

Bölüm 5. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süreci ve Karar Verme 178

Giriş **178**

5.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Sürecine İlişkin Roller ve Sorumluluklar **178**
Bölüm Özeti 178
5.1.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü 179
5.1.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü 179

5.1.3 Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi 180
5.1.4 Vaka Çalışanları 180

5.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli 181

Bölüm Özeti 181
5.2.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin Amacı 181
5.2.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin Oluşturulması 182
5.2.3 Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli Prosedürleri 187
5.2.3 Birden fazla yerde Yüksek Yararın Belirlenmesi Panellerinin Kurulması 188

5.3 Yüksek Yararın Belirlenmesi için Kolaylaştırılmış Karar Alma Prosedürleri 189

Bölüm Özeti 189
5.3.1 Kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri ne zaman kullanılmalıdır 189
5.3.2 Kolaylaştırılmış prosedürlerin oluşturulması 190

5.4 Yüksek Yararın Belirlenmesi Kararının Yeniden Tartışmaya Açılması 192

Bölüm Özeti 192
5.4.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Kararının Yeniden Gözden Geçirilmesi 193
5.4.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Kararının Yeniden Gözden Geçirilmesine Dair Prosedürler 194

UNHCR
The UN Refugee Agency

© UNHCR/Jordi Matas

ANAHTAR TERİMLER: TANIMLARI VE AÇIKLAMALAR

SIĞINMACI terimi yetkili makamlarca mülteci statüsü henüz tanımlanmamış ancak uluslararası koruma talebinde bulunmuş olması mülteci olabileceği ihtimaline istinaden belirli bir koruma statüsü hakkı veren bireyleri ya da bireysel mültecilik statüsünün belirlenmesinin pratik olarak mümkün olmadığı bir durumda büyük gruplara dâhil olarak ülkeye giren bireyleri ifade eder. Bu Kılavuz amaçları uyarınca hem sığınmacı hem de mülteci statüsündeki çocuklar için aynı ilke ve usuller uygulanacaktır zira her iki kategori de UNHCR'nin yetki alanında olup *kişi bakımından* değerlendirilir.[1]

YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ (YYP)
Sığınmacı ve mülteci çocuklar için UNHCR vaka yönetimi çerçevesidir. Aynı zamanda belli koşullarda UNHCR'nin ilgi alanındaki diğer çocuklar için de uygulanabilir. Yüksek Yarar Prosedürü çocuk koruma vaka yönetimi anahtar adımları ile birlikte UNHCR Yüksek Yararın Belirlenmesi (YYB) sürecini de içermekte olup hedeflenmiş, yapılandırılmış, sistematik, sürekli ve koordineli desteğe ihtiyaç duyan risk altındaki çocuklar için uygulanır. Koruma risklerinin ve çocukların ihtiyaçlarının ele alınmasına yönelik olarak alınan karar ve gerçekleştirilen eylemlerin çocuğun yüksek yararına uygun olmasını sağlar. Yüksek Yarar Prosedürü mülteci koruma vaka yönetimi içerisinde yer alıp bununla bağlantılıdır.

Çocuk Hakları Komitesi, "çocuğun yüksek yararın" bir usul kuralı olduğu kadar, asli bir hak ve temel, yorumlayıcı bir hukuk ilkesi olduğunu belirtmiştir. Buna göre sorumlu tüm aktörler bir çocuğun yüksek yararının kendisini doğrudan etkilemeyen bireysel vaka yönetimi de dâhil olmak üzere çocuğu etkileyen tüm kararlarda göz önünde bulundurulması gereken bir hak olarak kabul edilmesini garanti etmek üzere gereken tedbirleri almak zorundadır.

Bu Kılavuzda belirtildiği gibi Yüksek Yarar Prosedürü, UNHCR ve ortaklarının UNHCR'yi ilgilendiren çocuklar için bireysel vaka yönetimini üstlendiğinde bu yönergeye uymak için UNHCR tarafından uygulanan usuller, kurallar ve güvencelerin tamamı anlamına gelmektedir.

Yasa koyucular, sosyal güvenlik personeli ve adli ve göçmenlik makamları gibi ulusal aktörler tarafından çocukların yüksek yararlarını değerlendirmek ve belirlemek için uygulanan prosedürler, genel olarak **"ULUSAL YÜKSEK YARAR PROSEDÜRLERİ"** olarak anılacaktır. Bu türden ulusal prosedürler çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilir ve Çocuk Hakları Komitesi tarafından tarif edildiği şekliyle bu ulusal yüksek yarar prosedürleri için uygulanacak usule ilişkin tedbirler Uluslararası yasal çerçeve başlıklı Bölüm 2.1'de özetlenmiştir.

"YÜKSEK YARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ
UNHCR Yüksek Yarar Prosedürlerindeki altı adımdan ikincisi (bkz. Bölüm 2.2: Yüksek Yarar Prosedürü ve Çocuk Koruma Sistemleri) anlamına gelmekte olup genellikle "değerlendirme" olarak anılmaktadır. Bu görevi yürütmek için UNHCR tarafından kullanılan prosedür aracına aynı zamanda Yüksek Yararın Değerlendirilmesi (YYD) denir. YYD, bir YYB'nin gerekli olduğu durumlar dışında, çocuklarla ilgili olarak harekete geçen UNHCR veya ortak personel tarafından yapılan ve bu tür bir eylemin çocuğun yüksek yararının öncelikli olarak dikkate almasını sağlamak için tasarlanmış bir değerlendirmedir. Değerlendirme, gerekli uzmanlığa sahip personel tarafından tek başına veya başkalarına danışılarak yapılabilir ancak çocuğun katılımı zorunludur.

Ayrıca çocukların yüksek yararları ulusal sistemlerde de değerlendirilmelidir. Çeşitli şekillerde yapılabileceği gibi "yüksek yarar değerlendirmesi" adıyla yapılması zorunlu değildir.

[1] UNHCR, *Mülteciler Yüksek Komiseri ve Komiserliğinin Yetki Belgesi,* Ekim 2013, erişim: http://www.refworld.org/docid/5268c9474.html (UNHCR'nin Yetki Belgesi).

" YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ" (YYB) çocuğu etkileyen özellikle önemli kararlar alırken çocuğun yüksek yararını belirlemek için tasarlanmış usule ilişkin katı tedbirlere sahip resmi UNHCR sürecini tanımlar. En iyi seçeneği değerlendirmek ve belirlemek için, ayrımcılık yapmadan yeterli çocuk katılımını sağlamalı, ilgili uzmanlık alanlarından gelen karar alıcıları içermeli ve tüm ilgili etkenleri dengelemelidir. **UNHCR Yüksek Yararın Belirlenmesi (YYB)** süreci bu kılavuzda açık şekilde ifade edilmektedir. Bir çocuğun yüksek yararı, çocuklar adına kararlar alan ulusal sistemlerde çalışan diğer aktörler tarafından da belirlenmelidir, ancak yukarıda belirtildiği gibi, bu süreç farklı biçimlerde gerçekleşebileceği gibi "yüksek yararın belirlenmesi" adıyla anılmayabilir.

"BAKIM SAĞLAYICI" çocuğa günlük bakım, koruma ve denetim sağlayan kişi anlamına gelmektedir. Bu tanım yasal sorumluluk anlamına gelmeyebilir. Mümkün olduğu her durumda, çocuğun günlük bakımını kimin sağladığı konusunda süreklilik olmalıdır. Geleneksel bakım sağlayıcı toplumdaki gelenek veya yaygın uygulamaların bir çocuğun günlük bakımını, korunmasını ve gözetimini sağlamasını ön gördüğü kişidir.

Bu Kılavuzda "bakım sağlayıcı" terimi çocuğa bakım sağlayan kişilere atıfla "ebeveynler" kelimesiyle birlikte ("ebeveynler ve bakım sağlayıcılar") belirtildiğinde, çocuğun ebeveynlerinden olmayan, geçici veya uzun vadeli olarak çocuğun hukuki ya da geleneksel bakımdan sorumlu birincil kişiyi ifade eder.

ÇOCUK *Çocuk Hakları Sözleşmesi* (ÇHS) Madde 1'de tanımlandığı şekliyle, "çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır."

"RİSK ALTINDAKİ ÇOCUK" daha geniş bir koruma ortamındaki risklere ve/veya bireysel koşullardan kaynaklanan risklere maruz kalmanın bir sonucu olarak yüksek risk altında olan çocuklardır.

Risk altındaki çocuklar tanımı refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklarla birlikte şiddet, sömürü, istismar veya ihmale maruz kalma riski veya öyküsü olan diğer çocukları da kapsar. Risk kategorileri özet listesi, UNHCR Yürütme Komitesi (ExCom) Kararları, No. 7, 2007 (c) paragrafında yer almaktadır.[2]

"UNHCR'Yİ İLGİLENDİREN ÇOCUKLAR" şunları içerir. UNHCR görev ve yetki alanı kapsamında olan tüm çocuklar. Buna mülteci, sığınmacı, ülke içinde yerinden edilmiş, geri dönen ve vatansız çocuklar dâhildir.

"ÇOCUK KORUMA VAKA YÖNETİMİ" doğrudan destek ve/veya yönlendirmeler yoluyla her bir çocuğun ve ailesinin ihtiyaçlarının uygun, sistematik ve zamanında ele alınmasına yönelik yaklaşımı tanımlar. [3]

"TAMAMLAYICI YOLLAR", kalıcı çözümlere ulaşamayan mültecilerin uluslararası koruma ihtiyaçlarını yeni beceriler öğrenme, eğitim alma ve işgücü piyasasına işçi olarak katkıda bulunma gibi haklarına erişim sağlayarak karşılamaktadır. Tamamlayıcı yollar, uluslararası koruma rejimi kapsamında mültecilere sağlanan korumanın yerine geçmez ancak, bu korumayı tamamlayıcı niteliktedir ve mültecilerin koruma ihtiyaçlarını karşılamak için küresel dayanışma, uluslararası iş birliği ve daha adil sorumluluk paylaşımı olarak hizmet verir. Yerleştirme ile karıştırılmaması gereken tamamlayıcı yollar, özellikle uzun süreli ve büyük ölçekli mülteci durumlarında, kalıcı bir çözüme ulaşma olasılığı çok az olan mültecilere sunulan geçici çözümlerin yelpazesini genişletmeye yardımcı olabilir. Tamamlayıcı yollar arasında insani kabul programları, topluluk sponsorluğu, insani vizeler, aile birleşimi, işgücü hareketliliği ve eğitim vizeleri yer alabilir.[4]

[2] Ayrıntılı tarifi için: UNHCR, ExCom Sonuçları 107 para. (c), https://www.unhcr.org/excom/exconc/4717625c2/ conclusion-children-risk.html

[3] İnsani Eylemde Çocuk Koruma İttifakı, *İnsani Eylemde Çocuk Koruma için Asgari Standartlar, 2019 Baskısı*, erişim için: : https://alliancecpha.org/en/system/tdf/library/attachments/cpms_2019_final_ en.pdf?file=1&type=node&id=35094

[4] Tamamlayıcı yollar hakkında daha fazla bilgi için bkz. https://www.unhcr.org/complementary-pathways.html

"ONAY", bir kişi tarafından yazılı veya sözlü bir beyanla veya açık bir olumlu eylemle, özgürce verilen ve bilgilendirilmiş herhangi bir mutabakat göstergesi anlamına gelir.[5] Çocuklar söz konusu olduğunda, genellikle çocuğun ebeveyninden veya vasisinin onayı alınmalı, çocuğun yaşı ve olgunluğuna göre çocuğun kendi rızası veya muvafakatı da alınmalıdır. **"Rıza"** çocuğun açık şekilde onayladığını veya istekli olduğunu ifade etmesidir. Ebeveynleri/vasileri ile bilgi paylaşmanın çocuğun yararına olmadığı veya ebeveynlerine/vasilere ulaşılamadığı durumlarda ebeveynlerin/vasilerin onayının alınması gerekli değildir. Sağlanan bilgiler ve rızanın/onayın ifade edilme şekli, çocuğun yaşına ve yetisine ve verildiği özel koşullara uygun olmalıdır.

"AİLE", toplumun en temel birimi olup tüm üyelerinin özellikle de çocukların esenlikleri ve gelişimi için doğal ortamı oluşturur..." (Sözleşme önsözünden).[6] **Aile** terimi biyolojik, evlat edinmiş ve koruyucu ebeveynleri ve gerekli olduğu veya uygun olduğunda, yerel geleneklerin öngördüğü şekilde geniş aile veya topluluk üyelerini içerecek şekilde geniş bir anlamda yorumlanmalıdır (Mad. 5)".[7] **"Aile birliği"** hakkı insan hakları belgelerinde ve uluslararası insani hukukta yerleşik bir haktır.

"VASİ", çocuğun yüksek yararını ve genel refahını koruyan ve çocuğun sınırlı yasal kapasitesini tamamlayan bağımsız bir kişi anlamına gelir. Vasi, genellikle, örneğin mahkemeler gibi ulusal yargı makamları tarafından atanır ve tüm işlemlerde bir ebeveynin çocuğunu temsil ettiği şekilde çocuğun yasal temsilcisi olarak hareket eder.[8] Çocuğun ebeveyni olmadıkları durumlarda bakım sağlayıcılar, ulusal sisteme bağlı olarak resmi olarak vasi olarak atanabileceği gibi atanmaya da bilirler.

"ÜLKE İÇİNDE YERİNDEN EDİLMİŞ KİŞİLER (ÜYEK)" evlerini veya mutat meskenlerini terk etmeye veya kaçmaya zorlanmış veya mecbur bırakılmış ve uluslararası olarak kabul edilen bir devlet sınırlarını geçmemiş kişi veya kişi gruplarıdır.

"KARIŞIK HAREKET" sığınmacılar, mülteciler ve göçmenler de dâhil olmak üzere farklı profillere ve ihtiyaçlara sahip farklı insan gruplarının ulusal ve uluslararası sınırlar içinde ve ötesindeki hareketini tanımlar.

"YETİM" hem annesinin hem de babasının öldüğü kesinleşen çocuklardır.

"MÜLTECİLER" 1951 Sözleşmesinde tanımlandığı üzere ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından ya da kamu düzenini ciddi şekilde bozan ve sonuç olarak uluslararası koruma gerektiren çatışma, genelleştirilmiş şiddet veya diğer koşullardan dolayı haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan kişilerdir.

"YURDUNA DÖNENLER" kendiliğinden ya da örgütlü şekilde yurduna geri dönen ancak henüz tamamen (yeniden) entegre olmamış eski mültecilerdir. UNHCR'nin yurda dönen kişilerle ilgili çalışmaları genellikle zaman sınırına tabi olup ana hedefi sorumluluğun başta kalkınma ortakları olmak üzere diğer aktörlere devredilmesidir. Bu terim, önceki ikamet yerlerine geri dönen ÜYEK'ler için de geçerlidir.

[5] UNHCR *UNHCR'nin İlgilendiği Kişilere Ait Kişisel Verilerin Korunması Politikasından adapte edilmiştir* , Mayıs 2015, erişim için : http://www.refworld.org/docid/55643c1d4.html , p.9.

[6] Çocuğun aile hayatı hakkı Sözleşme kapsamında korunmaktadır (Madde 16).

[7] BM Çocuk Hakları Komitesi (ÇHK), *Çocuğun yüksek yararının öncelikli olarak dikkate alınması hakkına ilişkin Genel Yorum No. 14 (2013) (Madde 3, paragraf 1)*, 2013, erişim için https://www.refworld.org/ docid/51a84b5e4.html

[8] Avrupa Temel Haklar Ajansı, Ebeveyn bakımından yoksun bırakılan çocuklar için vesayet: İnsan ticareti mağduru çocukların özel ihtiyaçlarını karşılamak için vesayet sistemlerini güçlendirmeye yönelik bir el kitabı, Haziran 2014, ISBN 978-92- 9239-464-6, erişim için: http://www.refworld.org/docid/53b14fd34.html; BM Çocuk Hakları Komitesi (CRC), Genel Yorum No. 6: Refakatsiz ve Ayrı Düşmüş Çocuklara Menşe Ülkeleri Dışında Muamele, 2005, erişim için: https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html

"AİLESİNDEN AYRI DÜŞMÜŞ ÇOCUKLAR" her iki ebeveyninden veya önceki yasal veya geleneksel bakımından sorumlu birincil kişiden (diğer akrabalarından olması şartı aranmaksızın) ayrı düşmüş çocuklardır. Bu nedenle, diğer yetişkin akrabaların eşlik ettiği çocuklar da bu tanıma girebilmektedir.

"ÇÖZÜM" Mülteciler için medeni, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal hakları için ulusal koruma sağlayan kalıcı bir yasal statü elde edilmesidir. Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için Çözüm, yerinden edilmeleriyle bağlantılı özel yardım ve koruma ihtiyaçlarının kalmaması ve yerinden edilmeleri nedeniyle ayrımcılığa uğramadan insan haklarından yararlanabilmeleridir.

.

"VATANSIZ KİŞİ", herhangi bir Devlet tarafından kendi yasalarının işleyişi uyarınca vatandaş olarak kabul edilmeyen bir kişidir. Bu tanım, sadece Sözleşmeye taraf olan tüm Devletler için değil, Uluslararası Hukuk Komisyonu, uluslararası teamül hukukunun bir parçası olduğu sonucuna vardığı için diğer Devletler için de geçerlidir.[9]

"REFAKATSİZ ÇOCUKLAR" her iki ebeveyninden ve diğer akrabalarından ayrı düşmüş ve yasayla veya gelenek yoluyla ona bakmakla sorumlu bir kişi tarafından bakılmayan çocuklardır. Bazı Devletlerin, mevzuatlarında ve politikalarında bu çocukların hâlâ "refakatsiz küçükler" olarak anıldığı unutulmamalıdır; UNHCR ise "refakatsiz çocuklar" terimini kullanmaktadır.

"GENÇLER/GENÇ KİŞİLER" Birleşmiş Milletler (BM) tanımına göre 15 ila 24 yaş arasındaki kişilerdir. Bu Kılavuzun birincil hedefi çocuklardır, ancak UNHCR, belirli durumlarda bir kişinin 18. doğum gününden sonra da korumanın gerekli olabildiğini kabul etmektedir. Bu nedenle, bazı durumlarda bu Kılavuz, 21 yaşına kadar olan gençler için kullanılabilir. [10]

[9] Bkz https://emergency.unhcr.org/entry/52865/stateless-person-definition

[10] Bu tanım, Uluslararası Gençlik Yılı (1985) hazırlıkları sırasında yapılmış ve Genel Kurul tarafından onaylanmıştır (bkz. A/36/215 ve karar 36/28, 1981).

YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ KILAVUZ İLKELERİ HAKKINDA

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) kendi yetki alanında bulunan tüm çocukların haklarını korur ve destekler. Bunu başarmak için, UNHCR ve ortakları, risk altındaki çocuklara odaklı, zamanında, sistematik ve koordineli destek verilmesi dâhil olmak üzere kapsamlı çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesini veya oluşturulmasını desteklemektedir.

*2021 UNHCR YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ (YYP) Kılavuz İlkeleri: Yüksek Yararın Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi (*YYP Kılavuzu) UNHCR'nin çocuk koruma görevinin bu kritik unsuru üzerine odaklanmaktadır. YYP **Kılavuzunun öncelikli amacı, aşağıdakiler yoluyla mülteci çocuklara yönelik koruma sonuçlarını iyileştirmede UNHCR ve ortak personeli desteklemektir:**

i. mülteci çocukların yüksek yararlarını kapsamlı bir çocuk koruma sistemi içerisine yerleştirmek ve

ii. tüm mülteci çocuklar için çocuk koruma vaka yönetimini güçlendirmek.

Bu kılavuz öncelikle sığınmacı ve mülteci çocuklar için tasarlanmıştır. Kılavuzda, kolaylık sağlaması açısından, bu iki çocuk grupları birlikte "mülteci çocuklar" olarak anılmaktadır. Kılavuz, belirli durumlarda UNHCR'yi ilgilendiren diğer çocuklar için de geçerli olabilir; buna ülke içinde yerinden edilmiş, geri dönmüş ve vatansız çocuklar dâhildir. Kılavuzun diğer ilgili çocuklarla ilişkisi hakkında daha ayrıntılı bilgi için aşağıdaki yetki bölümüne bakın.

Bu Kılavuz, Çocuğun Yüksek Yararın Belirlenmesine Dair 2008 UNHCR Kılavuz İlkeleri ve UNHCR YYB Kılavuz İlkelerinin Uygulanmasına dair 2011 Saha El Kitabının yerini almaktadır. Burada yer alan Kılavuz aile içi çocuk koruma sistemleri uygulaması ile 2008 Çocuğun Yüksek Yararın Belirlenmesine Dair UNHCR Kılavuz İlkelerini'nin 13 yıllık uygulanmasından elde edilen bilgilere dayanarak hazırlanmıştır. Bu Kılavuz 2018 yılında geçici olarak yayınlanmış ve 2020 yılında gerçekleştirilen dâhili ve dış görüşmeler neticesinde kesinleştirilmiştir.

Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri: Genel Bakış ve Hedef Kitle

YYP Kılavuzu birbiriyle bağlantılı iki kısma ayrılmıştır. Kılavuzun I. Kısmı, Yüksek Yarar İlkesi'nin tarihsel ve yasal temellerini ve UNHCR'yi ilgilendiren çocuklara uygulanışını açıklamaktadır. Ayrıca, Kılavuzun bu ilk bölümü, Yüksek Yarar İlkesi, YYP ve çocuk koruma sistemleri arasındaki bağlantıyı açıkça tanımlamayı amaçlamaktadır.

Kılavuzun II. Kısmı YYP''nin uygulanışına odaklanmaktadır. II. Kısımda, YYP'nin temel yol gösterici ilkelerinin yanı sıra, çocukların YYP yoluyla desteklenmesine ilişkin operasyonel hususlar, yaklaşımlar ve sorumluluklar hakkında rehber bilgiler sunmaktadır. Yüksek Yararın Belirlenmesi'nin (YYB) hangi koşullarda gerektiğini ve YYB'nin hayata geçirilmesini kapsamaktadır.

TABLO 1: Kılavuzun Hedef Kitlesi

KISIM I: Yüksek Yarar Prosedürünün Arka Planı, Teorisi ve Yasal Çerçevesi	
Bölüm 1	**Kılavuz İlkelerin kapsamının bir özeti ve UNHCR'nin geçmişine ve Yüksek Yarar İlkesini uygulama ve YYP geliştirme çalışmalarına genel bir bakış**
Bölüm 2	YYP'ye temel teşkil eden geniş yasal çerçeve
	YYP'nin çocuk koruma sistemlerine neden ve nasıl entegre edileceğine ilişkin ana hatlar
	YYP'ye dâhil edilen usule ilişkin tedbirlerin açıklanması
	Yüksek Yararı değerlendirmek ve belirlemek için çocuğun durumunun farklı unsurlarının nasıl ölçüleceğine/ unsurlarına nasıl ağırlık verileceğine dair genel bir bakış
KISIM II: UNHCR Vaka Yönetimi Çerçevesi: Yüksek Yarar Prosedürü,	
Bölüm 3	Temel çalışma alanları ve ilkeleriyle birlikte YYP adımları dâhil olmak üzere YYP'ne genel bir bakış
	Kaynakların yönetimi, ortaklıklar ve bilgi yönetimi dâhil olmak üzere YYP'nin hayata geçirilmesi ve gelişen durumlarda YYP'nin uygulanması hakkında rehberlik
	Karışık hareket halindeki çocuklar ve alternatif bakımdaki çocuklar gibi belirli durumlardaki çocuklarla ve gençlerle çalışma konusunda rehberlik.
Bölüm 4	Yüksek Yararının Belirlenmesi (YYB) çalışmasının belirli durumlarda neden, ne zaman ve nasıl başlatılacağı hakkında rehberlik
Bölüm 5	YYB için usule ilişkin katı tedbirler ve YYB sürecinin neden ve nasıl kurulacağı ve uygulanacağı konusunda rehberlik

Bu Kılavuz bir **çevrimiçi** Araç kutusuyla birlikte gelmektedir.[11] Bu Araç kutusu YYP Standart Operasyon Prosedürleri (SOP'ler) araç kiti, formlar, vaka çalışmaları, kontrol listeleri, kaynak materyaller ve diğer kılavuz bilgiler dâhil ilave kaynaklar havuzu olarak hizmet verecektir.

Kılavuzun Hedef Kitlesi

Kılavuz, dünya genelinde mülteci çocuklarla çalışan UNHCR personeli ve ortakları için hazırlanmıştır.

UNHCR bünyesi içinde, Kılavuzun birincil kullanıcıları, herhangi bir görevde veya yerde ve herhangi bir düzeyde çocuk koruma veya YYP konusunda çalışan personeldir. Buna şu kişiler dâhil olup aşağıdakilerle sınırlı değildir:

- Çocuk Koruma personeli
- Koruma personeli
- Toplum Temelli Koruma personeli
- Kayıt personeli
- Mülteci Statü Belirleme (MSB) personeli
- Mülteciler için çözümler üzerinde çalışan personel
- Yukarıdaki listede yer alan personelin süpervizörü olan tüm yöneticiler[12]

[11] Yüksek Yarar Prosedürü Araç kutusuna şu adresten erişilebilir: www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox

[12] YYP, diğer Mülteci Koruma Vaka Yönetimi bileşenlerinin (Kısım II Giriş) içinde ve bunlarla bağlantılı olduğundan, farklı bileşenler hakkında çalışan personel arasında koordinasyon ve iş birliği yapılması standart bir uygulamadır. Bu Kılavuz bu konuda da geçerli olup farklı bileşenler arasında daha etkili bir eşgüdüm ve iş birliği geliştirilmesini destekleyebilir.

Mülteci çocuk vakaları yöneten veya denetleyen **ortak kuruluşlar** da Kılavuzun birincil kullanıcılarıdır. Finanse edilen ve edilmeyen ulusal ve yerel hükümet/Devlet makamları, sivil toplum kuruluşları (STK'lar), inanç temelli kuruluşlar ve toplum temelli kuruluşlar ortak kuruluşlar arasında yer almaktadır ancak ortak kuruluşlar bunlarla sınırlı değildir. Ortak kuruluşlar içinde, Kılavuzun ana kullanıcılarının başta vaka çalışanları ve onların süpervizörleri olmak üzere vaka yönetimi üzerinde çalışan tüm personel olması amaçlanmaktadır. Genel olarak, bu, mülteci çocuklar ve UNHCR'yi ilgilendiren diğer çocuklarla çalışan tüm ilgili sosyal hizmet işgücü personelini[13] ve uzmanlarını içerebilir.

Kılavuz çocukların kullanımına uygun olarak hazırlanmamıştır. Bununla birlikte bazı çocuklar, özellikle yaşı daha büyük çocuklar, kılavuzda bulunan bilgileri ya da içeriği görmek veya anlamak isteyebilir. İlgili görüldüğü durumlarda, Kılavuz mevcut formatında paylaşılabilir veya bölümleri daha genç okuyucular için uyarlanabilir.

[13] Küresel Sosyal Hizmet İş Gücü İttifakı, sosyal hizmet işgücünü "sağlıklı gelişim ve refahı temin etmek üzere çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar, aileler ve topluluklarla çalışan çeşitli kamu çalışanı veya sivil toplum profesyonelleri ve yardımcı profesyonelleri ifade eden kapsayıcı bir kavram" olarak tanımlamaktadır. Sosyal hizmet işgücü, beşeri bilimler ve sosyal bilimler, yerele özgü bilgi, disipline özgü ve disiplinler arası bilgi ve becerilerin yanı sıra etik ilkeler baz alınarak hazırlanan önleyici, duyarlı ve teşvik edici hizmetlere odaklanır. Sosyal hizmet çalışanları, ihtiyaç duyulan hizmetlere erişimi kolaylaştırmak, yoksulluğu azaltmak, ayrımcılığa meydan okumak ve ayrımcılığı azaltmak, sosyal adaleti ve insan haklarını teşvik etmek ve şiddet, istismar, sömürü, ihmal ve ailenin ayrı düşmesini önlemek ve bunlara müdahale etmek için insanları, yapıları ve kuruluşları devreye sokar." Ayrıntılı bilgi için bkz.http://www. socialserviceworkforce.org/defining-social-service-workforce

GİRİŞ

I. Kısım'da UNHCR Yüksek Yarar Prosedürünün tarihsel, teorik ve yasal temelleri verilmekte ve Kılavuzun belirli bir bağlamda bir bütün olarak nasıl uygulanacağına ilişkin göz önünde bulundurulması önemli hususlar belirtilmektedir. UNHCR YYP Kapsamı ve Tarihçesi başlıklı 1. Bölümde UNHCR'nin rolü ve yetki alanına ilişkin arka plan bilgileri verilmekte ve aynı zamanda Yüksek Yarar Prosedürünün UNHCR politika ve uygulamalarındaki evrimi açıklanmaktadır. Bu bölümde aynı zamanda YYP Kılavuz İlkelerinin farklı durumlarda nasıl uygulanacağı belirtilmektedir.

YYP Yasal ve Politika Çerçevesi başlıklı 2. Bölümde genel olarak uluslararası yüksek yarar prosedürlerinin yasal çerçevesi ana hatlarıyla ortaya konulmaktadır. Ayrıca, bu YYP Kılavuz İlkelerinin kullanılması da dâhil olmak üzere, ulusal yüksek yarar prosedürlerini güçlendirmek için nasıl çalışılacağı konusunda UNHCR'ye özel rehberlik sağlar. Son olarak, Yüksek Yarar İlkesi ve uluslararası hukuk ile uluslararası politika ve UNHCR politikasına dayalı olarak, usule ilişkin tedbirlerin uygulanmasına ve YYP içinde karar almada birbiriyle çelişen hakların dengelenmesine dair önemli normatif kılavuz ilkeler sağlamaktadır.

© UNHCR/Georgina Goodwin

BÖLÜM 1. UNHCR YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜNÜN KAPSAMI VE TARİHÇESİ

1.1. UNHCR VE ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI

Bölüm Özeti

- Mülteci, sığınmacı, vatansız, yurduna dönen ve ülke içinde yerinden edilmiş çocuklar da dâhil olmak üzere, yetki alanına giren tüm çocukların haklarını korumak ve geliştirmek UNHCR'nin görevidir.
- Sorumlu Devlet makamlarının, ilgili bir çocuğun temel haklarını yeterince koruyamaması veya korumak istememesi durumunda, UNHCR, uluslararası koruma görevini yerine getirmek için gereken, YYP denetim ve uygulanması da dâhil olmak üzere, tüm önlemleri alabilir.
- UNHCR'nin *Çocukların Korunması Çerçevesi* (2012) adlı yayını çocuklar için uygulanacak yüksek yarar prosedürlerinin daha geniş çocuk koruma programının bir parçası olarak tanımlamaktadır. UNHCR, ortaklar ya da hükümetler tarafından uygulanmasına bakılmaksızın Yüksek Yarar prosedürleri her koşulda daha geniş çocuk koruma sistemlerine entegre edilmelidir.

1.1.1 UNHCR'nin yetki alanı

Mülteciler

UNHCR'ye mültecilere uluslararası koruma sağlama ve Hükümetlerle birlikte mültecilerin sorunlarına kalıcı çözümler araştırma görevleri verilmiştir. UNHCR Tüzüğü'nün 8(a) Bendi ve 1951 Sözleşmesinin Önsözü, UNHCR'ye mültecilerin korunmasına yönelik uluslararası sözleşmelerin uygulanmasını denetleme sorumluluğu vermektedir. Sığınmacılar da aynı zamanda *kişi bakımından*, yani şahıs olmaları gereği UNHCR yetki alanına girer. Mülteci görevi, mültecilerin konumundan bağımsız olarak dünya genelinde tüm mülteciler için geçerlidir.

UNHCR'ye görevi kapsamında ve Uluslararası Hukukta öngörüldüğü üzere, dünyanın tamamında ve ev sahibi ülkelerin onayladığı herhangi bir anlaşma olup olduğuna bakılmaksızın, mültecilere uluslararası koruma sağlama görevi *açıkça* verilmiştir. UNHCR görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, temel insan haklarının korunmasını sağlamak üzere bireyler veya gruplar adına müdahalelerde bulunarak koruma faaliyetleri yürütür. Bu görev sorumluluğu, koruma faaliyetlerinin doğrudan UNHCR tarafından, finanse edilen ortakları aracılığıyla veya UNHCR'yi ilgilendiren kişilerle ilgili üçüncü şahıslar tarafından yerine getirilip getirilmediğine bakılmaksızın yürütülür. Sorumluluk her koşulda ortaklarının faaliyetlerini koordine eden ve gözleyen UNHCR'ya aittir. Bu itibarla, UNHCR, Devletin tüm mülteci çocuklar için yüksek yarar prosedürlerini uygulayamaması veya yeterince uygulayamaması durumunda, kendi liderliğinde YYP uygulanması da dâhil olmak üzere mülteci çocukların korunması konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir (bkz. Bölüm 2.2.1 Yüksek Yarar Prosedürü ve Çocuk Koruma Sistemleri).

Her koşulda, mülteci sorunlarına kalıcı çözümün uluslararası, bölgesel ve ulusal eşgüdümle, sorumluluğun Hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve diğer paydaşlar arasında paylaşılması ve ortak şekilde çalışılması yoluyla elde edilebileceği akılda tutulmalıdır.

Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesinin (KMMÇ) uygulanması yoluyla öğrenilen derslere dayanılarak ortaya çıkan Mültecilere Yönelik Küresel Mutabakat (MYKM) daha adil sorumluluk paylaşım çerçevesini ortaya koymaktadır. MYKM ve buna müteakip oluşturulan ortaklıklar yüksek yarar prosedürlerinin farklı durumlarda teşvik edilmesi ve uygulanması çabalarına girişilmesi için daha geniş bir temel teşkil edebilir.

Mültecilerin göçmenlerle birlikte hareket ettiği **karma hareketlilikte**, UNHCR mültecilerin uluslararası korunması sorumluluğunu sürdürür ve bu nedenle YYP hükümleri geçerli olacaktır (YYP'nin aşağıdaki karma hareketlilik hallerinde uygulanmasına ilişkin olarak bkz. 3.7.1 Transit halindeki çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürleri).

Yurda dönenler

UNHCR yurtlarına dönen eski mültecilere yönelik koruma ve çözüm üretme görevini üstlenmiştir. Genel Kurul (GK) tarafından onaylanan 40 No'lu Yürütme Komitesi Kararı'nın (l) bendi, mültecilerin yurtlarına geri dönüşlerinin sonuçlarıyla ilgili meşru endişelerini kabul ederken, gönüllü geri dönüş süreçleriyle / işlemleriyle bağlantılı olarak UNHCR'nin rolünü teyit etmektedir. UNHCR'nin bu alandaki yetki ve görevleri, başlangıçta mültecilerin menşe ülkelerine sınırı geçtikten sonra sorumluluğunun sona erdiği ön kabulden, yeniden entegrasyon yardımı sağlama ve yurda döndükten sonra tedavilerini izleme gibi alanlara kadar genişletilerek yeniden çizilmiştir. UNHCR, menşe ülke ve sığınma ülkesi veya ülkeleriyle geri dönüş ve yeniden entegrasyon konularında düzenli olarak üç taraflı anlaşmalar yapmaktadır. UNHCR'nin rolü aynı zamanda kalkınma yardımı sağlamak üzere kalkınma aktörleriyle birlikte geçiş düzenlemeleri yapmayı da içermektedir.

Vatansız kişiler

UNHCR, mülteci kriterlerini karşılayan vatansız kişilere ilişkin olan, Statü'nün 6 (A) (II) paragrafı ve 1951 tarihli Sözleşmesi'nin 1 (A) (2) maddesi uyarınca vatansız mülteciler için sorumluluklar belirlemiştir. Yürütme Komitesi, 1995 yılında Genel Kurul tarafından onaylanan, Vatansızlığın Önlenmesi ve Azaltılması ve Vatansız Kişilerin Korunmasına ilişkin kapsamlı bir kararı kabul etmiştir. Bu karar metni UNHCR'nin mülteci olmayan vatansız kişilere ilişkin görevlerinin gelişimini ve geniş anlamda da vatansızlığın önlenmesi ve azaltılmasına yönelik çabaları pekiştirmiştir. Müteakip Yürütme Komitesi Kararları ve Genel Kurul Kararları, UNHCR'nin yetkisini daha da geliştirmiş ve iyileştirmiş ve komiserliğin hareket etmeye yetkili olduğu dört farklı alana işaret etmiştir: vatansızlığın belirlenmesi, önlenmesi ve azaltılması ve vatansız kişilerin korunması.

Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler (ÜYEK)

UNHCR, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için genel bir yetkiye sahip olmasa da, Genel Kurul tarafından, belirli koşullar altında, özel operasyonlar yoluyla ülke içinde yerinden edilmiş kişilere insani yardım sağlanması ve korumanın artırılması çabalarına dâhil olmak üzere yetkilendirilmiştir. UNHCR'nin ülke içinde yerinden edilmiş kişiler lehine yaptığı faaliyetlere yönelik gereklilikler şunlardır:
Genel Sekreterden veya Birleşmiş Milletler'in yetkili bir ana organından özel bir talep/yetki; ilgili devletin veya diğer kuruluşların rızası; ülke içinde yerinden edilmiş kişilere erişim güvencesi; UNHCR'nin faaliyetleri için yeterli kaynakların, özel uzmanlığın ve deneyimin bulunması; diğer kurumlarla bütünlüklü çalışma ve personel güvenliğinin gereken şekilde sağlanması. UNHCR'nin ülke içinde yerinden edilmiş kişilere yönelik çabaları, bugün büyük ölçüde, her ne kadar ilgili kuruluşların yetkilerine tam olarak uygun olarak faaliyet gösterse de Acil Yardım Koordinatörü (AYK) liderliğinde Kurumlar Arası Daimî Komite bağlamında geliştirilen İnsani Reform ve Dönüştürücü

Gündemin kurumlar arası koordinasyon yaklaşımıyla tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, 2005 yılının ortalarında, UNHCR'nin kamp koordinasyonu/yönetimi ve acil barınma alanlarında koruma ve eş-liderlik konularında küresel küme liderliğini üstlenmesine karar verildi. ÜYEK'lerin ve mültecilerin aynı bölgede ikamet ettikleri durumlarda, Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Acil Yardım Koordinatörü, Küme yaklaşımının mı yoksa Mülteci Koordinasyonu modelinin mi kullanılacağına müştereken karar verir- her iki durumda da, mülteci koordinasyonu hakkında UNHCR'nin yetkisi geçerlidir.

1.1.2 UNHCR Yürütme Komitesi Kararı No. 107

UNHCR Yürütme Komitesinin (ExCom) Risk Altındaki Çocuklara ilişkin 107 Sayılı Kararı (2007), tüm devletler ve UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi prosedürlerini uygulamaya davet ederek UNHCR'nin Yüksek Yarar prosedürlerine aktif şekilde katılımı için bir temel ve çerçeve sağlamaktadır. Karar'da çocuğun katılımı ve ulusal çocuk koruma sistemlerinin rolü vurgulanmaktadır.

107' Numaralı Yürütme Komitesi Kararı'ndan alıntı:

g) Devletlerin, UNHCR'nin ve diğer ilgili kurumların ve ortakların **çocukların yüksek riske maruz kalmasını önlemek** için yakın işbirliği içinde çalışmasını ve gerektiğinde **aşağıda listelenen genel önleme, müdahale ve çözüm önlemleriyle** yanıt vermesini *tavsiye eder*:

(i) Devletlerin ilgili çocuk koruma sistemleri çerçevesinde, **çocuğun yüksek yararının belirlenmesi için ayrım gözetmeksizin gereken çocuk katılımını kolaylaştıran uygun prosedürlerin kullanılması:** çocuğun görüşlerine yaşına ve olgunluğuna uygun olarak gereken ağırlığın verilmesi; ilgili uzmanlık alanlarına sahip karar vericilerin dâhil olması; ve en iyi seçeneği değerlendirmek için ilgili tüm etkenlerin dengelenmesi ;

(i) UNHCR'da ise**, yüksek yarar belirleme prosedürünü** diğer ilgili kurum ve ortaklarla iş birliği içinde ve Devletlerin çocuk koruma sistemlerine saygı duyarak **yürütmesi.**

(g) *Ayrıca,* Devletlerin, UNHCR'nin ve diğer ilgili kurumların ve ortakların, belirli daha geniş çevresel veya bireysel risk faktörlerini ele almak için aşağıdaki önleme, müdahale ve çözüm önlemlerini uygulamalarını tavsiye eder:

(i) Risk altındaki çocuklar için bir koruma ve kalıcı çözüm aracı olarak yerleştirmenin kullanımını arttırmak; uygun olduğunda, aile üyelerinin farklı yerlerde aynı anda işlenmesinin yanı sıra çocukların bir aile ortamında her iki ebeveynle birlikte kalacağı çocuk koruma tercihini kabul ederek, aile üyelerinin kimler olduğunu dikkate alarak aile birliğine yönelik daha esnek bir yaklaşım benimseyin; ve ebeveynlerden sadece birinin üçüncü bir ülkeye yerleştirildiği, velayet anlaşmazlıklarının yetkili makamların bulunmaması veya bunlara erişilememesi ya da resmi belgelerin mültecilerin veya akrabalarının güvenliğini tehlikeye atma ihtimali olduğundan menşe ülkeden edinilememesi gibi durumlar dâhil üçüncü ülkeye yerleştirilme kararına dayanak teşkil edecek **UNHCR yüksek yararın belirlenmesinin rolünün** kabul edilmesi;

1.1.3 UNHCR Çocukların Korunması Çerçevesi

Yürütme Kurulu Karar No. 107 ile bir Çocuk Koruma Çerçevesi, 2012, (Çerçeve)[14] şekillendirilmiş olup bu çerçeve çocuk korumanın UNHCR çalışmalarının merkezinde yer aldığını, küresel anlamda çocuk koruma alanındaki çalışmaların ve uzmanlığın giderek arttığını kabul etmiştir. Bu Çerçeve, UNHCR'ın çocuk koruma alanındaki anlayış ve çabalarını genişletmiştir. Ayrıca, çocukların karşı karşıya olduğu koruma risklerini azaltmak ve bunlara yanıt vermek için aile, topluluk, ulusal ve uluslararası tüm düzeylerdeki yükümlülük sahipleri için eylemleri içeren bir çocuk koruma sistemleri yaklaşımı uygulamıştır. Çerçeve, yüksek yarar prosedürlerinin kapsamlı bir çocuk koruma sistemi içerisinde yürütülmesi için ortakların, ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların, diğer aile üyelerinin, topluluk üyelerinin ve diğer ilgili aktörlerin katılımının gerekli olduğunu kabul etmiştir.

Çerçeve, UNHCR'nin kendilerini ilgilendiren çocukların haklarını koruma ve geliştirme taahhüdünü kapsayan altı hedefi işaret etmiş olup bunların nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda pratik rehberlik sunmaktadır.

Bu Altı Hedef şunlardır:

1. Çocuklar yaşadıkları, oynadıkları ve öğrendikleri yerde güvendedir
2. Çocukların katılımı ve kapasitesi onları korumanın ayrılmaz bileşenleridir
3. Çocukların çocuk dostu prosedürlere erişimi vardır
4. Çocuklar resmî belgelerini alırlar
5. Özel ihtiyaçları bulunan çocuklar, hedeflenmiş özel destek alırlar
6. Çocuklar kendilerinin yüksek yararını karşılayan kalıcı çözümlere ulaşırlar

Yüksek yarar prosedürleri UNHCR, hükümet veya ortaklar tarafından yürütüldüğüne bakılmaksızın birden fazla hedefin özellikle 5 ve 6 numaralı hedeflerin hayata geçirilmesini desteklemelidir.
Ancak, Çerçeve tarafından vurgulandığı gibi, UNHCR, çocuk koruma sistemleri çerçevesi içinde tüm hedeflere yönelik bir program sağlamaya çalışmalıdır. Yüksek yarar prosedürleri en çok, Çerçeve'nin tüm hedeflerinde çalışan kapsamlı bir çocuk koruma programı içinde yer aldıklarında etkili ve verimlidir. Ayrıca, ilgili çocuklar için en iyi koruma sonuçlarını elde etmek için hem önleyici hem de duyarlı hizmetlere ihtiyaç vardır.

Çerçevenin bir diğer önemli yönü, çocukların korunmasında toplumun ve ailelerin rolüne odaklanmasıdır. Bu rol toplum tabanlı çocuk koruma mekanizmalarının bir parçası da olabilmektedir. Çocuk koruma programlarına ve yüksek yarar prosedürlerine toplum tabanlı bir yaklaşım, çocukların, ebeveynlerinin veya bakım sağlayıcıların ve ailelerin çocukları korumada aktif aracılar olmasını sağlamaya ve çocuklarla çalışan personelin rollerini ya da endişe veya şikâyetlerin nasıl rapor edileceğini anlamalarına yardımcı olabilir.[15]

[14] UNHCR, *Çocuk Koruması Çerçevesi*, 2012, erişim: http://www.refworld.org/docid/4fe875682.html

[15] Çocuk koruma programlamasının bu temel yönü hakkında daha fazla bilgi için bkz. UNHCR, *Çocuk Koruma Sorunu Özeti: toplum tabanlı Çocuk Koruma Mekanizmaları*, 2013, erişim: http://www.refworld.org/docid/531ec54f4.html

1.2 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ KAPSAMI

Bölüm Özeti

- Bu Kılavuz İlkeler, UNHCR ve ortaklarının ulusal yüksek yarar prosedürlerini tamamlamak için YYP'yi ne zaman ve nasıl üstlenmeleri gerektiğine ilişkin standartlar sağlamakta ve ana hatlarını çizmektedir.
- Bu Kılavuz İlkeler, UNHCR ve ortaklarını, başta sığınmacı ve mülteci çocuklar için YYP'i uygulamalarında desteklemek sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.
- Bu YYP Kılavuzu öncelikle mülteci çocuklara atıfta bulunsa da Yüksek Yarar İlkesi, UNHCR'nin veya ortaklarının UNHCR'yi ilgilendiren diğer çocuklar adına yaptığı tüm eylemlere ve müdahalelere de rehberlik etmelidir.

121 Farklı ortamlarda Yüksek Yarar Prosedürü

UNHCR, çeşitli yasal, siyasi, coğrafi, ekonomik ve kültürel bağlamlar dâhil olmak üzere çok çeşitli ortam ve şartlarda faaliyet göstermektedir. Farklı ortamlarda ilgili çocuklara yönelik koruma riskleri arasında benzerlikler olsa da, bunların çocuklar üzerindeki etkileri ve bunlara dair deneyimler bağlama bağlı olarak değişebilmektedir. UNHCR personel ve ortakları bağlamlar arasındaki farklılıklara bakmaksızın risk altındaki her bir çocuğa sağlanan desteğin çocuğun yüksek yararına göre ve bu yararı teşvik edecek şekilde verildiğinden emin olmalıdır. Bu Kılavuz, farklı bağlamlara ve zaman içinde değişen farklı ortamlara uyarlanabilecek temel standartlar ve prosedürleri ana hatlarıyla belirtmek üzere hazırlanmıştır.

UNHCR ve ortaklarının personelleri hemen her gün çocukları etkileyecek kararların uluslararası, bölgesel ve ulusal hukukta vurgulandığı şekliyle Yüksek Yarar İlkesiyle uyumlu olması için rehberlik etmeleri gereken durumlarla karşılaşıyor. Bu kararlar arasında genel olarak tüm çocukları, belirli çocuk gruplarını veya bireysel olarak bazı çocukları etkileyen kararlar yer almaktadır. Uygun ulusal prosedürler yoluyla Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanması Devletin sorumluluğundadır. UNHCR yetkisi kapsamındaki çocuklar için 'uygun' ulusal prosedürler 107 numaralı Yürütme Kurulu Kararında Üye Devletler tarafından tanımlanmış olup bu prosedürlerin bir Devletin yargı yetkisi altındaki tüm çocuklara ayrımcılık yapılmaksızın, eşit şekilde erişim sağlaması gerektiği ifade edilmiştir (bkz. Bölüm 2.3: Yüksek Yarar Prosedüründe Usule ilişkin tedbirler) Ulusal prosedürlerin UNHCR'yi ilgilendiren çocuklar için erişilebilir olduğu durumlarda, UNHCR ve ortakları, bu tür prosedürlerin Yüksek Yarar İlkesi'yle ve yukarıda ana hatlarıyla belirtilen uygun prosedürler kılavuz ilkeleriyle uyumlu olmasını sağlamak için Devletleri desteklemelidir. UNHCR ve ortaklarının ulusal yüksek yarar prosedürlerini nasıl destekleyebileceğine ilişkin rehberlik, Yüksek Yarar İlkesi ve Prosedürü için Yasal ve Politika Çerçevesi başlıklı 2. Bölümde bulunabilir. Diğer durumlarda, UNHCR ve ortakları, yetkilileri ulusal prosedürleri tamamlayarak ve yüksek yarar prosedürlerinin yürütülmesini doğrudan üstlenerek destekleyecektir.

Bu Kılavuz İlkelerin büyük çoğunluğu, UNHCR ve ortaklarının ulusal yüksek yarar prosedürlerini desteklemek üzere YYP'yi üstlenmelerinin gerektiği durumlara ilişkin standartlara odaklanmaktadır.

Bu Kılavuz İlkeler, UNHCR ve ortaklarını, başta sığınmacı ve mülteci çocuklar için YYP'yi uygulamada destek sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Kılavuzda belirtilen ilkeler UNHCR'nin ilgilendiği ülke içinde yerinden edilmiş, yurda dönen veya vatansız çocuklar gibi diğer çocuk gruplarını desteklemek üzere adapte edilebilir.

Mülteci çocuklar

Yüksek Yarar İlkesi, UNHCR ve ortaklarının genel olarak çocuklar veya belirli çocuk gruplarıyla ilgili mülteci koruma ve çözüm analizi ve strateji faaliyetlerine rehberlik etmelidir. Ülke operasyon planları ve programları Yüksek Yarar İlkesini ve farklı milletlerden, cinsiyetten ve yeteneklerden gelen mülteci çocukların ihtiyaçlarını gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurmalıdır.

Yukarıda da açıklandığı üzere, UNHCR'nin yetkisi mültecileri, sığınmacıları ve geri dönenleri ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişileri ve vatansız çocukları kapsamakla birlikte, bu kılavuz öncelikle sığınmacı ve mülteci çocuklar için tasarlanmış olup, kolaylık açısından bu gruplar bu belgede 'mülteci çocuklar' olarak anılacaktır (bkz. Anahtar Terimlerin Tanımları ve Açıklamaları)

Münferit çocuklar için, UNHCR ve ortakları tarafından alınan tüm eylem ve kararlarda Yüksek Yarar İlkesi birincil husus olmalıdır. Bu amaçla risk altındaki bir çocuğun korunma ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve bunlara yanıt verilmesi, refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş bir çocuk için **alternatif bakım düzenlemeleri** veya kalıcı bir çözüm bulunması gerekebilir. UNHCR YYP Kılavuzu, mülteci çocuklara yönelik vaka yönetiminde bu genel ilkeye uyulmasını temin etmek üzere belirli prosedürleri özetlemektedir.

Ev sahibi toplulukta çocuklar için ilgili ulusal yüksek yarar prosedürlerinin mevcut olduğu durumlarda, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), UNHCR ve ortakları, mülteci ve sığınmacı çocukların mevcut ulusal çocuk koruma sistemlerine ve prosedürlerine dâhil edilmesi için etkin bir şekilde savunuculuk yapmalıdır. Savunuculuk çabaları, risk altındaki çocuklara yönelik vaka yönetimi hizmetlerinin dâhil edilmesini de kapsamalı ve bu sistemlerin, mülteci çocuklar da dâhil olmak üzere, ihtiyacı olan tüm çocukların ihtiyaçlarına uygun şekilde yanıt verme kapasitesini oluşturmalıdır (bkz. Bölüm 2.2: Yüksek Yarar Prosedürü ve çocuk koruma sistemleri).

Yüksek Yararı belirlemeye yönelik uygun Devlet prosedürlerinin mevcut olmadığı, erişilebilir olmadığı, mülteci çocukları kapsamadığı veya gereğine uygun olmadığı durumlarda, UNHCR, yetkililer, UNICEF ve diğer aktörlerle ortaklaşa olarak, Kılavuzu kullanarak tekil çocuklar için önemli kararlar almak üzere YYP oluşturabilir. Devlet prosedürlerini değerlendirme ve tamamlama hakkında daha ayrıntılı kılavuz ilkeler için bkz. Bölüm 2.2: Yüksek Yarar Prosedürü ve koruma sistemleri. UNHCR ve mülteci çocuklarla çalışan ortaklar için, UNHCR YYP kılavuzu birincil kaynak olmalıdır. Vaka Yönetimi ve Çocuk Koruma için Kurumlararası Kılavuz İlkeler de destek olarak kullanılabilir.

Diğer risk altındaki çocuk grupları

Bu YYP Kılavuzu öncelikle mülteci çocuklar için hazırlanmış olsa da, UNHCR ve ortaklarının yurt içinde yerinden edilmiş, yurduna dönen veya vatansız çocuklar dâhil olmak üzere UNHCR'nin görevi kapsamındaki diğer çocuklar adına atacakları tüm adımlar ve müdahalelerde Yüksek Yarar İlkesi rehber edinilmelidir. Bu çocukların tümü için, UNHCR'nin orada geçerli ulusal yüksek yarar prosedürlerine katılım düzeyi, yalnızca mevcut ulusal çocuk koruma sistemine değil, aynı zamanda UNHCR'nin belirli bir operasyonel bağlamda ülke içinde yerinden edilmiş, yurduna dönen veya vatansız çocuklarla olan ilişkisinin niteliğine de bağlı olacaktır. UNHCR genel olarak, ortaklarıyla birlikte, ilgili Devlette risk altındaki tüm çocuklar için vaka yönetimi hizmetleri kurmak da dâhil olmak üzere, görevi kapsamındaki tüm çocukların mevcut ulusal çocuk koruma sistemlerine ve prosedürlerine dâhil edilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütmelidir. Ulusal yüksek yarar prosedürlerinin mevcut olduğu durumlarda, UNHCR ve ortakları, bu prosedürlerin ülke içinde yerinden edilmiş, yurduna dönen ve vatansız çocuklara uygulanması için savunuculuk yapmalıdır. Yüksek Yararı belirlemek için uygun prosedürlerin bulunmaması veya bu prosedürlerin ilgili çocukları kapsamadığı hallerde, UNHCR, yetkili makamlar, UNICEF ve diğer aktörlerle ortaklaşa şekilde, bu Kılavuzu ve ayrıca Kurumlararası Vaka Yönetimi ve Çocuk Koruma Kılavuzunu ulusal çocuk koruma sisteminin bir parçasını teşkil etmesi için yüksek yarar prosedürü oluşturmak üzere kullanabilir. Ortaklar bu tür durumlarda genellikle Kurumlararası Vaka Yönetimi ve Çocuk Koruma Kılavuzunu kullanmaktadır ancak yardımcı olduğunu düşündükleri durumlarda UNHCR YYP Kılavuz İlkelerine de başvurabilmektedir.

UNHCR'nin görevi kapsamındaki çocuklar için yüksek yarar prosedürlerinin ulusal çocuk koruma sistemlerini tamamlamak üzere geliştirilmesi istisna olarak kalmalıdır. Ancak gerektiğinde ülkede çocukların yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesi prosedürlerinin bulunmaması veya bunların ülke içinde yerinden edilmiş, vatansız ya da yurduna dönen çocukları kapsamaması ve

UNHCR'nin bu türden çocukların yer aldığı bireysel vaka çalışmaları yapması halinde, UNHCR ulusal makamlar ve diğer ortaklarla gerektiği şekilde istişare ederek münferit çocuklar için önemli kararlar alınmasında bu YYP Kılavuzunu kullanmalıdır. Bu kullanım vakaya göre bireysel olarak belirlenir ve bağlamın analizine ve UNHCR'nin verili bağlamdaki operasyonel katılımına; özellikle de UNHCR'nin vaka çalışmaları yapıp yapmadığına, diğer ortakların orada mevcut bulunup bulunmadığına ve operasyonel kapasiteye sahip olup olmadığına bağlıdır.

Yukarıdakilere ek olarak, yurduna dönen, vatansız ve ülke içinde yerinden edilmiş çocuklar ve karma hareketlilik içindeki çocuklara ilişkin özel hususlar aşağıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Yurduna dönen çocuklar

Mülteci çocukların menşe ülkelerine veya mutat ikamet yerlerine döndükleri durumlarda, UNHCR genellikle çocuklar geri dönmeden önce faaliyete geçmiş olacaktır. Bir çocuğu menşe ülkesine veya mutat ikamet yerine iade etme veya üçüncü bir ülkeye transfer etme kararı Devletlerin yetkisi dâhilinde olmakla birlikte, UNHCR, Devlet ve ebeveynler, bakım sağlayıcılar ya da diğer aile üyeleri dâhil olmak üzere başka aktörler tarafından şiddet, sömürü, istismar veya ihmal riski bulunduğunu tespit etmesi halinde Devlet yetkililerini bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu sorumluluk hem gönderen hem de ev sahibi ülkelerin yetkilileriyle birlikte çalışmayı ve uygulamada çocuğun yüksek yararını değerlendirme ve belirleme prosedürlerinin bulunmasını temin etmeyi gerektirir. Sorumlu Devlet makamlarının yurda dönen çocuklar için ulusal yüksek yarar prosedürlerini yeterince uygulamak istememesi veya uygulayamaması durumunda, UNHCR'nin bu Kılavuz İlkeleri bireysel çocuklar için önemli kararlar almak üzere kullanması gerekebilir. Konu hakkında ek kılavuz ilkeler, Bölüm 4: Yüksek Yararın Belirlenmesi bölümünde sağlanmaktadır.

Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Çocuklar

Mevcut sistemleri güçlendirme ve bu sistemlerin ülke içinde yerinden edilmiş çocukları kapsaması savunuculuğu, Küresel Koruma Kümesi içinde Çocuk Koruma Sorumluluk Sahası küresel lideri olma yetkisi nedeniyle, genel olarak UNICEF tarafından yönetilmelidir. Ülke içinde yerinden edilme durumlarında, özellikle de küme yaklaşımının kullanıldığı hallerde, mevcut çocuk koruma çalışma grupları, koruma çalışma gruplarına danışarak, ulusal çocuk koruma sistemlerinin çocuk koruma vaka yönetimi hizmetleri tarafından desteklenmesinin gerekli olup olmadığını ve hangi koşullar altında bu desteğin gerekeceğini belirleyebilir. UNHCR, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerle olan ilişkisinin doğası, mülteci çocuklar için yüksek yarar prosedürlerini uygulama deneyimi ve Küresel Koruma Kümesi liderliği rolü temelinde bu çabaları destekleyebilir ve tamamlayabilir. Karışık bağlamlarda, örneğin hem mültecilerin hem de ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin olduğu durumlarda, mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş çocukların ulusal yüksek yarar prosedürleri kapsamına alınmaları için UNICEF ve ortaklarıyla birlikte savunuculuk çabasında bulunmak uygun olabilir.

Vatansız Çocuklar

UNHCR, vatansız kişilere ilişkin görevleri ve mülteci çocuklar için ulusal yüksek yarar prosedürlerini uygulama deneyimi temelinde vatansız çocukların ulusal çocuk koruma sistemlerine erişimini güçlendirme çabalarını destekleyebilir ve tamamlayabilir. UNHCR'nin belirli bağlamlarda vatansızlık konusu hakkında yetkili makamlar, UNICEF ve diğer ortaklarla birlikte çalışması önemlidir. UNHCR'nin vatansız çocuklarla ilgili bireysel vaka çalışması yürüttüğü durumlarda, bu Kılavuz İlkeler, önemli kararları ulusal yetkililer ve diğer ortaklarla istişare içinde almak üzere uyarlanabilir.

Karışık Hareketlilikte Çocuklar

Mülteci çocuklar, sığınmacı çocuklar, yurda dönen çocuklar, vatansız çocuklar ve vatansız kalma riski altındaki çocuklar genellikle karma hareketlilik içerisinde karmaşık ve düzensiz akışların bir parçası haline gelirler. Düzensiz durumdaki göçmen çocuklar da bu duruma dâhil olabilmektedir. UNHCR'nin görevi kapsamındaki çocukların karma hareketlilik içerisinde oldukları tespit edildiğinde UNHCR bu çocuklara özellikle de mülteci çocuklara ilişkin

sorumluluk taşımaya devam etmektedir. Bu tür durumlarda, sahadaki gerçeklerin karmaşık doğası gereği UNHCR'nin farklı çocuklara verilecek yanıtları koordine etmek ve sinerjileri tespit etmek üzere diğer aktörlerle işbirliği yapmalıdır. UNHCR, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), UNICEF ve diğer aktörler mümkün olduğu her durumda karma hareketlilik içindeki tüm çocukların ayrım gözetmeksizin ulusal çocuk koruma sistemlerine ve ulusal yüksek yarar prosedürlerine dâhil edilmelerini savunmalı ve bu sistemlerin farklı çocukların belirli ihtiyaçlarına yanıt verme kapasitelerini arttırmalıdır. Bunun mümkün olmadığı durumlardaysa UNHCR mülteci çocuklar ve uygun olması halinde kendi görevi kapsamındaki diğer çocuklar için kendi öncülüğünde YYP çalışması oluşturmalıdır. Belirli durumlarda, UNHCR ve IOM mülteciler ve göçmen çocuklar için karışık durumlardaki çocukların karşı karşıya kalabileceği insan kaçakçılığı, ailenin ayrı düşmesi ve diğer ciddi risklere yanıt üretmek üzere ortak prosedürler geliştirebilir. Çocukların ülkeler arasında geçiş yaptığı veya ülkeler arasında git gel yaptığı durumlarda, YYP bu durumlara uyarlanmalıdır (YYP'nin bu tür hareketlere nasıl uyarlanacağı hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.7: Acil Durumlarda Yüksek Yarar Prosedürü)

Yüksek Yarar İlkesi, statülerine bakılmaksızın, devletin sınırları dâhilinde bulunan tüm çocuklar için geçerlidir. Bu ilke, yetkili makamlarca taleplerinin değerlendirilmesi sonucunda uluslararası koruma ihtiyacı bulunmadığı tespit edilen çocuklar için de geçerlidir. Bu nedenle UNHCR Yüksek Yarar İlkesi sığınma başvurusunda bulunan ancak mülteci olarak tanınmayan çocuklar için de uygulanmasını savunmalıdır.

© UNHCR/Shawn Baldwin

1.3 UNHCR TARİHÇESİ: YÜKSEK YARAR İLKESİNİN UYGULAMAYA GEÇİRİLMESİ

Bölüm Özeti

- UNHCR'nin görevi kapsamındaki çocuklar için Yüksek Yarar İlkesi'nin hayata geçirilmesinde engin bir deneyimi bulunmaktadır.
- Yüksek yarar prosedürlerinin uygulanmasından zaman içinde elde edilen dersler, yeni kılavuzlar ve daha güçlü uygulamalar geliştirmekte kullanılmıştır. Bu YYP Kılavuz İlkeleri hem geçmişten alınan dersleri hem de UNHCR çalışma ortamlarındaki harici ve dâhili değişiklikleri yansıtmaktadır.

1.3.1 UNHCR'de Yüksek Yarar İlkesi

Yürütme Komitesi kararları dâhil olmak üzere UNHCR politika ve kılavuz belgelerinde çocuğun yüksek yararı ilkesi ve çocuğun yüksek yararın değerlendirilmesi ve belirlenmesi için uygun prosedürlerin kullanılmasına ihtiyaç duyulduğu sistematik olarak ifade edilmektedir.

1989'da Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), münferit çocukları veya çocuk gruplarını etkileyen tüm kararlarda Yüksek Yarar İlkesini göz önünde bulundurulacak birincil husus olduğunu resmen duyurdu. Yüksek Yarar İlkesi bu karardan önce de, UNHCR'den önceki kuruluş olan Uluslararası Mülteci Örgütü'nün (IRO) çalışmalarının merkezinde yer aldığından, zorla yerinden edilme bağlamlarında uzun bir geçmişe sahipti. Uluslararası Mülteci Örgütü İkinci Dünya Savaşı sırasında ailelerinden ayrılan çocukları desteklemek için, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) Kararı doğrultusunda
(i) mümkün olan her koşulda çocukları aileleriyle birleştirmek ve (ii) yetim ve refakatsiz çocuklar (UAC) için çocuğun yüksek yararına olduğu değerlendirilirse ülkesine geri göndermek, böyle değerlendirilmiyorsa da çocuğu üçüncü bir ülkeye yerleştirmek görevlerini üstlenmiştir.

UNHCR Yüksek Yarar İlkesini 1990'larda, Vietnamlı sığınmacılar ve onların bakmakla yükümlü oldukları kişiler için Kapsamlı Eylem Planı'nda (KEP) refakatsiz çocuklar ve özel insani endişelere konu olan diğer kişiler için Özel Prosedürlere İlişkin Kılavuz İlkeleri'nde uygulamıştır. Prosedürün önemli bir özelliği, uygun çözümlerin belirlenmesinde çocukların "yüksek yararlarının" değerlendirilmesiydi.

2000'lerin başında ise, yüksek yarar ilkesi Kenya'daki Kakuma mülteci kampında yaşayan Sudanlı "Kayıp Çocuklar" için kalıcı çözüm değerlendirmesinde kullanıldı. Çocuğun yüksek yararının belirlenmesine ilişkin ilk kılavuz ilkeler bütünü refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş Sudanlı mülteci çocuklar için Yüksek Yarar Belirlemelerinin (YYB) yürütüldüğü Etiyopya'da (2003 ila 2004) kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Bu sırada bazı yerleştirme ülkeleri üçüncü ülkeye yerleştirilmenin çocuğun yüksek yararına olup olmadığının belirlenmesi için UNHCR'nin uygun usule ilişkin tedbirleri getirmesini talep etti.

1.3.2 Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesine Dair UNHCR Kılavuz İlkeleri 2008

2004 yılında UNHCR, Yüksek Yarar İlkesi'nin nasıl hayata geçirileceğine ilişkin kılavuz ilkelerin taslağını hazırlamaya başladı Bu çalışmalar sonucunda Yüksek Yararın Belirlenmesine İlişkin Kılavuz İlkelerin geçici versiyonu Mayıs 2006'da ortaya çıktı. Bu geçici kılavuz ilkeler Etiyopya, Gine, Kenya, Malezya, Tacikistan, Tanzanya ve Tayland'da sahada test edilmiş ve *UNHCR Çocukların Yüksek Yararını Belirlemeye İlişkin Kılavuz İlkeleri* nihai versiyonu (2008 YYB Kılavuz İlkeleri) Mayıs 2008'de yayınlanmıştır.

2008 YYB Kılavuzunun geliştirilmesi, UNHCR'nin yüksek yarar prosedürlerini uygulamaya ve risk altındaki çocuklar hakkında 107 (2007) sayılı Yürütme Konseyi Kararını uygulamaya olan bağlılığının devam ettiğini göstermiştir.

2011 yılında, UNHCR ve Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC), UNHCR *YYB Kılavuz İlkelerinin Uygulanmasına yönelik Saha El Kitabını* (2011 YYB El Kitabı) yayınladı. 2011 YYB El Kitabı, Yüksek Yarar Prosedürünü daha çok yeniden yerleştirme faaliyetlerine uygulama eğilimini dengelemeye çalışmıştır. El kitabı, YYB sürecinin diğer koruma önlemlerinden ayrı olarak değil, çocuk koruma hizmetlerine yönelik kapsamlı bir yaklaşımın bir parçası olarak oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır.

2008 YYB Kılavuzu ve 2011 YYB El Kitabı, bireysel çocukları etkileyen kararlar alırken Yüksek Yarar İlkesini hayata geçirmek üzere UNHCR bireysel çocuk koruma vaka yönetimi araçları olarak yüksek yarar değerlendirmesi (YYD) ve YYB süreçlerini oluşturmuştur.. 2008 YYB Kılavuzu ve 2011 YYB El Kitabı ayrıca UNHCR ve ortaklarının bir çocuğun üzerinde ciddi ve uzun vadeli etkileri olacak kararlar alması gerektiği ve bu nedenle YYB koruma tedbirlerinin uygulanması gereken durumları ana hatlarıyla açıklamaktadır.

1.3.3 Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri 2021

2008 YYB Kılavuzlarının yayınlanmasından bu yana geçen 13 yıl içinde, harici ve dâhili çalışma şartlarında değişiklikler meydana geldi. Bu süre zarfında UNHCR ve başkaları tarafından birçok temel yasal belge, politika ve rehberlik belgeleri üretildi veya güncellendi. Ayrıca, insani yardım ortamlarında vaka yönetimi daha profesyonel bir çalışma alanı haline geldi ve kurumlar arası kılavuzlar geliştirildi.

UNHCR 2017'de gelişen koruma politikası ve rehberliği bağlamında 2008 YYB Kılavuz İlkelerinin geçerliliklerini sürdürmelerini sağlamak üzere revizyon çalışması başlattı. Revizyon sürecinde şunlar yer alıyordu:
(i) UNHCR ve çocuk koruma vaka yönetimi üzerinde çalışan ortak personele yönelik bir saha araştırması;
(ii) İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocuk Koruma İttifakının Vaka Yönetimi Görev Gücü de dâhil olmak üzere ortaklarla istişareler yapılması ve
(iii) Üyeleri revizyon sürecinde taslağın hazırlanmasında da görev alan dâhili UNHCR Referans Grubu denetimi.

İstişare süreci 13 yıllık 2008 YYB Kılavuzu uygulama deneyimi üzerine kurulmuş ve 2021 *UNHCR Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuzu: Yüksek Yararın Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi* belgesinin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Kılavuz Aralık 2018'de bir yıllığına geçici olarak yayınlanmıştı. Geçici yayın sürecinde UNHCR ve ortaklarının personeli kılavuzu sahada test etmiş ve dünya genelinde gerçekleştirilen pratik uygulamaya dayanan güncelleme ve değişiklik önerileri sunmuştur. Bu öneriler şu yollarla toplanmıştır:
(i) Çevrimiçi anket,
(ii) İkili istişareler ve
(iii) Çocuğun korunması uzman çalıştayı

2021 Çocuğun Yüksek Yararının Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi Kılavuzu'nda neler değişti?

2021 *UNHCR Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuzu: Çocuğun Yüksek Yararının Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi* belgesi orijinal 2008 ÇYYB Kılavuz İlkeleri'nin kavramsal yapısını 2011 ÇYYB El Kitabı eylemsel rehberliğiyle bir araya getirerek saha personeli için tek bir tümleşik pratik referans çerçevesi sağlamaktadır. Risk altındaki çocuklar için kapsamlı vaka yönetimine ve hizmetlere erişim sağlamak için ulusal çocuk koruma sistemleriyle çalışma konusunda daha güçlü rehberlik sağlarken, önceki Kılavuzda yer alan rehberlik niteliğinin özünü korumakta ve YYB'yi risk altındaki çocuklar için UNHCR çocuk koruma vaka yönetimi aracı olarak daha güçlü kılmaktadır. Ayrıca bir YYB'nin gerekli olduğu durumları şu şekilde revize etmektedir: i) ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler için bir YYB'ye ne zaman ihtiyaç duyulduğuna ilişkin gereklilikleri hafifletmiş ii) risk altındaki çocuklar için YYB gerekebileceği istisnai durumlara yeni ilaveler yapmıştır. 2021 versiyonu ayrıca YYP Eklerini, gerektiğinde daha düzenli olarak güncellenebilmeleri için diğer önemli araçlarla birlikte çevrimiçi bir YYP Araç Kutusu olarak ayırmıştır.

© UNHCR/Peter Horton

BÖLÜM 2. YÜKSEK YARAR İLKESİ VE PROSEDÜRÜ YASAL VE POLİTİKA ÇERÇEVESİ

Bu bölümde Yüksek Yarar Prosedürü ve özellikle de Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanmasına temel teşkil eden yasal çerçeve açıklanmaktadır. Yüksek Yarar İlkesi'nin ÇHS ve Çocuk Hakları Komitesi tarafından yayınlanan kılavuz ilkelerde ve diğer uluslararası kanun ve standartlardan üretildiği haliyle genel görünümü sunulmaktadır. Ayrıca Yüksek Yarar İlkesi'nin ve özellikle YYP'nin uygulanmasıyla ilgili olduğu için, UNHCR'nin çocuk korumaya yönelik yetki ve politika çerçevesi de bu bölümde özetlemektedir. Ayrıca, ulusal çocuk koruma sistemleri ile ulusal yüksek yarar prosedürleri arasındaki ilişki ve bu tür sistemlerin mülteci çocuklara uygunluğu ve erişilebilirliği ile ulusal sistemler ile UNHCR liderliğindeki Yüksek Yarar Prosedürleri arasındaki ilişki hakkında genel bir bakış yine bu bölümde sunulmaktadır. Son olarak, bu bölüm, UNHCR YYP'nin bir parçası olarak Yüksek Yarar İlkesi'nin temel yönlerinin nasıl işlevsel hale getirildiğine, usule ilişkin tedbirler ve bir karar alınırken birbirleriyle çelişen hakların nasıl dengeleneceğine ilişkin bir genel bakış sunmaktadır.

2.1 ULUSLARARASI YASAL ÇERÇEVE

Bölüm Özeti

- Yüksek Yarar kavramının üç temel boyutu vardır: Yüksek Yarar asli bir hak, temel ve yorumlayıcı bir hukuk ilkesi ve ayrıca bir usul kuralıdır.
- Yüksek Yarar İlkesi, çocuğun velayeti veya yasal statüsü ne olursa olsun, ayrım gözetilmeksizin tüm çocuklar için geçerlidir. Yüksek Yarar İlkesi, çocukları bir grup olarak etkileyen eylemler ve kamu kurumları tarafından üstlenilen ve bireysel olarak bir çocuğu etkileyen tüm eylemler için geçerlidir.
- Yüksek Yarar İlkesi, Devletlerin, yetkileri altındaki tüm çocukların yüksek yararlarını değerlendirecek ve belirleyecek prosedürler ve/veya mekanizmalar oluşturmasını gerektirmektedir.
- insan hakları, uluslararası insancıl hukuk, mülteci hukuku ve çocuklara özgü diğer uluslararası ve bölgesel belgeler de çocuğun yüksek yararı ilkesinin yorumlanmasında kullanılabilmektedir.

2.1.1 Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (BMGK) tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiş olup çocukların haklarının korunmasına dair temel yasal belgedir ve diğer uluslararası belgelerde belirtilen çocukların insan haklarını bünyesinde bir araya getirmektedir.

ÇHS, diğerlerinin yanı sıra, çocukların istismar, sömürü ve ihmalden korunma ihtiyacı ve fiziksel, duygusal ve bilişsel gelişimlerinin önemi dâhil olmak üzere bir dizi temel hak sağlamaktadır. Çocuğun bakımını üstlenmede ailenin rolüne, aile ortamından yoksun çocukların özel korunma ihtiyaçlarına ve sığınmacı ve mülteci çocuklara özellikle dikkat çeker. Aşağıdaki dört madde genel ilkeler olarak belirlenmiştir ve diğer tüm maddelere uygulanmalıdır:

- Irk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle **ayrım yapılamaz** (Madde 2).
- Çocuğu etkileyen tüm faaliyetlerde Yüksek Yarar **temel düşüncedir** (Madde 3)
- Taraf Devletler her çocuğun temel **yaşama hakkına** sahip olduğunu kabul eder ve çocuğun **hayatta kalması ve gelişmesi** için mümkün olan azami çabayı gösterir (Madde 6).
- Çocuklar kendilerini ilgilendiren her konuda **görüşlerini serbestçe ifade etme** hakkına sahiptir ve bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak gereken ağırlık verilir (Madde 12).

2.1.2 "Yüksek yarar" teriminin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde kullanımı

ÇHS çocuğun yüksek yararına ilişkin açık bir tanımlama yapmamış olsa da, Çocuk Hakları Komitesi Yüksek Yarar kavramının "Sözleşmede tanınan tüm hakların ve çocuğun bütünsel gelişiminin tam ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamayı amaçladığını." ifade etmiştir.

Yüksek Yarar, çocuğun yaşı, cinsiyeti, olgunluk düzeyi ve geçmiş deneyimleri gibi çeşitli bireysel koşullara göre belirlenir. Ebeveynlerin varlığı veya yokluğu, çocuk ile ailesi veya bakım sağlayıcıları arasındaki ilişkilerin niteliği, çocuğun fiziksel ve psikososyal durumu ve korunma statüsü (güvenlik, korunma riskleri vb.) gibi diğer faktörler de çocuğun refahını belirler. Bu kavramın yorumu ve uygulaması, ÇHS ve diğer uluslararası yasal standartlarla, aynı zamanda Çocuk Hakları Komitesi'nin sunduğu kılavuz ilkelerle uyumlu olmalıdır.

Yüksek yarar ilkesi, ÇHS'nin 3. maddesinin 1. paragrafından türetilmiştir ve çocuklara hem kamusal hem de özel alanda kendilerini ilgilendiren tüm eylem veya kararlarda yüksek yararlarının değerlendirilmesi ve birincil düşünce olarak dikkate alınması hakkını vermektedir: **"Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir."**

2.1.3 Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 14

Çocuk Hakları Komitesi'nin 14 No'lu Genel Yorumu, Yüksek Yarar İlkesi'nin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin ek açıklamalar sunmaktadır. Bu kavramın üç boyutu olduğunu ifade eder :

- **Temel bir hak:** Çocuğun yüksek yararının değerlendirilerek öncelikli olarak dikkate alınması hakkı
- **Bir hukuk İlkesi:** Yasal bir hükmün birden çok yoruma açık olması durumunda, çocuğun yüksek yararı açısından en uygun olan yorumun seçilmesi gerektiği anlamına gelir.
- **Bir usul kuralı:** Ne zaman belirli bir çocuğu, bir grup çocuğu ya da genel olarak çocukları etkileyecek bir karar alınacaksa, karar alma sürecinde bu kararın ilgili çocuk ya da çocuklar üzerindeki olası etkisi de (olumlu ya da olumsuz) değerlendirilmelidir.

İlke hangi çocuklara uygulanır?

Yüksek Yarar İlkesi ayrım gözetmeksizin tüm çocuklara uygulanır. Yani ilke çocuk Devlet'in kendi vatandaşı, (sığınmacı veya mülteciler dâhil) yabancı ülke vatandaşı ya da vatansız olması fark etmeksizin uygulanır. Bu ilke ayrıca, çocukların aileleriyle birlikte olmalarına veya refakatsiz olmalarına veya ailesinden ayrı düşmüş olmalarına bakılmaksızın geçerlidir.

Bu ilke kime ve ne zaman uygulanır?

Bu ilke, "çocukları ilgilendiren tüm eylemler" için geçerli olup eylem genel olarak çocukları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen tüm kararlar, eylemler, hizmetler, prosedürler ve planlar anlamına gelmektedir. Bu ilke "kamu veya özel sosyal refah kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama makamları" tarafından uygulanmalıdır. ÇHS 14 Numaralı Yorumda, bunun, çalışmaları çocuk haklarını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen tüm kurumları kapsayacak şekilde geniş olarak anlaşılması gerektiği açıklanmaktadır. Bu kılavuz açısından, kilit aktörler arasında hükümet, sivil toplum ve aşağıdaki diğer aktörler yer almaktadır:

- İltica ve sığınma makamları
- Nüfus kayıt makamları
- Yargı makamları, polis ve kolluk kuvvetleri
- Eğitim, sağlık ve sosyal refah aktörleri
- Ebeveynler, vasiler ve öğretmenler gibi çocuklara dair gündelik karar veren kişiler
- Yerel makamlar, medya ve özel sektör

Bir usul kuralı

Yukarıda belirtilen aktörler çocuk hakkında bir karar alırken karar alma süreci yüksek yarar ilkesi gözetilerek yürütülmelidir. Ayrıca devletler, çocuğun yüksek yararını değerlendirmek ve belirlemek üzere usule ilişkin katı tedbirler içeren yasal süreçler oluşturmalıdır. Komite, öğretmenler, vasiler ve ebeveynler gibi günlük olarak karar veren aktörlerin çocuğun yüksek yararına saygı duyması gerektiğini, ancak bu kararları alırken "usule ilişkin katı tedbirler" uygulamak zorunda olmadıklarını açıklamıştır. Bu nedenle, Devlet veya diğer aktörler tarafından gerçekleştirilen her eylemin, çocuğun yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesi için resmi süreç yürütmesi gerekmez. Bir kararın çocuk ve çocuğun gelecekteki gelişimi üzerindeki etkisi ne kadar büyükse, bu karar verilirken uygulanması gereken usule ilişkin tedbirler de o kadar sıkı olmalıdır. Bu ifade bu kılavuz açısından, yasa koyucular, yargıçlar, sığınma ve göçmenlik makamları, sosyal refah makamları ve UNHCR dâhil olmak üzere çocuklarla çalışan aktörlerin, çocukların yüksek yararını değerlendirmek ve belirlemek için şeffaf ve objektif süreçler geliştirmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Yüksek yarar ilkesi, farklı aktörler ve çeşitli ulusal sistemler tarafından uygulanmasına izin verecek şekilde esnektir ve Komite bu nedenle, çocukla ilgili kararlarda uygulanması gereken usule ilişkin tedbirlere dair geniş rehberlik sağlamaktadır. Bunlar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- Çocuğun kendi görüşlerini ifade etme özgürlüğü
- Gerçeklerin tespiti
- Zamanında algılama
- Nitelikli profesyoneller

- Yasal temsiliyet
- Yasal gerekçe
- Karar gözden geçirme/revize etme mekanizmaları

Bu noktada ÇHS'nin uygulanacak prosedürlere ilişkin herhangi bir şeklî gereklik dayatmadığını, daha çok yukarıdaki usule ilişkin tedbirler uygulanarak çocuğun yüksek yararını nasıl belirlediklerini açıkça gösterilmesini gerektirdiğinin altını çizmek gerekir (daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.3: Yüksek Yarar Prosedüründe Usule ilişkin tedbirler). Yüksek Yarar İlkesi'nin ve yüksek yarar prosedürlerinin nasıl uygulandığına ilişkin özellikler, farklı ulusal sistemler arasında farklılık gösterecektir: bir Devlet içinde, farklı aktörler, çocuğun yüksek yararını farklı şekillerde değerlendirecek ve belirleyecektir. Çoğu durumda, hükümetler tarafından oluşturulan prosedürler, yüksek yarar prosedürleri olarak anılmamaktadır. Bunlar daha çok, bir karar verme sürecinde veya prosedürde yukarıda sıralanan usule ilişkin tedbirleri içermesi gereken belirli adımlardan oluşurlar.

Karar vermede etkenlerin ve hakların dengelenmesi

Çocuk Hakları Komitesi, bir çocuğun yüksek yararını belirlemek zorunda olan herhangi bir karar verici tarafından dikkate alınabilecek, kapsamlı ve hiyerarşik olmayan bir etkenler listesi geliştirmiş olup, bu etkenler arasında şunlar bulunur:

Çocuğun görüşü

- Ebeveyn veya (uygunsa) bakım sağlayıcının ve ailenin görüşleri
- Çocuğun cinsiyeti, cinsel yönelimi, ulusal kökeni, dini ve inançları dâhil kültürel kimliği ve kişiliği
- Aile ortamı, aile ilişkileri ve temasları
- Çocuğun refahı ve gelişimi de dâhil olmak üzere çocuğun bakımı, korunması ve güvenliği
- Çocuğun karşı karşıya kaldığı riskler dâhil hassas durumlar ve koruma, dayanıklılık ve güçlendirme kaynakları
- Çocuğun sağlık ve eğitim ihtiyaçları

ÇHS, karar verme sürecinde göz önünde bulundurulması ve birbirine karşı dengelenmesi gereken etkenleri vurgulamaktadır. Ayrıca, yüksek yararın göz önünde bulundurulması gereken birincil düşünce olması gerektiğini, ancak tek düşünce olması gerekmediğini ve çocuğun yüksek yararının diğer haklarla dengelenmesi gerektiğini belirtmektedir (karar vermede dengeleme unsurları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 2.4: Karar verme sürecinde çakışan hakları dengeleme).

2.4 Çocuğun Yüksek Yararı İlkesinin Diğer Yasal Kaynakları

Yüksek Yarar belirlenirken çocuğun tüm hakları düşünülmelidir. ÇHS'de yer alan normlara ek olarak, bu tür kararları etkileyebilecek uluslararası, bölgesel ve ulusal düzeyde başka ilgili yasal dayanaklar da mevcuttur. ÇHS'nin 41. Maddesi uyarınca, daha yüksek olan standartların her zaman uygulama önceliği bulunmaktadır.

İlgili uluslararası ve bölgesel belgeler arasında genel olarak insan haklarına dair belgeler, uluslararası insani kanunlar, mülteci kanunları ve çocuğa özel vesaik bulunmaktadır. Çocuk Hakları Komitesi'nin yukarıda bahsedilen Genel Yorumları gibi esnek hukuk ve Yürütme Komitesi'nin

107 numaralı kararı gibi UNHCR Yürütme Komitesi Kararları değerli yorum kaynaklarıdır (bkz. Bölüm 1.1: UNHCR ve Çocuğun Yüksek Yararı).

Ulusal hukuk ve içtihatlar, uluslararası belgelerde ortaya konan genel ilkeler hakkında daha özelleştirilmiş rehberlik sağlayabilirler. Geleneksel olarak aile hukukunda yer alan Yüksek Yarar İlkesi velayet davaları ve evlatlık edinme başvurularıyla sınırlı kalmıştır. Çocuk Hakları Komitesi, ÇHS'de tanımlanan diğer genel ilkelerle birlikte Yüksek Yarar İlkesi'nin sadece velayet ya da evlatlık edinme hususlarıyla sınırlandırılmayıp ulusal mevzuata yansıtılması ve çocukları tekil veya grup olarak etkileyen tüm kararlara uygulanması gerektiğini sürekli olarak vurgulamıştır. Komite, ilkenin ilgili tüm ulusal mevzuata (eğitim, sağlık, adalet ve diğerleri), mahkemeler önünde başvuru konusu yapılabilecek şekilde dâhil edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Komite ayrıca, ÇHS'nin gereğine uygun şekilde uygulanmasının, Yüksek Yarar İlkesini daha iyi yansıtmak için hangi yasa ve düzenlemelerin revize edilmesi gerektiğini değerlendirmek için yerel mevzuatın ve ilgili idari kılavuzların kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesini gerektirdiğini belirtmiştir.

Yüksek yarar prosedürlerini uygularken, Yüksek Yarar İlkesi'nin ulusal mevzuat ve politikalara nasıl yansıdığını anlamak önemlidir. UNHCR ve ortakları tarafından yürütülecek yüksek yarar değerlendirme ve tespitleri, hükümlerin uluslararası hukukla uyumlu olması koşuluyla, ulusal mevzuat tarafından da şekillendirilmelidir.

22 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ VE ÇOCUK KORUMA SİSTEMLERİ

Bölüm Özeti

- Çocucuğun yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesine ilişkin prosedürler de dâhil olmak üzere, Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanmasına ilişkin sorumluluk, her şeyden önce Devlete aittir. Bu sorumluluk uluslararası yasal yükümlülüklerinden kaynaklanmaktadır.
- Devletler, uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak çocuk koruma sistemleri kurup uygularken, UNHCR, çocuk koruma sistemlerini güçlendirmek ve gerektiğinde tamamlamakla görevlidir. Bir Devletin yargı yetkisi altındaki tüm çocuklar, o Devletin çocuk koruma sistemine erişim hakkına ayrım gözetmeksizin sahip olmalıdırlar. Bu nedenle, bir yüksek yarar prosedürü ulusal çocuk koruma sistemleri çerçevesi dışında ancak istisnai hallerde geliştirilmelidir.
- UNHCR temel koruma yetkisi ve mültecilere yönelik yasal sorumlulukları temelinde, mülteci çocuklara uygulanan yüksek yarar prosedürlerinin gerekli usule ilişkin tedbirlerle donatılmasını sağlamaktan sorumludur. Çocuğun yüksek yararını değerlendirmek için uygulanacak Devlet prosedürlerinin bağımsız olmayabileceği ve/veya farklı bir adla adlandırılabileceği unutulmamalıdır. UNHCR gereğine uygun Devlet prosedürlerinin olmaması halinde, bu Kılavuzu mevcut prosedürleri güçlendirmek ve/veya mülteci çocuklar için tamamlayıcı yüksek yarar prosedürleri oluşturmak için kullanmalıdır.
- UNHCR'nin yüksek yarar prosedürleri oluşturma ve/veya güçlendirme rolü söz konusu operasyonel bağlamda UNHCR'nin görevi kapsamındaki UNHCR'yi ilgilendiren çocuklarla olan ilişkisinin bağlamına ve niteliğine göre de değişecektir.

221 Yüksek Yarar Prosedürü ve Çocuk Koruma Sistemleri

Devletin Yüksek Yarar İlkesine ve bununla ilişkili prosedürlere dair sorumlulukları

Uluslararası yasal çerçeve başlıklı 2.1. Bölümde açıklandığı üzere, Devletler Yüksek Yarar İlkesini uygulama ve çocukların yüksek yararlarını değerlendirme ve belirleme prosedürleri oluşturma konularında birinci dereceden sorumludur.[16] Ek olarak, çocuk koruma sistemlerinde, farklı aktörler tarafından alınan tüm önemli kararlar, çocuğun yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesi ilkesine uygun hareket etmeli ve belirli usule ilişkin tedbirlere saygı göstermelidir. Bu bölüm, özellikle çocuk koruma sistemi içindeki ulusal yüksek yarar prosedürlerine odaklanmaktadır. UNHCR, çocuk koruma sistemlerinin, aşağıdaki bileşenler de dâhil olmak üzere, çocukların karşılaştığı riskleri önlemek, azaltmak ve bunlara yanıt vermek için bir dizi resmi ve gayriresmî aktörler tarafından üstlenilen şu işlevlerden oluştuğunu ifade etmektedir: Hukuki çerçeve ve politika çerçevesi; Bilgi ve veri, Koordinasyon; insan ve mali kaynak kapasiteleri; Önleme ve müdahale faaliyetleri: savunuculuk ve bilinçlendirme.[17]

UNHCR'nin görevi kapsamındaki mülteci ve risk altındaki çocukların yüksek yararlarını değerlendirmek ve belirlemek üzere çocuk koruma sistemi içinde yer alan temel prosedürler aşağıda listelenmiştir. Bu unsurlar müştereken ulusal yüksek yarar prosedürleri olarak adlandırılabilseler de genellikle ulusal çocuk koruma hizmetleri olarak anılmaktadırlar.

- Çocuklara ve ailelere bireyselleştirilmiş desteği değerlendirme ve sağlamaya yönelik **hükümet veya sivil toplum sosyal yardım vaka yönetimi prosedürleri**. Bu hizmetler sosyal hizmet uzmanları, vaka yöneticileri, çocuk ve gençlik bakım çalışanları, gençlik çalışanları veya diğer sosyal hizmet uygulayıcıları tarafından sağlanabilir. Bunlara genellikle vaka yönetimi hizmetleri denir ve adli makamlar veya sosyal refah makamları arasında sınır ötesi koordinasyon faaliyetleri gerektirebilmektedir.
- **Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara yönelik bakım ve koruma prosedürleri ve hizmetleri,** aile takibi ve birleşmenin yanı sıra koruyucu aile de dâhil olmak üzere diğer çeşitli alternatif bakım biçimleri
- **Şiddet mağduru çocuklara yönelik prosedürler ve hizmetler,** özellikle; failin çocuğa erişimini sınırlamaya yönelik koruma tedbirleri dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere sosyal yardım, polis ve adli işlemler; çocuğun uzaklaştırılması ve çocuğa uygun alternatif bakım sağlanması veya çocuğun barınağa yerleştirilmesi
- Çocukların velayetini belirlemek veya çocukların bakımı ve refahı ile ilgili diğer konularda karar vermek üzere **yargı prosedürleri**
- Çocuk yaşta evlilikler ve diğer zararlı geleneksel uygulamalar, çocuk işçiliği ve silahlı gruplar veya kuvvetlerle bağlantılı veya insan ticareti mağduru çocuklar gibi belirli çocuk koruma vakalarını etkileyen diğer **ilgili ulusal prosedürler ve hizmetler**

Mülteci çocuklar söz konusu olduğunda, çocuk dostu mülteci prosedürleri de hazır bulunmalı, ulusal yüksek yarar prosedürleri ve çocuk koruma hizmetleriyle uygun şekilde bağlantılandırılmalıdır. Bunlar, çocukların yüksek yararı ilkesine saygı göstermelidir. Bu nedenle, kabul düzenlemeleri, kayıt prosedürleri, sığınma ve mülteci statüsü belirleme prosedürleri ve kalıcı çözümler dâhil olmak üzere **ulusal çocuk koruma ve mülteci koruma sistemleri arasındaki bağlantı** göz önünde bulundurulmalıdır.[18]

[16] BM Çocuk Hakları Komitesi, *Çocuğun yüksek yararının öncelikli olarak dikkate alınması hakkına ilişkin Genel Yorum No. 14 (2013) (Mad. 3, bent. 1)*, 29 Mayıs 2013, CRC/C/GC/14, erişim için: http://www.refworld.org/ docid/51a84b5e4.html (CRC General Comment No. 14) and ExCom No. 107, para. g(i).

[17] Bir çocuk koruma sistemini tariflemeni birçok farklı yolu, kavramsallaştırılması ve uygulamasına yönelik bir çok eleştiri bulunmaktadır. Daha fazla bilgi için bkz., UNHCR, *Çocuk Koruma Çerçevesi*, 2012, erişim için: http://www.refworld.org/docid/4fe875682.html

[18] Bilgilendiren: UNICEF, *Çocuk koruma için sosyal hizmet işgücünü güçlendirmeye yönelik Kılavuz İlkeler*, 2019, http://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/Guidelines-to-Strengthen-SSW-Child-Protection.pdf

Ek olarak, yüksek yarar prosedürleri, çocuğun ve ailesinin özel ihtiyaçlarına göre çocukların çok sektörlü hizmetlere yönlendirilmesini de öngörebilir. Anahtar hizmet ve fırsatlar arasında şunlar yer alır:

- **Sağlık**: Şiddet ve cinsel istismar mağduru çocuklara yönelik sağlık hizmetlerinin yanı sıra cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri ile alkol ve uyuşturucu tedavisi dâhil
- Çocukların özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış **eğitim ve mesleki eğitim**
- Hassas durumdaki ailelere **sosyal koruma ve nakit yardımı yapılması**
- **Çocuklar için doğum kaydı** ve çocukların korunması üzerinde etkisi olabilecek diğer nüfus kayıt hizmetleri (doğum kaydının normalde çocuk koruma sistemlerinin bir parçası olduğunu unutmayın. Ancak bu kılavuzun amaçları doğrultusunda, bu sistemler UNHCR YYP'nin o ülkedeki eşdeğerinin bir parçası olarak kabul edilmez)
- Polis hizmetleri, kamp güvenliği ve sığınaklar dâhil olmak üzere **çocukları ve aileleri korumak için emniyet ve güvenlik**
- Dinlenme, spor, sanat ve yaşam becerileri olanakları ve ruh sağlığı hizmetleri dâhil olmak üzere **ruh sağlığı ve psikososyal hizmetler**
- **Toplumsal, dini faaliyetler,spor ve sanat faaliyetleri**
- Adli yardım ve yargıya erişim

Mülteci çocukların çocuk koruma sistemlerine erişimlerinin değerlendirilmesi

UNHCR çok çeşitli durumlarda çalıştığı için operasyonel bağlamlar değişiklik gösterecektir. İdeal durumda, mülteci çocuklar ve aileleri, ilgili uzmanlığa sahip eğitimli sosyal refah ve/veya yargı görevlileri tarafından mülteci koruması da dâhil olmak üzere mevcut bir çocuk koruma sistemi aracılığıyla desteklenir ve yardım alır. Bazı durumlarda, çocuk koruma, sosyal refah, adalet ve sivil kayıt sistemleri güçlüdür ve mülteci çocukları kapsar, bazı durumlarda ise bu sistemlerin kaynakları yetersiz, kapasite ve/veya coğrafi kapsama alanları sınırlıdır. Bazı başka durumlardaysa, ilgili çocuk koruma makamları mülteci çocuklara
yeterli hizmet sağlayamıyor veya sağlamak istemiyor olabileceği gibi mültecilere ilişkin yardım çalışmaları tamamen hükümetin farklı bir biriminin görev alanına girebilir. Çoğu durumda, ulusal sistemin bazı yönleri mülteci çocuklar için erişilebilir olabilirken, diğerleri olmayabilir; bu nedenle, yetkililerin hizmet sunmaya istekli ve yetkin olma derecesi bir bütün olarak görülse de belirli hizmetler veya sistemin unsurları ile coğrafi konumlara göre farklılık gösterebilmektedir.

Mülteci çocuklar için ulusal yüksek yarar prosedürlerinin temel yönleri iki ana temada sınıflandırılabilir: erişilebilirlik ve uygunluk.

Ulusal prosedürlerin erişilebilirliği

Ulusal prosedürlerin erişilebilirliği aşağıdaki etkenler nedeniyle sınırlanmış olabilir:

- Mülteci çocukların çocuk koruma hizmetlerine erişimini sınırlayan yasal, politik veya belgelere ilişkin engeller
- Mülteci çocukların ve ailelerinin yaşadığı yerlerde hizmetlerin sınırlı şekilde mevcut olması
- Ulusal hizmet kapasitesinin mülteci çocukların ihtiyaçlarına yanıt verecek ölçekte olmaması

Prosedür ve hizmetlerin uygunluğu

Mülteci çocuklar için ulusal prosedür ve hizmetlerin uygunluğu aşağıdaki faktörler nedeniyle sınırlı olabilir:

- Mevcut hizmetler ve prosedürler, örneğin mülteci koruma standartlarına ilişkin bilgi eksikliği veya çeviri hizmetlerinin veya kültürel arabulucuların eksikliği gibi daha uygulama kaynaklı sorunlar nedeniyle mülteci çocukların özel ihtiyaçlarına uygun şekilde yanıt verememektedir.
- Hizmetler mevcut olsa da Yüksek Yarar İlkesi'yle tam olarak uyumlu olmayabilir (aşağıda görüldüğü üzere) veya kalite standartlarını karşılamayabilir

Üye Ülkeler tarafından 107 Sayılı Karar[19] ve ÇHS'de[20] tanımlanan "uygun prosedür" kriterleri şunları içermektedir:

- çocukların ayrım gözetmeksizin katılımını uygun şekilde kolaylaştıran bir prosedür
- Çocuğun görüşlerine yaşına ve olgunluk düzeyine göre gereken ağırlığın verildiği bir prosedür
- karar alma süreçlerine ilgili uzmanlığa sahip kişilerin katıldığı bir prosedür
- İlgili tüm etkenlerin en iyi seçeneği değerlendirmek için dengeli şekilde kullanıldığı bir prosedür
- Yüksek Yarar İlkesi'nin ÇHS'de tanınan tüm hakların tam ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamaya çalışan bir şekilde uygulandığı bir prosedür
- Hukuki belgelerde özel olarak vurgulanmamış olsa da, gecikmiş kararların çocuk üzerinde olumsuz etkisi olabileceğinden, sistem veya prosedürün çocukların bireysel vakalarını zamanında ele alma kapasitesi de uygulamada göz önünde bulundurulması önemli bir husustur.

UNHCR ve ortaklarının rolü

UNHCR ve ortakları, çocuk koruma sistemi içinde "çocuğun yüksek yararının [değerlendirilmesi ve] belirlenmesi için uygun prosedürleri kullanmalıdır".[21] UNHCR, hem mevcut çocuk koruma sistemlerini güçlendirmek hem de gerektiğinde bu çocuk koruma sistemlerini desteklemekle sorumludur. [22] UNHCR'nin mültecilere yönelik koruma görevi ve yasal sorumluluğu, UNHCR'nin mülteci çocuklar için yürütülen prosedürlerin gerekli usule ilişkin tedbirleri içermesi ve çocukların çıkarlarına hizmet etmesi gerekliliğini yerine getirmekten de sorumlu olduğu anlamına gelir.

Sonuç olarak, UNHCR, UNICEF ve diğer ortaklar, mülteci çocukların çocuk koruma sistemlerine erişimini güçlendirirken ilave çocuk koruma hizmetleri sağlamak için genellikle eş zamanlı olarak çalışacaklardır. Güçlendirme çabaları arasında örneğin, bu sistemlerin kapasitesini geliştirmek, yasal veya politika reformunu, savunuculuğunu ve/veya ulusal hizmetleri büyütmek üzere mali ve teknik destek sağlamak da yer alır. UNHCR ve ortakları ayrıca nitelikli ve uygun yüksek yarar prosedürleri ve diğer hizmetlere erişimde yaşanan açıkları kapatmak üzere ilave hizmetlerle de destek sunmaktadır. UNHCR ve ortakları çocuk koruma sistemlerini "çocukların korunması üzerindeki yararlı etkiyi pekiştirmek için her bir aktörün göreli avantajlarını temel alarak" bir ortaklık ruhu içinde güçlendirmeli ve desteklemelidir.[23]

[19] Yürütme Komitesi Kararları No. 107, paragraf (g).

[20] ÇHS Genel Yorum No. 14, paragraf 4

[21] Yürütme Komitesi Kararları No. 107, paragraf (g).

[22] Bkz. Yürütme Komitesi Karar No. 107, paragraf (b); ÇHS, Madde 2.

[23] Yürütme Komitesi Kararları No. 107, paragraf b(ii)

UNHCR ve ortakları, çocukların yüksek yararını değerlendirmek ve belirlemek üzere yürütülen ulusal prosedürlerin değerlendirmesini yapmalıdır.[24] UNHCR ve ortaklarının YYP'nin hangi yönlerinde rol oynayacakları bu değerlendirmeye bağlıdır. Ulusal sisteme erişim kapasitesini artırmak ve uygunluğu iyileştirmek için hangi prosedürlerin kullanılabileceğini, hangi kapasite geliştirme ve/veya savunuculuğun üstlenilmesi gerektiği ve UNHCR ve ortaklarının hangi noktalarda ilave yüksek yarar prosedürleri sunması gerektiği bu değerlendirme sonucunda belirlenecektir. Çocukların yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesine yönelik ulusal sistemin erişilebilirliği ve uygunluğu aşağıdaki etkenlere göre değişebilmektedir. (Bu etkenler ulusal sistem değerlendirmesinde aktarılmalıdır):

- **Belirli bir ulusal hizmet ya da prosedür** Örneğin, mülteci çocukların sosyal yardım vaka yönetimi hizmetlerine erişebilmesi ancak resmen bir koruyucu ailenin yanına yerleştirilme hizmetine erişememesi.
- **Mülteci çocukların konumu** Örneğin ulusal çocuk koruma hizmetlerinin başkentlerde mevcut olması ancak dezavantajlı ve kırsal bölgelerde bu hizmetlere erişimin sınırlı olması
- Mülteci çocukların **yaşı, uyruğu, yasal durumu, cinsiyeti veya diğer çeşitlilik özellikleri**. Örneğin bazı ülkelerin vatandaşlarının ulusal sistemlere diğer ülke vatandaşlarından daha fazla erişime sahip olması veya ulusal sistemin engelli çocuklar için erişilebilir olmaması ya da LGBTI çocuklara karşı ayrımcılık yapılması.

UNHCR liderliğindeki ilave YYP'nin kapsamı, ulusal sistemin hangi yönlerinin mülteci çocuklar için erişilebilir ve uygun olduğuna göre belirlenecektir. Örneğin, bir çocuğun bakım aldığı yerde istismar görmesine karşı ulusal sistemlerde mülteci çocuklar için de erişilebilir düzenlemeler varsa, UNHCR'nin bu kararlar için ilaveten YYB yürütmesi gerekmeyecektir (Bölüm 4.3: Çocukların ebeveynlerinden istekleri dışında ayrılması ve velayet sorunları) Ancak, UNHCR bu tür prosedürlerin uygun olmayabileceği hallerde, ulusal prosedürlere yönlendirmenin Yüksek Yararına olup olmadığını belirlemek için de bir YYB yürütebilir. Genel olarak amaç, zaman içinde mülteci çocukların ulusal yüksek yarar prosedürlerine erişimini güçlendirmek ve bu hizmetlerin uygunluğunu ve niteliğini iyileştirmek, böylece ilave prosedürlerin kullanımını azaltmaktır. Bu süreç zaman alır. Geçişin kademeli bir şekilde gerçekleşmesi, yakından izlenmesi ve gerektiğinde değişiklikler yapılması gerekmektedir. Ancak geçiş genellikle kaynaklar, mülteci hareketleri ve hükümet politikaları ve taahhütleri gibi dış faktörlere bağlıdır.

Bu Kılavuza göre düzenlenen bir UNHCR YYP çocuk koruma prosedürlerini aşağıdaki şekillerde tamamlayabilir:

- Belirli bir coğrafi alanda veya belirli bir zamanda çocuğun yüksek yararını değerlendirecek ve belirleyecek ulusal sistemler mülteci çocuklar için makul bir şekilde mevcut veya erişilebilir halde değilse Devletin sorumluluklarının yerine geçen istisnai bir prosedür olarak.
- UNHCR liderliğindeki eylemler için UNHCR aracı olarak veya UNHCR'nin daha geniş bir mülteci koruma görevinin bir parçası olarak üstlendiği, örneğin refakatsiz bir çocuğu yerleştirme için gönderip göndermeme veya gönüllü geri dönüşlerini destekleme kararı gibi.
- YYB'nin yapılmasının ilgili makamlar tarafından, örneğin tekil yerleştirme ülkesi ile UNHCR arasındaki antlaşma nedeniyle gerektirildiği veya UNHCR'nin ilgili ülkelerle yapılan anlaşmalar gereğince mültecilerin özgür ve bilgilendirilmiş şekilde gönüllü geri dönmeyi seçme haklarını kullanabilmelerinden emin olmak üzere belirli bir rol oynaması.[25]

[24] Ulusal yüksek yarar prosedürü değerlendirme aracı ÇYYP Araç Kiti'nde Değerlendirme Araçları Klasöründe bulunabilir: https://www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/assessment-diagnostic-tools.html

[25] UNHCR, *Gönüllü Geri Dönüş Bağlamında Yasal Güvenlik Sorunları*, 7 Haziran 2004, EC/54/SC/CRP.12, erişim için: http://www.refworld.org/docid/4ae9acb3d.html

YYP çalışmasını UNHCR'nin üstlendiği hallerde dahi, çocuğa yönelik riskleri arttırmaması kaydıyla, yetkili çocuk koruma makamlarının dâhil edilmesi şiddetle teşvik edilmelidir. Devlet yetkililerinin YYP'nin uygulanmasına örneğin ilgili devlet sosyal yardım veya çocuk koruma çalışanlarının YYB kurullarına veya vaka toplantılarına dâhil edilmesi yoluyla katılmaları için gereken tüm çaba gösterilmelidir. Çocuğa risk teşkil etmemesi kaydıyla Devlet makamları öncelik olarak aşağıdaki vakaları kendileri ele almalı ya da en azından vaka çalışmalarına dâhil olmalıdır:

- Çözülmemiş velayet vakalarını netleştirmek için yürütülen YYB
- Bir çocuğun biyolojik ebeveynleri veya diğer yasal vasilerinden ayrılması olasılığı göz önünde bulundurarak yürütülen YYB
- Özellikle kalıcı bakım düzenlemeleriyle ilgili olduğunda, alternatif bakım düzenlemelerini resmileştirmek için yürütülen YYB. Bu çalışma, bakım sağlayıcıların çocukları okullara kaydettirmek veya tıbbi müdahalelere izin vermek üzere yasal yetkiye ihtiyaç duyduğu durumlarda özellikle önemli olabilmektedir.

Mülteci çocuklar için uygun ve erişilebilir prosedürlerin teşvik edilmesinde UNHCR'nin rolü

Yukarıda belirtildiği gibi, mülteci çocuklar çocuk koruma sistemi içindeki bazı prosedürlere erişime sahipken diğerlerine erişemeyebilecekleri gibi tüm bunlar bulundukları yere göre değişiklik gösterebilir. Devletlerin çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmak için yukarıda belirtilen uygun prosedürlerin bazılarını oluşturduğu veya yapmaya istekli olduğu durumlarda, UNHCR ve ortaklarının rolü esas olarak izleme, kapasite geliştirme ve savunuculuk üzerine odaklanacaktır. UNHCR ve ortakları örneğin şunları üstlenebilir:

- ÇHS ve uluslararası hukukta tanımlandığı şekilde usule ilişkin güvencelerin uygulanmasını takip etmek
- Yetkili makamlar, UNICEF ve ülkede faaliyet gösteren ilgili STK'lar da dâhil olmak üzere diğer ortaklarla birlikte, çocuk koruma sistemlerinin UNHCR'nin görevi kapsamındaki çocukları kapsayacak şekilde genişletilmesi veya tespit edilen diğer boşlukların ele alınması için uluslararası toplumun vermesi gereken desteği belirlemek
- Adli ve sosyal refah makamları ve ulusal sivil toplum kuruluşları da dâhil olmak üzere sorumlu Devlet makamlarının ÇHS kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesini (eğitim, uluslararası hukuka ilişkin tavsiye vermek, sözlü ve yazılı tercüme hizmetleri dâhil) güçlendirmek
- Gerekmesi ve uygun olması halinde tekil vakalar hakkında tavsiyelerde bulunmak ve/veya yüksek yarar belirleme kurullarına veya eşdeğer vaka yönetimi forumlarına katılmak

Devletlerin, uygun prosedürler oluşturduğu ancak bunların mülteci çocuklar açısından tam olarak erişilebilir olmadığı hallerde

Devletlerin yukarıdaki uygun prosedürlerin tümünü veya bir kısmını oluşturdukları, ancak yasal veya politika kısıtlamaları nedeniyle bunlara mülteci çocuklar ve UNHCR'nin görevi kapsamındaki diğer çocukların erişiminin tamamen ya da kısmen engellendiği durumlarda UNHCR ve ortakları ayrım gözetmeksizin tam erişim hakkını ilgili makamlar nezdinde savunmalıdır. Bu durumda UNHCR ve ortakları:

- Mülteci ve sığınmacı çocukların bireysel vaka yönetimi ve çocuğun yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesi için oluşturulmuş mevcut, uygun ulusal prosedürlere ve mekanizmalara dâhil edilmesini savunmalı
- Mülteci çocukların ulusal sistemlere ve hizmetlere dâhil edilmesinin önündeki engelleri kaldırmak için yasal, politik veya usuli reformları desteklemelidir

Bu tür prosedürlerin mevcut olduğu ancak örneğin mültecilerin yaşadığı coğrafi konumda mevcut olmaması veya hizmetlerin ihtiyaç ölçeğine cevap verememesi nedeniyle erişilebilir olmadığı durumlarda, UNHCR ve ortakları hizmetleri kırsal yerlerde kullanılabilir hale getirmek ve/veya bu hizmetlerin kapasitesini artırmak amacıyla yerel sivil toplumu ve yetkilileri desteklemeye öncelik vermelidir. Bu duruma paralel olarak UNHCR ve ortakları, mevcut ulusal hizmetleri desteklemek üzere UNHCR öncülüğünde YYP'yi yürütebilir. Örneğin:

- UNHCR ve ortaklarının mevcut kamu ve sivil toplum çocuk koruma hizmetlerine teknik ve mali destek vererek gereken konumlarda erişim hizmeti sağlamaları veya mevcut hizmetleri geliştirmeleri sağlanabilir.
- Ulusal çocuk koruma vaka yönetimi hizmetlerinin mevcut olduğu durumlardaysa– sosyal yardımlaşma hizmetleri yetkili makamlar veya STK'lar tarafından sağlanıyorsa– bu kurumlar, yüksek yarar prosedürleri sağlamak üzere eğitilebilir.
- Gerekli olduğunda, UNHCR ve ortakları ayrıca yine UNHCR öncülüğünde yürütülen Yüksek Yarar Prosedürlerini destekleyerek yukarıdaki hizmetleri takviye edebilir. Prosedürler ve kararlar şunlara dayanmalıdır:
  - Uluslararası standartlarla uyumlu olan ulusal yasal ve politik çerçeveler
  - Bu YYP Kılavuzu
- , UNHCR ve ortakları tarafından sağlanan YYP, ulusal çocuk koruma sistemine zamanla entegre edilebilir- örneğin, YYP vaka çalışanları, ülkenin sosyal yardım çalışanları olmak için gereken nitelikleri kazanmak üzere eğitim ve destek alabilir, YYP yürüten STK'ların ulusal çocuk koruma hizmet sağlayıcıları olarak tescil edilmelerini desteklenebilir. Bu sayede mülteci müdahalesi kapsamında oluşturulan kapasite kademeli olarak ulusal çocuk koruma sistemine entegre edilmiş olur.
- Ulusal çocuk koruma hizmetlerinin ve UNHCR liderliğindeki YYP'nin aynı anda uygulandığı durumlarda, ulusal çocuk koruma sisteminin kapasitesini kademeli olarak artırmak ve YYP'nin UNHCR önderliğinde yürütülmesi ihtiyacını birkaç yıl içinde azaltmak için kurumlar arası bir geçiş planı oluşturulabilir.

Prosedürlerin erişilebilir olduğu ancak tam olarak uygun olmadığı veya prosedürlerin mevcut olmadığı durumlar

Ulusal prosedürlerin mevcut olduğu ve mülteci çocukların bunlara erişiminin olduğu ancak bunların tam olarak uygun olmadığı durumlarda, UNHCR ve ortaklarının rolü, eldeki konuya bağlı olacaktır. Ulusal prosedürler mevcutsa ancak tüm çocuklar için genel kalite standartlarını karşılamıyorsa, o zaman UNHCR ve ortakları, bu çocuklar için ciddi bir koruma riski oluşturmaması koşuluyla, bu ulusal prosedürlerin kapasitesini arttırmalı ve bunları mülteci çocuklar için kullanmalıdır. Örneğin, mülteci çocuklara yönelik ulusal yüksek yarar prosedürlerinin, mülteci çocukların özel ihtiyaçları ve hakları konusunda deneyimsiz personel tarafından yürütüldüğü durumlarda, kapasite geliştirmeye öncelik verilmelidir. Benzer şekilde, ulusal prosedürler varsa ancak mülteci çocukların özel ihtiyaçlarına cevap veremiyorsa, çözüm, (yukarıda açıklandığı gibi) ulusal sistemin mülteci çocukların özel ihtiyaçlarına cevap verme kapasitesini geliştirirken ek yüksek yarar prosedürleri sağlamak olabilir.

Ulusal prosedürlerin, UNHCR Yürütme Komitesi tarafından ifade edildiği üzere, uygun bir yüksek yarar prosedürü standartlarını karşılamadığı durumlarda, mevcut ulusal prosedürlerin mi yoksa UNHCR liderliğindeki bir YYP'nin mi kullanılacağına ilişkin karar, maruz kalınan sınırlamanın niteliğine bağlı olacaktır. Bazı durumlarda, devlet çocuk koruma yetkililerinin YYP'ye dâhil edilmesi, münferit çocuklar veya çocuk grupları ve aileleri için koruma endişesi yaratabilir.[26] Bu gibi durumlarda yüksek yarar prosedürleri oluştururken veya geliştirirken, Yüksek Yarar İlkesi çocukların

[26] Örneğin, hükümetin zulüm eden taraflarla suç ortaklığı yaptığı veya çocuk ve/veya ailesi için güvenlik veya koruma riskleri ortaya çıkarabilecek bilgileri bu kişilerle paylaşabileceklerine yönelik güçlü şüphelerin bulunduğu durumlar.

ulusal sistemlere entegre edilmesi gerekip gerekmediğini ve eğer edileceklerse mülteci çocukların ulusal prosedürlere ne ölçüde ve hangi şekilde entegre edilmesi gerektiğini veya UNHCR öncülüğünde bir YYP'nin üstlenilmesi gerekip gerekmediğini belirlerken koruma risklerinin azaltılması gerekliliğini göz önünde bulundurulacak temel husus olması gerektiğini belirtir. Örneğin, ülkede alınan bir velayet kararının çocuğu şiddet, istismar veya sömürüye maruz kalma riskiyle karşı karşıya bırakacağı veya ulusal bir prosedürün kullanılmasının bir çocuğun veya ailesinin geri gönderilmesiyle sonuçlanabileceği durumlarda UNHCR öncülüğünde YYB kullanılabilir. Ulusal prosedürün veya UNHCR liderliğindeki YYP'nin kullanılması, çocuğun özel koşullarına ve ulusal prosedürün niteliklerine bağlı olabilir. Bu tür durumlarda UNHCR öncülüğünde bir YYB üstlenildiğinde, ulusal makamların katılımı dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir (bkz. Bölüm 5: Yüksek Yarar Belirleme Prosedürleri ve karar verme).

Söz konusu Devlette çocuklar için uygun prosedürleri olmadığı durumlarda, UNHCR'nin rolü, başta UNICEF olmak üzere diğer ilgili ulusal ve uluslararası aktörlerle, ortaklaşa ulusal prosedürler oluşturmak üzere kapasite geliştirmek ve sistemleri güçlendirmeye odaklanmak olmalıdır. Buna paralel olarak, bu Kılavuzda ana hatları belirtilen YYP, mülteci çocukların mümkün olan en kısa sürede ulusal sisteme geçiş ve entegrasyonlarını sağlamak üzere kullanılmalıdır.

ÖRNEK VAKA: **UNICEF ve diğer ortaklar Hükümetle ortaklaşa çalışarak UNHCR görevi kapsamında olan çocukları Kuzey Makedonya'daki ulusal çocuk koruma sisteminin belirli unsurlarına dâhil etti.**

Kuzey Makedonya'da, UNHCR temel olarak, (i) mülteciler ve sığınmacılar için çocuk korumasını ulusal sisteme yaygınlaştırmak ve (ii) genel olarak ülkedeki yüksek yarar prosedürlerini güçlendirmek üzere hükümeti desteklemek amacıyla çalışmıştır.

YYD formları 2015-2016 Avrupa Mülteci Krizi sırasında, hükümet ve sivil toplum ortakları tarafından risk altındaki çocuklarla ilgili ilk karar verme sürecinin bir parçası olarak tanıtılmış ve kullanılmıştır. Bu uygulama acil durumun sona ermesinden sonra da devam etmiş ancak tüm paydaşlar vaka yönetim ve YYP süreçlerinde yine de iyileştirmeye ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. UNHCR ulusal çocuk koruma sisteminin haritasını çıkardıktan sonra Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNICEF ve birçok STK ile istişari görüşmeler başlatmıştır. Bu istişarelerde, mülteci ve sığınmacı çocuklara yönelik çocuk koruma sisteminin ihtiyaçlarını değerlendirilmiş ve vaka yönetim sisteminin güçlendirilmesi gereken alanları belirlenmiştir. İlgili Devlet organları da dâhil olmak üzere paydaşlar, uluslararası YYP standartları ve en iyi şekilde uygulamaları konusunda başlangıç eğitimine ihtiyaç olduğu sonucuna varmışlardır. Bu eğitimler diğer ilgili Devlet kurumları, UNICEF ve temel STK'ların katılımıyla UNHCR ve Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı tarafından ortaklaşa düzenlenmiştir. İkinci olarak sığınmacı ve mülteci çocuklar için YYP çalışması yapmak için pratik araçlar bulunmadığı tespit edilmişti. Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı, ülkedeki tüm sosyal koruma hizmetlerinin kapasite geliştirmesini sağlamak ve uygulanmasını denetlemekle görevli bir kurum olan Sosyal İşler Müdürlüğü ile koordineli olarak UNHCR'nin desteğiyle bir Yüksek Yarar Belirleme El Kitabının geliştirilmesi çalışmalarına başlamıştır. Bu El Kitabında, uygulayıcılar için bir dizi araç ve çocuk ve sosyal koruma sistemlerinde kullanılmak üzere uyumlu bir çerçeve bulunuyordu. Burada amaç ilgili tüm prosedürlerde Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanmasıydı. El Kitabı 2019 yılı sonunda tamamlanmıştı. UNHCR için planlanan sonraki adım, Hükümetin ve ortakların geliştirilen araçları kullanmasını desteklemek için UNICEF ile birlikte çalışmaktı.

23 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜNDE USULE İLİŞKİN TEDBİRLER

Bölüm Özeti

- Yüksek Yarar Prosedürü bağlamında Usule İlişkin Tedbirler çocuğu zarar gelmesinden koruyan yasa ve standartlara uygun tedbirler dizisidir. Usule İlişkin Tedbirler ilgili tüm süreçlerde çocuğun haklarının muhafaza edilerek teşvik edilmesini sağlamaktadır. UNHCR YYP'ü, ÇHS'de ortaya konan usule ilişkin tedbirler doğrultusunda, çocuğun yüksek yararının değerlendirilmesi ve belirlenmesi için ayrıntılı rehberlik ve standartlar sağlar (bkz. Bölüm 2.1.3: Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 14).
- YYP, Yüksek Yarar İlkesine saygı gösterilmesini sağlamak üzere her adımda belirli usule ilişkin tedbirler içermektedir. Bu tedbirler, çocukları etkileyen kararların, bu kararları almaya yetkili kişiler tarafından, çocuğun gizliliğini koruyan, çocuk haklarını destekleyen ve çocukların kısa ve uzun vadeli refahını göz önünde bulunduracak şekilde alınmasını sağlar.
- Usule ilişkin tedbirlerin tüm YYP adımlarında uygulanması önemlidir. YYB süreci boyunca alınan kararların ve eylemlerin ağırlığı nedeniyle, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecindeki usule ilişkin tedbirler, YYP'nin geri kalanına kıyasla çok daha katıdır.

Hem ulusal yüksek yarar prosedürleri hem de UNHCR öncülüğünde yürütülen YYP için yürürlükte bulunan başlıca usule ilişkin tedbirler şunlardır:

Çocuğun kendi görüşlerini ifade etme hakkı: Çocuğun yüksek yararını belirleme sürecinin en kritik unsurlarından biri, çocuğun güvenli ve anlamlı katılımını kolaylaştırmak, çocuğun görüşlerini ifade etmesine izin vermek ve çocuğun görüşlerini açıkça belgelemektir.[27] Bkz. Bölüm 3.3: Rızanın/onay alınmasına ilişkin bilgiler dâhil olmak üzere, Çocuklar ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı

İlgili uzmanlığa sahip personelin katılımı: değerlendirme süreci, ilgili çocuk koruma uzmanlığına ve çocuklar ve ergenlerle çalışma deneyimine sahip personel tarafından gerçekleştirilmelidir. Yüksek yarar belirlenirken, sosyal hizmet ekibine farklı disiplinlerden profesyonellerin (örn. çocuk koruma, mülteci koruma, sosyal hizmet uzmanları, psikolog, vb.) dâhil edilmesi vakaya dair çok farklı açıların göz önünde bulundurulduğu ve objektif tavsiyelere temel teşkil edecek ilave güvenceler elde edilmesine olanak sağlar. Bu tedbirlerin YYB için nasıl harekete geçirileceğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 5.2: Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli .

Öncelikle işleme sokma: karar alma prosedüründe gecikmeler yaşanması veya sürecin uzaması, zaman algısı yetişkinlerden çok farklı olan çocuklar üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir. Bu nedenle, çocuklarla ilgili kararlara öncelik verilmeli ve mümkün olan en kısa sürede tamamlanmalıdır, ancak yine de çocuğun güven duymak için zamana ihtiyaç duymasına saygı gösterilmeli ve prosedüre ilişkin diğer bir ödün verilmemelidir (örneğin, kapsamlı bir değerlendirme yapmak için yeterli zaman sağlanmalıdır).

[27] UNHCR'nin görev kapsamındaki çocukların, kendilerini etkileyecek meseleler ve kararlar hakkında görüşlerini bildirme ve bu görüşlerin yaşlarına, olgunluk seviyelerine ve yetilerine göre dikkate alınması hakları bulunmaktadır (çocukların yetileri hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Dipnot 79). Kararlara katılma hakkı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. Maddesinde hükme bağlanmıştır. Çocuğun dinlenilme hakkı hakkında daha fazla bilgi için bkz. BM Çocuk Hakları Komitesi (ÇHS), Genel Yorum No. 12 (2009): Çocuğun dinlenme hakkı, Temmuz 2009, CRC/C/ GC/12, erişim için: http://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html

Kararların yazılı ve gerekçeli verilmesi: YYP kapsamında alınan tavsiyeler ve kararlar gerekçelendirilmeli ve anlaşılacak şekilde açıklanmalıdır. Olgular ve koşulların belirtilmesine ek olarak, dikkate alınan unsurların ve etkenlerin, süreçte her bir etkenin ne kadar ağırlıkla ele alındığı ve tüm bunların mantığının açıkça yazılarak belgelenmesi gerekmektedir. Karar, çocuğun görüşleri ile uyumlu değilse, nedenlerinin anlaşılır bir şekilde açıklanması ve belgelenmesi gerekmektedir.

Çocuk dostu yaklaşım: Yüksek yarar prosedürünün amacı ve sonuçlarına dair bilgiler çocuğa yaşına uygun ve anlayacağı bir dilde aktarılmalıdır. Görüşmeler çocuk dostu bir şekilde yapılmalıdır. Çocuklarla görüşme yapan tercümanların da çocuklarla iletişim konusunda eğitilmiş olması gerekmektedir. Daha fazla için bkz. Bölüm 3.3: Çocuklar ve ailelerin Yüksek Yarar prosedürüne Katılımı

Kararların gözden geçirilmesi: Koşullarda değişiklik olması (örn. aile üyelerinin izlerinin bulunması) halinde YYP vaka dosyası tekrar açılabilir. Bir vaka dosyası çocuğun ebeveyni veya yasal vasisi (veya refakatsiz bir çocuk olması durumunda çocuk kendisi) tarafından talep edilmesi halinde, verilen kararı etkileyebilecek yeni gerçekler, kanıtlar veya diğer hususlara göre tekrar incelenebilir. Ebeveynleri veya yasal vasilerinin yanında olan çocukların inceleme taleplerine de gereken ağırlık verilmelidir. YYB'ler söz konusu olduğunda özellikle gözden geçirme ve dosyayı yeniden açma hakkında daha fazla bilgi için Bkz. Bölüm 5.5: Yüksek yarar kararının gözden geçirilmesi.

Yasal temsilci, vasi veya destek kişisi: Ebeveynleri veya diğer yasal vasilerinin bakımında olmayan ve yüksek yararı YYP ile değerlendirilecek olan çocuklar süreç boyunca kendilerine eşlik etmek üzere bir avukat veya destek görevlisi talep edebilir (Ebeveynlerinin bakımında bulunan çocuklar için aşağıya bakınız) Bazı ulusal çocuk koruma sistemlerinde, refakatsiz çocuklara yasal temsilciler veya vasiler atanmasına yönelik tedbirler hali hazırda bulunabilmektedir (bkz. Bölüm 3.8.2: Vasilerle çalışma). Bu tür yasal temsilcilerin veya vasilerin atanmamış olduğu veya mevcut bulunmadığı ve YYP sürecinin UNHCR'nin sorumluluğunda olduğu YYP sürecinde çocuğa eşlik etmesi için bir kuruluş tarafından atanan bir destek görevlisi veya çocuğun güvendiği bir yetişkin atanabilir. Çocuğun bir yetişkin seçmesi halinde vaka çalışanları refakatçinin de çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurduğundan, çocuk üzerinde herhangi bir baskı uygulamadığından ve herhangi bir çıkar çatışması olmadığından emin olmalıdır. Ebeveynlerinin bakımında olan çocuklara, eğer onlar isterlerse, aile dışından bağımsız bir temsilci refakat edebilir. Bir destek kişisinin belirlenmesi, bu kişiye çocuk karşısında herhangi bir yasal sorumluluk yüklemez.

YYP'nin doğruluğunu ve kalitesini sağlamak üzere diğer genel güvenceler de geçerli olacak olup bunlar arasında ilgili kişilerin UNHCR Davranış Kuralları veya çalıştıkları kurumun benzeri taahhütnamelerini ve gizlilik taahhütnamesi imzalamaları da yer almaktadır. YYP personeli vakanın arkadaşları ya da akrabalarıyla alakalı olması gibi çıkar çatışması yaratabilecek durumlarda bireysel vakaya dâhil olmamalıdır. Son olarak YYP'nin tüm yönlerinde kararın tüm çocuk haklarının yararlanılacağı bir çözüm tespit etmek için birbiriyle çelişen hakların dengelemesi gerektiği unutulmamalıdır (bkz. Bölüm 2.4: Karar verme sürecinde çakışan hakları dengeleme).

Aşağıdaki tabloda, UNHCR öncülüğünde yürütülen bir YYP için listelenen usule ilişkin tedbirlerin nasıl uygulanabileceğinin bir dökümü bulunmaktadır (YYP adımları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.2: Yüksek Yarar Prosedürü: Adım-Adım prosedür). YYP'nin özel herhangi bir formalite gerektirmediğini ve tüm operasyonların aşağıdaki standartları hayata geçirmek için kendi formları, araçları ve prosedürlerini geliştirmekte özgür olduğu unutulmamalıdır. Ancak YYB için Bölüm 5'te daha ayrıntılı olarak açıklandığı üzere son derece katı ve küresel olarak standartlaştırılmış bir dizi form, araç ve prosedür bulunmaktadır.

TABLO:2 Yüksek Yarar Prosedürü boyunca usule ilişkin tedbirlerin uygulanması

Usule ilişkin Tedbirler	YYD dahil YYP adımlarının atılması	YYB sürecinde uygulanması
Çocuğun kendi görüşlerini ifade etme hakkı	YYD, eylem, takip ve vaka kapatmanın bir parçası olarak çocukla kararın her yönü hakkında görüşülmeli ve istişare edilmelidir. Çocuğun yaşı ve olgunluğuna göre görüşlerine de uygun şekilde ağırlık verilmelidir. Örneğin, çocuklara farklı seçeneklerle ilgili tercihlerini sormak ya da vaka planlama alıştırmalarına katılmasını sağlamak gerekebilir.	Diğer YYP adımlarıyla aynı. Bununla birlikte, ilgili kararların ağırlığı göz önüne alındığında, personelin çocuğun kararı ve sonuçlarını gerçekten anlamasını sağlamak için yeterince zaman geçirmesi gerekebilir.
İlgili alanda deneyime sahip personelin sürece dâhil edilmesi	YYD dâhil olmak üzere tüm YYP adımları, ilgili uzmanlığa sahip personel tarafından gerçekleştirilmelidir. Özel olarak bu konuda ilgili eğitime ve iş deneyimine sahip olmaları gerekir. Ayrıca çocuklarla çalışma, çocuklarla iletişim kurma ve vaka yönetimi konularında asgari beceri ve deneyime sahip olmalılardır. Daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.4.3: personel ve kaynakların idaresi YYP'yi yürüten personelin, yöneticiler de dâhil olmak üzere vakayla ilgili diğer profesyonel kişilere danışmaları gerekir, ancak başkalarını dâhil etmek zorunlu değildir.	YYB üzerinde çalışan personelin sahip olması gereken yetkinlikler, YYP'nin diğer tüm yönleriyle aynıdır. Ancak değerlendirilmesi gereken kararların ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda YYB sürecine genelde daha deneyimli vaka çalışanları atanır. Ayrıca, YYB vaka çalışanları, YYB ve YYB süreci gereksinimleri konusunda ayrıca eğitim almış olmalıdır. YYB paneline de ilgili uzmanlığa sahip personelin katılması gereklidir. YYB kurulu üyelerinde aranan nitelikler ve şartlar hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 5.2: Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli
Öncelik değerlendirmesi	En ciddi ve zamana duyarlı durumlarda olan çocuklara yönelik gerçekleştirilecek YYD ve diğer eylemler, o operasyona özgü kriterlere göre önceliklendirilmelidir. Bkz. Bölüm 3.2.2: Önceliklendirmeyi de içerern tespit.	YYB'nin tamamlanması için belirlenmiş bir zaman çizelgesi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, YYB çocukların korunması ve esenliği için yapılacak işlemleri asla gereksiz yere geciktirmemelidir. YYB'nin önceliklendirilmesi, YYB Süpervizörünün sorumluluğundadır.

Usule ilişkin tedbirler	YYD dahil YYP adımlarının atılması	YYB sürecinde uygulanması
Yazılı, gerekçeli karar	YYD veya YYP'nin diğer adımlarında istenen özel bir form yoktur. Operasyonlar ilgili YYP Araç kutusu (Formlar Klasörü) içinde kendilerine sağlanan örnekleri kullanabilir, kendi formlarını geliştirebilir veya kendi bulundukları ortamda kullanılmakta olan formları kullanabilir. Belgelerin formatı ne olursa olsun, karar, çocuğun durumuna ilişkin gerçekler, çocuğun ve çocuğa yakın olanların görüşleri ve çocuğun yüksek yararına ilişkin müteakip analizler ayrıntılı şekilde verilmelidir.	UNHCR tarafından bu Kılavuz kapsamında yürütülecek tüm YYB çalışmaları YYP Araç kutusu (Formlar Klasörü) içinde verilen YYB formu kullanılarak belgelendirilmelidir. Sunulan bilgilerin, analizlerin ve seçeneklerin kalitesinden YYB Süpervizörü sorumludur.
Çocuk-dostu yaklaşım	Çocuk dostu görüşme teknikleri kullanılmalıdır (daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı). Ayrıca, YYD ve tüm YYP, çocuk merkezli bir bakış açısıyla tasarlanmalı ve sadece görüşmede değil, tüm yönleriyle destekleyici ve koruyucu olmalıdır.	YYD ve YYP'nin diğer adımları gibi çocuk dostu görüşme teknikleri kullanılmalıdır. Süreç boyunca çocuk merkezli bir bakış açısı kullanılmalıdır.
Kararın Gözden Geçirilmesi	YYP için genel olarak herhangi bir yasal gözden geçirme süreci bulunmamaktadır. Bir çocuk, ebeveynleri veya bakım sağlayıcıyı ya da o çocuk için YYP'ye dâhil olan diğer herhangi bir personel, herhangi bir noktada gözden geçirme talebinde bulunabilir.	Bir YYB ancak şartlarda bir değişiklik olduğunda (örn. Aile üyelerinin kayıp araştırmasının sonuç bulması) yeniden açılır. Bir vaka dosyası çocuğun ebeveyni veya yasal vasisi veya refakatsiz bir çocuk olması durumunda çocuğun kendisi tarafından talep edilmesi halinde, verilen kararı etkileyebilecek yeni gerçekler, kanıtlar veya diğer hususlara göre tekrar incelenebilir. Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Bölüm 5.5: Bir Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi kararının yeniden açılması.
Yasal temsilci, vasi veya destek kişisi	YYB süreci sırasında yasal temsilci, vasi veya destek görevlisinin sürece dâhil olmasına gerek yoktur. Ancak böyle bir kişi ulusal çocuk koruma sisteminde hali hazırda atanmışsa, YYB süreci sırasında bu kişiye de danışmak önemlidir. Bkz. Bölüm 3.8.3: Vasilerle çalışmak.	YYB sürecinde yasal temsilci, vasi veya destek görevlisi atanmasına gerek yoktur. Ancak operasyon personelinin, vasi, yasal temsilci veya destek kişi düzenlemelerinin süreç kapsamında nasıl geliştirilebileceğini keşfetmesi teşvik edilir. Yasal velayet/temsilci düzenlemelerinin mevcut olduğu durumlarda, atanan kişi YYB sürecine dâhil edilmelidir.

2.4 KARAR VERME SÜRECİNDE ÇAKIŞAN HAKLARI DENGELEME

Bölüm Özeti

- YYP içinde alınan kararlar, çocuk haklarının tamamını dikkate almalı ve dolayısıyla çeşitli etkenleri göz önünde bulundurmalıdır. Çocuğun yüksek yararın belirlenmesinde tek bir etken nadiren diğer tüm etkenlere baskın gelir.
- YYP içinde karar verme sürecinde, ÇHS'de yer alan hakların bölünmezliği ve tüm maddeleri ile hakların birbirine bağlı olduğu akılda tutulmalıdır.
- Çocuğun yüksek yararın belirlenebilmesi için birbiriyle yarışan birden çok seçeneğin belirlenmesi gerekir.
- YYP kararları verilirken yapılan analizler aşağıdaki dört etkene dayanmalıdır:
  - Çocuğun, ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların görüşleri ve çocuğa yakın olanların görüşleri
  - Aile ve yakın ilişkiler açısından çocuğun durumu
  - Çocuğun gelişimi ve kimlik ihtiyaçları
  - Çocuğun korunmasını ve güvenliğini etkileyen hususlar

2.4.1 Karar verme sürecinde göz önünde bulundurulacak hususlar

UNHCR operasyonlarında çocuğun yüksek yararına karar vermek veya bunu belirlemek karmaşık ve bazen de zor bir süreçtir. Karar vericiler genellikle alternatiflerinin sınırlı olması, belirsizliğin büyüklüğü ve kısa ve uzun vadeli seçenekleri ve sonuçları değerlendirmek gibi karmaşıklıklarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman elde edilen çözüm tartışmasız "doğru" karar olmayabileceği gibi çocuğun yüksek yararını sağlayacak diğer çözümler- örn. aile birleşmesi - mümkün olmayabilmektedir. Bazı durumlarda, mevcut bilgilere dayanarak belirli olasılıkların yanı sıra bunların çocuk üzerindeki potansiyel etkilerini değerlendirmek gerekmektedir: örneğin, uzun süreli bir sığınma prosedürünün olasılığı nedir ve bu, refakatsiz bir çocuk için önerilen bakım düzenlemelerini nasıl etkiler? Son tahlilde çocuğun yüksek yararın belirlenmesi için ilgili ve muhtemelen birbiriyle çelişen birçok etkeni elde edilebilinecek sonuçlar açısından değerlendirmek gerekmektedir. YYP'de karar verirken göz önünde bulundurulması gereken temel husus, mevcut seçeneklerden hangisinin çocuğun yüksek yararına olduğunu ve çocuğun haklarını güvence altına almak için neyin en uygun olduğunu bulmaktır. Bireysel koşullara en uygun çözüme karar vermeden önce her seçeneğin hem kısa hem de uzun vadeli etkisinin tartılması gerekir. Vaka çalışanları ve YYB paneli üyeleri de dâhil olmak üzere YYP'ye dâhil olan diğer UNHCR ve ortak personeli, seçenekleri dengeleyebilmeli hem bilgili hem de objektif şekilde tercih yapabilmeli ancak çocuk ve ona yakın olan kişiler tarafından ifade edilen görüşleri gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurabilmelidir.

Seçeneklere yönelik yaklaşımda kapsayıcı ve yaratıcı olmak da esastır: "birleştirmek ya da birleştirmemek" gibi iki yönlü tercihler eksiktir ve uygulanabilecek tedbirlerin aslını yansıtmaz. Seçenekler, çocuğun haklarından yararlanmasına nasıl katkıda bulunduklarını ana hatlarıyla belirten eksiksiz bir biçimde sunulmalıdır. Örneğin, aile birleşmesi durumunda seçenekler, örneğin çocuğun okul yılı bittikten sonra durumun güvenilir olduğundan emin olduktan sonra menşe ülkede ebeveynleriyle birleşmesi; ebeveynleriyle teması desteklenerek sığınılan ülkede kalması; ebeveynleriyle çocuğun güvenlik ve eğitimine devam etmesini sağlanabilecek üçüncü bir ülkede birleşmesi gibi farklı seçenekler sunulmalıdır.

Alınacak karar aynı zamanda birden fazla seçeneğin bir araya getirildiği, kısa vadede bir eylem yürütülürken uzun vadede başka bir eylem türüne geçildiği şekilde ya da o anda mevcut bulunan bilgilere göre bir karar alınıp belirli bir süre sonra kararın gözden geçirileceği şekilde alınabilir.

Bir YYD veya YYB'ye dayalı karar verme süreçleri karmaşık olabilir: çeşitli olgular, etkenler ve çocuk hakları dikkatle dengelenmeli ve tartılmalıdır. Alınan kararın değeri çocukla yapılan görüşmeler dâhil olmak üzere vakaya ilişkin elde edilen bilgilerin nitelik ve alakasına ve ayrıca kayıt altına alınan bilgilerin nitelik ve kapsamına bağlıdır. Bu durum YYP çalışmasının bir parçası olarak işi yetkin (ve uygunsa) çocuk koruma ve çocuk refahı alanlarında deneyimli çocuk koruma personeli, sosyal hizmet çalışanları ve YYB kurulu üyelerinin yürütmesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir (beceri ve yetkinlikler hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 5.2.2: Yüksek Yarar Panelinin Oluşturulması)

İlgili olması halinde, YYP ve özellikle de YYB süreçlerinde devlet yetkililerinin almış veya değerlendirmekte olduğu kararlar, özellikle de velayete ilişkin mahkeme kararları göz önünde bulundurulmalıdır. UNHCR'nin bu kararlara genelde saygı duyması gerekirken, bir kararın YYP'ne dayanmadığına dair kanıt bulunabilir. Böyle bir durumla karşılaşılırsa UNHCR ilk olarak, kararın iç hukuk yoluyla düzeltilmesine çalışmalıdır.

Bu nedenle Yüksek Yararın belirlenmesinde ilgili tüm durumlar göz önünde bulundurulurken Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bölünemez niteliği ve sözleşmedeki hakların birbirlerine bağlı olduğu akılda tutulmalıdır. YYB kararları, uluslararası standartlarla uyumlu olduğu sürece topluluk içerisindeki mevcut çocuk koruma ve bakımı düzenlemelerine dayanmalıdır. Bu çeşitli faktörleri tartmak zor olabilir - aşağıdaki bölümde bu konuda daha fazla kılavuz ilke verilmektedir.

© UNHCR/Firas Al-Khateeb

2.4.2 Dört Etken Analizi

İlk olarak, YYP'de alınacak kararlar, Yüksek Yararın belirlenmesinde dikkate alınan dört ana hak grubuna dayanmalıdır. Şemada gösterildiği gibi, dört temel hak gruplarının tamamı birbiriyle örtüşmektedir. Bu gruplar şunlardır:

- Çocuğun ve çocuğa yakın kişilerin görüşleri
- Güvenli çevre
- Aile ve yakın ilişkileri
- Gelişim ve kimlik ihtiyaçları

ŞEKİL 1: Çocuğun yüksek yararını oluşturan temel hak grupları ve aralarındaki bağlantılar

Karar almada çocuğun görüşlerinin göz önünde bulundurulması

Çocuk Hakları Sözleşmesi 12. Maddesi gereğince[28] çocuğun düşüncelerine "yaşına ve olgunluk düzeyine göre gereken önem verilmelidir". Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin YYP'ye katılımı, YYP'ye güvenli ve anlamlı katılımın nasıl sağlanacağını ve çocukların görüşlerinin güvenilir ve hassas bir şekilde nasıl toplanacağını özetlemektedir. Çocuğun görüşlerini değerlendirirken:

- İlgili kültürel ve gelişimsel etkenleri dikkate alarak yaşına uyum sağlayan bir tutum takının
- Çocuğun bildirilmiş yaşıyla birlikte olgunluk seviyesini de değerlendirin
- Ciddi sıkıntılar yaşayan çocuklarla çalışırken gerekmesi halinde uzmanlara danışın

[28] ÇHS, Madde 12.

- Aile birleşimi durumunda, çocuğun veya ailesinin yeniden bir araya gelme konusunda herhangi bir isteksizliği olursa bu durumu dikkatlice değerlendirin.
- Çocuğun ifade ettiği görüşlerin kısmen veya tamamen başkaları tarafından manipüle edilmiş olabileceğinin farkında olun.
- Çocukların kendi görüşlerini oluşturabilmeleri ve ifade edebilmeleri için gereken tüm bilgileri aldığından emin olun

Karar almada ailenin ve yakın ilişkilerin (ve onların görüşlerinin) değerlendirilmesi

Bölüm 3.8.1: Yüksek Yarar Prosedüründe ailenin kayıp araştırması ve aile birleşimi'nde ayrıntılı olarak açıklandığı ve atıfta bulunulduğu gibi aile birliği hakkı, insan hakları belgelerinde ve uluslararası insani hukukta yer almaktadır. Ebeveynler, kardeşler ve çocuk için önemli olan diğer insanlar dâhil olmak üzere aile ile (geniş aile ile) halihazırda var olan bağ, çocuğun yüksek yararına karar vermede ve belirlemede temel bir faktördür. Münferit koşullar ve ilişkilerin kalitesi her zaman dikkatle incelenmeyi gerektirirken çocuğun ebeveynleri, kardeşleri ve diğer aile üyeleri ile ilişkisinin sürekliliğine vurgu yapılmalıdır çünkü:

- Süreklilik, çocuğun emniyet hissi için son derece önemlidir.
- Ebeveyn figürleriyle özdeşleşme, bir çocuğun toplum değerlerini ve normlarını öğrendiği ve başkalarıyla empati kurma kapasitesini geliştirdiği sosyalleşme süreci için çok önemlidir.
- Çocuğun insanlar ve mekânlar da dâhil olmak üzere dış çevresi ile temasının sürekliliği, çocuğun sosyal ve duygusal refahının gelişmesi ve sürmesi üzerinde önemli bir psikolojik etkiye sahiptir.

Bu nedenle aşağıda belirtilen emniyet kaygıları hariç olmak üzere, çocuğun yüksek yararları genellikle ailesi ile kalması veya ailesi ile tekrar birleştirilmesi sağlandığında karşılanmaktadır. Buna dayanarak, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için (i) aile birleşmesinin normalde çocuğun yüksek yararına olduğu ve (ii) YYP'nin tutarlı bir şekilde aile birleşmesinin (bkz. Bölüm 3.8.1: Yüksek Yarar Prosedüründe ailenin kayıp araştırması ve aile birleşimi) ne ölçüde gerçekleştirilebileceğini ve ailenin çocuğa bakım ve koruma sağlaması için gereken desteğin kapsamını ele alması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Aileden ve çocuğa yakın diğer kişilerden alınan bilgiler, YYP için değerli olabilmektedir. Spesifik olarak bu bilgi; çocuk ile çocuğa yakın olan diğer insanlar arasındaki ilişkilerin doğasına, çocuğun ifade ettiği belirli tercihlerin arkasındaki nedenlere ve ayrıca onların güçlü yönlerine ve becerilerine ışık tutmaya yardımcı olabilmektedir. Çocuğa yakın kişilerin görüşlerini değerlendirirken:

- Çocukla daha önemli ve anlamlı ilişkisi olan kişilerin görüşlerine daha fazla ağırlık verin.
- İlişkinin istismar edici, kontrol edici veya sömürücü olabileceğine dair göstergelerin olduğu durumlar gibi çeşitli olası çıkar çatışmalarına karşı dikkatli olunmalıdır.

Bazı durumlarda çocuğa yakın kişilerin görüşleri, çocuğun görüşlerinin anlaşılmasına yardımcı olmanın ötesine geçerek kendi ağırlığını taşıyan ayrı bir faktör oluşturmaktadır. Bu bahsedilen, şu durumlarda geçerlidir:

- Ailenin bir akrabası veya yakın bir arkadaşının, refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğa bakım sağlama isteğini ve kabiliyetini teyit etmesi gerekir çünkü bu bakım düzenlemesi, onların rızası olmadan uygulanamaz.
- Çocuğun ebeveynlerinden birinin veya her ikisinin yanında kalması gerektiğine karar verilmesi gerekir. Neyin çocuğun yüksek yararına olduğunu belirlemede ebeveynlerin görüşlerine ağırlık verilmesi konusunda dikkatli olunması gerekir.

Karar almada çocuğun emniyetinin ve korunmasının göz önünde bulundurulması

Uluslararası insan hakları belgelerinde[29] belirtilen yaşama hakkı ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı davranış veya aşağılayıcı muamele ve cezanın önlenmesi, YYP için önemli parametreler belirlemektedir. Ayrıca Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin bazı maddeleri; fiziksel ve zihinsel şiddet, istismar, ihmal, cinsel istismar, zararlı geleneksel uygulamalar, insan ticareti ve kaçakçılığı, çocuk işçiliği, silahlı çatışmaların çocukların hayatına yönelik tehditlerinden -reşit olmayanların istihdam edilmesi gibi- koruma dâhil olmak üzere özellikle çocukların emniyetini korumaya ilişkindir.[30]

Bu nedenle Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci de dâhil olmak üzere YYP, çocuğun yukarıdaki paragrafta belirtilen türden temel insan haklarının ihlallerine maruz kaldığını veya maruz kalma olasılığının bulunduğunu ve çocuğun emniyetinin risk altında olduğunu tespit ederse bu bulgu, diğer tüm unsurların önüne geçer. Zihinsel veya fiziksel olarak hasta ya da engelli çocukların yaşam kurtaran tedavilere erişim ihtiyacına da aynı öncelik hakkı tanınmalıdır. Emniyet de dikkate alınması önemli bir unsurdur ancak tehlikenin daha az ciddi yapıda olduğuna karar verilmişse emniyet unsuru diğer unsurların önüne geçmemelidir.

Kararlarda çocuğun güvenliği göz önünde bulundurulurken aşağıdaki kılavuz ilkelerin benimsenmesi gerekir:

- Çocuğun olası risklerden korunmasına öncelik verilmeli ve riskleri azaltmak için derhal harekete geçilmelidir.
- Hem menşe ülkesinde hem de sığınma ülkesindeki ciddi temel insan hakları ihlaline karşı alınabilecek tek önlem olduğu durumda üçüncü ülkeye yerleştirme, refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş mülteci çocukların genelde yüksek yararınadır.
- Menşe ülkesine dönüş konusunda *geri göndermeme* ilkesi her zaman desteklenmelidir. Gönüllü geri dönüş hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 4.1.4: Gönüllü geri dönüş
- Temel haklarının ciddi şekilde ihlal edilmesi gibi geçmişte yaşanmış olan olayların etkisiyle ciddi şekilde sıkıntı içerisinde olan bir çocuk için daha fazla sıkıntı yaratabilecek hiçbir karar, çocuğun yüksek yararına değildir.

Karar almada çocuğun gelişim ve kimlik ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. Madde'si, devletleri çocuğun hayatta kalması ve gelişimini sürdürmesi için azami çaba göstermeye çağırır. Bunlar, çocuğun insan onuruna yakışacak şekilde fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimini kapsamaktadır.

Sağlıklı bir duygusal yaşamın temeli, kişinin istenme ve değer görme duygusunda yatar. Bu duyguların temeli ailede atıldıktan sonra çocuk, büyüdükçe bunları akrabalarına, akranlarına, topluluğa ve topluma uzanan geniş çevrelere yayar. Değer görme isteği, zamanla toplumsal bir gruba ait olma ve toplumda bir yer sahibi olma ihtiyacına dönüşür. Dolayısıyla YYP'nin, spesifik olarak bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının, geçmişle bağı koparma olasılığı önlenmelidir. Çocuğun insanlardan ve mekânlardan oluşan dış çevresiyle sürekli teması, onun gelişimi ve duygusal ve sosyal davranışları üzerinde önemli psikolojik etkilere sahiptir.

[29] Bkz. özellikle Uluslararası Sivil ve Politik Haklar Sözleşmesi, Madde 7; BM Genel Kurulu, *İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Muamele veya Cezalandırmaya Karşı Sözleşme*, 10 Aralık 1984, Birleşmiş Milletler, Antlaşma Serisi, cilt 1465, s. 85, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/3ae6b3a94.html ve ayrıca Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 37.

[30] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 19., 34., 35., 36., 37. ve 38. maddeleri

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' de tanımlandığı üzere, çocuğun gelişim ve kimlik ihtiyaçlarının belirlenmesinde dikkate alınması gereken önemli faktörler şunlardır:

- "Çocuğun tabiiyetini, adını ve aile ilişkilerini kapsayan kimliğini koruma [...] hakkı" (Madde 8)
- "Çocuğun yetiştirilmesinde onun etnik, dini, kültürel ve dil kimliğine" gereken önemin verilmesi (Madde 20); ancak bunun zararlı geleneksel uygulamaları kabullenmeye varmaması gerektiğini ve çocuk olgunlaştığında din konusunda özgür seçimler yapabileceğini kavramak
- "Çocuğun mevcut en üstün sağlık standartlarından yararlanma hakkı" (Madde 24)
- "Her çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimi için yeterli yaşam standartlarına sahip olma hakkı" (Madde 27)
- Eğitime erişim (Madde 28 ve 29)
- "Çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme ve yaşına uygun oyunlara ve eğlence etkinliklerine katılma hakkı" (Madde 31)

Bu gelişim ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanması için çocuğun genelde ailesiyle ve sosyal ve kültürel çevresiyle yakın temas halinde olması gerekir. Kalıcı çözümlerle ilgili bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, çocuğun belirli bir yerde daha iyi sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimini, farklı bir yerde aile birleşmesi olasılığının önüne geçirmemeli ya da bunların kültürel sürekliliği sağlamaktan daha önemli olduğunu düşünmemelidir.

Yüksek eğitime erişimin gelişim ihtiyaçları açısından önemli olduğu bir ergenin durumu gibi özel durumlarda eğitime daha fazla önem verilebilmektedir. Ancak çocuğun yüksek yararının sağlanması için eğitim olanaklarına erişim, çocuğun ailesiyle ve kültürel bağına zarar vermeyecek şekilde düzenlenmelidir.

Münferit çocuğun yüksek yararını diğer kişilerin haklarıyla dengeleme

Bazı durumlarda çocuğun yüksek yararı, toplumdaki diğer kişilerin veya grupların yüksek yararıyla çatışabilmektedir. Çocuk Haklarına Dair sözleşme'nin 3 (1). Maddesinde yer alan genel ilkeye göre çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararı, düşünülmesi gereken ilk konu olmalıdır. Öte yandan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, yüksek yarar düşüncelerini belirli durumlarda geçersiz kılabilecek diğer hususların dengelenmesini, hak temelli olmaları koşuluyla, hariç tutmamaktadır.

Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi Paneli tarafından Çocuğun yüksek yararı belirlendikten sonra UNHCR 'nin bu yararı diğer kişilerin haklarına dayalı meşru unsurlarla dengelemesi gerekebilmektedir. UNHCR tarafından yüksek yarar kaygılarını aştığı düşünülen bu tür istisnai durumlarda gerekli inceleme ve belgelendirme işlemleri özenle yapılmalıdır.

TABLO 3: Çocuğun Yüksek Yararını Belirleyen Temel Hak Gruplarının Özetlenmesi: "Dört Etken Analizi"

1. Çocuğun görüşleri

- Çocuğun istek ve duygularını ve bunların doğrudan çocuktan mı aktarıldığını anlayın.
- Çocuğun görüşüne, yaşı ve olgunluk düzeyi ile seçeneklerin sonuçlarını anlama ve değerlendirme yetenekleri ışığında ağırlık verilmelidir.

2. Güvenli Çevre

Güvenlik, normalde bir önceliktir. Ciddi zarara maruz kalma durumu veya olasılığı, genellikle diğer tüm unsurları gölgede bırakır. Şu noktaların düşünülmesi gerekir:

- düşünülmekte olan coğrafi yerin/evin emniyeti
- hasta çocuklar için yaşam kurtaran tıbbi tedavi olanağı
- geçmişte zarar görmüş olması (sıklığı, çeşidi ve eğilimler)
- izleme becerisi
- geçmişteki zararın ana nedenlerinin hala mevcut olup olmadığı

3. Aile ve yakın ilişkiler

Genel unsurlar

- Çocuğun aşağıdaki taraflarla ilişkisinin kalitesi ve süresi ve bağlılık düzeyi: ebeveynler, kardeşler, diğer aile üyeleri, kültürel topluluktaki diğer yetişkinler veya çocuklar ve bakımdan sorumlu herhangi bir olası kişi
- Aileden ayrı düşmenin veya bakımdan sorumlu olan kişinin değişmesinin çocuk üzerindeki olası etkileri
- Mevcut ve gelecekteki olası bakımdan sorumlu kişilerin çocuğa bakma kapasitesi
- İlgili görüldüğünde çocuğa yakın kişilerin görüşleri

Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümlerle ilgili özel unsurlar

Aile birleşmesi olasılığı (normalde çocuğun yüksek yararına olduğu varsayılır). Aşağıdakilerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini değerlendirin:

- Aile kayıp araştırmasının başlatılması
- Ebeveynlerle/aileyle doğrudan temasa geçilmeye çalışılması
- Çocukla ebeveyn/aile ilişkisinin doğrulanması
- Çocuk ve aile üyelerinin yeniden bir araya gelmeye istekli olmaları ve eğer istekli değillerse isteksizliğin nedenleri

Geçici bakım düzenlemeleriyle ilgili özel unsurlar

- Aile ve kardeşlerle ilişkilerin korunması
- Bir aile ortamında bakım sağlama olasılığı
- Kamu tarafından sunulan bakım hizmetlerinden yararlanma olasılığı (emniyetli ve etkili olmaları şartıyla)

Ana-babanın rızası olmamasına rağmen çocuğun aileden ayırılması durumuyla ilgili özel unsurlar (normalde şiddetle karşı çıkılır)

- Her iki tarafın görüşleri ve bunlara verilecek önem
- Çocuk ile ebeveynleri arasındaki ilişkinin kalitesi ve ayrı düşmenin olası etkileri
- Ebeveynlerin çocuğun bakımını üstlenme kapasitesi
- Geniş aile üyelerinin çocuğun bakımını üstlenme kapasitesi
- Aileden uzaklaştırmayı içeren durumlarda ölçülülükle ilgili hususlar. Şu noktaların düşünülmesi gerekir:
  - Sorunların daha az müdahalede bulunacak bir şekilde ele alınabileceği seçenekler
  - Temasın asgari düzeyde sürekliliğini sağlamak (örneğin gözetim altında)
  - Ayrı kalma durumunun mümkün olan en kısa süreyle olması ve en erken gözden geçirme tarihi
- Haklara erişim

4. Gelişim ve Kimlik İhtiyaçları

- Çocuğun kültürel ve toplumsal ağı
- Çocuğun etnik, dini, kültürel ve dil kimliğinin devamlılığı
- Çocuğun yaşına, cinsiyetine, yeteneklerine ve diğer karakteristik özelliklerine dayalı özel hususlar
- Fiziksel veya duygusal ihtiyaçlar
- Fiziksel ve ruhsal sağlık durumuna ilişkin hususlar
- Eğitim ihtiyaçları
- Yetişkinliğe başarılı bir geçişe dair beklentiler (istihdam, evlilik, kendi ailesini kurma vb.)

© UNHCR/Martim Gray Pereira

KISIM II

UNHCR ÇOCUK KORUMA VAKA YÖNETİMİ ÇERÇEVESİ: ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI PROSEDÜRÜ

GİRİŞ

Yüksek Yarar Prosedürü (YYP); yapılandırılmış, sistematik, sürekli ve koordineli desteğe ihtiyaç duyan risk altındaki münferit çocuklar için kaliteli prosedür standartları sağlamak üzere tasarlanmıştır. Risk altındaki münferit çocuklara yönelik vakaları yönetme süreci; korumanın ve onlara yönelik çözümlerin uygunluğu, zamanlaması ve kalitesi üzerinde kısa ve uzun vadeli önemli bir etkiye sahip olacaktır. Bu nedenle kararlar ve eylemler, bütüncül bir yaklaşım benimsemeli ve çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurularak yönlendirilmelidir.

Bu Kılavuz İlkelerin II. Kısmı, I. Kısımda kurulan temeller üzerine inşa edilerek YYP'nin uygulanmasına ilişkin pratik ve operasyonel rehberlik sağlamaktadır. YYP, çocuk koruma vaka yönetimine yönelik UNHCR çerçevesidir ve Yüksek Yararın Belirlenmesi (YYB) sürecini içermektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi, YYP'nin usule ilişkin katı tedbirlerin uygulanmasını gerektirdiği belirli durumlarda kullanılmaktadır. Bölüm 3: Yüksek Yarar Prosedürü: Mülteci çocuklar için vaka yönetimi, YYP'nin tüm adımları için adım adım rehberlik sağlamakta ve YYP'yi mülteci ve çocuk koruma vaka yönetimi çerçevesine yerleştirmektedir. Ortaklıklar, operasyona özel YYP için Standart Operasyon Prosedürleri, personel ve kaynak sağlama, izleme ve bilgi yönetimi dâhil olmak üzere Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanması için pratik tavsiyeler sağlamaktadır. Ayrıca çocukların ve ailelerin katılımına ve 18-21 yaş arası gençlerle çalışmaya ilişkin rehberlik içermektedir. Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için ailenin kayıp araştırması ve alternatif bakımla ilgili özel hususlar da bu bölümde yer almaktadır.

Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi'nde özetlendiği gibi belirli durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekli olabilmekte ve bu, kararların geniş kapsamlı etkilerinin görülebileceği çocuklar için kullanılmaktadır. Bölüm 5: Yüksek Yararın Belirlenmesi Süreci ve karar verme, belirli durumlarda kullanılabilecek kolaylaştırılmış karar alma prosedürleriyle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin uygulanmasına ilişkin ayrıntıları sağlamaktadır.

© UNHCR/Marie-Joëlle Jean-Charles

BÖLÜM 3. YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ: MÜLTECİ ÇOCUKLAR İÇİN VAKA YÖNETİMİ

3.1 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜNE GENEL BAKIŞ

Bölüm Özeti

Neden:

- Mülteci çocuklarla çalışırken Yüksek Yarar Prosedürü, daha geniş bir mülteci vaka yönetimi sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Nasıl:

- YYP; münferit çocukların yüksek yararına olan kararların değerlendirilmesi veya belirlenmesi, yönetilmesi ve uygulanması için bir çocuk koruma sürecidir. Yüksek Yarar Prosedürü, mülteci çocuklarla ilgili belirlenmiş standartları ve prosedürleri içeren özel bir çocuk koruma vaka yönetimi türüdür.
- YYB, ebeveyn bakımı veya bakım sağlayıcısı olmayan çocuklara daha sık uygulanır çünkü resmi prosedür, ebeveynler veya geniş aile üyeleri bu kararları alamadığında çocuğun yüksek yararlarının korunmasını sağlamak için ve istisnai durumlarda yüksek risk altındaki diğer çocuklar için esastır.
- Yüksek Yarar Prosedürünün Bölüm 3.1.4'te ana hatları verilen Yüksek Yarar Prosedürü için Yol Gösterici İlkelere uygun olarak uygulanması.

3.1.1 Mülteci koruma vaka yönetimi

Mülteci koruma vaka yönetimi, dünyadaki çoğu UNHCR operasyonunun ayrılmaz bir parçasıdır. Mülteci koruma vaka yönetimi; kayıt, Mülteci Statüsünün Belirlenmesi, kalıcı çözümlerin belirlenmesi ve UNHCR ve ortaklarına ulaşan mülteciler tarafından dile getirilen koruma endişelerinin takibini kapsamaktadır. Bu, çocuklara ve ailelerine karşı bireyselleştirilmiş koruma müdahalesinin sistematik olarak ele alınmasını içermektedir. UNHCR'nin YYP uygulaması, her zaman daha geniş bir mülteci vaka yönetimi sürecinin bir parçası olacaktır.

Genel yaklaşımda benzerlikler olsa da mülteci korumasının farklı bileşenlerinin her biriyle ilgili vaka yönetiminin kendi standartları, amaçları, iyi uygulamaları ve yönergeleri bulunmaktadır. Mülteci koruma vaka yönetimi, bir çocuğun deneyiminin tüm koruma yönlerine baktığı için tüm bu vaka yönetimi süreçlerinin uygun şekilde ilişkilendirilmesi önemlidir. Aynı zamanda bu sürecin ayrılmaz parçaları olan mülteci koruma vaka yönetiminin ve YYP'nin farklı bileşenleri arasındaki örtüşmeleri ve karşılıklı ilişkileri yönetmek özellikle önemlidir. Bu sürecin farklı yönleriyle ilgilenirken YYP ile mülteci koruma vaka yönetiminin diğer alanları arasında bir dereceye kadar ayrım yapılması gerekli olabilmektedir. Bu ayrım; belli raporlama hatlarına sahip farklı personelin YYP unsurlarını tamamlamasını sağlamak, inceleme sürecinin YYP personeli tarafından yürütülmesini sağlamak ve/veya YYP süreçleri ile diğer prosedürler arasında bilgi güvenlik duvarları sağlamak gibi önlemleri içerebilmektedir. Örneğin UNHCR çocuk koruma personeli tarafından YYP kapsamında toplanan bilgiler, çocuğun ve/veya bakım sağlayıcısının bilgilendirilmiş rızası olmadan Mülteci Statüsünün Belirlenmesinden görevli personelle paylaşılmamalıdır.

2017 yılında Çocuk Hakları Komitesi ve Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi, uluslararası göç bağlamındaki çocukların insan haklarına ilişkin iki ortak genel yorum yayınlamıştır. Yorumlar, çoğu mülteci ve sığınmacı çocuklarla ilgili olmakla birlikte bu tür bağlamlarda çocuğun yüksek yararına ilişkin birkaç nokta içermektedir. Yorumlar; iltica kanunları, politikaları ve prosedürlerinde olması gerektiği gibi, göçmenlik kanunu, politikaları ve prosedürleriyle ilgili kararlarda da yüksek yararların birincil husus olması ihtiyacını özellikle yinelemektedir. 22 No'lu Genel Yorum ayrıca, çocukların menşe ülkelerine geri gönderilmesi gibi önemli kararlarda YYP'nin "çocuk koruma ve refahından sorumlu yetkililer ve ebeveynler, vasiler ve yasal temsilciler gibi diğer ilgili aktörlerin yanı sıra çocuğun kendisinin anlamlı katılımı da dâhil olmak üzere göçle ilgili makamlardan bağımsız olan aktörler tarafından multidisipliner bir şekilde yürütülmesi gerektiğine" değinmektedir. Bunlara ek olarak yorum, ailenin ayrı düşmesiyle sonuçlanacak herhangi bir kararda Yüksek Yararın belirlenmesinin önemini de vurgulamaktadır. Ayrıca 23 No'lu Genel Yorum, göçmenlerin gözaltına alınmasının hiçbir zaman çocuğun yüksek yararına olmadığını vurgulamakta ve çocukların kişisel verilerinin koruma amacıyla kullanılması gerektiğini savunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen ve bu Kılavuz İlkelerin hükümleriyle uyumlu olan bu hükümler, YYP ile mülteci statüsünün belirlenmesi, üçüncü ülkeye yerleştirme ve geri dönüş dâhil olmak üzere diğer mülteci vaka yönetimi prosedürleri arasındaki bağlantıların açıklığa kavuşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bölüm 2: Yüksek Yarar İlkesi ve Prosedürüne İlişkin Yasal ve Politik Çerçeve'de vurgulandığı gibi esasen UNHCR'nin diğer kararların yanı sıra kayıt, mülteci statüsünün belirlenmesi ve çözümlerle ilgili olarak münferit çocukları tek tek etkileyen tüm kararlarında çocuğun yüksek yararının öncelikli olarak dikkate alması gerekmektedir, ancak bu Kılavuz İlkeler uyarınca Yüksek Yararın bağımsız olarak değerlendirilmesi ve belirlenmesi, yalnızca bazı durumlarda gereklidir. UNHCR tarafından uygulandığında bu alanların her biri için dikkate alınması gereken bazı hususlar aşağıda listelenmiştir.

Kayıt

- Kayıt süreci ulusal yetkililer tarafından üstlenildiğinde UNHCR, kayıt politikaları ve prosedürlerinin ilgili Yüksek Yarar İlkesi de dâhil olmak üzere çocuklar için yeterli teminatları içerip içermediğini değerlendirmeli ve herhangi bir eksikliği gidermek için yetkililerle birlikte çalışmalıdır.
- Kayıtla ilgili Standart Operasyonel Prosedürler, çocukların ve belirli çocuk gruplarının yüksek yararını göz önünde bulundurmalı ve bunların kayıt prosedürlerinin tüm yönlerinde teşvik edilmesini sağlamak için adımlar atmalıdır.
- Kayıtla ilgili değerlendirilmesi gereken belirli riskler olmadığı müddetçe münferit çocukları kaydettirmek için Bağımsız bir Yüksek Yarar Prosedürü genellikle gerekli değildir.
- Yüksek Yarar Prosedürü, bu kararın çocuğun bakımını ve korunmasını etkilemesi durumunda (örneğin, bir çocuğun koruyucu aile kayıt grubuna eklenmesi durumu gibi) bir çocuk bir kayıt grubuna eklenmeden veya kayıt grubundan çıkarılmadan önce tamamlanmalıdır. Yüksek Yarar Prosedürü, bakım veya velayet ile ilgili olarak yürütüldüğünde ek değerlendirmelere gerek kalmaması için genellikle kayıtla ilgili tavsiyeleri içermelidir.

Mülteci Statüsünün Belirlenmesi

Mülteci Statüsünün Belirlenmesi için bağımsız bir Yüksek Yarar Prosedürü gerekli değildir: Mülteci Statüsünün Belirlenmesi, çocuk adına bir karar vermekle (yani uygun çözümler gibi mevcut farklı seçenekler arasında seçim yapmakla) değil, mülteci statüsünün doğası gereği beyan edici olduğunu hatırlamakla, bireylerin mülteci olup olmadıklarını belirlemekle ilgilidir. Bir çocuğun mülteci olup olmadığını belirlemek, olgusal ve yasal bir tespittir ve mülteci statüsüne sahip olmanın çocuğun yüksek yararına olup olmayacağı sorusuyla ilgili değildir.

Bazı durumlarda Yüksek Yararın Değerlendirilmesi, bir çocuğu mülteci statüsünün belirlenmesi veya diğer ulusal sığınma prosedürleri için sevk etmeden önce tamamlanabilmektedir; bu gibi durumlarda yapılan değerlendirmenin amacı, çocuğun süreçte ihtiyaç duyacağı uygun desteği (örn. vasi atanması, hızlı takip ihtiyacı, görüşmenin gerekli olup olmadığı vb.) belirlemektir. Yüksek Yarar kavramının Bölüm 2: Yüksek Yarar İlkesi ve Prosedürüne İlişkin Yasal ve Politik Çerçeve'de vurgulandığı gibi tüm çocuk haklarından hem tam hem de etkili bir şekilde yararlanmayı sağlamayı amaçladığını ve bir yetişkinin çocuğun yüksek yararına ilişkin yargısının, çocuğun tüm haklarına saygı gösterme yükümlülüğünü geçersiz kılamayacağını belirtmek de önemlidir. Bununla bağlantılı olarak Yüksek Yarar, hiçbir koşulda sığınma prosedürlerine erişimi reddetmek için bir gerekçe olarak kullanılamaz.

- Mülteci Statüsünün Belirlenmesi amaçları için genç yaşta olup sığınma başvurusunda bulunan bir çocukla görüşmenin uygunluğunu belirlemek için de bir Yüksek Yararın Değerlendirilmesi süreci tamamlanabilmektedir çünkü böyle bir görüşmenin çocuğun kişisel ve bağlamsal koşullarına ve vakanın koşullarına bağlı olarak çocuğun yüksek yararına olup olmayacağının değerlendirilmesi gerekmektedir. YYP, böyle bir durumda uygun görüşme ortamının yanı sıra çocuk dostu ve yaşa ve cinsiyete uygun görüşme tekniklerinin seçimi konusunda bilgi verebilmektedir ve/veya çocuğun beyanını dinleme sürecini kolaylaştırmak için bir destek görevlisinin bulunmasını önerebilmektedir.

- Mülteci Statüsünün Belirlenmesi prosedürleri kapsamında Yüksek Yarar, aşağıdaki şekillerde dikkate alınmalıdır:

  1. Mülteci Statüsünün Belirlenmesi prosedürü; çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmalı ve çocuğun yaşına, olgunluğuna ve özel ihtiyaçlarına uygunluğu sağlayarak çocuk dostu olmalıdır. Bu unsur, şunları sağlamayı içermektedir: çocuklarla ilgilenen personelin buna göre eğitilmiş olması; çocuk dostu bilgilerin sağlanması; çocukla birlikte destekleyici bir yetişkinin veya vasinin varlığı; bağımsız yasal temsil; uyarlanmış son tarihler ve gerektiğinde itiraz süreçleri; bir çocukla görüşme yapılıp yapılmayacağının değerlendirilmesi vb. Mülteci Statüsünün Belirlenmesi süreci boyunca çocuğun görüşlerinin alınmasının ve çocukla ilgili her türlü bilginin gizliliğine saygı gösterilmesinin sağlanması da önemlidir.

  2. Mülteci Statüsünün Belirlenmesi prosedürü, uygunluğun değerlendirilmesi kapsamında Yüksek Yararın birincil husus olmasını sağlamalıdır. Bu, uygunluk değerlendirilirken Yüksek Yararın dikkate alınması ve yüksek yararına uygun ağırlık verilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu, *diğerlerinin yanı sıra*, zulmün çocuğa özgü biçimleri ve tezahürlerinin potansiyelini, ülke içi kaçış/yer değiştirme alternatiflerinin uygunluğunu ve geri döndükten sonra çocuğun zarar görme potansiyelinin değerlendirilmesini (ve yazılı kararlarda belgelenmesini) içermektedir.

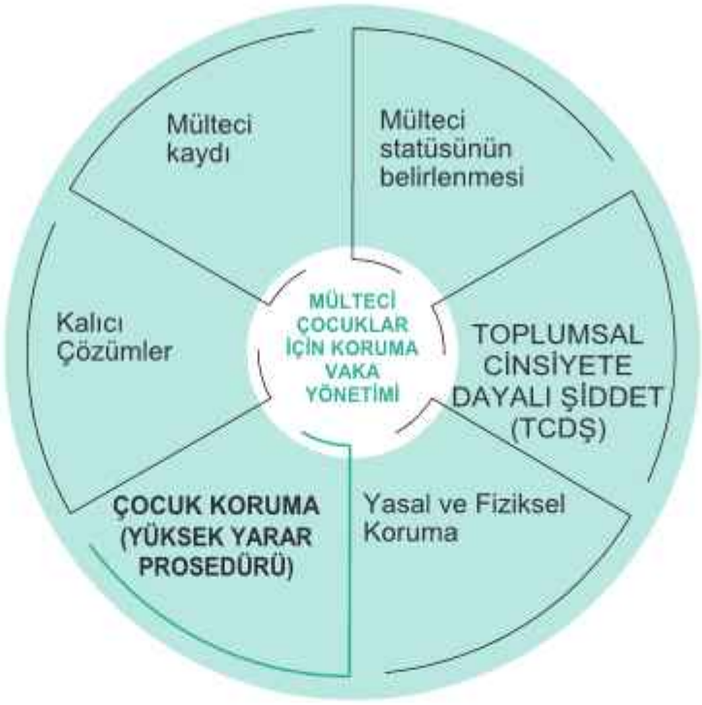
Kalıcı çözümler

- Yardım, yerel entegrasyon, üçüncü ülkeye yerleştirme ve tamamlayıcı yollar ile ilgili olanlar da dâhil olmak üzere geri dönüşe odaklanan Standart Operasyonel Prosedürler, çocukların ve belirli çocuk gruplarının yüksek yararlarını göz önünde bulundurmalı ve tüm prosedürlerde Yüksek Yararın teşvik edilmesini sağlamak için adımlar atmalıdır.

- UNHCR, münferit çocuklar için bu Kılavuz İlkelerdeki Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi'nde belirtilen hükümler uyarınca bağımsız bir YYP prosedürü yürütmelidir.

- Yukarıda belirtilen tüm alanlar için hedefler ve yaklaşımlar farklı olduğundan Yüksek Yarar Prosedürü'nden elde edilen bilgilerin yalnızca çocuğun yüksek yararına olması halinde ve yalnızca ebeveynin veya bakım sağlayıcının ve/veya çocuğun rızası/onayı ile diğer mülteci koruma süreçleriyle paylaşılması gerektiğini belirtmek de önemlidir (bilgi paylaşımı hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.5.5: Bilgi paylaşımı). Mülteci vaka yönetiminin ise tüm yönleri birincil amaç olarak çocuğun korunmasını içerirken özellikle çocuğun yüksek yararını değerlendirmeyi ve belirlemeyi amaçlayan tüm dokümantasyon, sistem ve prosedürlerin bağımsız ve objektif olması önemlidir.

ŞEKİL 2: **Mülteci Koruma Vaka Yönetiminin Bileşenleri**

3.1.2 Genel olarak çocuklar veya belirli çocuk grupları için Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanması

Özel koruma prosedürleri, veri toplama, planlama, kaynak tahsisi, proje tasarımı ve uygulaması, mevcut kılavuzların ve politikaların izleme veya gözden geçirilmesi veya yeni kılavuzların ve politikaların geliştirilmesi gibi genel olarak çocukları veya belirli gruplardaki çocukları etkileyen eylemlere yönelik olarak Yüksek Yarar, "belirli bir grubun ve/veya genel olarak çocukların özel koşulları ışığında değerlendirilmeli ve belirlenmelidir". Kolektif bir hak olarak Yüksek Yarar İlkesi, UNHCR ve ortakları tarafından çeşitli şekillerde uygulanabilmektedir, örneğin:

- Yaş, cinsiyet ve çeşitlilik yaklaşımına uygun olarak görüşlerinin alınmasını sağlamak için çocuklarla düzenli ve sistematik olarak istişarelerde bulunulması.
- Cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış verilerin toplanması ve analiz edilmesi.
- Programların ve politikaların genel olarak çocuklar ve belirli çocuk grupları üzerindeki etkisi hakkında bilgi sağlamak ve almak için geri bildirim ve şikayet prosedürleri de dâhil olmak üzere, etkilenen topluluklara hesap verebilirlik için çocuk dostu mekanizmaların oluşturulması.
- Kaynakları tahsis ederken ve program önceliklerini belirlerken çocuğun yüksek yararının korunması.
- Çocuklara anlayabilecekleri bir dilde bilgi sağlanması.
- Kılavuzların, politikaların, ülke operasyon planlarının, ortaklık anlaşmalarının ve standart operasyon prosedürlerinin çocukların durumunu yeterince yansıtmasını ve yeterli düzeyde çocuk koruma programlamalarını içermesinin sağlanması.
- Mevcut programlar için çocuk haklarıyla ilgili etki değerlendirmelerinin yapılması ve önerilen politikaların, programların ve kaynak tahsisinin vb. etkilerinin tahmin edilmesi.

3.3 Münferit çocuklar için yüksek yarar ilkesinin uygulanması

YYP, çocuk koruma vaka yönetiminin özel bir şeklidir; bu nedenle de mülteci çocukların korunmasına ilişkin ek özelliklerle birlikte genel vaka yönetimi yaklaşımları ve standartları ile uyumludur (aşağıda görüldüğü üzere).

Çocuk Koruma Vaka Yönetimi

Vaka Yönetimi ve Çocuk Koruma için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler (Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri), çocuk koruma vaka yönetimini **"bir münferit çocuğun (ve ailesinin) ihtiyaçlarını doğrudan destek ve/veya yönlendirmeler yoluyla ve bir proje veya programın hedefleri doğrultusunda uygun, sistematik ve zamanında ele almak için çalışma düzenleme ve yürütme yolu" olarak tanımlamaktadır.** Çocuk koruma vaka yönetimi, daha geniş bir çocuk koruma programının önemli bir bileşenidir. Risk altındaki çocukların korunma ihtiyaçlarının yapılandırılmış ve sistematik bir şekilde belirlenmesi, değerlendirilmesi, planlanması, yönetilmesi ve nihayetinde ele alınması için bir çerçeve sağlamaktadır. Bu, doğrudan müdahaleler ve/veya ek hizmetlere yönlendirmeler yoluyla gerçekleştirilebilmektedir.

Çocuk koruma vaka yönetimi, risk altındaki çocukların tanımlanmasını ve vaka çalışanlarının bir çocuğu veya aileyi etkileyen konularda vaka bazında harekete geçmesini gerektirir. Vakaları yapılandırılmış bir şekilde yönetmek; hem acil durumlarda hem de acil olmayan ortamlarda devlet ve devlet dışı yapılar aracılığıyla da olmak üzere her bir çocuk koruma veya sosyal refah sisteminin temel bir işlevidir. Devletlerin acil durumlarda geçici destek talep ettiği veya mevcut hizmetlerin yokluğunda insani yardım aktörleri tarafından çocuk koruma vaka yönetim sistemlerinin kurulduğu veya bu hizmetlerin ihtiyaçları karşılayamadığı durumlarda çocuk koruma vaka yönetim sistemine ilişkin desteğe ihtiyaç duyulabilmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürü

Münferit bir mülteci çocuğa yönelik herhangi bir eyleme geçilmeden veya herhangi bir karar alınmadan önce yüksek yarar ilkesine gerektiği gibi başvurulması ve ilkenin doğru bir şekilde dikkate alınması gerekmektedir. Bir çocuğun korunmasına ilişkin olan bir eylem veya karar, örneğin, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için uygun alternatif bakım ve ailenin kayıp araştırması hizmetlerinin sağlanmasını; istismar, ihmal, sömürü veya şiddeti ele almaya yönelik müdahaleyi veya risk altındaki çocuklar için kalıcı bir çözüm belirlenmesini içerebilmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürü; münferit mülteci çocukların yüksek yararlarına olan kararların değerlendirilmesi veya belirlenmesi, yönetilmesi ve uygulanmasına yönelik bir çocuk koruma sürecidir. Yüksek Yarar Prosedürü, yukarıda ana hatlarıyla belirtilen çocuk koruma vaka yönetiminin düzenli hükümlerine ek olarak şu dört ek hususu içeren özel bir çocuk koruma vaka yönetimi türüdür:

- Bireysel mülteci çocuklara ve belirli durumlarda UNHCR'nin ilgi alanına giren diğer çocuklara özel olarak odaklanması nedeniyle Yüksek Yarar Prosedürü, mülteci koruma vaka yönetimi kapsamına yerleştirilmiştir ve bu süreçle doğrudan ilişkilidir.
- UNHCR'nin uluslararası koruma yetkisi kapsamında Yüksek Yarar Prosedürüne yönelik belirli sorumlulukları vardır.
- Yüksek Yarar Prosedürü, Yüksek Yarar Değerlendirmesinin ne zaman yapılması gerektiği ve Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerektiği zamanlara yönelik olarak belirli standartlara sahiptir.
- Yüksek Yarar Prosedürü, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi için katı bir süreç de dâhil olmak üzere Yüksek Yararın değerlendirilmesi ve belirlenmesi için usule ilişkin belirli tedbirleri ana hatlarıyla belirtmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürü, çocukların anlamlı katılımını sağlarken çocuğun ve ebeveynlerinin veya bakım sağlayıcılarının bireysel ihtiyaçlarının sistematik ve koordineli bir süreçle belirlenmesini ve ele alınmasını sağlamaktadır. Yüksek Yarar Prosedürü'nün amacı, çocuklara yönelik belirlenen risklerin üstesinden gelmeleri için münferit çocuklara zamanında ve uygun desteği sağlamaktır. Benzer şekilde, iyi yönetilen bir Yüksek Yarar Prosedürü, vakalar arasında müdahale kalitesine yönelik tutarlılık sağlamaktadır. Bunu başarmak için Yüksek Yarar Prosedürü; güçlü liderlik, ekip çalışması ve iyi bir koordinasyonun yanı sıra belgelenmiş bir süreç de gerektirmektedir.

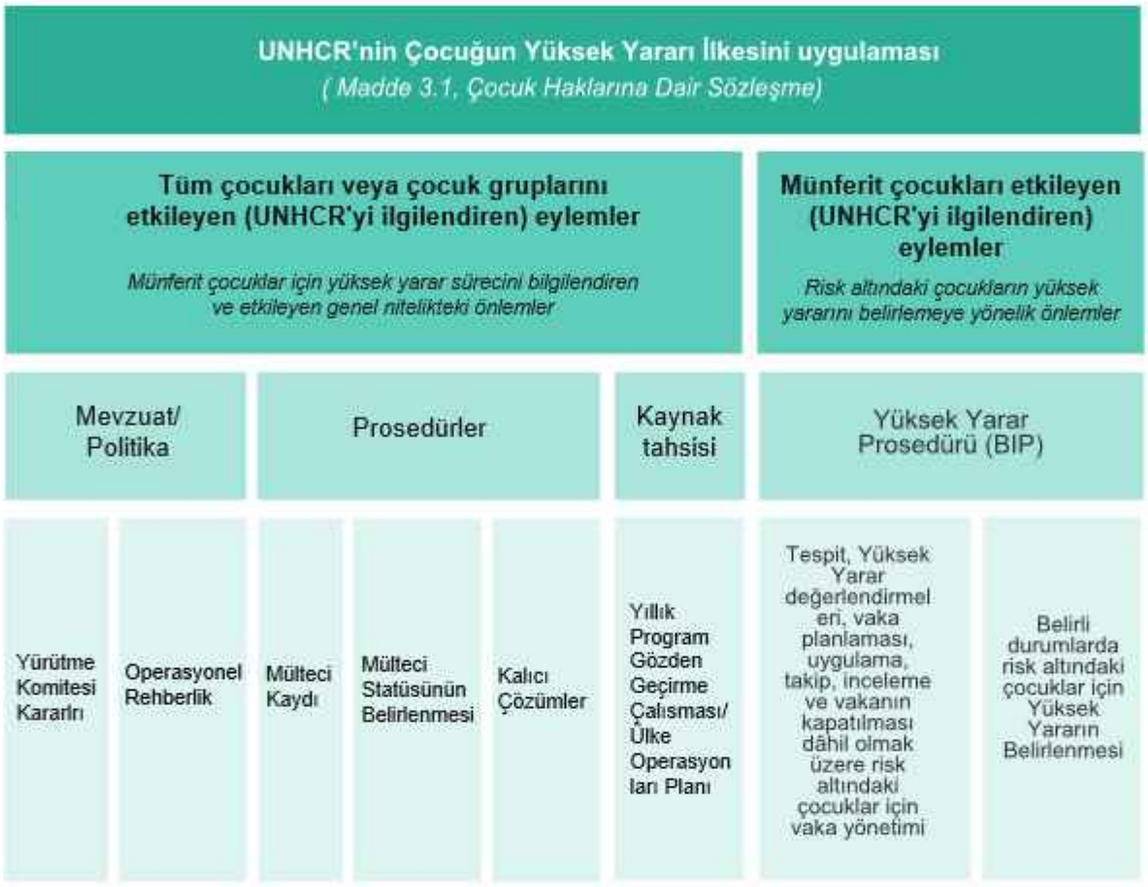
Risk Altındaki Çocuklar

"Risk altındaki çocuklar"; daha geniş bir koruma ortamındaki risklere ve/veya bireysel koşullardan kaynaklanan risklere maruz kalmanın bir sonucu olarak şiddet, sömürü, istismar veya ihmale yönelik yüksek risk altında olan çocuklardır. Risk altındaki çocuklar, çeşitli koruma müdahalesine ve hizmetine ihtiyaç duyarken diğer yandan risk altındaki tüm çocuklar Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duymamaktadır (bkz. Bölüm 3.2.2: Tespit). Aşağıdakilerle sınırlı olmamak kaydıyla risk altındaki çocuklar şunları içerebilmektedir:

- özellikle de hane halkı reisinin çocuk olduğu hanelerdeki çocuklar ve istismarcı veya sömürücü yetişkinlerin bakımı altındaki çocuklar olmak üzere refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar
- özellikle aile içi şiddet, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve akran şiddeti olmak üzere şiddet riski altındaki veya şiddete maruz kalan çocuklar
- özellikle çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliği, çocuk yaşta evlilik, çocuk ebeveynler, çocuk ticareti ve cinsel sömürü gibi diğer istismar ve sömürü biçimlerine maruz kalan çocuklar
- İşkenceye maruz kalan çocuklar
- silahlı kuvvetler veya gruplarla ilişkilendirilen veya çeteler gibi silahlı şiddete karışan çocuklar ve kanunla ihtilafa düşen çocuklar
- göçmen gözaltında olan çocuklar
- doğum kaydı da dâhil olmak üzere uygun belgeleri olmayan çocuklar
- sosyal ayrımcılığa maruz kalan çocuklar
- zihinsel veya fiziksel engelleri olan çocuklar
- HIV ve AIDS ile yaşayan veya HIV ve AIDS'ten etkilenen çocuklar ve diğer ciddi hastalıklardan veya bağımlılıklardan muzdarip çocuklar
- özellikle diğer korunma ihtiyaçları olanlar olmak üzere okula devam etmeyen çocuklar

Risk altındaki tüm mülteci çocukların bireysel takip ve vaka yönetimine ihtiyacı yoktur. Bu, hangi çocukların vaka yönetimi hizmetlerine ihtiyaç duyduğuna karar vermek için birçok öngörülebilir kriterin tanımlanması ve benimsenmesi anlamına gelmektedir (bkz. Bölüm 3.2.2: Tespit). "Yüksek risk altındaki çocuklar" olarak adlandırılan ve sürdürülebilir bir yardıma ve korunmaya ihtiyacı olan yüksek risk altındaki çocuklar için, hesap verebilirliği ve vakalarının sistematik yönetimini içeren bir karar verme sistemi gerekli olacaktır. Ebeveynleri veya bakım sağlayıcıları ile birlikte olan çocuklar için çocuğun yüksek yararına ilişkin hususlar öncelikle bakım sağlayıcılarının sorumluluğundadır. Bununla birlikte resmî bir prosedürün parçası olarak yüksek yararın dikkate alınması, örneğin bir çocuğun ciddi istismar veya ihmal nedeniyle veya velayet anlaşmazlıklarıyla ilgili olarak ebeveyn(ler)inden ayrılması söz konusu olduğunda çok kritiktir.

ŞEKİL 3: UNHCR'nin Yüksek Yarar İlkesini uygulaması

3.1.4. Yüksek Yarar Prosedürü için Yol Gösterici İlkeler

Bu Yol Gösterici İlkeler, Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler'den[31] ve Çocuk Koruma Vaka Yönetimine İlişkin UNHCR Çerçevesi'nden[32] uyarlanmıştır.

Çocuğun Yüksek Yararı
Bu kavram, geniş anlamda çocuğun esenliğine atıfta bulunmakta olup Bölüm 2: Yüksek Yarar İlkesi ve Prosedürüne İlişkin Yasal ve Politik Çerçeve'de daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Bu Kılavuz İlkelerin hükümlerini uygularken her eyleme Yüksek Yarar İlkesi rehberlik etmelidir.

Devletin sorumluluğu
Devletler, tüm çocukların korunmasında birincil sorumluluğa sahiptir ve kendi yetki alanlarındaki tüm çocukların ayrımcı olmayan erişime sahip olmasını sağlamak için uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak çocuk koruma sistemlerinin kurulmasını ve uygulanmasını teşvik etmelidir. Devlet, çocuğun haklarını korumaktan ve risk altındaki çocuklar için uygun vaka yönetimi ve sevk hizmetlerini sağlamaktan nihai olarak sorumludur. Bu nedenle Devlet ile yakın ilişki, hayati önem taşımaktadır. Devletin sorumluluğu, kaynakları ve kapasitesi; Yüksek Yarar Prosedürünün uygulamaya geçirilmesinde temel bir husus olmalıdır.

[31] Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler, şu adreste mevcuttur: http://www.cpcnetwork.org/wp-content/uploads/2014/08/CM_guidelines_ENG_.pdf

[32] UNHCR, *Çocukların Korunmasına İlişkin Çerçeve*, 2012, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/4fe875682.html

Aile ve toplum temelli yaklaşım
Aile, toplumun temel grubudur ve çocukların büyümesi, refahı ve korunması için en iyi ortamdır. Toplumlar ise çocukların uygun koşullarda gelişmesi ve büyümesi için ihtiyaç duydukları bakım, koruma ve olanaklarda önemli bir rol oynamaktadır. YYP'nin uygulanması, çocuklara bakım sağlayan ve onları koruyan mevcut aile ve toplum mekanizmalarını desteklemekte ve bunların üzerine inşa edilmektedir. Çocuklara yönelik koruma risklerinin aileden veya toplumdan kaynaklandığı durumlarda UNHCR, bu riskleri YYP'nin uygulanması yoluyla ele almak için çalışacaktır.

Aciliyet
Risk altındaki çocukların korunması ve bakımı, her zaman bir öncelik olmalıdır. YYP aracılığıyla bir çocuğun bakıma ve korunma desteğine ihtiyaç duyduğu belirlendikten sonra çocukların yüksek yararına olan hizmetlerin, müdahalelerin ve kararların zamanında sağlanması esastır. Ulusal sistemlerin erişilebilir veya uygun olmadığı durumlarda
UNHCR ve ortakları, mülteci çocukların acil korunma ihtiyaçlarına zamanında yanıt vermek için ek prosedürler sağlamalıdır.

Çocuğun katılımı
Tüm çocukların, yaşlarına ve olgunluklarına uygun olarak, kendilerini etkileyen tüm konulara katılma ve görüşlerini ifade etme hakları, YYP'nin her bir unsurunun temelini oluşturmalıdır. Farklı yaş ve yeteneklerdeki çocukların kendilerini etkileyen kararlara anlamlı bir şekilde katılmalarını sağlamak; çocukları ve ergenleri hak sahibi olarak tanımayı, kapasitelerini ve dayanıklılıklarını geliştirmeyi ve korunmalarına aktif olarak katkıda bulunmalarını sağlamayı beraberinde getirmektedir.

Ayrımcılık yapmama ve kapsayıcılık
YYP; çocuğun yaşı, cinsiyeti, etnik kökeni, dini, uyruğu veya engeli ne olursa olsun zamanında ve uygun koruma müdahalesi ve hizmetlerine ve ulusal çocuk koruma sistemlerine ve hizmetlerine ayrımcı olmayan bir erişimin sağlanmasını desteklemelidir. Bu aynı zamanda tüm çocukların özel ihtiyaçlarının ve kapasitelerinin, haklarının ayrımcılık yapılmadan korunmasını sağlamak amacıyla uygun şekilde ele alınmasını sağlamak anlamına da gelmektedir.

Zarar vermeme ilkesi
UNHCR ve ortakları, YYP'yi uygularken çocuğu, ebeveynlerini (ilgili olduğunda), aileyi, kültürü ve sosyal durumu dikkate almalı ve kararların ve eylemlerin çocuğu veya başkalarını daha fazla zarar görme riskine sokmamasını sağlamalıdır. Herhangi bir potansiyel risk veya zararın etkin bir şekilde göz önüne alınması, değerlendirme ve karar alma süreçlerine ve ortaya çıkan kararların uygulanmasına dâhil edilmelidir. Çocukların çözümlere katılımı, sorumlu ve etik bir şekilde planlanmalı ve kolaylaştırılmalıdır.

Hesap verebilirlik
UNHCR, acil bir durumun başlangıcından kalıcı çözümlere ulaşılana kadar çocuklara ve buldukları topluluklara karşı sorumludur. YYP bağlamında UNHCR ve ortakları, YYP'nin uygulandığı çocuğun yanı sıra ailesine ve yakın ilişki içinde oldukları diğer kişilere karşı da sorumludur. Bu sorumluluk; çocukları ve ebeveynlerini veya bakım sağlayıcılarını değerlendirmelere, vaka planlamasına ve çocukların yüksek yararına olan çözümlerin uygulanmasına dâhil etmeyi, çocukları ve ebeveynlerini veya bakım sağlayıcılarını bilgi paylaşımı dâhil olmak üzere Yüksek Yarar Prosedüründeki tüm eylem ve hizmetler hakkında bilgilendirmeyi ve onların onayını veya rızasını almayı içermektedir. Hesap verebilirlik aynı zamanda uygun ve zamanında yanıt sağlamayı ve çocukların ve ebeveynlerinin veya bakım sağlayıcılarının sağlanan hizmetlerin uygunluğu ve kalitesi hakkında geri bildirimde bulunabilmelerini sağlamayı da gerektirmektedir.

Gizlilik
Gizlilik, bilgilerin "bilinmesi gerekenler" temelinde paylaşılmasıyla bağlantılıdır. "Bilinmesi gerekenler temeli" terimi; hassas olduğu düşünülen bilgilerin yalnızca çocuğu korumak için ihtiyaç duyan kişilerle paylaşılmasını sınırlarken aynı zamanda bu kişilerle paylaşılan bilgileri de yalnızca onların özel müdahalesini veya hizmetini sağlamak için gerekli olanlarla sınırlandırmaktadır. Gizliliğe saygı göstermek için hizmet sağlayıcılar, çocuklar ve aileleri

hakkında toplanan bilgileri korumalı ve bu bilgilerin güvenli bir şekilde muhafaza edildiğinden ve yalnızca çocukların ve ailelerinin açık rızasına dayalı olarak erişilebilir olduğundan emin olmalıdır. Gizlilik; çocuğun yüksek yararına olmadığında, örneğin vaka çalışanları güvenlikle ilgili endişeler tespit ettiğinde ve yardım için diğer hizmet sağlayıcılara (örneğin sağlık çalışanlarına) ulaşmaları gerektiğinde geçerli olmayabilmektedir. Bu sınırlar, bilgilendirilmiş rıza veya muvafakat süreçleri sırasında çocuklara ve ebeveynlere açıklanmalıdır. Uzmanlar ve vaka çalışanları, gizliliğin ihlal edilmesi gereken bu tür durumlarda karar almak için birlikte çalışmalıdır.

3.2 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ: ADIM ADIM PROSEDÜR

Bölüm Özeti

Neden:

- Yüksek Yarar Prosedürü, risk altındaki münferit çocuklara müdahalenin öngörülebilir ve tutarlı olmasını sağlamak için birbiriyle ilişkili olan belirli adımlar içermektedir. Bunlar, çocuk koruma vaka yönetimi adımlarıyla tutarlıdır.

Nasıl:

- YYP şu adımlardan oluşmaktadır: belirleme, Yüksek Yarar değerlendirmeleri, vaka planlaması, uygulama, takip ve inceleme, vakanın kapatılması/devredilmesi.
- UNHCR'nin münferit çocukların korunmasına yönelik değerlendirme aracı, Yüksek Yarar Değerlendirmesi olarak adlandırılmaktadır. Bu, diğer kuruluşların "çocuk koruma değerlendirmesi" olarak adlandırabilecekleri değerlendirme ile aynıdır. Yüksek Yarar Değerlendirmesinin usule ilişkin bazı tedbirleri olsa da Yüksek Yararın Belirlenmesindeki formaliteleri gerektirmemektedir.
- Yüksek Yarar Değerlendirmesini ve Yüksek Yarar Prosedürünün tüm adımlarını çocuk koruma konusunda uygun uzmanlığa, beceriye ve bilgiye sahip olan personel gerçekleştirmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi, Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçasıdır. Süreç herhangi bir zamanda başlatılabilmekle birlikte vaka yönetimine ihtiyaç duyan risk altındaki tüm çocuklar için bu süreç gerekli değildir.

3.2.1 Yüksek Yarar Prosedürünün Adımları

Yüksek Yarar Prosedürü, risk altındaki münferit mülteci çocuklara müdahalenin öngörülebilir ve tutarlı olmasını sağlamak için birbiriyle ilişkili olan belirli adımlar içermektedir (bkz. Şekil 3). Çoğu durumda Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanması, risk altındaki bir çocuk belirlendiğinde ve çocuğun durumunu ele almak için sistematik takibe ihtiyaç duyulduğunda başlamakta ve uygulama, Yüksek Yarar Prosedürünün tüm adımlarından geçmektedir. Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi'nde açıklandığı gibi belirli durumlarda, vakanın koşullarına bağlı olarak herhangi bir noktada bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin belirli durumlarda kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın her vaka, zamanında bir takip ve inceleme gerektirecektir. En iyi senaryoda, vaka planında açıklanan sonuçlara ulaşıldığında ve çocuğun korunma riskine yanıt verildiğinde vakalar kapatılmaktadır.

ŞEKİL 4: Yüksek Yarar Prosedüründeki Adımlar

Risk altındaki mülteci çocuklar için sistematik bir vaka yönetimi süreci olan Yüksek Yarar prosedürü, vaka çalışanlarının (i) süreci belgelemek ve (ii) çocuğun vakasının uygun şekilde yönetilmesini sağlamak için birçok araca sahip olmasını gerektirmektedir. Aşağıdaki tablo, YYP Araç kutusundaki Formlar klasöründe bulunan temel araçlara genel bir bakış sağlamaktadır.

TABLO 4: Yüksek Yarar Prosedürünün her adımındaki temel araçlar

Vaka yönetimi adımı[33]	Araçlar
Tespit	Tespit formu; dâhil etme kriterleri; rıza formu; önceliklendirme kriterleri
Yüksek Yarar Değerlendirmesi	Yüksek Yarar Değerlendirmesi formları: Kısa Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu; Kapsamlı Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu
Vaka Planlaması	Vaka planlaması formu (Yüksek Yarar Değerlendirmesi formunun bir parçası)[34]
Uygulama	Sevk formu; sağlanan hizmetler formu[35]
Takip ve İnceleme	Takip formu
Vakanın Kapatılması	Kapanış formu; çocuk geri bildirim formu
Yüksek Yararın Belirlenmesi (herhangi bir adımda başlatılabilir)	Yüksek Yararın Belirlenmesi rapor formu ; Yüksek Yararın Belirlenmesi inceleme formu

[33] Yüksek Yarar Prosedüründeki adımların Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkelerinde belirtilen adımlarla aynı olduğu unutulmamalıdır.

[34] Vaka Yönetimi ve Çocuk Koruma için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeleri Ek 7'de ayrıca bir Örnek Vaka Planlama formu da bulunmaktadır. Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler, şu adreste mevcuttur: http://www.cpcnetwork.org/wp-content/uploads/2014/08/CM_guidelines_ENG_.pdf

[35] Kurumlar Arası Vaka Yönetimi formları, Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusundaki Formlar klasöründe mevcuttur.

3.2.2 Tespit

Risk altındaki çocukların tespiti

Risklerin erken tespiti, çocukların korunması için hayati önem taşımaktadır; bu nedenle belirleme ve yönlendirme mekanizmaları oluşturulmalıdır. Risk altındaki çocukların belirlenmesi, çocuğun yer değiştirmesinden sonra mümkün olan en kısa sürede başlamalı ve özellikle de nüfus akışının olduğu durumlarda kesintisiz bir süreç olarak sürmelidir. Devam eden genel çocuk koruma programlamasının bir parçası olarak belirleme önlemleri, yer değiştirme döngüsü boyunca yürürlükte kalmalıdır. Çocuklar her an istismar, şiddet, ihmal, sömürü, ayrılık ve/veya ayrımcılığa maruz kalabilmektedirler.

Risk altındaki ve potansiyel olarak Yüksek Yarar prosedürlerine ihtiyaç duyan çocukları belirlemeye yönelik önlemler, çeşitli durumlarda ve çocuklar ve aileleriyle temas halinde olan tüm aktörler tarafından kullanılabilmektedir. Erken tespit, risk altındaki çocuklarla temasta bulunan UNHCR personelinin (örn. Koruma, Kayıt, Mülteci Statüsü Belirleme ve Üçüncü Ülkeye Yerleştirmeden sorumlu olanlar) ve diğer paydaşların risk altındaki çocukların belirlenmesi, doğrulanması ve ilk belgelenmesi konusunda eğitim almalarını sağlamayı içermektedir. Bu, koruma risklerinin yanı sıra refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, evli ve/veya hamile çocuklar, insan kaçakçılığı mağdurları ve şiddet ve istismardan kurtulanlar da dâhil olmak üzere belirli kırılganlıkların belirlenmesini kapsamaktadır. Bir çocuğun uzman bir çocuk koruma aktörüne sevk edilip edilmeyeceğini belirlemeye yardımcı olmak amacıyla Koruma ve Kayıt personeline ve diğer paydaşlara eğitim ve basit bir bağlamsallaştırılmış tarama soruları dizisi sağlamak faydalı olacaktır.

Bazı durumlarda belirli UNHCR personeli (örn. Koruma, Kayıt, Mülteci Statüsü Belirleme ve Üçüncü Ülkeye Yerleştirmeden sorumlu olanlar) ayrıntılı bir tarama yapabilmektedir (örneğin Yüksek Risk Belirleme Aracını kullanarak) veya mülteci vaka yönetimi süreçleriyle ilgili basit bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürütebilmektedir (örnek için aşağıdaki Etiyopya vaka çalışmasına bakın). Diğer durumlarda ise personelin belirlenmiş olan çocukları kendi birimlerindeki çocuk koruma odak kişisine veya uzmanlaşmış çocuk koruma odak kişilerine yönlendirmesi daha uygun olabilmektedir. Personel ayrıca bazı durumlarda ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların ekstra yiyecek, maddî destek veya üçüncü ülkeye yerleşim seçeneklerinden yararlanma umuduyla çocuklarına refakatsiz, ailesinden ayrı düşmüş veya yetim olarak veya risk altında olarak kayıt yaptırmaları talimatını verebileceğinin farkında olmalıdır.

Risk altındaki çocukları belirlemeye yönelik önlemler, örneğin şunları içerebilmektedir:

- **Sığınma ülkesine varışta:** Risk altındaki çocuklar; UNHCR veya ortaklarından, ulusal yetkililerden, çocuk koruma odak kişilerinden[36] veya topluluk gönüllülerinden gelen eğitimli koruma personeli tarafından kabul alanlarında veya uygulanabilir olduğunda ön kayıt veya tarama noktasında belirlenebilmektedir.

- **Sınır veya gözaltı izlemesi sırasında:** Risk altındaki çocuklar, sınır izlemesi sırasında çocuk koruma odak kişileri ve/veya ulusal yetkililer tarafından belirlenebilmektedir. UNHCR ayrıca ulusal yetkililerle birlikte sınır izleme sürecine dâhil olabilmektedir. Ayrıca UNHCR ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) gibi diğer kuruluşlar, gözaltına yönelik izleme yapabilmektedir. UNHCR ve çocuk koruma ortaklarının polis ve ordu da dâhil olmak üzere sınır ve gözaltı yetkililerini çocukları içeren vakalara ilişkin prosedürler konusunda eğitmesi önemlidir.

[36] Çocukların hizmet sağlayıcılarla temas kurduğu çeşitli noktalardaki (örneğin Kayıt, Mülteci Statüsünün Belirlenmesi, Sağlık Merkezleri vb.) çocuk koruma odak kişileri, ideal olarak çocuk koruma konusunda eğitim almış personelden oluşmalıdır. Ancak bunun mümkün olmadığı durumlarda personel, ilk değerlendirmeyi yapma ve çocuğun uzman çocuk koruma aktörüne sevk edilip edilmeyeceğine karar verme sorumluluğu ile çocuk koruma odak kişisi rolü için eğitilmeli ve atanmalıdır.

- **Kayıt sırasında**[37]**:** Kayıt personeli veya kayıtla ilgilenen çocuk koruma veya koruma odak kişileri, risk altındaki çocukları belirlemek ve sevk etmeye ilişkin olarak eğitilmelidir. Kayıt sırasında belirli ihtiyaçları olan çocukları belirlemek ve sevk etmek için ve ayrıca kayıt gruplarına aile üyelerini eklerken veya gruplardan aile üyelerini çıkarırken çocuğun yüksek yararını değerlendirmek için operasyonların belirli standart operasyon prosedürleri olmalıdır.
- **Mülteci Statüsü Belirleme süreci sırasında:** UNHCR ve/veya ulusal yetkililer tarafından yürütülen Mülteci Statüsü Belirleme süreci sırasında risk altındaki çocukların ve ek koruma hizmetlerine ihtiyaç duyan çocukların belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Sorumlu personel; mevcut hizmetler ve sevk yollarının farkında olmalı, bu konuda eğitimli olmalı ve çocuklara ve/veya sürece dâhil olan diğer kişilere bu doğrultuda danışmanlık yapabilmelidir.
- **Çocuklar ve topluluklarla yapılan katılımcı değerlendirmeler sırasında:** Katılımcı değerlendirmeler, risk altındaki çocukların kimliklerini açığa çıkarmayacak ve değerlendirmenin onları daha fazla zarar görme riskine atmayacak şekilde belirlenmesini sağlayarak hassasiyetle yürütülmelidir.
- **Çocukların hizmetler hakkında bilgi edindiği ve hizmetlere eriştiği yerlerde:** Öğretmenlere, sağlık hizmeti sağlayıcılara, Çocuk Dostu Saha animatörlerine ve dağıtım merkezlerinde çalışan personele yönelik eğitimler; risk altındaki çocukların zamanında tespit edilmesini destekleyebilmektedir.
- **Toplum temelli çocuk koruma mekanizmaları aracılığıyla:** Çoğu operasyonel ortamda, risk altındaki çocukları belirlenmesi için toplulukların katılımı önemlidir. Buna topluluk komiteleri, kadın ve gençlik grupları, dini dernekler veya spor dernekleri ve diğer topluluk yapıları dâhildir. Daha fazla bilgi için bkz. UNHCR Topluluk Temelli Çocuk Koruma Mekanizmaları Bilgi Notu
- **Koruma masaları ve kendi kendine müracaatlar aracılığıyla:** Geniş nüfuslu ortamlarda ve büyük göç akınları sırasında çocuk koruma odak kişilerine sahip özel koruma masaları kurmak. Bilgilendirme kampanyaları, çocukları ve ailelerini/toplulukları bu tür koruma masaları hakkında ve uzman bir çocuk koruma aktörüyle nasıl iletişim kurulacağı konusunda bilgilendirmeye yardımcı olabilmektedir.
- **Ulusal veya uluslararası hükümet veya hizmet sağlayan STK'lar tarafından sevk edilme yoluyla:** Çocuklar ve aileleriyle etkileşimde bulunan çocuk koruma dışı aktörler, risk altındaki çocukları tespit edebilmekte ve yönlendirebilmektedir (örn. su, sanitasyon ve hijyen aktörleri, Geçim programı sağlayıcıları, polis vb.).

VAKA ÇALIŞMASI: Etiyopya: Yüksek Yarar Değerlendirmesinin proGres Kayıt Süreçlerine Entegrasyonu

Etiyopya, Shire'daki UNHCR, kayıt personelini refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için yapılan kayıt görüşmesinin bir parçası olarak kısa bir Yüksek Yarar Değerlendirmesini tamamlayabilmeleri için eğitmiş ve bunun sonucunda ilgili verileri doğrudan proGres veritabanına eklemiştir. Süreç, yılda refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş 4.000 çocuğun kayıt olmasını sağlamıştır: Ofisle kurulan ilk temasta ilk Yüksek Yarar Değerlendirmesinin yapılması; tek bir kesintisiz görüşmede yalnızca bir UNHCR görevlisiyle görüşme; verilerin dijital ve basılı formatlarda kalıcı olarak tutulması ve gerektiğinde özel destek için taranması ve sevk edilmesi sürecin aşamalarını oluşturmaktadır. Ek personel olmaksızın YYP tarama oranını refakatçisi olmayan ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar nüfusunun %30'undan %100'üne çıkaran operasyon ile sürecin verimli olduğu kanıtlanmıştır.

[37] Bu Kılavuz İlkelerde "Kayıt", mültecilerin ve sığınmacıların UNHCR Kayıt sürecini ifade etmektedir. UNHCR Kaydı hakkında daha fazla bilgi için bkz. UNHCR kayıt kılavuzu, şu adreste mevcuttur: https://www.unhcr.org/registration-guidance/

Çocuk Koruma Görevlilerine Sevk

Risk altındaki çocuklar, sıklıkla Yüksek Yarar Prosedürü ve diğer çocuk koruma hizmetlerini sağlama konusunda uzman olmayan personel (örn. kayıt personeli, Mülteci Statüsü Belirleme personeli, üçüncü ülkeye yerleştirme personeli, sağlık hizmeti sağlayıcıları, toplum sosyal hizmet görevlileri) tarafından belirlenmektedir. UNHCR ve çocuk koruma ortakları, erken bir aşamada sevk irtibat noktaları belirlemeli ve atamalıdır. İdeal olarak risk altındaki çocuklar, doğrudan Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu çocuk koruma aktörüne sevk edilmelidir. Bununla birlikte örneğin büyük nüfus akınlarının olduğu durumlarda sevk, ek tarama ve ardından çocuk koruma aktörüne sevk etmenin sağlanması için özel çocuk koruma odak kişisine yapılabilmektedir. Sonrasında çocuk koruma aktörü, çocuğun vakasını yönetmek için bir vaka çalışanı atayacaktır.

Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma

Doğrudan (vaka çalışanları ve vaka yöneticileri) veya dolaylı olarak (örneğin, Yüksek Yararın Belirlenmesi Uzmanları, Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyeleri, Üçüncü Ülkeye Yerleştirme personeli ve Yüksek Yararın Belirlenmesi kararlarına veya Vaka Planlarına katkıda bulunan diğer hizmet sağlayıcılar) YYP'yi uygulayanlar, tüm çocuklarla ve UNHCR'nin ilgi alanına giren kişilerle çalışmanın emniyet, koruma ve etik uygulamaları ile ilgili en katı standartlarına uymalı ve bu standartları desteklemelidir. İlgili çocukları korumak için uluslararası norm ve standartlara ek olarak ulusal yasalar ve politikalar mevcut olabilmektedir. Etik standartlara bağlı kalmak, bu belgede sunulan yönergeleri takip etmeyi içermektedir. Çocuklarla ve UNHCR'nin ilgi alanına giren kişilerle çalışan tüm ortak kuruluşların, riskleri belirlemek ve ortadan kaldırmanın yanı sıra ortaklar ve diğer hizmet sağlayıcılar tarafından işlenen her türlü cinsel sömürü ve istismara müdahale etmek için kendi prosedürleri bulunmalıdır.

© UNHCR/Muhammad Rahim Mirza

Risk altındaki bir çocuğun cinsel sömürü ve istismar mağduru olduğu tespit edildiğinde ne yapılmalı?

Cinsel sömürü ve istismarı ortaya çıkaran açıklamalar ciddiye alınmalı ve operasyon içerisinde ilgili prosedürlere uygun olarak takibi yapılmalıdır. Personel, asgari olarak şunları yapmalıdır: "UNHCR'nin Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma politikasını anlamak ve UNHCR ve tüm BM kurumlarının Cinsel Sömürü ve İstismara karşı sıfır tolerans politikası benimsediğini anlamak",[38] Genel Sekreterin Bültenini okumak[39], Davranış Kuralları beyanını imzalamak ve Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma ile ilgili zorunlu e-öğrenme kursuna katılmak.[40]

Bir çocuğun veya ebeveynlerinin veya bakım sağlayıcılarının belirleme veya sonraki yüksek yarar değerlendirmesi sırasında bir cinsel sömürü ve istismar olayını ortaya çıkarması durumunda bu olay, operasyonun Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma prosedürlerine uygun olarak belirlenen odak kişisine bildirilmeli ve daha fazla zararın gerçekleşmemesi için önlemler alınmalıdır. Çocuk ve ebeveyni veya bakım sağlayıcısı, prosedür hakkında bilgilendirilmelidir. Takip eylemleri, bilgilendirilmiş rıza/onay esasına dayanmalı ve Yüksek Yarar, rıza/onay verilmediği durumlar da dâhil olmak üzere birincil husus olmalıdır.

Çocuğa yönelik Yüksek Yarar Prosedürü, cinsel sömürü ve istismardan kaynaklanan korunma riskinin ele alınmasına odaklanırken cinsel sömürü ve istismarın faili ile ilgili işlemler, operasyonun Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma prosedürlerine uygun olarak yürütülecektir.

Bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürü gerektirip gerektirmediğine karar verilmesi

Risk altındaki tüm çocukların Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olmayacaktır. Çoğu çocuk ve hatta risk altındaki çoğu çocuk, temel hizmetlere erişim ve ailelerinin ve toplumlarının desteği ile hayatta kalacak ve uygun şartlar içinde büyüyecektir. Risk altındaki diğer çocukların zamanında gelecek yalnızca bir veya iki müdahaleye ihtiyaçları olabilmektedir ancak sürekli desteğe ihtiyaçları olmayacaktır. Çocukların karşılaştığı sorunların çoğu (ör. okula kayıt, belge alma, belirli hizmetlere erişim vb.), çocuğa ve aileye bilgi sağlanması, ilgili hizmet sağlayıcı ile bağlantılar kurulması ve toplum destek sistemlerinin güçlendirilmesi yoluyla tek seferlik bir müdahale yoluyla ele alınabilmektedir. Bu durum, örneğin ebeveynleri tarafından iyi bir bakım sağlanan ve toplumdaki mevcut hizmetlere uygun erişime sahip olan engelli çocuklar için de geçerli olabilmektedir. Ancak daha geniş koruma ortamlarındaki riskleri ve eğilimleri belirlemek için bu tür müdahalelerin belgelenmesi ve analiz edilmesi önemlidir.

Geniş anlamda Yüksek Yarar Prosedürünü yalnızca şu durumlarda başlatmak gerekmektedir:

1. **Kesintisiz vaka yönetimine ihtiyaç duyan yüksek risk altındaki bir çocuk için**
   Risk altındaki bazı çocuklar; şiddet, sömürü, istismar veya ihmal olaylarının önlenmesi veya bunlara müdahale edilmesi veya ailenin ayrı düşmesi gibi birden çok örtüşen riskin ele

[38] Bkz. UNHCR'nin Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma hakkındaki Acil Durum El Kitabı'nın girişi, şu adreste mevcuttur: https://emergency.unhcr.org/entry/32428/protection-from-sexual-exploitation-and-abuse-psea

[39] BM Genel Sekreteri, Genel Sekreterin Bülteni: Birleşmiş Milletler Uluslararası İnsani Hukuk Güçlerinin Gözlemi, 6 Ağustos 1999, ST/SGB/1999/13, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/451bb5724.html

[40] Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma konulu e-öğrenme kursuna UNHCR'nin öğrenme platformundan, UNHCR personeli için https://unhcr.csod.com/client/unhcr/default.aspx adresinde mevcut olan Learn & Connect'ten ve ortaklar için https://ready.csod.com/selfreg/register.aspx?c=guest adresinde mevcut olan Disaster Ready'den erişilebilmektedir.

alınması için kesintisiz müdahalelere ve zamana yayılan desteğe ihtiyaç duymaktadır. Yüksek Yarar Prosedürünün gerekli olduğu bu çocuklar, bu Kılavuzda "Yüksek Risk Altındaki Çocuklar" olarak anılacaktır.

2. **Ebeveyn veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcının yokluğunda veya ebeveynin veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcının isteklerine aykırı olarak UNHCR'nin önemli bir karar vermesi gerektiğinde**

   Çocuğun farz olunan ebeveyni veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcısı ile ilişkisi konusunda şüphe varsa veya ebeveyninin veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcısının isteklerine ilişkin şüphe varsa ebeveynin veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcının yokluğunda UNHCR'nin münferit bir çocuğu etkileyen önemli bir karar vermesi gerekebilmektedir. Bu kararlardan bazıları, yürütülecek bir Yüksek Yararın Belirlenmesi aracılığıyla usule ilişkin katı tedbirlerin kullanılmasını gerektirebilmektedir.

Risk altındaki bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürü gerektirip gerektirmediğine yönelik karar, çocuğun kırılganlıklarını ve risklerini değerlendirmeye dayanmalıdır.

Kırılganlık ve Risk

Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri, kırılganlık ve risk kavramlarını aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

Kırılganlık: Bir topluluğun veya bireylerin zorluklara ve tehlikelere karşı duyarlılığını artıran ve onları kayıp, hasar, güvensizlik, acı çekme ve ölüm sonucu riske atan fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler.

Risk: Bir tehlikenin meydana gelme olasılığı, büyüklüğü ve sonuçları; bireysel kırgınlıklarla birlikte meydana gelen dış ve iç tehditlerin (ör. silahlı saldırılar, doğal afetler, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, çocuklara özgü zulüm biçimleri) olasılığı.

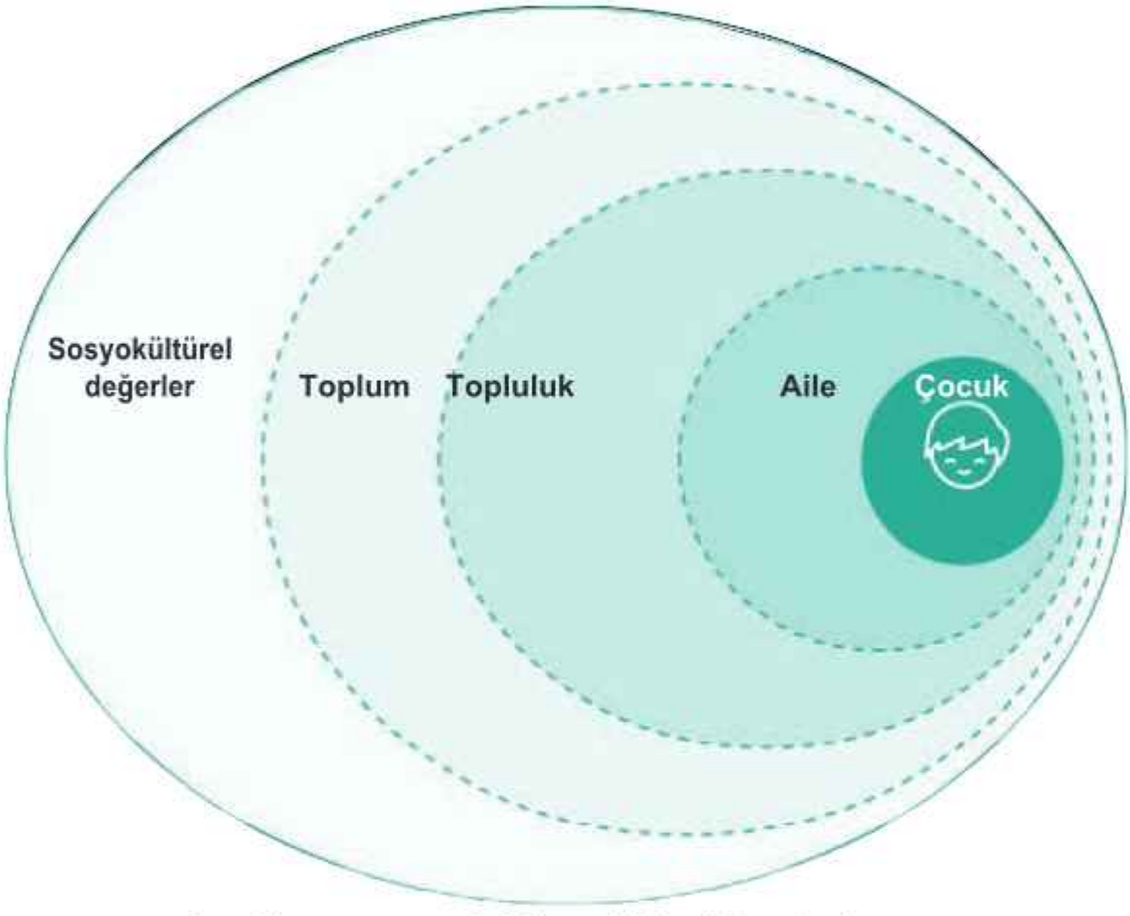
Çocuklar, bireysel koşullardan kaynaklanan risklerin yanı sıra daha geniş koruma ortamındaki riskleri de tecrübe etmektedir. Bir araya gelerek bu riskler, çocukları daha fazla risk altına sokmaktadır.

UNHCR Yüksek Risk Belirleme Aracı[41], yüksek risk altındaki çocukları (ve özel ihtiyaçları olan diğer bireyleri) belirlemeye yönelik başka bir araçtır.

Risk kümülatiftir ve bir çocuğun maruz kaldığı risklerin sayısı ve potansiyel etkisi ne kadar yüksekse müdahale edilmesi de o kadar acil olmaktadır. Risklerin kısa, orta ve uzun vadede değerlendirilmesi gerekmektedir.

Riskler genellikle çocuğu koruyan faktörlerle dengelenmektedir. Koruyucu faktörler; çocuğun zorluklara karşı duyarlılığını azaltan ve çocuğu risk veya zarar karşısında daha dayanıklı hale getiren fiziksel, sosyal, ekonomik, yasal ve çevresel özelliklerdir. Riskler ve koruyucu faktörler, sosyo-ekolojik modelin tüm seviyelerinde bulunabilmekte olup her alanda değerlendirilmelidir.

ŞEKİL 5: **Sosyo-ekolojik model**

Çocuk koruma sosyo-ekolojik modelinin dört seviyesi

[41] UNHCR, *Yüksek Risk Belirleme Aracı*, Haziran 2010, İkinci Baskı, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/4c46c6860.html

Bir çocuğun yüksek risk altında olup olmadığını ve Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olup olmadığını belirlemek için bireysel ve çevresel risk faktörlerinin yanı sıra münferit çocuk için koruyucu faktörler de dikkate alınmalıdır. Operasyonlar, YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerin geliştirilmesinin bir parçası olarak belirli bir bağlamda hangi çocukların Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duyduğuna ilişkin kararları yönlendirmek için ortaklarla birlikte bir dizi dâhil etme kriteri[42] geliştirmelidir. Bu tür dâhil etme kriterleri; çocuğun korunma riski ve kırılganlık düzeyi, çocuğun karşılaştığı sorunların aciliyeti, çocuğun durumuna özgü riskler, ele alınmadığında daha fazla zarar görme riski ve çocuğun ve ailenin bunları kendi başlarına ele alma yeteneği temelinde UNHCR ve ortakları tarafından yapılacak müdahalenin gerekli olup olmadığının değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. YYP Araç Kutusunda örnek bir kontrol listesi sunulmuştur.

Dâhil Etme Kriterleri Geliştirme

Dâhil etme kriterleri, her zaman belirli bir bağlama göre ve risklerin ve kapasitelerin analizine dayalı olarak geliştirilmelidir. Operasyonun dâhil etme kriterlerini geliştirirken genel olarak risk altındaki belirli çocuk kategorilerinin, karşılaştıkları risklerin doğası gereği, her zaman yüksek risk altında olma eğiliminde olduklarını ve dolayısıyla Yüksek Yarar Prosedürünü gerektirdiklerini hatırlamak önemlidir. Bağlama bağlı olarak bu kategoriler, şunları içerebilmektedir: refakatsiz çocuklar; cinsel istismar mağdurları da dâhil olmak üzere ağır zarar görme veya istismara uğramaya ilişkin olası risk altındaki çocuklar; istismarcı, ihmalci veya sömürücü yetişkinlerin bakımı altında yaşayan çocuklar; çocuk ticareti mağdurları; işkence mağduru çocuklar; silahlı gruplar veya kuvvetlerle bağlantılı çocuklar ve gözaltındaki çocuklar.

Diğer çocuklar da yüksek risk altında olabilmekte ve bağlama, karşılaşabilecekleri diğer risklere, hizmetlerin mevcudiyetine ve mevcut koruyucu faktörlere bağlı olarak Yüksek Yarar Prosedüründen yararlanabilmektedirler. Genellikle bu çocuklara yönelik olarak Yüksek Yarar Prosedürünün tamamına mı yoksa diğer hizmetlere doğrudan sevk etmeye mi ihtiyaç duyduklarını belirlemek için ön bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi gerekecektir. Risklerin doğasına, çeşitli risklerle karşı karşıya kalan çocukların sayısına ve belirli bir operasyonun Yüksek Yarar Prosedürüne ilişkin kapasitesine bağlı olarak YYP taramasına ihtiyaç duyan çocuklar, şunları içerebilmektedir: ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar; kalıcı bakım düzenlemeleri olmayan yetimler; evli çocuklar veya zorla evlendirilme riski taşıyan çocuklar; çocuk ebeveynler ve/veya hamile çocuklar; fiziksel veya duygusal şiddetin çocuk mağdurları (belirtilenler dışında); çocuk bakım sağlayıcılar; çocuk işçiler; şiddete tekrar tekrar maruz kalma, aile içi alkol veya uyuşturucu kullanımı vb. dâhil olmak üzere birden fazla olumsuz çocukluk deneyimine maruz kalan çocuklar. Bu durumda olan çok sayıda çocuk olduğunda UNHCR ve ortakları, çocukların ve/veya ailelerinin karşı karşıya olduğu risklerin doğasını daha etkili bir şekilde önleyebilecek ve/veya bunlara yanıt verebilecek diğer hizmetlerle bireysel YYP süreçlerinin nasıl tamamlanabileceğini dikkatle değerlendirmelidir.

Uygun hizmetleri veya müdahaleleri alması gereken ve genel olarak yalnızca başka şiddet, istismar ve sömürü biçimlerine maruz kalmaları durumunda Yüksek Yarar Prosedürüne erişimleri olması gereken başka risk altındaki çocuk kategorileri de bulunmaktadır. Örneğin bu çocuk kategorileri, şunları içerebilmektedir: doğum kaydı dâhil olmak üzere uygun belgeleri olmayan çocuklar; sosyal ayrımcılığa maruz kalan çocuklar; zihinsel veya fiziksel engelli çocuklar; HIV ve AIDS ile yaşayan veya HIV ve AIDS'ten etkilenen çocuklar; diğer ciddi hastalıklardan veya bağımlılıklardan muzdarip çocuklar ve okula gitmeyen çocuklar.

[42] Dâhil etme kriterleri, mülteci bağlamı dışında çalışan çocuk koruma aktörleri tarafından bazen "uygunluk kriterleri" olarak adlandırılmaktadır. Mülteci bağlamlarında "uygunluk" terimi, özellikle sığınmacıların uluslararası koruma ihtiyaçlarının değerlendirilmesiyle ilgili olarak kullanılmaktadır ve bu nedenle bir çocuğun Yüksk Yarar Prosedürünü gerektirip gerektirmediğine karar verirken bu terimin kullanılmasından kaçınılmalıdır. Bazı operasyonlarda hangi çocukların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi sürecine ihtiyacı olduğuna karar vermek için bir Tarama Aracı kullanılır. Örnek bir Tarama Aracı için bkz. www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusu.

Önceliklendirme

Bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olduğu tespit edildiğinde bile büyük vaka yükleri ve kaynak kısıtlamaları, çocuklara zamanında Yüksek Yarar Prosedürü sağlamada zorluklar doğurabilmektedir. Operasyonların çocuklar için bir durum analizi yapması, çocuk koruma ihtiyaçlarını öngörmesi ve vaka yükü boyutuna bakılmaksızın Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olduğu tespit edilen tüm çocuklara yanıt vermek için uygun finansmanı tahsis etmesi gerektirmesiyle birlikte pragmatik bir yaklaşım, YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinin bir parçası olarak yerel bağlama dayalı vaka önceliklendirme kriterlerinin oluşturulmasını da gerektirmektedir[43]. Önceliklendirme kriterleri, vaka çalışanlarını günlük işlerinde destekleyerek en çok ihtiyacı olan çocuklara zamanında müdahale etmelerini sağlamaktadır.

Önceliklendirme kriterlerini geliştirirken çocuk koruma unsurlarının ve risk faktörlerinin yanı sıra toplumdaki başa çıkma mekanizmalarının da yeterli şekilde anlaşılmasını sağlamak için bir değerlendirme veya durum analizi yapılması gerekmektedir. Vaka yükünün düzenli olarak gözden geçirilmesi ve derinlemesine analizinin yapılması, örneğin hem kız hem de erkek çocukların karşı karşıya olduğu çocuk koruma risklerinin kapsamı, sıklığı ve temel nedenleri hakkında bilgi sağlayabilmektedir. Önceliklendirme kriterleri, aynı zamanda yanıt verme operasyonel kapasitesini de yansıtmalıdır. Daha az vaka çalışanının bulunduğu yerlerde, vaka yükünü daha iyi yönetmek ve daha acil vakalara öncelik verilmesini sağlamak için önceliklendirme kriterleri daha sıkı olmalıdır (bkz. Bölüm 3.4.3: Personel ve Kaynak Sağlama).

Önceliklendirme kriterleri gereken özenle uygulanmalıdır: Her vaka özgündür ve bağlama özeldir ve çocukların korunmasına yönelik çok boyutlu bir yaklaşımın sürdürülmesi gerekmektedir. UNHCR ve ortakları, bazı çocukların aynı anda birden fazla çocuk koruma riskiyle karşı karşıya kaldıklarını ve bu durumun da onları daha kırılgan hale getirebileceğini akılda tutmalıdır.

Bir önceliklendirme süreci örneği

Refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar, neredeyse tüm UNHCR operasyonlarında belirlenmektedir. Prensip olarak tüm refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar alternatif bakım, ailenin kayıp araştırması, ailenin yeniden birleştirilmesi ve çözümler de dâhil olmak üzere çocuğun yüksek yararına olan ek koruma hizmetleri sağlamak için Yüksek Yararı Prosedürüne ihtiyaç duyacak olsa da operasyonlar, beş yaşından küçük yaşta olup refakatsiz çocuklara, daha büyük yaşta olup refakatsiz çocuklara göre öncelik vermeyi değerlendirebilmektedir. Benzer şekilde, hasta bir ebeveyne bakım sağlayan hamile bir çocuk, sevgi dolu ve sevecen bir evde bulunan refakatsiz bir çocuktan daha öncelikli olabilmektedir. Önceliklendirme, bir koruma riskini ele almanın diğerinden daha önemli olduğu veya bir çocuğun risk deneyimini başka bir çocuğun risklerine kıyasla hiçe sayma anlamına gelmemektedir. Bu örneklerdeki tüm çocuklar, Yüksek Yararı Prosedürüne ihtiyaç duyacaktır ancak bazı çocukların belirli kırılganlıkları ve risklerinin bulunması ve kaynaklarla ilgili kısıtlamalar olması, daha yakın veya ciddi risk durumlarında olan çocukların öncelikli olarak ele alınacağı anlamına gelmektedir.

[43] Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi için Standart Operasyonel Prosedürler Araç Kiti, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur. Bu Kılavuz İlkelerin Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi için Standart Operasyonel Prosedürlerine atıfta bulunduğu unutulmamalıdır. Bazı çocuk koruma aktörleri; özellikle Standart Operasyonel Prosedürlerinin çocuk koruma programlamasının hem müdahale hem de önleme yönlerini entegre ettiği durumlarda, bu Standart Operasyonel Prosedürlerine "Çocuk Koruma Standart Operasyonel Prosedürler" veya "Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Standart Operasyonel Prosedürler" olarak atıfta bulunabilmektedir.

Vakaların ayrıca Yüksek Yararın Belirlenmesi bağlamında önceliklendirilmesi gerekebilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi için vakaların önceliklendirilmesi sorumluluğu, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne aittir (bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün sorumlulukları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 5.1.1: Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü). Yüksek Yararın Belirlenmesi için vaka önceliklendirmesi; normalde insan ticareti, cinsel sömürü, kölelik veya esaret yollarıyla artan istismar riskleriyle karşılaşabilecek belirli gruplarına yönelik yakın koruma risklerinin varlığını dikkate almalıdır. Herhangi bir ciddi sağlık sorununun varlığı, çocuğun yaşı ve kalıcı bir çözüme yönelik olasılıklar da önceliklendirmede dikkate alınmalıdır.

Belirli durumlarda, özellikle refakatsiz çocuklar için üçüncü ülkeye yerleştirme fırsatları mevcut olduğunda, bu seçeneğe ve üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesine vardıklarında sağlanan desteğe erişimi korumak için yetişkinliğe yaklaşan çocuklara öncelik vermek daha mantıklı olabilmektedir. Diğer durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş belirli çocuk grupları (örneğin kız çocukları, belirli yaştaki çocuklar, aile reisliği yapan çocuklar veya engelli çocuklar), yüksek risklerle karşı karşıya kalabilmektedir, bu nedenle bu vakalara öncelik verilmesi uygun olabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörlerinin atandığı yerlerde sorumluluk alanlarına göre bu rolü üstleneceklerdir. Bkz. YYP Araç kutusundaki "Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü için Taslak Görev Tanım Belgesi"

TABLO 5: Vaka önceliklendirmesindeki görevler ve sorumluluklar

Vaka önceliklendirmesindeki görevler ve sorumluluklar			
	Vaka çalışanı	**Vaka çalışanı uzmanı**	**Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü**
Tüm Yüksek Yarar Prosedürü vakaları	· Önceliklendirme kriterleri doğrultusunda vakaları kendi vaka yükü içinde önceliklendirir · Öncelik seviyelerine göre uygun zaman dilimleri içinde vakalar üzerinde çalışır	· Önceliklendirme kriterleri doğrultusunda vaka çalışanlarına vakaları tayin etmekten sorumludur · Vaka çalışanlarının daha yüksek ve daha düşük öncelikli vakalar arasında bir denge kurmasını sağlar	· YOK
Yüksek Yararın Belirlenmesi vakaları	· Yüksek Yararın Belirlenmesi kriterlerini karşılayan herhangi bir vaka için süpervizörünü uyarır	· Acil ve gelecek olan vakalar için Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervüzörünü uyarır	· Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline yönlendirilen vakalara öncelik verir · Gerekirse acil Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri düzenler

323 Yüksek Yarar Değerlendirmesi

Yüksek Yarar Değerlendirmesi ne zaman yapılmalıdır

Yüksek Yarar Prosedürünün gerekli olduğu belirlenen risk altındaki çocuklarla ilgili eylemler ve kararlar, çocuğun koruma ihtiyaçlarının kapsamlı bir değerlendirmesine dayanmalıdır. Münferit çocukların korunmasına ilişkin UNHCR değerlendirmesi, Yüksek Yarar Değerlendirmesi olarak adlandırılır. Ulusal yetkililer de dâhil olmak üzere diğer aktörler,
bu değerlendirmeyi çocuk koruma değerlendirmesi veya sosyal refah değerlendirmesi olarak adlandırabilmektedir. Yüksek risk altındaki bir çocuğu etkileyen herhangi bir eylemde bulunmadan önce Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılması gereklidir.

Yüksek Yarar Değerlendirmesi, bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olduğunun belirlendiği andan çocuğun kırılganlıkları ve riskleri ele alınana ve/veya kalıcı bir çözüm uygulanana kadar meydana gelen birçok durumda sistematik olarak yürütülmelidir. Yüksek Yarar Değerlendirmesinin tek seferlik bir olgu olmadığını ve Yüksek Yarar Prosedürünün uygulandığı süre boyunca çocuğun durumunun değişebileceğini hatırlamak önemlidir. Yüksek Yarar Değerlendirmesi, çok adımlı bir Yüksek Yarar Prosedürünün yalnızca bir unsurudur ve bunu bir vaka planının geliştirilmesi, bu vaka planının uygulanması, takip ve incelemenin yapılması ve son olarak vakanın kapatılması takip etmelidir. Vaka çalışanları, Yüksek Yarar Prosedürünün her adımında elde edilen ek veya yeni bilgiler doğrultusunda Yüksek Yarar Değerlendirmesi formunu ve çocuğun vaka planını belgeleyerek ve güncelleyerek çocuğun korunma durumunu izlemeye ve değerlendirmeye devam etmelidir.

Yüksek Yarar Değerlendirmesinin sonucu, uygun koruma ve bakım müdahalelerine ilişkin bir vaka planı veya birçok tavsiye ile birlikte çocuğun korunma durumunun yanı sıra kendisinin ve ailesinin güçlü yönleri ve kapasitelerinin ayrıntılı bir değerlendirmesidir. Bununla birlikte değerlendirme, Yüksek Yararın Belirlenmesine yönelik bir tavsiye ile de sonuçlanabilmektedir. Tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin gerekli olduğu ancak bu sürecin beklemede tutulduğu durumlarda bile örneğin, ailenin kayıp araştırması için zaman kazandırmak amacıyla Yüksek Yarar Değerlendirmesi bir ilk adım olarak yürütülebilmektedir.

Yüksek Yarar Değerlendirmesinin Yürütülmesi

Yüksek risk altındaki bir çocuk belirlendikten ve Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duyduğu tespit edildikten sonra mümkün olan en kısa sürede Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalıdır. Zarar görme riski taşıyan bir çocuğa dair değerlendirme, çocuğun güvenliğini sağlama amaçlı diğer eylemlerle birlikte derhal yapılmalıdır. Yüksek Yarar Değerlendirmesi herhangi bir formalite gerektirmese de bu süreç, ilgili eğitim ve yeterliliklere sahip olan personel tarafından tamamlanmalıdır. Çocuğun durumunun değerlendirilmesi ve değerlendirmeye dayalı tavsiyeler, çocuğun izlenmesini ve takibini kolaylaştırmak için belgelenmelidir. Yüksek Yarar Prosedürü Araç Kutusunda örnek bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi mevcut olsa da temel unsurların belgelenmesi koşuluyla Yüksek Yarar Değerlendirmesi için standart bir format kullanmaya gerek yoktur.

Yüksek Yarar Değerlendirmesi, çocuk ve ebeveynleri veya yasal bakım sağlayıcıları ile yapılan görüşmeleri içermekle birlikte çoğu durumda bunlara ek olarak ev ziyaretlerini de içermektedir.[44] Bu değerlendirme, çocuğun sürece katılımını teşvik etmeli ve desteklemelidir. Sözü edilen bu katılım; çocuğu süreç ve seçenekler hakkında bilgilendirmeyi, çocuğa riskin nasıl ele alınacağına ilişkin de dâhil olmak üzere görüşlerini oluşturması ve paylaşması için gerekli zaman ve alanı sağlamayı, çocuğun görüşlerini belgelemeyi ve bunları dikkate almayı içermektedir. Yüksek Yarar Değerlendirmelerinin alınan kararın ağırlığına ve/veya çocuğun durumunun karmaşıklığına bağlı olarak farklı biçimlerde olabileceği unutulmamalıdır.
Örneğin, bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürü için dâhil etme kriterlerini karşılayıp karşılamadığını belirlemek için veya tam bir değerlendirme yapmadan önce çocuğun durumuna ilişkin acil bir karar almak için daha kısa bir Yüksek Yarar ön Değerlendirmesi yapılabilmektedir. Öte yandan, kapsamlı bir eylem planı oluşturmak için karmaşık vakalara yönelik daha kapsamlı bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürütülebilmektedir. Yüksek Yarar Prosedürünün gerekli olduğu risk altındaki tüm çocuklar için bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalı ve bir vaka planı hazırlanmalıdır. Bazı durumlarda varsa hizmetlere sevk etme ve/veya topluluk danışmanları tarafından mentorluk ile yapılan bir Yüksek Yarar ön Değerlendirmesi yeterli olurken diğerlerinde risk düzeyine bağlı olarak tam bir vaka yönetimi süreci gerekli olacaktır.

Yüksek Yarar Prosedürünün gerekli olduğu risk altındaki tüm çocuklar için özellikle aşağıdaki kararlara yönelik olarak bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalıdır:

- Risk altındaki çocuklar için ilk eylem planları geliştirmek
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için ailenin kayıp araştırmasının başlatılması
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım sağlamak*
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi sürecini başlatmak*

[44] Bkz. Görüşmelerin yürütülmesine ilişkin çeşitli kılavuz notlar, Yüksek Yarar Prosedürü Araç Kutusunda mevcut olup şu adresten erişilebilir: www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox

- Ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler uygulamak*
- Bir çocuğu yalnızca bir ebeveynle yeniden yerleştirmek*

** Bu durumlardan bazılarının Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektirebileceği unutulmamalıdır (bkz. Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi).*

Tablo 7: Farklı çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürü bağlamında farklı bileşenlerin kullanılması'nda gösterildiği ve Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi'nde açıklandığı gibi, Yüksek Yarar Değerlendirmesi, genellikle Yüksek Yarar Prosedürünün gerekli olduğu risk altındaki bir çocuğun belirlenmesinden sonra gelirken çocuğun özel durumunun Yüksek Yararın Belirlenmesini gerektirdiği koşullarda bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yerine bu aşamada Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılabilmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürü Araç kutusu, çocuğun durumunun sistematik olarak değerlendirilmesini sağlamak için kısa bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu ve kapsamlı bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu örneği içermektedir. Bu formlar, operasyonel bağlama uygun olarak kavramsallaştırılabilmektedir: Ek alanlar veya sorular dâhil edilebilmekte veya mevcut sorular genişletilebilmektedir. Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu, mülteci ortamlarında yapılması önerilen değerlendirme formudur; ancak birden fazla aktörün halihazırda vaka yönetimi hizmetleri sağladığı operasyonlarda kurumlar arası çocuk koruma koordinasyon yapısı, Yüksek Yarar Değerlendirmesi formunun temel unsurlarının (mülteci vaka yönetimine ilişkin spesifik sorular dâhil olmak üzere) kapsama alınması koşuluyla en uygun değerlendirme formuna karar verebilmektedir. Kurumlar arası çocuk koruma koordinasyon mekanizması tarafından Yüksek Yarar Değerlendirmesi standartlarını karşılayan ayrıntılı bir değerlendirme formu üzerinde mutabık kalınması durumunda, iki ayrı değerlendirme formunun doldurulması gerekli değildir. Burada en kritik olan, formun kendisi değil, değerlendirme yoluyla elde edilen bilgidir.

Kısa bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi veya kurumlar arası mutabık kalınan benzer ilk değerlendirme formu; büyük nüfus akınlarının olduğu durumlarda, acil çocuk koruma vakalarında veya düşük riskli ancak sistematik YYP müdahalesi gerektiren vakalarda kullanılabilmektedir. Bununla birlikte, karmaşık vakalarda koruma risklerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirildiğinden ve uygun eylemlerin geliştirildiğinden emin olmak için daha sonra kapsamlı bir değerlendirme yapılması gerekecektir.

Yüksek Yarar Değerlendirmesi Görüşmeleri, çocuklar için stresli olabilmektedir. Özellikle çocuğa destek için sınırlı seçeneklerin olduğu durumlarda, görüşme süreleri ve sayıları mümkün olduğunca azaltılmalıdır. Çocuk dostu Yüksek Yarar Prosedürü hakkında daha fazla rehberlik için bkz. UNHCR'nin Çocuk Dostu Prosedürlere ilişkin Teknik Kılavuzu[45].

3.2.4 Vaka Planı

Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapıldıktan sonra çocuğu desteklemek için en uygun tercihleri ve eylemleri seçmeden önce değerlendirmenin bulgularının analiz edilmesi gerekmektedir. Analiz; çocuğun görüşlerini, güvenli ortamını, aile ve yakın ilişkilerini, gelişim ve kimlik ihtiyaçlarını dikkate almalıdır. Ayrıca çocuğun ve çocuğa bakım sağlayan kişilerin ve toplulukların güçlü yanlarını ve kapasitelerini de göz önünde bulundurmalıdır. Bununla ilgili daha fazla bilgi Bölüm 2.4.2: Dört etken analizi'nde sağlanmıştır.

Vaka planlaması, uygun olduğu şekilde çocuğu ve ebeveynlerini veya yasal bakım sağlayıcısını dâhil ederek istişareye dayalı olmalıdır. Vakanın değerlendirilmesine ve analizine dayalı olarak vaka planı; geçici bakıma yerleştirme, ailenin kayıp araştırması, ailenin yeniden birleştirilmesi (Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklarla ilgili özel vakalarda), aile arabuluculuğu, çocuğun daha fazla zarardan korunması, çocuğun evi ve toplumu içinde koruyucu ortamının geliştirilmesi, çocuk ve bakım verenleri tarafından yapılması gereken eylemler ve uygun hizmetlere sevk edilmeleri ve desteklenmeleri gibi amaçlanan müdahaleleri ana hatlarıyla belirleyecektir.

[45] UNHCR, *Teknik Rehberlik: Çocuk Dostu Prosedürler*, 2021, şu adreste mevcutlur: http://www.unhcr.org/handbooks/ biptoolbox/guidance.html

Vaka planı, **bakım planındaki eylemlerin her biri için zaman çerçeveleri içeren net hedefler** içermelidir- örneğin, çocuk bir ay içinde güvenli bir aile bakımı düzenlemesine girecek ve üç ay içinde okula dönebilecek gibi. Her bir eylemin uygulanmasından hangi aktörün veya kuruluşun sorumlu olduğunu, ailenin ve çocuğun plandaki rolünü, çocuğun (ve bakım sağlayıcısının) ihtiyaç duyduğu sevk hizmetlerini ve eylemlerin uygulanmasına yönelik zaman çizelgelerini belirlemelidir. Vaka planı, ilerlemenin ne zaman ve kim tarafından gözden geçirileceğini belirtmelidir.

Ayrı bir vaka planı formu kullanılabilmekte veya Yüksek Yarar Değerlendirmesi formunun bir bölümü olarak entegre edilebilmektedir. Müşterek metodolojiler, çocuğun korunma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çocuk ve ailesi ile bir dizi eylem ve takip geliştirmek ve bunlar üzerinde anlaşmak için de kullanılabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütüldüğünde vaka planı veya vaka planına ilişkin girdiler, Yüksek Yararın Belirlenmesi formunun "Gerekli Takip Eylemleri" bölümüne dâhil edilmelidir.

Vaka planları için kullanılabilecek seçenekler; bir dizi hizmet sağlayıcının katılımına ve mevcudiyetine, toplumun desteğine ve çocuğun ve ailesinin kaynaklarına bağlıdır. Sevkler, YYP için Standart Operasyon Prosedürleri'nde belirlenen sevk yoluna uygun olarak yapılmalıdır (bkz. Bölüm 3.4.2: Yüksek Yarar Prosedürleri için Standart Operasyon Prosedürlerinin Geliştirilmesi). Çocukların ve ailelerin kendi kaynakları ve destek ağlarının yanı sıra ulusal çocuk koruma sistemi içindeki çözümleri veya müdahaleleri belirlemek için her türlü çaba gösterilmelidir. Bununla birlikte sistemin yeterince güçlü olmadığı veya ulusal aktörler veya toplulukların uygun müdahaleler sağlanması iradesinden yoksun olduğu durumlarda, gerekli hizmetleri sağlamak için diğer aktörleri dâhil etmeye yönelik gerekli çaba gösterilmelidir. STK ortakları tarafından belirli sevk hizmetlerinin uygulandığı durumlarda UNHCR, hem vaka planında belirtilen belirli eylemlerin uygulanmasına ilişkin ilerlemeye hem de uygulanmakta olan eylemlere yönelik olarak bilgilendirilmelidir.

Toplumun ve çocuğa bakım sağlayan kişilerin çocuklar için koruma müdahaleleri geliştirme ve uygulamada ve çocukların güvenliğini, refahını ve gelişimini artıran koruyucu bir ortamın sağlanmasında temel bir rolü bulunmaktadır. Bu nedenle vaka çalışanlarının çocuklara yönelik riskleri ele almak için mevcut seçenekler konusunda bakım sağlayıcılar ve topluluk üyeleri ile görüş alışverişinde bulunmaları ve ayrıca bakım ve koruma sağlamadaki rollerini yerine getirmelerinde onlara rehberlik etmeleri ve onları desteklemeleri çok önemlidir. Bununla birlikte, münferit çocukların vakalarına ilişkin gizliliğin korunması da önemlidir. Topluluk üyelerinin veya hizmet sağlayıcıların münferit vakalara yönelik müdahalelere her türlü katılımı, çocuğun rızasına/onayına ve çocuğun güvenliği ve yüksek yararlarının dikkate alınmasına dayanmalıdır.

Vaka planı, çocuğun kendi kapasitesi üzerine inşa edilmeli ve çocuğun ve bakım sağlayıcılarının çocuğun korunmasındaki rolünü vurgulamalıdır. Çocuklar; kendilerinin, akranlarının, bakım sağlayıcılarının ve toplumun yapabileceklerinin yanı sıra karşılaştıkları koruma risklerini ele alacağına inandıkları eylem ve müdahaleleri önermeye teşvik edilmelidir. Örneğin vaka planı, çocuğun yapabileceği şu gibi eylemleri içerebilmektedir: arkadaşlarıyla sosyal ilişkileri sürdürmek, aile işlerine katkıda bulunmak, psikososyal veya eğitim faaliyetlerine aktif olarak katılmak veya durumunda bir değişiklik olması durumunda vaka çalışanına bilgi vermek. Bu, çocuğun direncini güçlendirmeye ve durumu üzerinde bir kontrol sağladığı hissini geliştirmeye yardımcı olacaktır. Ancak çocuğun korunma durumuna ilişkin genel tepkisini zayıflatacak sorumlulukların çocuğa yüklenmemesine özen gösterilmelidir.

3.2.5 Vaka Planının Uygulanması

Vaka planı geliştirildikten sonra uygulaması başlayabilir. Vaka planının uygulanması, vaka planında belirtilen bireysel eylemlerin operasyonel hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara yönelik olduğunda bu plana bazen "bakım planı" denmektedir.

Vaka planının uygulanması; çocuk koruma aktörünün doğrudan hizmet sunmasını, topluluk eylemini harekete geçirmesini ve güçlendirmesini ve çocuğu ve/veya ailesini çocuk koruma aktörü tarafından uygulanan programların parçası olmayabilecek şunlar gibi diğer hizmet türlerine

sevk etmeyi gerektirebilmektedir: uygun alternatif bakımın sağlanması, yasal temsilin sağlanması, psikososyal destek programlarına kayıt yaptırılması, nakit yardım ve gıda dışı ögelerin sağlanması veya çocuk sığınma evinin onarımının üstlenilmesi gibi. Bazı durumlarda vaka planının değerlendirilmesi, planlanması ve uygulanması tekrarlanan bir süreç olmalıdır – örneğin barınma ihtiyacı gibi acil bir ihtiyacın tespit edilmesi durumunda kapsamlı planlama ve değerlendirmenin yürütülmesine devam ederken paralel olarak bu ihtiyacı ele almak için de harekete geçilmelidir. Bu nedenle, acil bir ihtiyaç ve ilgili eylem belirlenir belirlenmez vaka planının unsurlarının uygulanmasına başlanmalıdır.

Vaka planının uygulanmasında vaka çalışanının rolü, her şeyden önce çocuğu ve ailesini desteklemek ve güçlendirmek olmalıdır. Bu bakımdan planın uygulanması sürecinde vaka çalışanı, çocuğun ve ailesinin planın uygulanması kapsamında aktif aktörler olmalarına yardımcı olmaktadır. Bu; çocuğa ve ailesine bilgi sağlamayı, planın nasıl uygulanacağı ve ayarlanacağı konusunda karar vermede onların da ortak olmalarını sağlamayı ve dolayısıyla sorumlu oldukları kilit eylemlerin belirlenmesi de dâhil olmak üzere, planın uygulanmasında aktif bir role sahip olmalarını içerebilmektedir. Çocukların ve ailelerin kendi desteklerini ve becerilerini belirlemelerine, harekete geçirmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olmak; planın uygulanmasının önemli bir unsuru ve vaka çalışanının sağladığı doğrudan hizmetlerin bir parçası olmalıdır. Toplumu çocuklar için riskleri azaltmaya ve ele almaya dâhil ederken vaka çalışanları, toplumun kendi uygulamalarına ve ihtiyaç zamanlarında üyeleri desteklemeye yönelik yaklaşımlarına dikkat etmeli ve bu bağlamdaki olumlu rollerini teşvik etmeli ve desteklemelidir. Bakım planı, kasıtlı veya kasıtsız olarak çocukları daha fazla zarar görme riskine sokabilecek zararlı uygulamaları teşvik etmemelidir. Topluluk desteği; diğerlerinin yanı sıra, risk altındaki bir çocuğa okula ve diğer hizmetlere refakat etmeyi, çocuklara ve bakım sağlayıcılarına topluluk faaliyetlerine katılmaları yönünde destek sağlamayı, çocuklara ve ailelerine bilgi ve rehberlik sağlamayı, alternatif bakımı belirleme, olanak yaratma ve izlemeyi, ailenin izini sürmeyi ve toplum kontrollerini içerebilmektedir.

Hizmetlere yönelik sevkler, çocuk koruma kuruluşu içindeki farklı bir birime veya farklı bir kuruluşa yapıldığında vaka çalışanı, söz konusu kuruluşla yalnızca bu tür hizmetleri sunmak için özel olarak gerekli olan bilgilerin paylaşıldığından emin olmalıdır. Vaka görevlisinden sevki alan kuruluşlar, çocuğun yüksek yararına olan bu tür hizmetleri sağlamak için vaka çalışanından veya çocuktan ilgili ve gerekli olan bilgiler dışında vaka hakkında daha fazla bilgi talep etmemelidir.

Bir eylemden sorumlu olan her aktör, çocuğun ihtiyaçlarına zamanında ve uygun özen ve hassasiyetle yanıt vermelidir. Örneğin psikososyal destekten sorumlu olan aktör, oturumlara katılımını sağlamak ve çocuğun sürecini izlemek için çocukla birlikte çalışmalıdır. Benzer şekilde vaka planının barınma sağlanmasını gerektirdiği durumlarda barınaktan sorumlu olan aktör, çocuğa sağlanan barınmanın güvenli olmasını temin etmelidir. Ayrıca Yüksek Yarar Prosedürünün bu aşamasının çocuğu, ebeveynlerini veya bakım sağlayıcılarını, çocuğun topluluğunu ve vaka planındaki tüm aktörleri içermesi gerekmektedir. Vaka çalışanının rolü; hizmetleri koordine etmek, çocuğun vaka planında belirtilen hizmetlere erişimini sağlamak ve hizmet sağlayıcı kuruluşlar ile çocuk arasında bağlantıyı sağlamaktır.

Uygulamada YYP, birçok farklı tarafın koordinasyonunu veya eylemini ve iş birliğini gerektirmektedir. Vaka çalışanı, çocuğun hizmetleri zamanında almasını ve vaka planındaki eylemlerin her birinin amacına ulaşmasını sağlamaktan sorumludur. Bu; çocukla, bakım sağlayıcılarıyla, toplumla ve hizmet sağlayıcılarla iletişimin düzenli bir şekilde sürdürülmesi ve çocuğa sağlanan desteğin sistematik ve zamanında yapılmasını sağlamak anlamına gelmektedir.

Belirli durumlarda bu, eylemlerin planlanmasını ve yürütülmesini sağlamak için ilgili tarafların bir yerde toplanması anlamına gelebilmektedir. Vaka planlaması veya vaka inceleme toplantıları, vaka konferansları ve Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri dâhil olmak üzere farklı türlerde vaka toplantıları vardır (Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri için bkz. Bölüm 5). Not: Kurumlar arası Yüksek Yarar Prosedürü koordinasyon forumları hakkında bilgi için bkz. Bölüm 3.4.1: Ortaklarla Koordinasyon.

Vaka Planlama/İnceleme Toplantıları

Bu, vaka çalışanı ve uygun görüldüğünde çocuğu, ebeveynlerini/bakım sağlayıcılarını içeren bir kurum içi toplantıdır. Karmaşık vakalarda vaka çalışanının uzmanı da bu toplantılara katılabilmektedir. Vaka planlama toplantıları, çocuğun (ve ebeveynlerinin) vaka yönetimi sürecine anlamlı katılımına olanak sağlamak için gereklidir.

Vaka Konferansları

Bu çok sektörlü/kurumlar arası resmî toplantılar, çok karmaşık olan vakalar için düzenlenmektedir. Bir vaka konferansının amacı, çok sektörlü/kurumlar arası hizmet seçeneklerini araştırmak ve çocuğun yüksek yararına olacak resmi kararlar almaktır. Vaka konferansları, daha sonra çocuğun vaka dosyasına eklenecek olan bir rapor/tutanak hâlinde belgelenmelidir. Gerektiğinde çocuk ve ailesi, bazı vaka konferanslarına davet edilebilmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelleri

Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri, mevcut seçenekleri değerlendirmek ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü (veya bu rolün mevcut olduğu durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi) tarafından incelendiği şekliyle vaka çalışanının değerlendirme ve tavsiyelerine dayanarak hangilerinin çocuğun yüksek yararına olduğuna karar vermek için bireysel vakaları analiz etmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 5.2.1.

TABLO 6: **Vaka toplantılarının türleri**

Vaka toplantılarının türleri[46]			
Vaka Planlama/İnceleme		**Vaka Konferansları Panelleri Toplantıları**	**Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelleri**
Amaç	Vaka planlarının geliştirilmesi/gözden geçirilmesi	Resmî karar alma Vaka planlarının geliştirilmesi/gözden geçirilmesi	Usule ilişkin katı teminatlarla resmî karar alma
Hangi vakalarda?	Tüm vakalar	Müdahalenin kurumlar arası, çok disiplinli veya çok sektörlü olduğu karmaşık vakalar	Yüksek Yararın Belirlenmesini gerektiren durumlar (bkz. Bölüm 4: UNHCR tarafından Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi)
Ne Zaman	Vakanın planlanması aşamasının bir parçası olarak veya vakanın incelenmesi aşamasında yapılabilmektedir	Vakanın planlanması aşamasının bir parçası olarak değerlendirme aşamasından sonra veya vaka planının uygulanması sırasında veya vakanın incelenmesi sırasında yapılabilmektedir	Değerlendirme aşamasından sonra yapılabilmektedir; ideal olarak vaka planı aşamasından sonra
Çocuğun/ailenin katılımı?	Evet, ideal olarak şahsen katılım. Bunun mümkün olmadığı durumlarda telefonla çocuğun ve anne-babasının görüşü alınabilmektedir (Vakayla ilgili hassas bilgileri telefonda görüşmemek önemlidir).	Hayır	Hayır
Diğer aktörlerin katılımı?	Gerekirse ve uygunsa	Evet	Yalnızca eğitimli panel üyeleri katılır. Belirli vakaları tartışmak için gerekli görüldüğü takdirde vaka çalışanları ve uzmanlar davet edilebilmektedir.

3.2.6 Takip ve İnceleme

Vaka planının uygulaması; eylem planında belirtilen amaç veya hedeflere ulaşıldığından, eylemlerin uygulandığından, çocuk ve ailesinin vaka planlarında belirtilen destek ve hizmetleri aldığından emin olmak ve çocuğun ve bakım sağlayıcılarının uygulamaya ne ölçüde katıldığını kontrol etmek için izlenmeli ve denetlenmelidir. Ayrıca izleme, çocuğun bireysel durumunun izlenmesini ve örneğin ev ziyaretleri veya çocuğun öğretmeni veya diğer ilgili kişilerle (vaka planının bir parçası olmaları ve çocukla ilgili koruma bilgilerine sahip olmaları durumunda) görüşmeler yapılması yoluyla çocuğun güvende olduğundan emin olunmasını da içermektedir. Vaka planının incelenmesi, vaka çalışanlarını ilerlemeyi ölçme ve müdahaleyi değişen koşullara uyarlama konusunda desteklemektedir. Koşullarda önemli değişiklikler olduğu tespit edildiğinde Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve vaka planı güncellenmelidir. Çoğu vakada izleme veya takip sırasında – ya yeni bilgiler ortaya çıktığı için ya da durum geliştikçe – planın değiştirilmesi veya iyileştirilmesi gerekmektedir; bu, takip notlarında veya gerekli olan değişikliklerin önemli olması durumunda güncellenmiş bir planda belgelenmelidir

[46] Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler'den uyarlanmıştır, s. 65-66, şu adreste mevcuttur: http://www.cpcnetwork.org/ wp-content/uploads/2014/08/CM_guidelines_ENG_.pdf

Vaka planının uygulanması zamanında izlenmelidir. Vaka planındaki eylemlerin her birini uygulamaktan sorumlu olan aktör, bilgileri güvenli bir şekilde ve vaka planında (ve/veya varsa Yüksek Yararın Belirlenmesi) belirtilen sıklığa uygun olarak paylaşmayı kabul etmelidir. Bu taahhüt, gerekli önemin verilebilmesi için YYP için Standart Operasyon Prosedürleri'ne yazılmalıdır (bkz. Bölüm 3.4.2: Yüksek Yarar Prosedürleri için Standart Operasyon Prosedürlerinin Geliştirilmesi).

Çocuğu ve ailesini takip ve incelemeye dâhil etmek önemlidir. Çocuğun kendisinin ve ebeveynlerinin, bakım sağlayıcılarının veya ailenin güçlü yönlerine ve kaynaklarına odaklanarak kendi çözümlerine sağlayacağı anlamlı katılımı; çocuğun öz-değer, dayanıklılık ve gelişme duygusunu olumlu yönde etkileyebilmektedir. Takip ziyaretlerinin sıklığına ve konumuna karar verme sürecine çocuklar dâhil edilmelidir ve vaka çalışanları, gerçekleştirilen eylemlerin zaman çizelgeleri ve uygunluğunu çocukla düzenli olarak kontrol etmelidir. Vaka çalışanları, çocuğu ve bakım sağlayıcılarını kendilerine atfedilen eylemleri vaka planında tanımlandığı şekilde gerçekleştirmeleri konusunda desteklemelidir; çocukla birlikte bakım sağlayıcılar ve toplum, koruma risklerini ele almadaki aktif rolleri kapsamında karşılaşabilecekleri her türlü engeli belirlemelidir. Bazı düşük riskli vakalarda bakım sağlayıcılara veya düzenli izleme gerektirmeyen daha büyük yaştaki çocuklara iletişim bilgileri verilebilmektedir; böylece çocuklar, kararlaştırılan bir zaman çerçevesi içinde kendi durumları hakkında geri bildirimde bulunmak için inisiyatif alabilmektedirler. Bu seçeneğin vaka planlaması sırasında veya önemli kararların söz konusu olduğu durumlarda (örneğin, velayet, sığınma veya üçüncü ülkeye yerleştirme kararları gibi), çocuk veya bakım sağlayıcısına vakayla ilgili bir kararın sonucu hakkında bilgi verilirken belirlenmesi önemlidir.

3.2.7 Vakanın kapatılması ve devri

Vakanın kapatılması prosedürleri, Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olmalı ve YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde ana hatlarıyla belirtilmelidir. Bir vakanın kapatılması kararı, vaka çalışanının yöneticisi veya Yüksek Yararın Belirlenmesi vakaları bağlamında Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından yetkilendirilmelidir. Vakaların kapatılmasına ilişkin kriterler, bağlama özel olmalıdır. Vaka kapatma ile ilgili aşağıda sıralanan kriterler, bir rehber olarak kullanılabilmektedir ve belirli durumlara uyarlanabilmektedir:

- Gerekli sevkler ve koruma müdahaleleri yapılmış ve belgelenmiştir; çocuk artık risk altında değildir. Bu, başarıyla gerçekleştirilmiş bir aile birleşmesi ve takip/izlemeyi veya çocuğun artık şiddet, istismar veya sömürü riski altında olmadığı durumları içerebilmektedir.
- Gerekli sevkler ve koruma müdahaleleri yapılmış ve belgelenmiştir; başka bir işlem gerekli veya mümkün değildir. Çocuk ve bakım sağlayıcı, vakanın kapatılması konusunda hemfikirdir.
- Hem çocuk hem de bakım sağlayıcı, izleme ve takibi sonlandırmak istediklerini ifade etmiştir ve bu taleplerinin çocuğun yüksek yararına olacağı değerlendirilmektedir.
- Genç birey, 18 yaşını doldurmuştur ve vaka, diğer yetkili makamlara veya ortaklara devredilmiştir veya vaka ile ilgili başka bir işlem gerekli/mümkün değildir (bkz. Bölüm 3.6: Genç Bireyler ve Yüksek Yarar Prosedürü);
- Çocuk ve (koruyucu) aile başka bir yere taşınmıştır; bu gibi durumlarda mümkünse vakanın UNHCR'ye veya yeni lokasyondaki diğer ortaklara devredilmesi gerekebileceği unutulmamalıdır (aşağıya bakınız).
- Çocuğun nerede olduğu bilinmemektedir ve çocuğun yerini tespit etme girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Bu; topluluk izleme, doğrudan takip ve ev ziyaretlerini içerebilmektedir.
- Çocuğun yanlışlıkla "risk altında" olarak tanımlandığına inanmak için yeterli kanıt bulunmaktadır.

- Çocuk, vefat etmiştir.

Çocuk ve ebeveynleri veya bakım sağlayıcısı, vakanın kapanması konusunda bilgilendirilmelidir. Bazı durumlarda, kapatılan vakalar inceleme için yeniden açılabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesine ilişkin bir kararın yeniden açılması gerektiğinde Bölüm 5.5: Yüksek Yararın Belirlenmesine İlişkin Bir Kararın Yeniden Açılması bölümünde özetlenen prosedürler uygulanmaktadır.

Çocuğun taşınması veya Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasından sorumlu olan lider kurumda bir değişiklik olması gibi belirli durumlarda vakalar kapatılmamakta ancak vakanın yönetimine ilişkin sorumluluk başka bir kuruluşa veya farklı bir lokasyondaki başka bir vaka çalışanına devredilmektedir. Çocuğun ve ebeveynin/bakım sağlayıcının vakanın başka bir kuruluşa devredilmesine yönelik rızasının/onayının alınması, göz önünde bulundurulması ve çocuğun yüksek yararı ile dengelenmesi gerekmektedir. Çocuk veya aile, başlangıçta rıza/onay vermeyi reddederse vaka çalışanının onlara danışmanlık yapması ve devam eden desteğin gerekliliğini/yararını açıklaması gerektiği unutulmamalıdır. Menşe ülkedeki kuruluşlara yapılan sevkler değerlendirilirken özel bir dikkat gösterilmelidir. Ayrıca vaka dosyasının ve ilgili bilgilerin tesliminin tamamlanmasını ve vaka planının uygulanmaya devam etmesini sağlamak için vaka sevklerinin açıkça belirtilmiş olan adımları izlemesi gerekmektedir (daha fazla rehberlik için bkz. UNHCR ile paylaşılacak bilgi unsurlarına örneklere dair tablolar). Bu adımlar ilgili, bağlama özel YYP için Standart Operasyon Prosedürleri'nde ana hatlarıyla belirtilmelidir (bkz. Bölüm 3.4.2: Yüksek Yarar Prosedürü için Standart Operasyon Prosedürlerinin Geliştirilmesi).

3.2.8 Farklı durumlardaki çocuklara Yüksek Yarar Prosedürü ile yanıt vermek

Yukarıda da özetlendiği gibi Yüksek Yarar Prosedüründeki çocuklar, alınan önlemlerin yüksek yararlarına olmasının sağlanması için vaka yönetiminde farklı noktalarda Yüksek Yarar Değerlendirmesine çoğu durumda ihtiyaç duyacaktır. Örneğin ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğa, ailenin kayıp araştırmasının yanı sıra mevcut bakım düzenlemelerini de dikkate alan ön bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve ebeveynleri bulunduktan sonra aile birleşmesini değerlendirmek için bir sonraki Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılabilmektedir. Risk altındaki çocuklar için düşünülen kararların ağırlığı doğrultusunda uygun prosedür standartlarının uygulanmasını sağlamak için bir çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi sürecini gerektirip gerektirmediğini erkenden belirlemek de önemlidir. Aşağıdaki referans tablosu, YYP aracılığıyla farklı koşullarda bulunan yüksek risk altındaki çocuklara yanıt vermenin ve onları desteklemenin en uygun yollarını özetlemektedir. Bu tablo, Yüksek Yarar Değerlendirmesi ile ilgili olan Bölüm 3.2.3 ve UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi ile ilgili olan Bölüm 4'e atıfta bulunularak okunmalıdır.

TABLO 7: **Farklı çocuklar için YYP'nin farklı bileşenlerinin kullanılması**

Tetikleyici/Bağlam	Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve vaka yönetiminin gerekli olduğu durumlar	Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlar
Refakatsiz çocuklar ve önemli bir ek risk faktörü veya korunma endişesi olan ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler ve tamamlayıcı yollar belirlenmelidir.	**Aşağıdakiler için aile birleşmesini içermeyen kalıcı çözümler:** Önemli bir ek risk faktörünün veya korunma endişesinin tanımlanmadığı **ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar**.	**Aşağıdakiler için aile birleşmesini içermeyen kalıcı çözümler:** Ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarıyla yeniden bir araya getirilmeyen **refakatsiz çocuklar**.
		Aşağıdakiler için aile birleşmesini içermeyen kalıcı çözümler: Yüksek Yararın Belirlenmesinin güvencelerini gerektiren, ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesinin bulunduğu **ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar**.
	Aşağıdakiler için aile birleşmesini içeren kalıcı çözümler: Ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarıyla yeniden bir araya getirilen **refakatsiz çocuklar**. (bkz. Bölüm 3.8).	**Aşağıdakiler için aile birleşmesini içeren kalıcı çözümler** İstisnai durumlarda ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarıyla yeniden bir araya getirilen **refakatsiz çocuklar**. (bkz. Bölüm 4.2).
İstisnai durumlarda risk altındaki çocuklar: İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemeleri İstisnai durumlarda vaka bazında veya bağlama özel olarak risk altındaki diğer çocuklar.	**Aşağıdakiler için aile birleşmesi (kalıcı çözümler bağlamında olmamak üzere):** Herhangi bir ek risk faktörü veya korunma endişesi belirlenmemiş, bir ebeveyni veya bakım sağlayıcısıyla yeniden bir araya getirilen **refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar** (bkz. Bölüm 3.8).	**Aşağıdakiler için aile birleşmesi (kalıcı çözümler bağlamında olmamak üzere):** İstisnai durumlarda ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarıyla yeniden bir araya getirilen **refakatsiz çocuklar** (bkz. Bölüm 4.2).
		Aşağıdakiler için aile birleşmesi (kalıcı çözümler bağlamında olmamak üzere) Yüksek Yararın Belirlenmesi güvencelerini gerektiren ek bir risk faktörü veya korunma endişesinin olduğu durumlar gibi **istisnai durumlarda ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar** (bkz. Bölüm 4.2).

Tetikleyici/Bağlam	Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve vaka yönetiminin gerekli olduğu durumlar	Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlar
İstisnai durumlarda risk altındaki çocuklar: İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemeleri İstisnai durumlarda vaka bazında veya bağlama özel olarak risk altındaki diğer çocuklar.	**Aşağıdakiler için geçici bakım düzenlemeleri** **Ek bir korunma riski bulunmayan refakatsiz çocuklar.** Ek risk faktörlerinin veya korunma endişelerinin belirlenmediği durumlarda (mevcut bakım düzenlemelerini değerlendirirken veya yeni yerleştirmelere karar verirken) geçici bakım düzenlemelerine yerleştirmeye ilişkin kararlar (bkz. Bölüm 3.8). **Aşağıdakiler için geçici bakım düzenlemeleri** Ek bir korunma riski bulunmayan ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar. Ek risk faktörlerinin veya korunma endişelerinin belirlenmediği durumlarda (mevcut bakım düzenlemesinin değerlendirilmesi dâhil olmak üzere) geçici bakım düzenlemelerine yerleştirmeye ilişkin kararlar (bkz. Bölüm 3.8). Aşağıdakiler için çözümler Yüksek risk altındaki çocuklar (refakatçisi olmayan ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar harici) Evli çocuklar ve ebeveynlerinin refakatinde olup zorla evlendirilme riski altındaki çocuklar da dâhil olmak üzere yüksek risk altındaki tüm çocuklar, Yüksek Yarar Değerlendirmesinden başlanması suretiyle (bağlam tarafından tanımlanacak olan) Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duyarlar. Bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürü, risk değerlendirmesi ve önceliklendirme gerektirip gerektirmediği hakkında bilgi için bkz. Bölüm 3.2.2.	Aşağıdakiler için geçici bakım **İstisnai durumlarda refakatsiz çocuklar.** İstisnai durumlarda geçici bakım düzenlemelerine yerleştirme (mevcut spontane düzenlemeleri teyit etme veya yeni yerleştirmelere karar verme) ile ilgili kararlar (bkz. Bölüm 4.2.5). **Aşağıdakiler için geçici bakım düzenlemeleri** İstisnai durumlarda ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar. Mevcut akrabanın sağladığı bakımdan kendi iradesi dışında çıkarılmasının düşünüldüğü veya diğer istisnai durumlarda geçici bakım düzenlemelerine yerleştirmeye ilişkin kararlar (bkz. Bölüm 4.2). **Aşağıdakiler için çözümler** **İstisnai durumlarda yüksek risk altındaki çocuklar (refakatçisi olmayan ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar harici).** Ebeveynleri veya bakım sağlayıcıları ile birlikte olan ve şu durumlarda olan çocuklar: çocuğun potansiyel olarak zarar görme riski tespit edildiğinde; çözümün, çocuğun ebeveynlerinden veya mevcut bakım sağlayıcılarından uzun süreli ayrı düşme riskini taşıdığı durumlarda veya çocuğun, bir haklar grubuna diğerinden önemli ölçüde daha fazla ağırlık vermeyi gerektirecek karmaşık kırılganlıkları ve/veya sınırlı seçenekleri olduğunda (bkz. Bölüm 4.2); ve evli çocukların yetişkin eşleriyle ve/veya ebeveynleri olmadan gerçekleştirilecek çözümler için değerlendirildiği durumlarda (bkz. Metin Kutusu: Üçüncü ülkeye yerleştirme veya tamamlayıcı bir yol için değerlendirilen evli çocuklar).

Tetikleyici/Bağlam	Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve vaka yönetiminin gerekli olduğu durumlar	Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlar
İstisnai durumlarda risk altındaki çocuklar: İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemeleri İstisnai durumlarda vaka bazında veya bağlama özel olarak risk altındaki diğer çocuklar.	**Yüksek risk altındaki çocuklara ilişkin diğer durumlar.** Yüksek risk altındaki tüm çocuklar, Yüksek Yarar Değerlendirmesinden başlanması suretiyle (bağlam tarafından tanımlanacak olan) Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duyarlar. Bir çocuğun Yüksek Yarar Prosedürü, risk değerlendirmesi ve önceliklendirme gerektirip gerektirmediği hakkında bilgi için bkz. Bölüm 3.2.2.	**Aşağıdakiler için diğer durumlar:** **İstisnai durumlarda yüksek risk altındaki çocuklar.** Her duruma göre veya sistematik olarak operasyon tarafından tanımlanan ek istisnai durumlar. UNHCR'nin çocuk üzerinde ciddi, uzun vadeli etkisi olan bir karar vermesi gereken sınırlı sayıda durum olmalıdır (özellikle ebeveynlerin rıza vermek için hazır bulunmadığı durumlarda).
Ulusal çocuk koruma sistemlerinin yokluğunda veya ulusal yetkililere sevkin çocuk için potansiyel bir risk oluşturduğu durumlarda ebeveynlerden veya bakım sağlayıcılardan olası ayrı düşme.	**Şiddet, sömürü, ihmal veya istismardan kurtulan çocukları korumak için acil eylem.** Ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların şiddetli şiddet, sömürü, istismar veya ihmalin failleri olduğu veya bu tür bir zararın oluşmasını önlemek için koruma sağlamaya isteksiz oldukları ve çocuğun ağır şekilde olası zarar görme riskinin çok yakın olduğu durumlarda acil önlem alınmasını geciktirmemek için.	**Şiddet, sömürü, ihmal veya istismardan kurtulan çocukların bakım sağlayıcılarından olası ayrı düşmesi.** Ebeveynler veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcılar şiddetli şiddet, sömürü, istismar veya ihmalin failleri olduğunda veya bu tür bir zararın oluşmasını önlemek için koruma sağlamaya isteksiz olduklarında
		Velayet anlaşmazlıkları. Velayetin tartışmalı olduğu ve yasal velayet kararının yokluğunda çocuğun kimin yanında kalması gerektiğinin veya bakım düzenlemelerinin belirlenmesinin gerekli olduğu durumlarda

Tetikleyici/Bağlam	Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve vaka yönetiminin gerekli olduğu durumlar	Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlar
Bir ebeveyniyle üçüncü ülkeye yerleştirilen çocuklar	**Tek başına velayet sahibi olmayan bir ebeveyni ile kalıcı bir çözüm sağlanmakta olup diğer ebeveynine ulaşılamayan çocuklar.** Yalnızca bir ebeveyni olan bir çocuk için kalıcı bir çözüm değerlendirildiğinde ve tek başına velayete dair yasal bir belgenin; mevcut olmayan ebeveynin ölümüne ilişkin bir kanıtın ve çocuk ile üçüncü ülkeye yerleştirilen ebeveynin haricinde çocuğa ilişkin başka kişinin velayet düzenlemesinin olmaması durumlarında[47]. Not: çocuğun tek velayetinin yeniden yerleştirilen ebeveynde olması veya vefat eden ikinci ebeveyne dair ölüm belgesi bulunması durumlarında Yüksek Yarar Değerlendirmesine gerekmeyeceği unutulmamalıdır.	**Bir ebeveyni ile kalıcı bir çözüm süreci devam eden çocuklar ve tartışmalı velayet düzenlemeleri altındaki veya istismar riski altındaki çocuklar.** Yalnız bir ebeveyni olan çocuk için kalıcı bir çözüm düşünüldüğünde ve: 1) çocukla kalmayan ebeveyn, çocuğun seyahat etmesine izin vermeyi reddediyorsa veya 2) kalıcı çözüm için düşünülen ailede çocuğun risk altında olabileceğine dair belirtiler varsa."

[47] bkz. Bir ebeveyni ile yeniden yerleştirme veya tamamlayıcı bir yol yoluyla üçüncü bir ülkeye kabul edilmesi değerlendirilen çocuklar metin kutusu (sayfa 156).

3.3 ÇOCUKLAR VE AİLELERİN YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜNE KATILIMI

Bölüm Özeti

Neden:

- Çocukların Yüksek Yarar Prosedürü'nün her aşamasına katılma hakkı bulunmaktadır. Ayrıca başarılı ve koruma sağlayan bir sonuca ulaşılması için çocukların ve çocuklara yakın olan kişilerin güvenli ve anlamlı katılımı esastır.
- Ebeveynler veya bakım sağlayıcılar, çocuklara yönelik birincil sorumluluğu taşırlar. Velayet hakları yetkili bir merci tarafından alınmadıkça ebeveynlerin görüşlerinin Yüksek Yarar Prosedüründe değerlendirilmesine yönelik hakları bulunmaktadır.

Nasıl:

- Vaka çalışanları, çocukların Yüksek Yarar Prosedürüne katılımının nasıl sağlanacağına karar verirken çocuğun yaşını ve olgunluğunu göz önünde bulundurmalıdır.
- Çocuk hakkında sahip oldukları derin bilgiler, Yüksek Yarar Prosedürü ve sürecin olumlu sonucu için çok değerli olabileceğinden ötürü çocuğa yakın kişilerden de ilgili bilgiler toplanmalıdır. Özellikle ebeveynlerden (varsa), kardeşlerden, koruyucu aileden, koruyucu ailedeki kardeşlerden ve vasilerden elde edilecek bilgiler çok önemlidir. Ayrıca uzmanlara da danışılabilmektedir.
- Çocuğun yüksek yararına olmadığı durumlar hariç olmak üzere Yüksek Yarar Prosedürüne katılımları için çocuklardan ve ebeveynlerinden veya bakım sağlayıcılarından izin ve onay alınmalıdır.
- Yüksek Yarar Prosedüründe tercüman olarak çalışan kişiler, çocuklarla çalışmaya yönelik özel eğitim almalı ve Gizlilik Taahhütnamesini imzalamalıdır.

3.3.1 Çocuk katılımına dair göz önünde bulundurulması gereken genel hususlar

Yüksek Yarar Prosedürü; çocuğun geçmişinin, ihtiyaçlarının, korunma risklerinin, yeteneklerinin, ilgi alanlarının ve çocuğa bakmak isteyen yetişkinlerin kapasitelerinin yeterince anlaşılması kapsamında bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Sürecin çocuk merkezli, yaşa, toplumsal cinsiyete ve çeşitliliğe duyarlı olması ve çocuğun ve çocuğa yakın olanların katılımını garanti etmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda güvenli ve anlamlı katılım, üç temel unsuru içermektedir:

a. Çocuklara görüşlerinin nasıl değerlendirildiği ve neden uygulanıp uygulanmadığı da dâhil olmak üzere prosedür, seçenekler ve sonuçlar hakkında bilgi sağlanması.

b. Yüksek Yarar Prosedürü boyunca çocuğun yaşına uygun ve kültürel olarak duyarlı bir şekilde, dayanıklılıklarını ve ailenin güçlenmesini teşvik eden ve farklı yeteneklere sahip çocukların da erişebileceği bir formatta katılımının desteklenmesinin sağlanması.

c. Çocuğun yaşına, olgunluk seviyesine ve gelişen yeteneklerine uygun bir şekilde görüşlerini paylaşmasının ve bu görüşlerin dikkate alınmasının sağlanması.

Çocuğun güvenli ve anlamlı katılımı, Yüksek Yarar Prosedürünü bilgiyi ortaya çıkarıcı bir uygulamadan ziyade iş birliğine dayalı bir çaba haline getirmeyi amaçlamaktadır.[48]Çocuklar, Yüksek Yarar Prosedürünün her adımında görüşlerini ifade etme ve soru sorma konusunda bilgilendirilmeli ve güçlendirilmelidir: belirlemelerinden önce veya belirleme sırasında başlayarak, değerlendirmeler boyunca, vaka planlamasına, hizmet sunumuna, takip/inceleme ve vaka kapatmaya kadar. Çocuklar ayrıca yaşlarına, olgunluk seviyelerine ve onların yüksek yararına olduğu durumlara bağlı olarak kendi plan ve korumalarının uygulanmasında rol oynayabilmektedir.

[48] Çocuklarla iletişim hakkında daha fazla bilgi için bkz. UNICEF *Çocuklarla İletişim: Beslemek, İlham Vermek, Heyecanlandırmak, Eğitmek ve İyileştirmek için İlkeler ve Uygulamalar*, Kasım 2011, şu adreste mevcuttur: https://www.unicef.org/cw c/files/CwC_Web(2).pdf

Yüksek Yarar Prosedürü sürecine çocuğun emniyetli ve anlamlı şekilde dâhil olmasının desteklenmesi

Aşağıdaki eylemler, vaka çalışanlarının Yüksek Yarar Prosedüründe çocuğun emniyetli ve anlamlı bir şekilde dâhil olmasını desteklemelerine yardımcı olacaktır: YYP Araç Kutusunda ayrıntılı bir liste mevcuttur.

Bilgi sağlayın: YYP, bir sorgulama değil bir iş birliği ve eşgüdüm çabasıdır. Çocuklara sağlanan bilgiler, çocuk dostu ve erişilebilir bir formatta sunulmalıdır.

Farkında olun: YYP, münferit çocuklar için yürütülen bir süreçtir. Vaka çalışanları; çocuğun yaşının, cinsiyetin, yetilerinin veya çeşitlilik unsurlarının katılımlarını nasıl etkileyebileceği konusunda dikkatli olmalıdır.

Güçlendirici olun: Çocuklar; görüşlerini ifade etme hakları, kendi sorumlulukları ve süreç içindeki hakları ile birlikte kendilerini Yüksek Yarar Prosedürünün aktif birer katılımcısı olarak hissetmelidir.

Zaman tanıyın- ama geç kalmayın: Bir koruma sorununa yönelik acil müdahaleler ertelenmemelidir ancak bazı karmaşık vakalar, bir çocuğun güvenini kazanmak veya en uygun takibi çocuk ile birlikte belirlemeden önce seçeneklerini anlamaları için ek süreye ihtiyaç duyacaktır.

Duyarlı davranın: Risk altındaki çocuklar, genellikle üzüntü verici olaylar yaşamışlardır ve YYP'ne ilişkin alınan kararlar da bazı durumlarda onlar için üzücü olabilmektedir.

Ebeveynleri ve bakım sağlayıcıları sürece dâhil edin: Ebeveynlerin ve bakım sağlayıcıların çocuğun korunması, refahı ve gelişimindeki sorumluluklarını kendi yükümlülüklerine ve çocuğun yüksek yararına uygun olarak üstlenmelerini sağlamaya özen gösterilmelidir.

Profesyonel olun: Vaka çalışanları ve çocuklar arasındaki güç dinamiklerinin farkında olun ve empati ve koruma etiği sağlarken profesyonel sınırların korunmasına özen gösterin.

© UNHCR/Lukas Hueller

Bir hak olarak çocuk katılımı

Etkili katılım; çocukları hak sahibi olarak kabul etmekte, kapasitelerini ve dayanıklılıklarını geliştirmekte ve çocukların hem kendilerinin hem de akranlarının korunmasına dâhil olmalarına olanak tanımaktadır. Çocukların katılım ve sesini duyurma hakkı, çeşitli yasal belgelerde ve UNHCR politika belgelerinde ana hatlarıyla belirlenmiştir:

- Çocukların katılım hakkı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de güvence altına alınmıştır:
  - Madde 12: Çocuklar, kendi görüşlerini oluşturma ve bu görüşlerini kendilerini ilgilendiren tüm konularda serbestçe ifade etme hakkı ile birlikte bu görüşlerin çocuğun yaşına ve olgunluk derecesine uygun olarak dikkate alınması hakkına sahiptir.
  - Madde 13: Çocuklar; her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğü de dâhil olmak üzere düşüncelerini özgürce açıklama hakkına sahiptir.
- Çocuk Hakları Komitesi, Komite'nin 2003 tarihli 5 No'lu Genel Yorumunda çocukların sesini duyurma hakkını, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer alan tüm haklardan yararlanmanın temeli olan dört genel ilkeden biri olarak tanımlamıştır.
- *Engelli Bireylerin Haklarına İlişkin Sözleşme*'nin 8(3). Maddesi[49]; engelli çocukların, kendilerini etkileyen tüm konularda görüşlerini serbestçe ifade etme ve bu görüşlerin yaşlarına ve olgunluk derecesine uygun olarak diğer çocuklarla eşit koşullarda dikkate alınması hakkını güvence altına almaktadır. Madde ayrıca, engelli çocuklara bu hakkı gerçekleştirmeleri için yaşlarına uygun ve engellilik durumuna uygun yardım sağlanmasını şart koşmaktadır.
- 107 sayılı Yürütme Komitesi Kararı, taraf Devletleri ve UNHCR'yi çocuk dostu bilgileri sağlamaya ve kız ve erkek çocuklarının kendilerini etkileyen kararlara ayrımcılık yapılmaksızın eşit ve anlamlı bir şekilde katılımını sağlamaya çağırmaktadır.
- Çocuk katılımı, *Çocuk Koruma Vaka Yönetimine İlişkin UNHCR Çerçevesi*'nde ana hatlarıyla belirtilen altı çocuk hedefinden biri olup aynı zamanda bu Çerçeve'yi destekleyen yol gösterici bir ilkedir.

3.3.2 Çocuğun görüşlerinin alınması

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de belirtildiği gibi tüm çocuklar, kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahiptir. Bunun yanı sıra, önerilen bir eylemin çocuğun refahı üzerindeki potansiyel etkisini uygun şekilde değerlendirebilmek için çocuğun isteklerinin, duygularının ve görüşlerinin bilinmesi önemlidir. Bir çocuğun görüşlerini ifade etme yeteneği ve çocuktan istenebilecek bilgilerin türü, büyük ölçüde çocuğun yaşı ve olgunluk düzeyinin yanı sıra farklı kaynaklardan aldığı bilgilere de bağlı olacaktır. Çocuğun yaşına ve olgunluk düzeyine uygun görüşmeler yapılması, Yüksek Yarar Prosedüründe bu nedenle merkezî bir rol oynamaktadır. [50] Buna ek olarak iyi yönetilen bir görüşme süreci de – ortam ve düzen, soruların nasıl çerçevelendirilip sorulacağı ve bunların nasıl belgelendirildiği dâhil olmak üzere – çocuklara yönelik daha kaliteli kararlar ve sonuçlar alınmasına katkıda bulunacaktır.

[49] BM Genel Kurulu, *Engelli Bireylerin Haklarına İlişkin Sözleşme: Genel Kurul tarafından kabul edilen karar*, 24 Ocak 2007, A/RES/61/106, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/45f973632.html

[50] Profesyonel bir sosyal hizmet iş gücü, hangi görüşme araçlarının en uygun olduğunu değerlendirebilecektir; örneğin, konuşmayı kolaylaştırmak için çizimler, oyuncaklar ve diğer araçlar kullanılabilmektedir.

Bu, nitelikli çocuk koruma personelinin, sosyal hizmet iş gücü üyelerinin ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olmasını gerektirir (beceriler ve yetkinlikler hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.4.3: Yüksek Yarar Prosedürü için Personel ve Kaynak Sağlama).

Güvenli ve anlamlı çocuk katılımını teşvik etmeyi amaçlayan yukarıda listelenen genel eylemlere ek olarak, bir çocuğun görüşlerini alırken dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar aşağıda listelenmiştir:

- **Çocuklardan deneyimlerini yetişkinler gibi açıklaması beklenemez.**
  Çocuğun söz konusu olayların gerçekleştiği dönemde ve görüşmelerin yapıldığı andaki yaşı ve olgunluk düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocuklar bağlamla, zamanla, önemle ve ayrıntılarla ilgili olarak yetişkinler gibi kesin bilgiler veremeyebilmekte
ve menşe ülkesindeki koşullara ilişkin olarak sadece sınırlı bilgiye sahip olabilmektelerdir. Görüşmeyi yapan kişi, çocukların yeteneklerinin ve becerilerinin yetişkinlerden düşük değil, onlardan farklı olduğunu dikkate almalıdır.

Pek çok çocuk için bir arkadaşın ya da vasinin yanında konuşmak daha kolaydır.
Ancak çocuğun mevcut bakım sağlayıcısı olan kişilerin, koruyucu ailelerin ve diğer tarafların süreçte kişisel bir çıkar güderek düşüncelerini özgürce ifade etmekten çocuğu alıkoyma riskine karşı dikkatli davranılmalıdır. İstismardan şüphelenilen veya istismara iştirak eden yetişkinler, görüşmelerde hiçbir koşulda bulunmamalıdır.

Çocukla yapılacak görüşmeler, gizli ve çocuk dostu bir ortamda gerçekleştirilmelidir.
Mümkünse görüşmenin yerini çocuk seçmelidir. Çocuğu rahatlatmaya ve bir güven ilişkisi kurmaya odaklanılmalıdır. Görüşmelerin ortamı ve üslubu, olabildiğince gayri resmi olmalıdır.

Çocuklara "hayır" deme veya cevap vermeyi reddetme hakkı her zaman tanınmalıdır.
Düşüncelerini değiştirmelerine ve hata yapmalarına izin verilmelidir.

Çocuklar anlattıkları olayla yetişkinlerle aynı şeklide duygusal bağ kurmayabilmektedirler.
Çocukların hiçbir duygusal tepkisi olmayabilir ve görüşmeyi yapan kişinin yakalamak istediği duygusal ipuçlarını vermeyebilir. Dolayısıyla görüşmeci, çocuğun belli bir konu veya durumla ilgili nasıl hissettiğini anlama konusunda yetişkin tepkilerine dayanarak hüküm vermemeye dikkat etmelidir.

- **Travma deneyimi, çocuğun görüşme sırasında bilgi aktarma becerisini etkileyebilmektedir.**
  Bu nedenle vaka çalışanı, travmatik deneyimlerini (kaçış, ayrı düşme gibi) anlatırken çocuğa yardımcı olmak için gözlem, cümle tamamlama, oyun, resim gibi diğer yöntemleri ve yaklaşımları da kullanmalıdır.

Çocuğun yaşına, olgunluk düzeyine ve psikolojik durumuna göre görüşme süresi belirlenmelidir.
Çocuğun stresini azaltmak için uzun bir görüşme yerine iki veya üç kısa görüşme yapılması tavsiye edilir. İlişki kurmak için çocuğun genellikle zamana ihtiyacı olduğu için aynı görüşmecileri ve çevirmenleri kullanmak en iyisidir. Çocuk herhangi bir zamanda belirli kişileri tercih ettiğini belirtirse bu tercih, çocukların yüksek yararına saygı gösterilmesi bağlamında dikkate alınmalıdır.

İstismar vakaları gibi son derece stresli olabilecek istisnai durumlarda, özellikle de stres yaratabilecek konunun görüşme sırasında su yüzüne çıkma olasılığı varsa çocuğun psikososyal desteğe anında erişimini sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

3.3.3 Aile üyelerinin ve çocuğa yakın olan diğer kişilerin görüşlerinin alınması

Çocuk hakkında sahip oldukları derin bilgiler Yüksek Yarar Prosedürü için çok değerli olabileceği için çocuğa yakın kişilerden de ilgili bilgiler toplanmalıdır. Spesifik olarak çocuğa yakın kişilerden elde edilen bilgiler, çocuk ile çocuğa yakın olan diğer insanlar arasındaki ilişkilerin doğasına, çocuğun ifade ettiği belirli tercihlerin arkasındaki nedenlere ve ayrıca onların güçlü yönlerine ve becerilerine ışık tutmaya yardımcı olabilmektedir. Bu; özellikle ebeveynler veya bakım sağlayıcılar (varsa), kardeşler, koruyucu aile ve vasiler için geçerlidir. Benzer şekilde, uygun görüldüğünde çocuğa yakın olan komşular, öğretmenler, arkadaşlar, topluluk liderleri/topluluk çalışanları gibi diğer kişilerden de ilgili bilgiler toplanabilmektedir.
Bu kişilerin çocuğun yüksek yararını neyin sağlayacağına ilişkin görüşleri kaydedilmelidir. Doğrudan bir şekilde yalnızca sınırlı bilginin alınabildiği küçük yaştaki veya aşırı sıkıntılı çocuklarla çalışırken bu kişilerin rolü daha belirgindir.

Çocuğun yardımı, ona yakın olan insan ağının ve ilişkilerinin haritasını çıkarmaya yardımcı olabilmektedir. Uygulanabilecek yöntemlerden biri, çocuktan, özellikle de küçük yaştaki çocuktan, temas kurduğu ve kendisini yakın hissettiği kişilerin resmini çizmesini istemektir. Bu kişilerle konuşurken vaka çalışanının çok dikkatli olması ve gizlilik ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalması gerekmektedir. Çocuğu riske atabileceği ve çocuğun vaka çalışanıyla olan ilişkisini tehlikeye sokabileceği için çocuktan alınan bilgiler ve çocuğun istekleri bu kişilerle asla paylaşılmamalıdır. İnsan ticareti ve çocuk istismarından şüphelenilen vakalarda çocuğun güvenliği ve emniyeti, çocukla yakın ilişki içindeki kişilerin sorgulanıp sorgulanmamasını belirlemeli ve bu tür sorgulamaların nasıl yapılması gerektiğine ilişkin seçimlere rehberlik etmelidir.

Aynı şekilde refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların menşe ülkesinde kalan ebeveynleriyle iletişimde de çok dikkatli olunmalıdır. Bu temaslar, ev sahibi ülke yetkilerinin çocuğun başka bir yerde sığınma talebinde bulunduğunu öğrenmelerine neden olabilmekte ve bu nedenle ebeveynleri veya çocuğu olası bir tehlike altına sokabilmektedir. Kayıp araştırmanın başarılı olduğu durumlarda ailenin durumunu ve çocuğu almaya hazır olup olmadığını takip eden ve izleyen Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) veya diğer yetkili kuruluşlar tarafından sağlanan bilgiler YYP için yeterli olacaktır.

Ebeveynlerin rızası olmadan çocuğun ebeveynlerinden ayrılması durumlarında ebeveynlerin görüşlerini açıklama hakkı vardır, bu görüşlerin ayrı ayrı kaydedilmesi ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline sunulması gerekmektedir. Aynı uygulama; refakat eden bir yetişkinden olası ayrılmayı içeren, geçici bakım düzenlemelerini belirleyen ve Yüksek Yararın Belirlenmesini gerektiren koruyucu aileden ayrılma gibi kararlarda da geçerlidir.

Çocuğa yakın kişilerden alınması gereken bilgilere dair bazı örnekler şunları içermektedir:

- çocuk ile mevcut bakım sağlayıcı ve aile arasındaki ilişkinin niteliği ve kalitesi
- kardeşlerin ikamet yerleri ve bakım düzenlemeleri dâhil olmak üzere diğer aile üyeleriyle ilişkiler
- çocuk tarafından ifade edilen istekleri, endişeleri ve tercihleri de dâhil olmak üzere çocukların görüşleri
- çocuk ile bakım sağlayıcısı veya çocuğa yakın diğer kişiler arasında muhtemel bir çıkar çatışmasının olabileceği alanlar
- çocuğun günlük alışkanlıkları ve diğer çocuklarla ve topluluk üyeleriyle etkileşimi
- dersler sırasında konsantre olma ve diğer çocuklar ve öğretmenlerle etkileşim kurma becerileri de dâhil olmak üzere çocuğun okulda başa çıkma yolları
- kaçış, ebeveynler veya diğer aile üyeleri ve kaçıştan önce menşe ülkesindeki durumla ilgili bilgi

3.4 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜNÜN UYGULAMAYA GEÇİRİLMESİ

Bölüm Özeti

Neden:

- YYP'nin etkin bir şekilde operasyonel hale getirilmesi; farklı beceriler, deneyimler ve coğrafi erişim sağlayan bir dizi aktörle (yerel, ulusal ve bölgesel) etkileşimi gerektirmektedir.
- YYP'nin doğası ve çocuklar üzerindeki duyarlılık ve potansiyel etki; ilgili personelin gerekli becerileri, yetkinlikleri ve tutumları sergilemesini gerektirmektedir.
- YYP'nin uygulamasının kalitesinin izlenmesi; hizmetlerin sağlanmasını ve eylemlerin sürekli olarak çocukların yüksek yararına olmasını sağlamak için standartların korunmasına ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Nasıl:

- UNHCR; yerel, ulusal ve ülkeler arası düzeylerde etkili çalışma ilişkileri geliştirmelidir. Belirli bir ortamda UNHCR, hem operasyonel hem de finansman sağlanan veya uygulayıcı ortaklara sahip olabilmektedir ve bu bağlamda UNHCR, kurumlar arası çocuk koruma koordinasyon mekanizmaları ve ilgili ikili koordinasyon (örneğin, finansman sağlanan ortaklar) yoluyla ilgili tüm kuruluşlarla koordinasyon içinde olmalıdır.
- Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet (TCDŞ) konusunda çalışan aktörlerle sağlanan yakın koordinasyon, özellikle cinsel şiddet veya çocuk yaşta evlilik mağduru çocuklara etkin bir şekilde müdahale etme söz konusu olduğunda çok kritiktir.
- Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Standart Operasyonel Prosedürler olarak da adlandırılan YYP için Standart Operasyonel Prosedürleri, saha lokasyonları arasında modern ve verimli YYP süreçlerinin sağlanması için bu YYP Kılavuz İlkelerine uyulurken aynı zamanda ulusal bağlam ve operasyonel gerçekler göz önünde bulundurularak ülke düzeyinde oluşturulmalıdır.
- YYP üzerinde çalışan personel için gerekli rollerin dikkate alınması ve buna göre insan kaynaklarının tahsis edilmesi ve desteklenmesi önemlidir. UNHCR'nin YYP için günlük vaka çalışmalarının çoğundan sorumlu olmadığı durumlarda bile YYP'nin koordinasyonu ve bu konudaki kapasite geliştirme için insan kaynakları dikkate alınmalıdır.
- YYP'nin her adımında usule ilişkin teminatlara uyulmalıdır.
- İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı'nın araçları ve yönergeleri, kalite değerlendirmesine ilişkin prosedürleri bilgilendirmek için bu Kılavuz İlkeler ile birlikte kullanılabilmektedir.

3.4.1 Yüksek Yarar Prosedürleri için Ortaklıklar

Devletler, UNHCR ve diğer ilgili kuruluşlar ve ortaklar; "çocukların daha fazla riske girmesini önlemek için yakın iş birliği içinde çalışmalıdır".[51] YYP dâhil olmak üzere çocuk koruma çalışmaları, çok sektörlü ve çok paydaşlı bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu, çocuk koruma aktörleri ile ve ayrıca cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı çalışan aktörler gibi diğer sektör ve alt sektörlerdeki ilgili aktörlerle ortak çalışmayı içermektedir. UNHCR'nin finansman sağlanan ortakları (UNHCR'nin koruma programlarını UNHCR adına ve UNHCR tarafından sağlanan finansmanlarla uygulayan kuruluşların olduğu ortaklıklar) ve operasyonel ortakları (bağlantının finansman yerine karşılıklı program temelli tamamlayıcılık ve ortak çalışmaya dayalı olduğu ortaklıklar) bulunmaktadır.

[51] Yürütme Komitesi Kararı No. 107, paragraf (g).

Ortaklıklar; ortaklar için kaynaklar, bilgi ve beceriler açısından karşılıklı faydalar sunmakta olup özellikle yüksek risk altındakiler olmak üzere risk altındaki çocuklara yönelik kaliteli ve zamanında koruma hizmetleri sağlanması yoluyla bir çocuk koruma programını güçlendirebilmektelerdir. Bölüm 1 ve 2'de vurgulandığı gibi UNHCR, yerel ve ulusal yetkililer ile ve sivil toplum ile yakın ortaklık içinde çalışmalıdır. Bunlara ek olarak UNHCR; topluluklar, çocuklar ve ulusal ve uluslararası çocuk koruma örgütleriyle ortaklıklar geliştirmeye yönelik çalışma yapmalıdır. Ortaklıklar ve iş birlikleri; diğer unsurların yanı sıra Yüksek Yarar İlkesi ve çocuğun güvenliği ve gizliliğinin gözetilmesi ile yönlendirilmelidir. Bu; herhangi bir aktörün sürece nasıl dâhil edileceğine, kapasite geliştirme ihtiyaçlarının nasıl oluşturulacağına ve bunların nasıl izleneceğine ilişkin herhangi bir kararın dikkatlice değerlendirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir; herhangi bir ortağın sürece dâhil edilmesi, çocuğa daha fazla zarar vermemelidir.

Ortakların karşılıklı tamamlayıcılığı

Uygulama açısından STK'lar ve toplum temelli kuruluşlar, belirli hizmetler sunmakta ve çocukların korunma ihtiyaçlarına verilen yanıtların zamanında izlenmesini sağlamaktadırlar. Sözü edilen bu aktörlerin bilgi ve deneyimleri, çocuklara yönelik uygun ve toplum temelli koruma müdahalelerinin sağlanmasında esastır. Aynı zamanda uluslararası ve ulusal kurum ve kuruluşlar; teknik uzmanlık, rehberlik, finansman ve eğitimin yanı sıra görev alanlarına göre belirli hizmetler ile de sürece katkıda bulunabilmekte, böylece çocukların korunmasının yanı sıra ulusal çocuk koruma sistemlerini de güçlendirebilmektedir. Çocuklar veya genel olarak durum konusunda uzmanlaşmış bağımsız uzmanlar, bağlam hakkında değerli analizler ve koruma konularında uzman görüşü sağlayabilecekleri ve ayrıca çocukların yüksek yararına olan müdahalelere rehberlik edebilecekleri için de önemli olabilmektedirler.

Uygun ve hedefe yönelik bir vaka yönetiminin sağlanması için genellikle farklı uzmanlık düzeylerinin gerekli olduğunu bilmek önemlidir. Birçok durumda, örneğin karmaşık çocuk koruma vakalarının yönetiminde daha az uzmanlığa sahip bir kuruluş, diğer taraftan düşük riskli ve daha az karmaşık vakalar için bazı destek türlerini sağlamaya uygun nitelikte olabilmektedir. Belirli kırılganlıklar veya karmaşık vakalara yönelik olarak daha uygun bir yanıt sağlamak için daha kapsamlı deneyime veya belirli bir beceri grubuna sahip bireysel uzmanlar veya kuruluşlar gerekebilmektedir. Örneğin çocukların ailelerden uzaklaştırılması, velayet anlaşmazlıkları ve aile içi şiddet durumlarını içeren vakalar için belirli uzmanlığa sahip kuruluşlar veya kişiler daha değerli olacaktır. Bazı ülkelerde ulusal standartlar; hükümet veya sivil toplum sosyal yardım hizmetlerinde belirli türdeki vakalarda çalışan personelin akreditasyonunu gerektirmektedir- böyle bir durumda uygun niteliklere sahip personeli işe almak için her türlü çaba gösterilmelidir veya bunun hemen mümkün olmadığı durumlarda menşe ülkelerinden benzer veya eşdeğer niteliklere sahip personel işe alınmalıdır ve/veya zaman içinde personel yetiştirilmeli ve yeterlik kazandırılmalıdır.

© UNHCR/Catianne Tijerina

TABLO 8: Yüksek Yarar Prosedürü sürecinde farklı ortakların görevleri

Ortaklara ve Yüksek Yarar Prosedüründeki görevlerine genel bakış	
Ulusal Kurumlar ve Yetkililer	Çocuğun yüksek yararın değerlendirilmesi ve belirlenmesine ilişkin prosedürler de dâhil olmak üzere Yüksek Yarar İlkesi' nin uygulanmasına ilişkin sorumluluk, her şeyden önce Devletin sorumluluğundadır. Devlet, mülteci çocuklar için YYP'nin tüm bileşenlerini uygulamak konusunda isteksiz olduğundan veya uygulayamadığından dolayı YYP'nin uygulanmasından UNHCR sorumlu olduğunda UNHCR, YYP'nin herhangi bir unsurundan hangisinin ulusal makamlar tarafından uygulanabileceğini (örneğin gözaltı veya sınır dışı kararları) Bölüm 1'de belirtildiği gibi belirlemelidir. UNHCR ayrıca, örneğin hangi vakaların hangi hizmetler için yetkililere sevk edilmesi gerektiğini belirleyerek ve yetkilileri Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyeleri olarak dâhil ederek yerel ve ulusal yetkilileri UNHCR liderliğindeki Yüksek Yarar Prosedürüne mümkün olduğunca dâhil etmelidir. Yetkililer ayrıca Yüksek Yarar Prosedürünün genel yönetimi ve koordinasyonunda ve Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan diğer ortaklar için kapasite oluşturmada daha fazla gözetim rolü üstlenebilmektedir.
UNHCR	Yüksek Yarar Prosedürü UNHCR öncülüğünde uygulandığında UNHCR; mülteci çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürünün yönetimi, gözetimi, uygulanması ve koordinasyonu dâhil olmak üzere BM sistemi [52] içinde Yüksek Yarar Prosedürünü yönetecek ve koordine edecektir. Devletlerin mülteci çocukları da içeren Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasından tamamen veya kısmen sorumlu olduğu durumlarda UNHCR; UNICEF dâhil olmak üzere diğer ilgili ulusal ve uluslararası aktörlerle koordineli bir şekilde çalışarak ulusal standartları ve prosedürleri uluslararası hukuka ve mülteci çocukların yüksek yararı ilkesi ve prosedürüne ilişkin standartlara uyumlu hale getirmek için Devletlerle birlikte gözetim, teknik destek ve savunuculuk yapmaktan sorumludur.
UNICEF	UNICEF, ulusal çocuk koruma programlamalarında ve savunuculuğunda önemli bir rol oynamaktadır. UNICEF, yetki alanı göz önüne alındığında mülteci çocuklarla ilgili olarak UNHCR ile iş birliği içinde ulusal çocuk koruma ve sosyal refah yetkililerine teknik destek sağlamak ve savunuculuk yapmak için iyi bir konuma sahip olabilmektedir. UNICEF, UNHCR ile koordineli olarak çocuk koruma vaka yönetimini uygulayan ortaklara finansman ve kapasite geliştirme sağlayarak ve Yüksek Yararın Belirlenmesi panel üyeliği sağlayarak UNHCR liderliğinde yürütülen Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasını da destekleyebilmektedir.
Çocuk koruma sivil toplum kuruluşları (STK'lar)	Çocuk koruma konusunda uzmanlığa sahip olan ulusal STK'lar, yerel durum ve uygulamalar hakkında derinlemesine bir anlayışa sahip oldukları için Yüksek Yarar Prosedüründe hayatî bir rol oynayabilmektedirler. Bu kurumlar, genellikle çocuk koruma konusunda geniş bir uzmanlık alanına sahip olup çocuk koruma programlamasının diğer yönlerine halihazırda dâhil olmuş olabilmektedirler. STK'lar, UNHCR'nin gözetiminde, finansman sağlanması veya operasyonel ortaklık düzenlemesi kapsamında Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasından ve yönetiminden doğrudan sorumlu olabilmektedirler. Çocuk koruma STK'ları, Yüksek Yarar Prosedürüne dâhil olan personel için kapasite geliştirme de sağlayabilmektedirler. Hem ulusal hem de uluslararası STK'lar, ihtiyaç ve kapasitelerine bağlı olarak YYP ile ilgili çeşitli işlevler üstlenebilmektedirler. Bunlar arasında vaka çalışanları ve vaka yöneticileri, YYP inceleme yetkilileri ve süpervizörleri (UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedürünün genel koordinasyonu ve gözetiminden sorumlu olacağını dikkate alarak) ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyeleri yer almaktadır. Ayrıca STK'lar, Yüksek Yarar Prosedürünün bazı yönlerinde veya tüm yönlerinde kapasite oluşturma konusunda UNHCR, hükümetler ve diğer sivil toplum ortaklarına destek sağlayabilmektedirler.

[52] Örneğin, UNHCR'nin YYP'ye ilişkin liderlik rolü, Ocak 2015 tarihli olup http://educationcluster.net/intercluster/unicef-unhcr-partnership-letter-understanding- lou-annex-b-guidance-technical-areas-development-country-work-plan-joint-plan-action-ia-28-january-2015/ adresinde mevcut bulunan UNHCR-UNICEF Ortaklığı – Bir ülke çalışma planının ve ortak eylem planının geliştirilmesi için Mutabakat Mektubu Ek B: Teknik Alanlar Kılavuzu'nda vurgulanmıştır.

Ortaklara ve Yüksek Yarar Prosedürü sürecindeki görevlerine genel bakış	
Toplum temelli kuruluşlar	Toplum temelli kuruluşlar da Yüksek Yarar sürecine dâhil olabilmektedir. Toplum temelli kuruluşlarla çalışmanın birçok avantajı vardır; özellikle bu kuruluşlar, YYP'yi topluluk uygulamaları ve normlarına daha kolay entegre edebilmekte, kırılgan çocuklara ve ailelere daha iyi bir erişime sahip olabilmekte ve kırılgan çocuklar ve aileler tarafından kabul de görebilmektedir. Bazı durumlarda ebeveynler veya yasal bakım sağlayıcılar ve çocuklar, toplum temelli kuruluşlara bildirimde bulunurken gizlilik konusunda endişe duyabilmektedirler. Yüksek Yarar Prosedürü için görevler ve sorumluluklar tanımlanmadan önce her bir toplum temelli kuruluşa yönelik olarak kuruluşun kapasitesinin, güçlü yanlarının ve risklerinin değerlendirilmesi yapılmalı ve buna karşılık gelen bir risk azaltma planı/kapasite geliştirme planı hazırlanmalıdır. Bağlama ve uzmanlığa/kapasiteye bağlı olarak (yukarıda bahsedilen) vaka duyarlılığı kriterleri, vakanın toplum düzeyinde vaka çalışanları tarafından mı yoksa doğrudan (normalde yüksek riskli/karmaşık vakalardan sorumlu olan) Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan uzman kuruluş tarafından mı ele alınması gerektiğini belirlemek için kullanılabilmektedir.
Diğer STK'lar	Eğitim, sağlık, hukuki danışmanlık, hukuki temsil, psikososyal bakım ve/veya diğer hizmetlerle uğraşan STK'lar; risk altındaki çocukların belirlenmesini destekleyerek ve Yüksek Yarar Prosedüründen geçen çocuklara hizmet sağlayarak Yüksek Yarar Prosedürüne değerli destekler sağlayabilmektedirler.
Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ve Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri:	Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri ile birlikte Uluslararası Kızılhaç Komitesi; silahlı çatışma, diğer şiddet durumları, afetler ve göç nedeniyle meydana gelen ayrılıklarla ilgili olarak, refakatsiz ve diğer kırılgan durumdaki ayrı düşen çocuklara yönelik de dâhil olmak üzere aile bağlarını yeniden kurma yetkisine sahiptir. Mülteci bağlamında, Uluslararası Kızılhaç Komitesi ve UNHCR, çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda ailenin kayıp araştırmasını ve ailenin yeniden birleştirilmesini kolaylaştırmak için yakın iş birliği içindedir. Aile bağlarının yeniden kurulması; ayrılıkları ve kaybolmaları önlemeyi, aileler arasındaki teması yeniden tesis etmeyi ve sürdürmeyi ve haber alınamayan kişilerin akıbetini netleştirmeyi amaçlayan çok çeşitli hizmetler için Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi tarafından kullanılan genel bir terimdir. Aile Bağlarının Yeniden Kurulması hizmetlerine ilişkin yönlendirme mekanizmaları, YYP için esastır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri; özellikle çocuğun takibini yapmışlarsa, çocuğu iyi tanıyorlarsa ve/veya çocuğun menşe ülkesinde bulunuyorlarsa Yüksek Yararın Belirlenmesi Panellerine gözlemci olarak katılabilmektedir.
Uzmanlar	Ruh sağlığı uzmanları, diğer tıp uzmanları, hukuk uzmanları, ev sahibi ve mülteci kültürel ara bulucuları ve antropologlar; diğerlerinin yanı sıra Yüksek Yarar Prosedürü boyunca vaka bazında gerekli müdahaleyi, bilgiyi ve tavsiyeyi sağlayabilmektedirler.
Not: "Sosyal hizmet iş gücü" terimi, ortak türleri arasında çok geniş bir yelpazeyi kapsamakta olup çocukların, gençlerin, yetişkinlerin, yaşlıların, ailelerin ve toplulukların sağlıklı gelişimlerini ve refahlarını sağlamak için çalışan devlet ve hükümet dışı profesyonelleri ve yardımcı profesyonelleri ifade etmektedir. [53]	

[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

Ortaklarla koordinasyon

Ortaklıklar; kapasiteye, ulusal düzenlemelere, çerçevelere ve aktörler arasındaki ortaklığa ve iş birliğine yönelik tarihsel düzenlemelere bağlı olarak bağlamdan bağlama farklılık gösterecektir. YYP'nin uygulanmasına birkaç ortağın dâhil olduğu durumlarda çocuk korumaya dair genel koordinasyon mekanizmasının bir parçası olarak veya çocuk korumaya dair genel koordinasyon mekanizmasına ek olarak bir YYP koordinasyon grubu oluşturmak, iyi bir uygulamadır. Birçok bağlamda bu YYP koordinasyon grubu, Vaka Yönetimi Görev Gücü veya Vaka Yönetimi Alt Çalışma Grubu olarak adlandırılabilmektedir. Sözü geçen bu grup, belirli vakaları tartışmayacak; bunun yerine Yüksek Yarar Prosedürünü ortaklar ve farklı coğrafi alanlar arasında uyumlu hale getirmek, Yüksek Yarar Prosedüründe kullanılan araçları bağlamsallaştırmak ve iyileştirmek, çocuk koruma riskleri ve zorluklarındaki eğilimleri analiz etmek ve Yüksek Yarar Prosedürünün kapsamı veya uygulamasındaki boşlukları belirlemek ve ele almak için çalışacaktır.

UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedürünü diğer aktörlerle ortaklaşa ve koordinasyon içinde uyguladığı durumlarda aşağıdaki ipuçları faydalı olabilmektedir:

- Bir ortak ister finansman sağlanan isterse operasyonel bir ortak olsun **UNHCR, yine de mültecilere yönelik Yüksek Yarar Prosedürünü BM sistemi içinde yönetmeli ve koordine etmelidir**. Bu gibi durumlarda risk altındaki çocuklar ve Yüksek Yarar Prosedürü aracılığıyla desteklenen çocuklar hakkında bilgi paylaşılması kapsamında bir Mutabakat Zaptı, Veri Transferi Sözleşmesi ve/veya Bilgi Paylaşım Protokolünün imzalanması gerekebilmektedir. Bu, ortakların finansman sağlanan bir Proje Ortaklık Sözleşmesi imzalamadığı durumlarda özellikle önemlidir.

- UNHCR, Yüksek Yarar Prosedürüne ilişkin ortaklıklarını bir aktörün çocuk koruma ve YYP/çocuk koruma vaka yönetimine yönelik uzmanlığının ve kapasitesinin değerlendirilmesine dayandırmalıdır. YYP veya genel çocuk koruma vaka yönetimi konusunda uzmanlıkta eksik yönlerin olduğu durumlarda UNHCR, diğer çocuk koruma vaka yönetimi kuruluşlarıyla koordineli olarak uygun kapasite geliştirme faaliyetlerini (hem UNHCR tarafından hem de ortakların personelinin kapasitesini güçlendirmeleri için yeterli kaynak tahsis edilerek yürütülecek faaliyetler) planlamalıdır.

- Yerel ve ulusal kuruluşlarla çalışmak, uzun vadede daha sürdürülebilir olabilmektedir. Bununla birlikte acil durumlarda veya büyük ölçekli operasyonlarda, daha hızlı ayarlanabilecek ve/veya ek özel uzmanlık sağlayabilecek uluslararası kuruluşlarla çalışmak da uygun olabilmektedir. Böyle bir durumda mümkün olan her yerde ulusal hükümet ve/veya sivil toplum aktörlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi ve bir geçiş planının oluşturulması gerekmektedir.

- Yüksek Yarar Prosedürüne dair çalışan ortaklar arasında coğrafi çakışma olmamasının sağlanması tavsiye edilmektedir Psikososyal destek ve güvenli barınma gibi bir vaka yönetimi yaklaşımını kullananlar da dâhil olmak üzere çeşitli çocuk koruma aktörleri çocuk koruma müdahalesinin farklı kısımlarını üstlenebilirken Yüksek Yarar Prosedürü için belirli bir alanda genel sorumluluğa sahip bir ortak her zaman bulunmalıdır.

Yüksek Yarar Prosedürünün ulusal hükümetlerin bir parçası olduğu ve ulusal hükümetler tarafından uygulandığı bağlamlarda koordinasyon; mülteci çocukların özel ihtiyaçlarının ele alınması, mülteci çocuklar için sevk yolları ve çocuk dostu mülteci prosedürlerini bağlamlaştırma konusunda uzmanlık oluşturma dâhil olmak üzere prosedürü güçlendirmeyi amaçlamalıdır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (TCDŞ) aktörleri ile koordinasyon

Çocuk koruma aktörleri ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve müdahalesi üzerinde çalışan aktörler; müdahalede dikkate alınması gereken özel ihtiyaçlara ve haklara sahip olan, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocukları desteklemek için yakın iş birliği içinde çalışmalıdır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocukların sıklıkla diğer şiddet, istismar ve sömürü biçimlerine de maruz kaldıklarını veya risk altında olduklarını belirtmek önemlidir.

Hem toplumsal cinsiyete dayalı şiddet aktörleri hem de çocuk koruma aktörleri; gerekli becerilere, yetkinliklere ve kurumsal prosedürlere sahip oldukları sürece toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara destek sağlayabilmektedirler. Bu, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan kurtulan çocuklarla ilgilenme konusunda eğitimli olan vaka çalışanlarının yanı sıra vaka yönetimi uzmanlarının da mevcut bulunmasını içermektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara vaka yönetimi sağlamadaki roller ve sorumluluklar, kapasite ve uzmanlığa dayalı olarak kurumlar arası Standart Operasyonel Prosedürlerinde belirlenmeli ve açıkça belirtilmelidir. Uzmanların ilgili uzmanlığı ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklar için giriş noktaları, çocuk koruma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sevk yollarında açıkça belirtilmelidir. Bazı önemli hususlar aşağıdaki gibidir:

- Çocuklarla çalışmak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olan tüm çocuk koruma vaka çalışanları; Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet (TCDŞ) için Yol Gösterici İlkelere, önlemeye, çocuk dostu müdahaleye ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklarla ilgilenmeye ilişkin temel eğitime sahip olmalıdır. Bu, Yüksek Yarar Prosedürü kapsamında toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara ilk desteği sağlamalarını mümkün kılacaktır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vaka çalışanları da aynı nedenle Yüksek Yarar Prosedürüne ve çocuk korumaya dair ilkeler, yaklaşımlar ve beceriler konusunda temel eğitim almalıdır.

- Çocuk koruma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet personeli, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara zamanında ve güvenli müdahale ve vaka yönetimi sağlamak için koordinasyon içinde çalışmalıdır. Süreci gerektiği gibi koordine edebilecek ve çocuğun mükerrer değerlendirmelere veya değerlendirme sorularına maruz kalmamasını sağlayacak bir vaka çalışanının her zaman mevcut bulunması önemlidir. YYP için Standart Operasyonel Prosedürler, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara YYP hizmetlerini sağlamaya yönelik eylem ve sorumlulukları açıkça belirtmeli ve operasyonun Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Yönelik Standart Operasyonel Prosedürleriyle bağlantı kurmalıdır.

- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklara yönelik vaka çalışanları, YYP ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sevk yollarında belirtilmeli ve hem çocuk koruma hem de toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vaka yönetiminin yanı sıra toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklarla ilgilenme konusunda da eğitilmelidir. Çocuk koruma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vaka yönetimi hizmetlerinin aynı lokasyonda bulunduğu durumlarda her iki hizmet sağlayıcının da çocuklara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin belirli biçimleri ve çocuğun cinsiyeti ve yaşı ile ilgili görevleri ve sorumlulukları belirtilmelidir.

- Genel olarak, çocuk koruma veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vaka çalışanı tarafından bir çocuğun toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kaldığı tespit edildiğinde, kuruluşun bu vakayla ilgilenmeye yönelik kapasitesi varsa toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklarla ilgilenme konusunda eğitimli olan vaka çalışanları ve gerekli denetim yapıları bulunduğu müddetçe vakanın tespit edildiği kuruluş tarafından yönetilmesi tavsiye edilmektedir. Standart Operasyonel Prosedürler, mümkün olan her yerde açık görevler ve sorumluluklar ile geliştirilmelidir ve iki ilgili kuruluş arasında bir görüş alışverişi yapılarak (belirleyici ayrıntıları açıklamadan) yürütülmesi gereken karmaşık vakalar için vaka bazında kararlar alınması gerekebilmektedir.

- Halihazırda Yüksek Yarar Prosedüründe olan bir çocuğun toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kaldığı tespit edilirse diğer YYP hizmetlerine devam edilirken Yüksek Yarar gözetilerek sevkinin yapılması önemlidir.

- Tüm durumlarda olduğu gibi, gizliliğe ve bilgi paylaşımına karşı hassasiyete kesinlikle uyulmalıdır (bkz. Bölüm 3.5: Yüksek Yarar Prosedürü İçin Bilgi Yönetimi).

[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

342 Yüksek Yarar Prosedürleri için Standart Operasyon Prosedürlerinin Geliştirilmesi

Yüksek Yarar Prosedürleri Standart Operasyonel Prosedürleri[54] olarak da adlandırılan ve Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini de kapsayan YYP için Standart Operasyonel Prosedürler; risk altındaki münferit çocukların korunma ihtiyaçlarına yanıt verilirken eylemlere rehberlik etmeyi ve yol gösterici ilkelerin, yaklaşımların ve iyi uygulamaların desteklenmesini amaçlayan bir dizi yazılı talimattır. Belirli bir coğrafi alanda doğrudan ve dolaylı çocuk koruma vaka yönetimi hizmetleri sağlayan aktörler tarafından geliştirilmiş ve üzerinde mutabakata varılmıştır. Standart Operasyonel Prosedürler ayrıca sürecin şeffaflığının sağlanmasına ve verimliliğin ve hesap verebilirliğin desteklenmesine yardımcı olmaktadır.[55] Standart Operasyonel Prosedürler, Yüksek Yarar Prosedürüne dâhil olan farklı kişilerin görevlerini, sorumluluklarını ve birbirleri ile ilişkilerini ve farklı türdeki çocuk koruma vakalarının nasıl ele alınacağını tanımlamalı ve mülteci çocuklar için erişilebilir ve uygun oldukları yerlerde ilgili mevcut ulusal mevzuatı, prosedürleri ve mevcut hizmetleri yansıtmalıdır. YYP'nin her adımında yer alan sürecin, hizmet haritalama ve sevk yollarının (bkz. aşağıda sunulan "Hizmetlerin ve sevk yollarının belirlenmesi'ne ilişkin metin kutusu), uygunluk ve önceliklendirme kriterlerinin, çocuklarla çalışma yöntemi ve sürecinin ve bilgi yönetimi sisteminin ayrıntılarını vermelidirler.

YYP için Standart Operasyonel Prosedürler, bu YYP Kılavuz İlkelerine uyarken saha lokasyonları arasında düzenli ve verimli YYP süreçleri sağlamak için ulusal bağlam ve operasyonel gerçekler göz önünde bulundurularak ülke düzeyinde oluşturulmalıdır. YYP için Ulusal Standart Operasyonel Prosedürlerini temel alan saha ofisleri, yerel olarak kullanım kolaylığı ve uygulanabilirliği sağlamak için bağlama dayalı Standart Operasyonel Prosedürler geliştirmek veya ulusal Standart Operasyonel Prosedürlerini kullanmak ve yerel sevk yolları ve hizmet haritalaması geliştirmek isteyebilmektedir. YYP için Standart Operasyonel Prosedürler, tek başına oluşturulmamalıdır; bunun yerine kapsamlı bir çocuk koruma programının ve mülteci vaka yönetim sisteminin bir parçası olarak oluşturulmalıdır. Bu nedenle Yüksek Yararın Belirlenmesi prosedürleri, daha geniş YYP veya Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Standart Operasyonel Prosedürlerine entegre edilmelidir.[56]

YYP için Standart Operasyonel Prosedürler oluşturma sürecinin ilk adımı, mevcut çocuk koruma vaka yönetimi Standart Operasyonel Prosedürlerini varsa diğer Standart Operasyonel Prosedürlerini (ör. mülteci kaydı, Mülteci Statüsünün Belirlenmesi, kalıcı çözümler) gözden geçirerek çocukların yüksek yararının ne ölçüde dâhil edildiğini belirlemektir. Kurumlar arası çocuk koruma vaka yönetimi Standart Operasyonel Prosedürlerinin ve/veya ulusal çocuk koruma sistemleri tarafından kullanılan Standart Operasyonel Prosedürlern halihazırda mevcut olduğu ve söz konusu bağlam ve alan için geçerli oldukları durumlarda bunlar gözden geçirilmeli ve mülteci çocuklar için YYP'ne ilişkin belirli konuların, gözden geçirilmiş ulusal prosedürlerde veya mülteci çocuklarla ilgili özgüllükler hakkında bilgi veren bir Ek'te ana hatlarının belirtilmesini sağlamak için gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. Bunların olmadığı durumlarda Standart Operasyonel Prosedürler geliştirilmelidir.

YYP için Standart Operasyonel Prosedürleri; ilgili aktörlerle, özellikle ulusal ve yerel çocuk koruma yetkilileriyle ve Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasında ve hizmetlerin sağlanmasında görev alan diğer çocuk koruma aktörleriyle yürütülecek katılımcı bir sürecin parçası olarak geliştirilmeli veya mevcut Standart Operasyonel Prosedürler bu yolla revize edilmelidir. Bu aynı zamanda hizmetlerin haritalandırılmasını veya yeniden haritalandırılmasını, bu tür hizmetleri sağlamaktan sorumlu aktörleri ve daha sonra bağlama özel sevk yollarında açıkça ifade edilen sevkler için odak noktalarını da içermektedir.

Ayrıca her bir Standart Operasyonel Prosedürlerinin geliştirilmesinde özellikle toplulukları ve çocukların refahını doğrudan etkileyecek süreçlerde (ör. yardım, geri bildirim) ve aktif rol oynayacakları noktalarda (ör. tanımlama) topluluklarla ve çocuklarla fikir alışverişi yapılmalıdır. Bu toplum istişareleri, bağlama bağlı olarak toplum temelli koruma mekanizmalarının temsilcileriyle veya nüfusun farklı kesimleriyle yapılacak odak grup görüşmelerinde ayrı ayrı gerçekleştirilebilmektedir.

[54] Bu Kılavuz İlkeler, YYP Standart Operasyonel Prosedürlerine atıfta bulunsa da sahada bunlar genellikle Çocuk Koruma Standart Operasyonel Prosedürler veya Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Standart Operasyonel Prosedürler olarak adlandırılmaktadır. Ulusal sistemler, Standart Operasyonel Prosedürlerine farklı isimlerle atıfta bulunabilseler de yine de Standart Operasyonel Prosedürlerinin parçası olan unsurları içerebilmektedirler.

[55] YYP Standart Operasyonel Prosedürler Araç Kiti, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur

[56] UNHCR YYP Standart Operasyonel Prosedürler Araç Kitindeki Standart Operasyonel Prosedürler Taslağının 5. Bölümü, özellikle Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi prosedürlerine odaklanmaktadır.

Yüksek Yarar Prosedürünün öncelikle UNHCR'nin çocukların korunmasından sorumlu olduğu bağlamlarda kullanıldığı göz önüne alındığında mülteci ortamlarında UNHCR, YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerini geliştirme veya mevcut çocuk koruma vaka yönetimi Standart Operasyonel Prosedürlerini güncelleme sürecine liderlik etmeli veya diğer ortaklarla eş güdüm içinde liderlik etmelidir. Mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin bulunduğu veya mülteciler ve göçmenlerin bulunduğu karma ortamlarda veya karma hareketlerde UNHCR, mülteci çocuk koruma vakalarını bu kılavuz ilkeler doğrultusunda yönetme prosedürlerini ifade etmekten sorumlu olacaktır. Bu, bağlama bağlı olarak daha geniş çocuk koruma vaka yönetimi Standart Operasyonel Prosedürler kapsamında veya belirli YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde yapılabilmektedir. İçerik üzerinde anlaşmaya varıldıktan ve Standart Operasyonel Prosedürler sonuçlandırıldıktan sonra her kuruluşun temsilcileri, yazılı olan prosedürlere bağlı kalma taahhütlerini belirtmek için belgeyi imzalayabilmektedir.

YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerini yaygınlaştırma ve ilgili aktörleri Standart Operasyonel Prosedürlerinin kullanımı konusunda eğitme sorumluluğu, katılımcı aktörler arasında paylaştırılmalıdır. Standart Operasyonel Prosedürler, gerektiğinde ilgili dillere çevrilmelidir. Ayrıca Standart Operasyonel Prosedürler, çocuk koruma ortakları, yetkililer ve UNICEF'in katılımıyla düzenli olarak (en az yılda bir kez) gözden geçirilmelidir.

Hizmetlerin ve sevk yollarının belirlenmesi

Yüksek Yarar Prosedürünün oluşturulmasına ve uygulanmasına yönelik çok kurumlu bir yaklaşım, kurumlar arası bir sevk yolunu gerektirmektedir. Sevk yolları, ulusal çocuk koruma sisteminin yapısı ve kapasitesinin (bkz. Bölüm 2.2: Yüksek Yarar Prosedürü ve çocuk koruma sistemleri) yanı sıra yerel yapı ve kuruluşların da anlaşılmasına dayanmalıdır. Bir sevk yolu geliştirmek için iyi bir yol; operasyonel alanda çocukların korunması için kilit aktörleri, hizmet türlerini ve uzmanlık düzeylerini belirlemek için ayrıntılı aktör/kaynak haritalaması[57] ile başlamak olacaktır. Bu, topluluk içinden olan ve Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasına yönelik olarak istekli ve bu sürece katılabilecek bağımsız uzmanların belirlenmesini içermelidir. Haritalama çalışması aynı zamanda kilit aktörler arasında hizmet ve kapasiteye ilişkin eksik yönleri de araştırmalıdır.

KONTROL LİSTESİ: **Özel Uygulama Prosedürlerine Yönelik Bir Revizyon Gerekli mi?**

İnceleme sürecinde aşağıdaki soruların yanıtlanması gerekmektedir. Sorulardan herhangi birinin cevabı "evet" ise revizyon süreci başlatılmalıdır.

☐Standart Operasyonel Prosedürler, belirtilen hedeflere ulaşmıyor mu?

☐Standart Operasyonel Prosedürlerinin incelemesinin en son yapıldığı zamandan bu yana operasyonel ortamda çocuk korumasını önemli ölçüde etkileyen herhangi bir değişiklik oldu mu?

☐Operasyon alanındaki hizmet sağlayıcıların sayısında veya niteliğinde artış veya azalma oldu mu?

☐Hizmet sağlayıcılardan herhangi biri hizmet sunumunu etkileyen farklı bir strateji/yaklaşım benimsedi mi?

☐Mevcut bağlamda uygulanamaz olduğu kanıtlanmış prosedürler var mı?

[57] Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi için Standart Operasyonel Prosedürler Araç Kiti, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.
[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

3.4.3 Yüksek Yarar Prosedürleri için Personel ve Kaynak Sağlama

Çok sayıda çocuğun risk altında olduğu büyük operasyonlarda Yüksek Yarar Prosedürünü uygulamak, özellikle devlet veya sivil toplum kapasitesinin sınırlı olduğu alanlarda önemli kaynaklar gerektirebilmektedir. Bununla birlikte UNHCR, çocuk koruma koordinasyon mekanizmasına öncülük etse bile Yüksek Yarar Prosedürüne kaynak sağlamaktan nadiren tek başına sorumlu olmaktadır. Devlet, diğer BM kuruluşları ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar da dâhil olmak üzere diğer aktörler de Yüksek Yarar Prosedürünün operasyonelleştirilmesi için kaynak aramakta ve kaynak ayırmaktadır. UNHCR, her zaman diğer aktörlerin kapasitesini geliştirmeyi ve kaynak seferberliği ve tahsisi de dâhil olmak üzere tamamlayıcı bir şekilde çalışmayı amaçlamalıdır- bkz. Bölüm 2.2: YYP ve çocuk koruma sistemleri.

VAKA ÇALIŞMASI: **YYP için sınır ötesi koordinasyon**

Bölgesel Güvenli Alanlar Ağı, 2016 yılında Amerika Bölgesi'nde kurulmuş olan kurumlar arası bir koordinasyon mekanizmasıdır[58]. Ortaklar ve topluluklarla istişare halinde Ağ, ülkeler içinde ve ülkeler arasında risk altındaki çocukların ve korunma ihtiyacı olan diğer grupların hizmetlere erişimini iyileştirmeye odaklanmaktadır. Ağ, bölgede sınır ötesi koordinasyonu teşvik etmek için ortak standartlar ve araçlar geliştirmiştir. 2019 yılında 14 farklı ülkede 100'den fazla kuruluş hizmet vermekteydi.

Ağ, ulusal ve yerel sevk yollarıyla tamamlanan bir çevrim içi hizmet ve sevk haritasına sahiptir. Ağa dâhil olan kuruluşlar, Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürüten diğer Ağ üyelerinden vakalar almaktalardır. Genellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi, bazı vakalarda Ağın da bir parçası haline gelen devlet kurumları tarafından yürütülmektedir.

[58] UNHCR, *Bölgesel Güvenli Alanlar Ağı: Alınan dersler ve araç kiti* (2019), şu adreste mevcuttur: https://www.acnur.org/5c05b97d4.pdf

Vaka yüklerinin tahmin edilmesi

Personel, Yüksek Yarar Prosedürü için gerekli olan birincil kaynaktır. Özellikle UNHCR için UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedürüne dair günlük vaka çalışmalarının çoğundan sorumlu olmadığı durumlarda bile Yüksek Yarar Prosedürünün koordinasyonu ve kapasite geliştirme için insan kaynaklarına ihtiyaç vardır. **İnsani *Eylemlerde Çocuk Korumasının Asgari Göstergeleri,* 1:5-6'lık bir uzman-vaka çalışanı oranı ve 1:25'ten fazla olmayan bir vaka çalışanı-aktif vaka oranı önermektedir**.[59] Bir vaka yükünü tahmin etmek için operasyonlar öncelikle bir vakanın kapanması veya daha az yoğun bir desteğe taşınması için gereken ortalama süreyi tahmin etmelidir. Örneğin ortalama bir çocuk koruma vakası yaklaşık üç ay sonra kapatılabiliyor veya daha az yoğun desteğe taşınabiliyorken daha karmaşık vakalar daha uzun sürüyorsa operasyonlar, bir vaka çalışanının yılda yaklaşık 75 vakayı yönetmesine yönelik plan yapmalıdır. Ancak bu rakam, bağlama bağlı olarak önemli ölçüde değişecektir; örneğin vaka çalışanlarının çocuk koruma programı kapsamında ek sorumlulukları varsa, uzun yollar boyunca seyahat etmeleri gerekiyorsa veya çoğunlukla karmaşık vakalarla uğraşıyorlarsa daha az kapasiteye sahip olacak ve bu sebeple bir yılda daha az vakayı işleyebileceklerdir. Bazı vaka yönetimi işlevlerinin diğer hizmet sağlayıcılar tarafından yürütüldüğü durumlarda (örneğin takip psikososyal hizmet uzmanları tarafından sağlandığında) karmaşık vakalar, özel yetkinliğe sahip ortaklar tarafından yönetilmektedir; vakaların esasen daha basit olduğu durumlarda ise vaka çalışanları, yıl boyunca daha fazla vakayla ilgilenme kapasitesine sahip olabilmektedir. Topluluk gönüllüleri de örneğin Yüksek Yarar Değerlendirmesini yürüterek ve daha düşük riskli vakaları takip ederek vaka çalışanlarına destek olabilmektedir.

YYP kapasitesini artırma stratejileri, şunları içermektedir:

- Vakaları yöneten birimlerin veya ortakların personel sayısını artırmak
- Yüksek Yarar Prosedürünü yürütme kapasitesine sahip personel bulunduran mevcut organizasyonları eğitmek
- Vaka yüklerinin adil olmasını sağlamak için kuruluşlar ve konumlar arasında personel/vaka çalışanı oranını analiz etmek ve ayarlamak
- Risk altındaki çocukların ihtiyaçlarını durdurabilecek veya bu ihtiyaçlara daha iyi yanıt verebilecek diğer hizmetlere yatırım yapmak (örneğin, çocuklara yönelik şiddeti azaltmaya yönelik ebeveynlik programları veya uyuşturucu ve alkol tedavi programları)
- Hangi çocukların kapsamlı değerlendirmeye ve Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyacı olduğunu ve hangilerinin doğrudan hizmetlere yönlendirilebileceğini belirlemek için kısaltılmış bir Yüksek Yarar ön Değerlendirmesi yapmak
- Yüksek Yarar Prosedürüne ihtiyaç duyan çocuklar için dâhil etme kriterlerinin revize edilmesi (bkz. Bölüm 3.2.2: Tespit)

[59] İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı, *İnsani Eylemlerde Çocuk Korumasının Asgari Göstergeleri*, 2019, Gösterge 15, şu adreste mevcuttur: https://allianceCPHA.org/en/CPMS_home (CPMS).

[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

TABLO 9: YYP hakkında çalışan personel için önerilen roller

Pozisyon	Sorumluluklar	UNHCR/ Ortağı
Kıdemli Koruma Görevlisi (veya UNHCR'deki en kıdemli koruma personeli)	Yüksek Yarar Prosedürünün bir bütün olarak uygulanmasından ve gözetiminden sorumludur. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünü tayin eder.	UNHCR
Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü*	Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin uygulanmasından ve gözetiminden sorumludur.	UNHCR
Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü (İsteğe bağlı- Büyük operasyonlarda) *	Daha büyük operasyonlarda, belirli konumlarda veya belirli ortaklar için Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini koordine eder.	UNHCR veya Ortağı
Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi (İsteğe bağlı- Büyük operasyonlarda) *	Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne sunulmak üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi vakalarını inceler.	UNHCR veya Ortağı
Çocuk Koruma ve/veya Vaka Sorumlusu (İsteğe bağlı- Büyük operasyonlarda) *	Ulusal veya kamp düzeyinde/yerel düzeyde vaka yöneticilerini koordine eder ve Yüksek Yarar Prosedürüne ilişkin vaka yükünü denetler.	UNHCR veya Ortağı
Vaka Yöneticisi	5-6 vaka çalışanını denetler ve vakaları inceler, vakaların önceliklendirilmesini ve işin kalitesini sağlar.	UNHCR veya Ortağı
Vaka çalışanı*	Risk altındaki çocukları tespit eder, Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerini yürütür, çocuklar ve aileleri ile ilgili eylem planları geliştirir, vakaların takibini yapar, vakaların kapatılmasına ilişkin tavsiyelerde bulunur.	UNHCR veya Ortağı

Lütfen dikkat: Yukarıdaki pozisyonların tümü, bağımsız olabileceği gibi bir koruma veya çocuk koruma programı dâhilindeki diğer görevler ve sorumluluklarla da birleştirilebilmektedir.

** Bu rollerin belirli görev tanım belgeleri ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci ile ilgili sorumlulukları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 5.1: Yüksek Yararın Belirlenmesi Sürecine İlişkin Görevler ve Sorumluluklar.*

Personelin belirli türdeki çocuk koruma vakalarıyla çalışması için ek ulusal standartların ve akreditasyon prosedürlerinin mevcut olduğu durumlarda UNHCR ve ortakları, bu ulusal standartları karşılayan personeli işe almanın yanı sıra, mümkün olduğunda yukarıdaki kriterlere göre personel seçimi yapmayı ve/veya bu vakaları uygun nitelikleri taşıyan personele sahip ortaklara sevk etmeyi hedeflemelidir.

Vaka çalışanlarının becerilerini geliştirmek ve onlara eğitim ve kapasite geliştirme sağlamak, planlama ve kaynak sağlama kapsamında önemli hususlardır. Aktörler arasında değişen seviyelerde bilgi ve uzmanlık mevcut olacak olsa da süreçte kalite ve tutarlılığı sağlamak için vaka çalışanları, vaka uzmanları ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyelerine YYP konusunda ilgili eğitimin verilmesi çok önemlidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , ortakların vaka uzmanları ve vaka yöneticileri ile görüş alışverişinde bulunarak eğitim ihtiyaçlarını gözden geçirmeli ve bilgi tazeleme oturumları düzenlemelidir.

Vaka çalışanlarının işlerinde desteklenmesi; personelin göreve başlaması, oryantasyonu, denetimi, rehberliği, iş tatmini ve personeli muhafaza etmeye yönelik politikalar, sistemler ve uygulamalar oluşturmayı içermektedir. [63]

VAKA ÇALIŞMASI: **Uganda'da farklı vaka çalışanlarının işe alınması**

UNHCR ve Uganda'daki ortakları, iki tür vaka çalışanı görevlendirmektedir. İlk gruptaki vaka çalışanları, bir ortak tarafından istihdam edilmektedir ve risk altındaki çocuklar için vaka yönetiminden sorumludur.[64] Bu vaka çalışanları, ev sahibi topluluktan (Uganda vatandaşları arasından) işe alınmakta ve ortak tarafından eğitim görmektedir. Ortaklar, yeni işe alınan vaka çalışanlarını görevlendirmeden önce Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler konusunda eğitim sunmaktadır. UNHCR Çocuk Koruma odak kişileri ve ortaklardan olan Çocuk Koruma Görevlileri, vaka çalışanları için iş başında eğitim sağlamaya devam etmektedir.

İkinci grup vaka çalışanları, resmî Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektiren çocuk koruma vakalarını ele almak için özel olarak işe alınan ve eğitim sunulan UNHCR personelinden oluşmaktadır. Bu personeller, karmaşık vakaları ele alma ve Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yönetme konusunda uzun yıllara dayalı deneyime sahip uzmanlardan denetim ve rehberlik almaktadırlar.

UNHCR ve ortakların vaka çalışanları, çocuk koruma vaka yönetimi konusunda Yüksek Yararın Değerlendirilmesi ve Belirlenmesine İlişkin UNHCR Kılavuz İlkelerine[65] dayanan bir eğitim almaktadırlar. 2018'de UNHCR, birçok Eğiticinin Eğitimi kursu düzenlemiştir. UNHCR ve ortaklarının Uganda'daki personeli de dâhil olmak üzere eğitim gören bu personeller, o zamandan beri sahadaki vaka yönetimi personeline yönelik bir dizi eğitim gerçekleştirmiştir. Bu personelin çalışmaları; çocuk korumadan sorumlu ulusal aktör (Toplumsal Cinsiyet, Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı) tarafından onaylanan risk altındaki çocuklar için yürütülecek Yüksek Yarar Prosedürüne ilişkin Kurumlar Arası Standart Operasyonel Prosedürlerinin (başka bir deyişle Çocuk Koruma Vaka Yönetimi Standart Operasyonel Prosedürlerinin) uygulanması yoluyla organize edilmekte ve yönetilmektedir.[66]

[63] Denetim hakkında daha fazla bilgi için bkz. *Sosyal Hizmet İş Gücünün Güçlendirilmesi Çerçevesi*, şu adreste mevcuttur: http://www.socialserviceworkforce.org/framework-strengthening-social-service-workforce ve Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri, s. 41-44 ve Ek 1 ve 2.

[64] Risk Altındaki Çocuklar terimi, UNHCR Yürütme Komitesinin Risk Altındaki Çocuklara İlişkin 2007 tarihli 107 sayılı Kararında tanımlanmış olup şu adreste mevcuttur: https://www.unhcr.org/excom/exconc/4717625c2/conclusion-children-risk.html

[65] Çocuğun Yüksek Yararının Değerlendirilmesi ve Belirlenmesine İlişkin UNHCR Kılavuz İlkeleri (Geçici Yayın), Kasım 2018.

[66] UNHCR ve UNICEF, Uganda'daki kurumlar arası Çocuk Koruma Alt Çalışma Grubuna eş başkanlık etmektedir.

[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

Toplum düzeyindeki vaka çalışanlarının dâhil edilmesi

Birçok kuruluş, Yüksek Yarar Prosedürü desteği alan çocuklara bireyselleştirilmiş destek ve takip sağlamak için toplum gönüllüleri içindeki vaka çalışanları ile çalışmaktadır. Toplum düzeyindeki vaka çalışanları özenle işe alınmalı ve bu vaka çalışanlarına Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olarak sorumluluklar verilmeden önce eğitim sağlanmalıdır. Ayrıca operasyonların bu tür toplum düzeyindeki vaka çalışanları tarafından hangi vakaların ele alınması/alınmaması gerektiğini açıkça tanımlaması ve ifade etmesi çok önemlidir. Toplum düzeyindeki vaka çalışanları tarafından hangi tür vakaların ele alınabileceğine ilişkin kararlar, vaka duyarlılığı kriterleri kullanılarak operasyonel düzeyde belirlenmelidir (Örnek kriterler YYP Araç Kutusunda yer almaktadır.). Bu, bazı vakaların yüksek derecede uzmanlık ve/veya gizlilik gerektireceğini veya toplum düzeyindeki vaka çalışanı için risk oluşturabileceğini kabul etmektedir. Vaka duyarlılığı kriterleri yalnızca rehberlik görevi görmeli ve her bir vaka için vaka sorumluluğunu toplum düzeyindeki bir vaka çalışanına devretme kararı, çocuğun ve ailenin görüşleri dikkate alınarak vaka bazında verilmelidir.

Diğer kaynaklar

Yüksek Yarar Prosedürüne liderlik eden veya Yüksek Yarar Prosedürünü destekleyen UNHCR operasyonları; ek olarak ofis altyapısı (ör. gizli, çocuk dostu görüşme alanlarının oluşturulması), dosyalama ve kırtasiye malzemeleri, iletişim maliyetleri ve gerektiğinde çocuklar için tek seferlik ödemeler veya satın almalar için bütçe tahsisini de (başka bir program alanında sağlanmadıysa) göz önünde bulundurmalıdır. Genel olarak kaynak sağlama hakkında daha fazla bilgi için bkz. Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler. [67]

VAKA ÇALIŞMASI: **Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi'ndeki ortakların bir kesitiyle 'katmanlı' işe alımın koordine edilmesi**

Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinde ve özellikle Suriye'ye komşu ülkelerde risk altındaki çok sayıda çocuk bulunduğunu göz önüne alarak UNHCR; Uluslararası Tıp Derneği [International Medical Corps], Çocukları Kurtarın Vakfı [Save the Children], STEP ve Uluslararası Kızıl Haç'ın aktif katılımı ile Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar için Toplum Destek Gönüllüleri Araç Kitini[68] geliştirmiştir. Bu Araç Kiti; bölgedeki refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için vaka çalışanlarının ve mentorlerin bir uzantısı olarak hizmet etmek üzere toplum gönüllülerinin belirlenmesi, eğitilmesi ve görevlendirilmesine ilişkin rehberlik, araçlar (formlar ve kontrol listeleri) ve bir eğitim paketini içermektedir.

UNHCR ve ortakları; bu Araç Setini kullanırken ve bağlam içerisinde kavramsallaştırırken topluluk gönüllüsü/mentor görevine uygun topluluk üyelerini belirlemek için tanımlama kontrol listesini, profil oluşturma aracını ve referans kontrol aracını kullanmaktadırlar. Toplum gönüllüleri/mentorler, araç setindeki eğitim paketi kullanılarak eğitim görmekte ve bu paket, onlara çocuk koruma ve sevk yollarına ilişkin temel kavramlar ve yaklaşımların tanıtımını yapmaktadır. Eğitimden sonra çocuk koruma kuruluşu, çocuğu bir gönüllüyle eşleştirmek için Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar/Toplum Destek Gönüllüleri Eşleştirme Aracını kullanmakta ve her bir çocuğu desteklemek ve rehberlik etmek için en uygun kişinin atanmasını sağlamaktadır. Risk Kategorizasyon Kriterleri aracı da eşleştirme sürecinin önemli bir parçası olarak kullanılmaktadır.

Toplum Destek Gönüllüsü, Aylık Raporlama Aracı ve periyodik Uzman-Toplum Destek Gönüllüsü inceleme toplantıları aracılığıyla vaka çalışanına raporlama yapmaktadır. Çocuğun vaka çalışanı, çocuğun vaka planına dayalı olarak düzenli ev ziyaretleri de yapmaktadır.

[67] Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri, s. 33 34.

[68] Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar İçin Topluluk Destek Gönüllüleri Araç Kiti, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.

[53] Daha fazla bilgi için bkz. http://www.socialserviceworkforce.org/

Çocuk koruma vaka çalışanlarının planlanması, geliştirilmesi ve desteklenmesi

Vaka çalışanları, Yüksek Yarar Prosedürünün tüm adımlarından sorumludur: vaka değerlendirmesinden planlama, takip ve kapatmaya kadar. Bu süreçte vaka çalışanlarını "planlamak, geliştirmek ve desteklemeye" yönelik çaba gösterilmelidir.[60] Bu, (i) ilgili yetkinlik ve becerilere sahip olan vaka çalışanlarının işe alınmasını (ii), örneğin çocuklarla çalışma, çocuklarla iletişim kurma becerileri ve vaka yönetimi gibi konularda eğitim ve rehberlik sağlanmasını ve (iii) işlerini teslim ederken vaka çalışanlarının desteklenmesini içermektedir.

Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri, vaka çalışanlarının planlanması ve işe alınması bağlamında çeşitli vaka çalışanı becerilerini dört yetkinlik kategorisinde açıklar:[61]

- **Kişisel yetkinlikler:** Kendini tanımak ve sorgulamak; stresi yönetmek; değişime ve kültürel farklılıklara yönelik olarak esnek olmak; analitik, eleştirel ve yaratıcı düşünmek; dürüst olmak.
- **Sosyal yetkinlikler:** Çatışmayı müzakere etmek ve yönetmek, bir ekip içinde çalışmak, içten empati kurmak, başkalarını desteklemek ve motive etmek, başkalarıyla iletişim kurmak ve onları dinlemek.
- **Metodolojik yetkinlikler:** Vaka yönetiminde katılımı ve koordinasyonu teşvik etmek; müdahaleyi planlamak, uygulamak ve incelemek.
- **Teknik yetkinlikler:** Teorik çerçeveyi ve vaka yönetimine ilişkin araçları ve süreçleri bilmek.

UNHCR ve YYP ortak vaka çalışanları için minimum gereksinimler, vaka çalışanları için Görev Tanım Belgelerinde[62] belirtilmiştir ve şunları içermektedir:

- Özellikle mülteci ortamlarında çocuklarla/çocuk refahıyla çalışma deneyimi de dâhil olmak üzere çocuk koruma konusunda iyi bilgiye sahip olmak
- Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve bunlara müdahale edilmesi ile mülteci koruma vaka yönetimi dâhil olmak üzere mülteci koruma konusunda iyi bir anlayışa sahip olmak
- Operasyon kapsamındaki toplumun sosyal, kültürel ve toplumsal cinsiyet normları dâhil olmak üzere toplumun rolü, yapısı ve uygulamalarının anlaşılmasını içeren toplum temelli koruma hakkında iyi bilgiye sahip olmak
- Farklı aktörlerin rolleri de dâhil olmak üzere ulusal çocuk koruma sistemleri ve çocukların korunmasına yönelik süreçler hakkında bilgi sahibi olmak
- Çocuklarla iletişim kurma ve çocuklar adına savunuculuk yapma konusunda güçlü becerilere sahip olmak
- İyi analitik rapor yazma becerilerine sahip olmak

[60] Daha fazla bilgi için bkz. *Sosyal Hizmet İş Gücünün Güçlendirilmesi Çerçevesi, şu adreste mevcuttur:*http://www.socialserviceworkforce.org/framework-strengthening-social-service-workforce

[61] Vaka çalışanlarının ve vaka çalışanı uzmanlarının görevleri, sorumlulukları ve gerekli yetkinlikleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. Kurumlar Arası Vaka Yönetimi Kılavuz İlkeleri s. 41-44 ve Ek 1 ve 2. Daha fazla rehberlik için ayrıca bkz. www.unhcr.org/ handbooks/biptoolbox adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda yer alan *İnsani Eylemde Çocukların Korunması İttifakı*, İnsani Eylemde Çocuk Koruma Yetkinlik Çerçevesi

[62] Görev Tanım Belgesi, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/terms-of-references.html adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.

3.4.4. Yüksek Yarar Prosedürünün kalitesini güvence altına almak için izleme

Çocuk koruma programının bu bileşeninin yüksek risk altındaki çocuklara uygun ve zamanında müdahale etmesini sağlamak için Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanması düzenli olarak izlenmelidir. Bu izleme sürecinin bir parçası, UNHCR ve ortaklarının çocukların karşı karşıya olduğu çocuk koruma sorunlarının eğilimlerini ve müdahalenin niteliğini ve ölçeğini düzenli olarak gözden geçirmeleridir. Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan ortaklar, kurumlar arası koordinasyon yoluyla Yüksek Yarar Prosedürünün veya vaka yönetiminin müdahalenin kurumlar arası kabul edilen standartları ve bu Kılavuzda belirtilen standartları ne ölçüde karşıladığını ve ihtiyaçların ölçeğini ne derece ele alabildiğini gözden geçirmelidir. UNHCR'nin ayrıca finansman sağlanan ortaklar tarafından yürütülen Yüksek Yarar Prosedürünün kalitesini ve uygulamasını da özel olarak izlemesi gerekmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan finansman sağlanan ortakların kalite güvencesinin UNHCR tarafından izlenmesi bağlamında UNHCR personeli; değerlendirmeler yapmak, kalite ve performans göstergelerini izlemek ve vaka dosyası denetimleri yapmak da dâhil olmak üzere çeşitli yöntemler kullanabilmektedir. Bu yaklaşımlar, katılanların mutabakatına bağlı olarak kurumlar arası kalite izleme için de kullanılabilmektedir. Genellikle kurumlar arası bağlamlarda toplu ve iş birliğine dayalı izleme yaklaşımı, her bir kurumun kendi kendini değerlendirmesi ve raporlaması veya organize bir akran değerlendirmesi sürecinin yürütülmesi olacaktır. Bununla birlikte UNHCR, üzerinde anlaşmaya varılan kurumlar arası süreçler dışında finansman sağlanmayan ortakları özel olarak izlemeyecektir.

Kalite değerlendirmeleri

Ortaklarla yürütülen müşterek kalite değerlendirmeleri, izlemeyi yürütmenin iş birlikçi ve etkili bir yolu olabilmektedir. İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı, "belirli bir vaka yönetim sisteminin nasıl çalıştığını ve işlediğini" değerlendirmek için bir Kalite Değerlendirme Çerçevesi geliştirmiştir.[69] Kalite Değerlendirme Çerçevesi, standartları belirleyen ve Yüksek Yarar Prosedürünün bütünlüğünü koruyan usule ilişkin güvencelerin tamamlayıcısı olarak kullanılabilmekteyken aynı zamanda güvencelerin ne ölçüde sağlandığını ve kalitesini değerlendirebilmektedir. İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı'nın Kalite Değerlendirme Çerçevesi, sekiz temel boyuta odaklanmakta olup belirli bir bağlam için uyarlanabilmektedir. Finansman sağlanan bir ortakla çalışması durumunda UNHCR personeli, doğrulama için ortağın personelleri ile görüşmeler, günlük faaliyetlerin gözlemlenmesi (görüşmeler ve uygun olan diğer vaka yönetimi süreçlerini uygun olduğu şekilde dâhil etmek üzere), vaka dosyası incelemeleri (aşağıya bakınız) ve verilerin gözden geçirilmesi dâhil olmak üzere çeşitli metodolojileri kullanan müşterek bir değerlendirme düzenlemelidir. Kurumlar arası koordinasyon ortamında çalışıyorlarsa kurumlar; öz değerlendirme yapmayı, kurumlar arası bir değerlendirme ekibi atamayı veya akran değerlendirmeleri yapmayı tercih edebilmektedirler.

Kalite ve performans göstergelerinin izlenmesi

İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı'nın, YYP sistemlerinin ve prosedürlerinin kalitesini değerlendirmek ve ölçmek için kullanılabilecek bir dizi vaka yönetimi minimum göstergesi[70] (burada YYP için uyarlanmıştır) bulunmaktadır (Kalite Değerlendirme Çerçevesi madde 8).

[69] İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı'nın Kalite Değerlendirme Çerçevesi ve Vaka Yönetiminin Asgari Göstergeleri hakkındaki web sayfası, şu adreste mevcuttur: https:// casemanagement.alliancecpha.org/en/monitoring-evaluating-quality-case-management

[70] İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı'nın Kalite Değerlendirme Çerçevesi ve Vaka Yönetiminin Asgari Göstergeleri hakkındaki web sayfası, şu adreste mevcuttur: https:// casemanagement.alliancecpha.org/en/monitoring-evaluating-quality-case-management

TABLO 10:

Göstergeler	Hedef	Notlar
YYP konusunda eğitim almış ve denetlenmiş, YYP'nin uygulanması konusunda bilgi ve yeterlilikte gelişme gösteren vaka çalışanlarının yüzdesi	%80	Vaka Çalışanı Rehberlik ve Denetleme Paketinde bulunan Vaka Çalışanı Kapasitesi Değerlendirme Aracı; YYP Kılavuz İlkeleri Vaka Çalışanı Eğitim Paketi *Bu hesaplamaya yalnızca eğitim almış ve denetlenmiş vaka çalışanları dâhil edilmelidir.*
Alınan doğrudan hizmetlerden ve ihtiyaçlarını/risklerini ele almak için YYP aracılığıyla gerçekleştirilen müdahale eylemlerinden memnuniyetini bildiren çocukların ve bakım sağlayıcıların yüzdesi	%90	Çocukların ve bakım sağlayıcıların yüzdesini ayrı ayrı hesaplayın
Acil çocuk koruma ihtiyaçlarının/risklerinin YYP aracılığıyla ele alınmasının bir sonucu olarak refahlarında bir artış olduğunu bildiren çocukların ve bakım sağlayıcıların yüzdesi	%90	*Çocukların ve bakım sağlayıcıların yüzdesini ayrı ayrı hesaplayın*
Yüksek Yarar Prosedürünün başlatıldığı veya tamamlandığı, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların ve risk altındaki çocukların yüzdesi	%100	Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukları ve risk altındaki diğer çocukları ayrı ayrı hesaplayın
Hedef lokasyonlardaki topluluk üyeleri tarafından YYP hizmetlerine yapılan uygun çocuk sevklerinin sayısı ve yüzdesi	%80	Burada "uygun", çocuğun ve/veya bakım sağlayıcıların ihtiyaçlarının sevk edildikleri hizmetlerle uyumlu olduğu anlamına gelir
YYP personeli tarafından diğer sektörlere yapılan uygun çocuk sevklerinin sayısı ve yüzdesi	%80	Burada "uygun", çocuğun ve/veya bakım sağlayıcıların ihtiyaçlarının sevk edildikleri hizmetlerle uyumlu olduğu anlamına gelir

Ek performans göstergelerinin vaka çalışanı ve ortak başına da izlenebileceği unutulmamalıdır. Bazı yaygın performans göstergeleri şunlardır:

- Yüksek Yarar Değerlendirmesi tamamlanan çocuk koruma vakalarının yüzdesi
- En az bir takibi tamamlanmış ve Yüksek Yarar Değerlendirmesi tamamlanan çocuk koruma vakalarının yüzdesi
- En az bir müdahale veya sevk içeren ve Yüksek Yarar Değerlendirmesi tamamlanan çocuk koruma vakalarının yüzdesi
- Yüksek Yarar Değerlendirmesinin tamamlanmasından en az bir müdahale veya sevkin tamamlanmasına kadar geçen ortalama kümülatif gün sayısı
- 'Olumlu nedenlerle' kapatılan çocuk koruma vakalarının yüzdesi (kalıcı çözüm sağlanmış, başka koruma endişesi bulunmuyor)
- Vaka açılışı ile Yüksek Yarar Değerlendirmesinin tamamlanması arasındaki ortalama kümülatif gün sayısı
- Vaka açılışı ile vaka kapanışı arasındaki ortalama kümülatif gün sayısı
- Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlangıcından Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin karar tarihine kadar geçen ortalama kümülatif gün sayısı
- Yeniden açılan Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı yüzdesi

Vaka dosyası denetimleri

Vaka dosyası denetimleri, Yüksek Yarar Prosedürünün kalitesini izlemenin değerli ve önemli bir parçasıdır çünkü yalnızca belgelerin değil, aynı zamanda bireysel vakalara yönelik alınan eylemlerin tartışılmasına da olanak tanımaktadır. Ortakların vaka dosyası denetimlerini UNHCR yapacaksa öncesinde bu konuda ortakla mutabakata varılmalıdır. Vaka dosyası denetimlerinin yürütülmesi kapsamında belirli bir yerde çocuk koruma ve Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olan UNHCR personelinin, süreçleri ve belgeleri gözden geçirmek için elektronik ve basılı vaka dosyalarından kimliği belirsiz bilgilere erişmesi gerekecektir. İzlemenin etkili olması için UNHCR'nin incelenecek dosyaları rastgele seçebilmesi ve finansman sağlanan ortağın temsilcilerinin bu süreçte UNHCR personeli ile konuşabilecek durumda olması önemlidir. Bu izlemenin amacı; UNHCR ve finansman sağlanan ortağın süreç, zorluklar ve Yüksek Yarar Prosedürünün uygulamasının başarıları hakkında ortak bir anlayış geliştirmesi ve temel zorlukları ele almak için ortaklaşa stratejiler ve yaklaşımlar belirlemesidir. UNHCR ve finansman sağlanan ortaklar; incelemelerinde bu YYP yönergelerini, üzerinde anlaşmaya varılan ülke içi standartları ve Standart Operasyonel Prosedürlerini kalite standartları olarak kullanmalı ve ayrıca gizlilik ilkelerine uymalıdır.

Vaka dosyası denetimleri için kullanılacak olan kesin yöntemler, aşağıdaki ipuçlarını bir kılavuz olarak kullanarak UNHCR ve finansman sağlanan ortak arasında ülke içinde kararlaştırılmalıdır.

- Ortaklar, önerilen herhangi bir izleme ziyareti hakkında önceden bilgilendirilmeli veya kalite güvencesi izleme ziyaretleri için karşılıklı olarak üzerinde anlaşmaya varılan programlar oluşturmalıdır.
- İzleme ziyaretinden önce ortak, her bir vaka için koruma risklerinin türü de dâhil olmak üzere vaka kimlik numaralarının tam bir listesini UNHCR ile paylaşmalıdır. Buna karşılık UNHCR, farklı vaka türlerini kapsayan rastgele bir dizi vaka numarasını paylaşacak ve ortakların gözden geçirilmek üzere rastgele seçilen dosyalardan tanımlanabilir bilgileri yeniden düzenlemesine olanak tanıyacaktır.
- Düzeltilmiş vaka dosyaları, vaka çalışanları ve vaka yöneticilerinin mevcut bulunmasıyla gözden geçirilmelidir. UNHCR personeli, dosyaların herhangi bir kopyasını alamaz veya fotoğraflarını çekemez.
- Ziyaret sonrasında karşılaşılmış olan belirli zorlukların tartışılması ve Yüksek Yarar Prosedürünün kalitesini artırmanın yollarının belirlenmesi önerilmektedir. Yapılacak olan bu tartışma belgelenmeli ve hem UNHCR hem de ortaklarıyla paylaşılmalıdır.

3.5 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ İÇİN BİLGİ YÖNETİMİ

Bölüm Özeti

Neden:

- Yüksek Yarar Prosedürü sırasında çocuklarla ilgili bilgilerin toplanması, saklanması, paylaşılması ve analizinin güvenli ve etik bir yolla yapılması; münferit çocuklara yönelik müdahaleyi ve ayrıca çocuk koruma programlarını daha geniş bir anlamda geliştirebilmektedir. Ancak YYP için bilgi yönetimiyle ilişkili riskler, her operasyon için tanımlanmalı ve azaltılmalıdır.
- Çocuğun durumu, görüşleri ve ilgili seçenekleri hakkında doğru ve kapsamlı verilerin toplanması kaliteli bir Yüksek Yarar Prosedürünün yürütülmesi için esastır.
- Yüksek Yarar Prosedürü için çocukların belirlenmesi ve çocuklara yanıt verilmesine ilişkin eğilimler ve Yüksek Yarar Prosedürü boyunca edinilen çocuklara yönelik koruma riskleri hakkında bilgi toplamak, geniş kapsamlı çocuk koruma programlarının yanı sıra Yüksek Yarar Prosedürüne özel yaklaşımlara da bilgi sağlamaktadır.

Nasıl:

- Çocuklar söz konusu olduğunda genellikle çocuğun ebeveyninden veya vasisinden onay alınması gerekmekte olup ayrıca yaş ve olgunluk düzeyi doğrultusunda doğrudan çocuğun kendisinden de onay veya rıza alınması gerekebilmektedir. Çocuğun ebeveynleri veya bakım sağlayıcıları ile bilgi paylaşılmasının Çocuğun yüksek yararına olmadığı veya ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların erişilebilir olmadığı durumlarda ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların onayı gerekli değildir.
- Yüksek Yarar Prosedüründeki her bir çocuğa ilişkin tüm bilgiler, tek bir dosyada saklanmalıdır. Dosyalar güvenli bir şekilde saklanmalı ve gizli tutulmalıdır. Bazı operasyonlarda bu, YYP belgelerini içeren dosyaların çocuğun genel bireysel UNHCR vaka dosyasından ayrı olarak saklanması anlamına gelebilmektedir.
- ProGres, UNHCR'nin koruma vaka yönetimine yönelik kurumsal aracıdır. ProGres'in kullanıldığı durumlarda YYP ile ilgili temel bilgiler, proGres'te güncel tutulmalıdır. Ortakların diğer bilgi yönetim sistemlerini kullandığı durumlarda UNHCR, hangi verilerin UNHCR ile ne zaman
ve nasıl paylaşılacağını tanımlayan bilgi paylaşım protokolleri veya Veri Paylaşım Sözleşmeleri oluşturmak için bu ortaklarla birlikte çalışmalıdır.
- Yüksek Yarar için "bilinmesi gerekenler" temelinde bilgi paylaşımı teşvik edilmeli ve kolaylaştırılmalıdır. YYP ile ilgili bilgi akışlarının düzenli, güvenli ve etik bir şekilde sürdürülmesini sağlamak için kurumlar arası Bilgi Paylaşımı Protokolleri ve/veya Anlaşmaları geliştirmek, UNHCR ve ortakları için iyi bir uygulamadır.
- UNHCR ve ortakları, çocuklara ve topluluklarına fayda sağlayacak olan somut eylemlere yol açacak Yüksek Yarar Prosedürü için veri analizine yeterli zaman ve kaynak ayırmalıdır.

3.5.1 Veri koruma

Yüksek Yarar Prosedürü; son derece hassas kişisel bilgiler de dâhil olmak üzere çocukların ve genellikle ebeveynlerin, akrabaların veya diğer bakım sağlayıcıların kişisel verilerinin işlenmesini içermektedir. Bu nedenle UNHCR personeli ve finansman sağlanan ortaklar, UNHCR'nin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin Korunmasına Dair

Politikasının (Veri Koruma Politikası) ilgili hükümlerine uymalıdır.[71] Bu tür prosedürlerin parçası olup finansman sağlanan ortaklar, UNHCR Proje Ortaklık Sözleşmesi'nin bir ortağın UNHCR Politikasında yer alan kişisel verilerin korunmasına ilişkin aynı veya karşılaştırılabilir standartlara ve temel ilkelere uymasını ve bunları uygulamasını sağlayan "Proje Ortaklık Sözleşmesi ve Model Veri Paylaşım Sözleşmesinin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Hakkında Ek"i ile bağlantılı olarak veri korumaya ilişkin genel hükümlerine tabidir. Operasyonel ortakların Yüksek Yarar Prosedürüne dâhil olduğu durumlarda UNHCR ve ortakların bir Veri Paylaşım Sözleşmesi oluşturması gerekmektedir.

Veri Koruma Politikasının sekiz ilkesi, bunların YYP ile ilgisi, bunların nasıl uygulanacağı ve bunlara nasıl uyulacağı aşağıda açıklanmıştır. Bunlar, Veri Koruma Politikası ve Kılavuz İlkeler ile okunmalıdır:

- **Meşru ve adil işleme:** Çocukların kişisel verilerinin YYP amaçları için işlenmesi, genellikle veri işleme için meşru bir temel olarak "veri sahibinin hayatî veya yüksek yararlarını" belirleyen Veri Koruma Politikası'nın 2.2 (ii) paragrafına dayanacaktır. Bu, esasen UNHCR'nin gerektiğinde bir ebeveynin veya yasal temsilcinin rızası olmadan Yüksek Yarar Prosedürünü yürütmesine olanak sağlamaktadır. Ancak bu, bulundukları yerde çocuğun rızasını veya ebeveynlerin veya bakım sağlayıcıların onayını aramaya gerek olmadığı ve bunun güvenli olduğu ve çocuğun yüksek yararına olduğu anlamına gelmemektedir.

- **Amaç belirleme:** Kişisel verilerin işlenmesi için her zaman belirli ve meşru bir amaç olmalıdır. YYP bağlamında kişisel veriler, yalnızca çocuğun yüksek yararını değerlendirmek ve belirlemek veya ilgili hizmetleri sağlamak için gerekliyse toplanmalıdır. Genel olarak, Yüksek Yarar Prosedürünün yüksek risk altındaki çocukların yaşadığı koruma sorunlarını değerlendirmek ve Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütüldüğü belirli durumları da kapsayarak gerekli ve zamanında yardım sağlanması dâhil olmak üzere bu koruma risklerini kendi içinde ele almak için yürütülmesi, amaç belirleme ilkesini karşılamak için yeterince spesifik ve meşrudur.

- **Gereklilik ve ölçülülük:** YYP ve özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi, bir çocuk üzerinde daha fazla etkisi olacak kararları içerme eğiliminde olduğundan, görüşmeler ve belgeler normalde kapsamlı olacaktır. Gereklilik ve ölçülülük ilkesi, paylaşılan bilgilerin gerekli ve toplanma amacı ile orantılı olması gerektiği anlamına gelmektedir; YYP ile ilgisi olmayan, kullanılamayan veya üzerinde harekete geçilemeyen bilgiler toplanmamalıdır. Bununla birlikte gereklilik ve ölçülülük ilkesinin, UNHCR'nin veya diğer ortakların YYP bağlamında vaka yönetimi hizmetleri sağlamak veya Yüksek Yararın Belirlenmesi bağlamında bir karar almak gerektiğinde bir çocuğun durumuna ilişkin kapsamlı bir görüş edinme konusundaki meşru gerekçelerini sınırlamak veya gereksiz yere kısıtlamak için yanlış yorumlanmaması gerektiği unutulmamalıdır.

- **Doğruluk:** Bilgiler her zaman doğru bir şekilde kaydedilmeli ve mümkün olduğunca güncel tutulmalı; çocuğun kendi görüşlerinin ve fiili durumunun ve vaka çalışanının değerlendirmelerinin objektif olarak kaydedilmesi sağlanmalıdır.

- **Veri sahibi olarak çocuğun haklarına saygı gösterilmesi:** Çocuk ve/veya ebeveyni veya bakım sağlayıcısı, kişisel verilerinin kullanımı ve veri sahibi olarak diğer hakları hakkında bilgi edinme hakkına sahiptir (bkz. Veri Koruma Politikasının 3.1. paragrafı). Diğer haklar; verilerine erişme, verilerinin düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve verilerinin işlenmesine itiraz etme hakkını içermektedir. Erişimin verilip verilmeyeceği ve nasıl verilebileceği veya bir düzeltme talebinin kabul edilip edilemeyeceği, her bir bireysel vakanın özel durumuna bağlıdır. Veri Koruma Politikası, talep bildirme prosedürlerine ve bireysel veri sahibinin haklarını kısıtlamaya ilişkin hükümler içermektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi belgelerinde erişimin belirlenmesinden Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü sorumludur. Son olarak önemli noktalardan bir tanesi de çocuk ve/veya ebeveyni veya bakım sağlayıcısının

[71] MMYK, *UNHCR'nin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Politika*, Mayıs 2015, şu adreste mevcuttur: http:// www.refworld.org/docid/55643c1d4.html (Veri Koruma Politikası).

kişisel verilerinin işlenmesiyle ilgili olarak ilgili veri sorumlusuna ve Genel Müfettişliğe nasıl şikayette bulunacağı konusunda bilgi edinme hakkına sahip olmasıdır.

- **Gizlilik:** Gizlilik, temel veri koruma ilkelerinden biridir. Kişisel veriler, prensip olarak gizli kalmalı ve erişim yetkisi olmayan kişiler tarafından erişilebilir halde olmamalıdır. UNHCR ve ortakları, "bilinmesi gerekenler" temelinde çalışmalıdır – öyle ki hassas bilgiler, yalnızca çocuğa koruma ve yardım sağlanması için bilgiye ihtiyaç duyan aktörlerle paylaşılmaktadır. YYP söz konusu olduğunda sürece dâhil olan kişiler, genellikle ilgili kuruluşları tarafından yetkilendirilmekte ve YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde tanımlanmaktadır. Pratikte bu, YYP dosyalarına erişimin doğrudan vakalar üzerinde çalışan veya vakalar üzerinde çalışanları denetleyen, Standart Operasyonel Prosedürlerinde ve Bilgi Paylaşımı Protokollerinde tanımlandığı ve üzerinde anlaşmaya varıldığı şekilde erişimi olması gereken personelle sınırlandırılması gerektiği anlamına gelmektedir.

- **Güvenlik:** YYP verilerinin gizliliğini ve bütünlüğünü sağlamak için her zaman uygun önlemler alınmalıdır. Pratikte bu, fiziksel dosyaların kilitli dolaplarda saklanması, tanımlanabilir bilgilerin (çocuğun ve ailelerinin/bakım sağlayıcılarının adları, adresleri ve çocuğun kimliğinin ortaya çıkmasına neden olabilecek diğer bilgiler dâhil olmak üzere) e-posta yoluyla paylaşılmasından kaçınılması ve güvenli ve sağlam elektronik veri tabanlarının kullanılması anlamına gelmektedir. Şüphe durumunda operasyondaki Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) personeline danışılması önerilir.

- **Hesap verebilirlik ve denetim:** UNHCR Veri Koruma Politikası, kendi sorumluluk alanında kişisel verilerin işlenmesini sağlamaktan ve denetlemekten sorumlu olan "Veri Denetleyicisi" kavramını geliştirmiştir (paragraf 7.2). Bu tür bir yetki, devredilmediği sürece genellikle UNHCR Temsilcisine aittir. Kıdemli koruma personeli (genellikle Kıdemli Koruma Görevlisi), normalde Veri Koruma Odak Kişisi işlevini üstlenmesinin yanında ayrıca Yüksek Yarar Prosedüründen de sorumlu olabilmektedir. Bunun olmadığı durumlarda Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olarak atanan personel, veri koruma konularında Veri Koruma Odak Kişisine danışmalı, Veri Koruma Odak Kişisini sürece dâhil etmeli ve ayrıca Veri Denetleyicisinin genel onayını sağlamalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü -eğer farklıysa- özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi dokümantasyonu konusunda destek sağlayacaktır.

Gizlilik İlkesi

"Gizlilik, bilgilerin 'bilinmesi gerekenler' temelinde paylaşılmasıyla bağlantılıdır. 'Bilinmesi gerekenler' terimi, hassas olduğu düşünülen bilgilerin sınırlandırılmasını ve yalnızca çocuğa koruma sağlanması için bilgiye ihtiyaç duyan kişilerle paylaşılmasını tanımlamaktadır. Çocuklar hakkında toplanan her türlü hassas ve tanımlayıcı bilgi, yalnızca 'bilinmesi gerekenler' temelinde ve mümkün olduğunca az kişiyle paylaşılmalıdır. […] Vaka yönetimine dâhil olan kurumlar ve vaka çalışanları için bu; bireysel vakalarla ilgili bilgilerin güvenli bir şekilde ve üzerinde anlaşmaya varılan veri koruma politikaları doğrultusunda toplanması, tutulması, paylaşılması ve saklanması anlamına gelmektedir. Vaka çalışanları, çocuğun bakımıyla doğrudan ilgisi olmayan hiç kimseye çocukların adlarını veya tanımlayıcı bilgilerini açıklamamalıdır. Bu, vaka dosyalarının ve belgelerinin güvence altına alınmasına özel dikkat gösterilmesi ve doğal olarak meraklı ve işe ilgi duyan meslektaşlarla resmî olmayan görüşmelerden kaçınılması anlamına gelmektedir. Daha da önemlisi vaka çalışanlarının güvenlikle ilgili endişeleri belirledikleri ve yardım için diğer hizmet sağlayıcılara (örneğin sağlık çalışanlarına) ulaşmaları gerektiği veya suçları bildirmelerinin gerektiği durumlarda gizlilik sınırlanmaktadır. Bu sınırlar, bilgilendirilmiş onam veya muvafakat süreçleri sırasında çocuklara ve ebeveynlere açıklanmalıdır. Uzmanlar ve vaka çalışanları, gizliliğin bozulmasının gerekeceği bu tür durumlarda kararlar almak için birlikte çalışmalıdır."

3.5.2 Çocukla ilgili mevcut bilgileri doğrulama

Risk altında bir çocuk belirlendikten sonra mümkün olan en kısa sürede Yüksek Yarar Prosedürü için bilgi toplanmaya başlanmalıdır. Başlangıçta oluşturulmuş olan bireysel vaka dosyası, özellikle çocuğun şiddete maruz kaldığını ortaya çıkarması durumunda Yüksek Yarar Prosedürü için faydalı bir başlangıç noktası sağlayacaktır.

Bulgular, Yüksek Yarar Prosedürünün sonucunu belirleyeceği için gerçek olmalı ve güvenilir bilgiye dayanmalıdır. Bilgiler eksik veya çelişkiliyse karar vericiler, Çocuğun yüksek yararına yönelik olarak hızlı bir karar verilmesine olan ihtiyaç ile kararın kapsamlı bilgiye dayanmasının sağlanması arasında makul bir denge kurmalıdır.

Yüksek Yarar Prosedürünün başında (veya Yüksek Yarar Prosedürünün herhangi bir noktasında) vaka çalışanına UNHCR, uygulayıcı ortaklar ve STK'lar tarafından tutulan bireysel dosyalarda yer alan ilgili bilgilere dosyaların Yüksek Yararın değerlendirilmesi ve belirlenmesi ile ilgili bilgiler içermesi durumunda erişim izni verilmelidir. Özellikle sıkıntılı vakalarda çocuğun sürekli görüşmelere tabi tutulmaması için elde edilen bilginin doğrulanması çok önemlidir.

Kayıt sürecinde toplanan bilgi, izleme faaliyetleri sırasında çocuk refahıyla ilgili UNHCR veya ortakları tarafından elde edilen bilgi, münferit mülteci statüsü belirleme usullerinin çeşitli yönleri de YYP açısından, özellikle de şiddete maruz kalma veya olgunluk düzeyini açığa çıkarıyorsa önemlidir. Kayıt sırasında oluşturulan bireysel vaka dosyası, YYP için faydalı bir başlangıç noktası sağlayacaktır; genel olarak mülteci kaydı yoluyla toplanan ilgili bilgiler, bilgilerin YYP için alakalı ve gerekli olması durumunda YYP vaka çalışanı için erişilebilir olmalıdır.

[72] Çocuk Koruma ve Vaka Yönetimi için Kurumlar Arası Kılavuz İlkeler (2014), şu adreste mevcuttur: http://www. cpcnetwork.org/wp-content/uploads/2014/08/CM_guidelines_ENG_.pdf

Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinde, çocuğun refahından sorumlu olan yetkili, mülteci statüsü belirleme dosyalarından veya diğer gizli kaynaklardan gelen ek bilginin bilinçli bir karar alınabilmesi açısından panel için gerekli olabileceğini göz önünde bulundurmalıdır (gönüllü geri dönüş yapılan ülkede böyle bir tedavinin bulunmaması durumunda mevcut antiretroviral tedavi gibi) ve yetkilinin bu konuda uzmandan tavsiye alması gereklidir. Danışman, çocuk ve ailesi için herhangi bir riski en aza indirmek amacıyla, bilinçli bir karar için gereken bilgi düzeyinin paylaşılması için normalde yetki vermelidir (veya yetkilendirme için UNHCR içindeki yetki veren kişiyle veya yetkilendirme için ilgili ortakla iletişime geçmelidir).

3.5.3 Yüksek Yarar Prosedürü için bilgi toplama

Münferit çocuklar hakkında bilgi toplama

Çocuğun durumu, görüşleri ve bakım ile ilgili seçenekleri hakkında doğru ve kapsamlı verilerin toplanması; kaliteli bir Yüksek Yarar Prosedürünün yürütülmesi için esastır. Bilgi toplama yollarına ilişkin örnekler şunları içermektedir:

- Çocuk hakkında bilgi sağlayan mevcut belgelerin doğrulanması
- Çocukla yapılacak görüşmeler (bkz. Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı)
- Çocuğun durumuna ve ev ortamına ilişkin gözlemler
- Ebeveynler ve bakım sağlayıcılar dâhil olmak üzere çocuğun sosyal ağındaki kişilerle yapılacak görüşmeler (bkz. Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı)
- Geniş aile ve kardeşler, arkadaşlar, komşular, öğretmenler, toplum liderleri ve diğer sosyal hizmet iş gücü profesyonelleri ile yapılacak görüşmeler
- İnceleme altındaki coğrafi konumların koşulları ve diğer dış kaynaklar hakkında arka plan bilgisi
- Uygun görüldüğü takdirde uzmanların görüşleri

Bazı durumlarda, özellikle zihinsel sıkıntı belirtileri gösteren ve zihinsel veya fiziksel engelleri olan çocukları değerlendirirken, uzman tıbbi ve psikososyal görüşlere başvurmak yararlı veya gerekli olabilmektedir. Yerel düzeyde uzmanların bulunmaması halinde büyük şehirlerdeki ya da başka yerlerdeki uzmanların hizmetlerinden yararlanılabilmektedir.

Ayrıca Yüksek Yarar Prosedürüne dâhil olan tüm aktörler için vaka çalışanlarının topladıkları bilgileri alma ve kategorilere ayırma yönteminin standartlaştırılması, her bir operasyonda etkili bir Yüksek Yarar Prosedürünün sağlanmasının merkezinde yer almaktadır. Vaka çalışanları; mümkün olduğunca öncelik, hassaslık ve çocuğu etkileyen riskler gibi değerleri belirlemek için standartlaştırılmış süreçlerle standartlaştırılmış formlarda bilgi girişi yapmalıdır (bkz. Bölüm 3.2.2: Tespit). Asgari bir standartlaştırma düzeyi olmadan geniş bir duruma genel bakış sağlamak için bilgiler derlenemez ve karşılaştırılamaz ki bu da ilgili çocukların ihtiyaçlarına yanıt vermede Yüksek Yarar Prosedürünün yeterliğini ve etkinliğini ölçmeyi zorlaştırmaktadır.

Yüksek Yarar Prosedürü için arka plan bilgilerinin toplanması

Yüksek Yarar Prosedürü için çocukların belirlenmesi ve çocuklara yanıt verilmesine ilişkin eğilimler hakkında bilgileri ve Yüksek Yarar Prosedürü boyunca edinilen çocuklara yönelik koruma riskleriyle ilgili arka plan bilgilerini toplamak, geniş kapsamlı çocuk koruma programlarının yanı sıra Yüksek Yarar Prosedürüne özel yaklaşımlara da bilgi sağlamaktadır.

Etkin bir Yüksek Yarar Prosedürünün planlanması ve operasyonelleştirilmesi için güncel ve güvenilir arka plan bilgisine sahip olmak önemlidir ve bu bağlamda sadece toplu bilgi gerekmektedir. Dış kaynaklardan gelen bilgiler bağımsız araştırma yoluyla elde edilebilir ve doğrulanabilir. Koşullara bağlı olarak kamudan veya iç kaynaklardan elde edilen bilgi, şu unsurları içerebilmektedir:

- Potansiyel uluslararası koruma ihtiyaçları, farklı şiddet türleri, istismar ve sömürünün yanı sıra zararlı geleneksel uygulamalar veya olumsuz başa çıkma mekanizmaları dâhil olmak üzere çeşitli coğrafi konumlardaki koruma durumu ve çocuğun güvenliğine yönelik riskler
- Çeşitli coğrafi bölgelerde kız çocuklarına, engelli çocuklara veya etnik, dinî, ekonomik veya sosyal azınlık gruplarından çocuklara yönelik ayrımcılık örüntüleri
- Çocuğun yetiştirilmesinin sürekliliğini garanti altına almanın ve etnik, dini, kültürel ve dilsel arka planıyla bağlantılarını korumanın fizibilitesi
- Çocuğun engellilik, HIV/AIDS, aile içi şiddet, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin diğer biçimleri, vb. nedeniyle veya bunlarla ilişkili olarak sahip olabileceği özel tıbbi ve psiko-sosyal ihtiyaçlara özellikle dikkat edilerek, sağlık hizmetlerinin çeşitli konumlarda bulunması ve kalitesi
- Yalnızca bina olarak var olmakla kalmayıp eğitim kalitesi ve okul çevresinin güvenliğini de sağlayabilen ve çocuğu toplum içerisinde anlamlı bir yaşam sürdürmeye hazırlayabilen eğitim hizmetlerinin çeşitli konumlarda bulunması ve kalitesi
- Genel olarak çocuklara, özellikle de refakatçisi olmayan ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara yönelik olmak üzere, kaçıştan önce ve sürgün sırasında geleneksel yaklaşımlar, toplum ağları ve desteği; böylesi bir destek için topluma sosyal entegrasyon olanaklarını da içeren mevcut kaynaklar ve özellikle özel ihtiyaçları olan çocuklara bakma ve onları koruma kapasitesi

3.5.4 Bilgilerin saklanması

Yüksek Yarar Prosedürü için bilgiler, çocuğun dosyasında saklanmalıdır. Her bir çocuk için bağlantılı olsalar bile (ör. kardeşler) ilgili tüm bilgi ve belgelerin asılları veya kopyaları ile bir dosya oluşturulmalıdır. Yüksek Yarar Prosedürü ile ilgili tüm fiziksel ve dijital dosyaların çocuğun bireysel vaka dosyasının bir parçası olarak kabul edildiği ve dolayısıyla kalıcı kayıtlar olduğu unutulmamalıdır[73]

Fiziksel dosyalar bağlamında operasyonun boyutuna ve erişimi olan kişi sayısına bağlı olarak çocuk için ayrı bir fiziksel YYP dosyası oluşturmak ve bunu kayıt bilgilerini içeren genel bireysel vaka dosyasından ayrı olarak saklamak gerekebilmektedir. Bu durumda, bir YYP dosyasının açıldığını belirtmek için bireysel vaka dosyasına bir not eklenebilmektedir. Öte yandan, yalnızca ilgili koruma personelinin dosyaya erişiminin olduğu ve/veya erişimin düzenlenmiş ve kayıtlı bir talep sistemi aracılığıyla kontrol edildiği daha küçük operasyonlarda, YYP dosyası doğrudan bireysel vaka dosyasında saklanabilmektedir. Bir operasyonun veya bir ortağın proGres kullandığı durumlarda[74] vakanın durumuna ilişkin tüm temel bilgiler ve Yüksek Yarar Değerlendirmelerinin, Yüksek Yarar Belirlemelerinin, olayların ve bilgilerin minimum ayrıntıları sisteme girilmeli ve sistemde güncel tutulmalıdır; diğer yandan bir ortağın CPIMS+ (Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemi) gibi başka bir bilgi yönetim sistemi kullandığı durumlarda temel bilgiler, kullanılan bu bilgi yönetim sistemine girilmeli ve proGres'teki bilgilerin güncel olmasını sağlamak için temel bilgiler UNHCR ile paylaşılmalıdır (bkz. aşağıda bulunan Bölüm 3.5.5: Bilgi paylaşımı).[75]

[73] UNHCR, *UNHCR Kayıtlarının ve Arşivlerinin Yönetimine İlişkin Politika*, Ocak 2018, şu adreste mevcuttur: https://intranet.unhcr.org/content/dam/unhcr/intranet/policy-guidance/policies/2017/unhcr_hcp_2017_4/UNHCR_HCP_2017_4_Policy%20on%20Management%20of%20Records%20and%20Archives.pdf (Records and Archives Policy), Annex B. (Kayıtlar ve Arşiv Politikası), Ek B.

[74] UNHCR, *UNHCR Kayıtlarının ve Arşivlerinin Yönetimine İlişkin Politika*, Ocak 2018, şu adreste mevcuttur: https://intranet.unhcr.org/content/dam/unhcr/intranet/policy-guidance/policies/2017/unhcr_hcp_2017_4/UNHCR_HCP_2017_4_Policy%20on%20Management%20of%20Records%20and%20Archives.pdf (Records and Archives Policy), Annex B. (Kayıtlar ve Arşiv Politikası), Ek B.

[75] Daha ayrıntılı rehberlik için bkz. ProGres Sürüm 4 Çocuk Koruma Kullanıcı Kılavuzu. Ortaklar için proGres kullanımının zorunlu olmadığı ancak UNHCR'nin sistemde önemli bilgilerin güncellenmesini sağlamaya yönelik yükümlülüğü olduğu unutulmamalıdır.

Bilgiler toplandıktan sonra, özellikle çocuk koruma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili bilgilerin son derece hassas doğası göz önüne alındığında, yüksek düzeyde bir veri güvenliğinin sağlanması ve uygulanması hayati önem taşımaktadır. YYP üzerine çalışan tüm personel, bu tür bilgilere yetkisiz kişilerce erişilmesinin risklerinden ve bunun çocuk için olası ciddi sonuçlarından haberdar edilmelidir.

Bir YYP vakası kapatıldığında kayıtlar, kalıcı kayıtlarla ilgili arşivleme politikasına uygun olarak operasyon tarafından arşivlenmelidir (bkz. UNHCR Kayıtlarının ve Arşivlerinin Yönetimine İlişkin UNHCR Politikası).[76] Çocuğun bireysel vaka dosyası da arşivlendiğinde YYP dosyasının (örneğin, tamamlanmış Yüksek Yarar Değerlendirmeleri, Yüksek Yarar Belirlemeleri ve vaka kapatma nedenleri) dosyaya dâhil edilmesi esastır. YYP dosyalarının ortaklar tarafından tutulduğu durumlarda bu dosyalar, bir vakanın kapatılmasından sonra mutabık kalınan zaman dilimi içinde veya bir ortak bir operasyondan ayrıldığında veya Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan ortaklarda bir değişiklik olduğunda arşivlenmek üzere UNHCR'ye sunulmalıdır. Bu gereklilik, Proje Ortaklık Sözleşmesinin "İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması" Hakkında Ekinde ifade edilmelidir[77]. Veri minimizasyonu ilkesine doğrultusunda bir arşivleme dosyası, yalnızca vakaya ve Yüksek Yarar Prosedürüne ilişkin temel bilgileri içerecek şekilde indirgenebilmektedir.

Veri sahibi, genellikle çocuk veya çocukken YYP ile desteklenen ve o zamandan beri yetişkinliğe geçiş yapmış olan bir kişi –kişisel verileri işlenen kişi, diğer bir deyişle, YYP kapsamında kişisel verileri toplanan ve işlenen kişi–, verilerinin tutulmasına itiraz edebilmekte ve verilerinin silinmesini talep edebilmektedir. Bu yöndeki talepler, verilerin işlendiği ülkedeki UNHCR ofisine sözlü veya yazılı olarak iletilmelidir. UNHCR, herhangi bir talep veya itirazı yerine getirmeden önce talep veya itirazda bulunan kişinin kimliği konusunda kanaat getirmelidir. Bireyin kendisini uygun bir şekilde tanımlaması gerekir. Yasal temsilci veya yasal vasi bulunması durumunda, bu yöndeki yasal yetkinin kanıtı sunulmalıdır. Ebeveynlerin veya vasilerin çocuklara yönelik talep ve itirazları, çocuğun yüksek yararına göre değerlendirilmelidir[78]

3.5.5 Bilgilerin paylaşımı

Toplu bilgilerin paylaşımı

UNHCR ve ortakları, YYP için çocukların belirlenmesi ve işlemlerden geçmesine ilişkin eğilimler hakkında toplu verileri ve YYP aracılığıyla çocuklara yönelik koruma risklerine ilişkin toplanmakta olan bilgileri düzenli olarak paylaşmalıdır. Yüksek Yarar Prosedüründe elde edilen toplu verilerin paylaşılması; risk altındaki çocuklar için güçlü, etkili ve öncelikli Yüksek Yarar Prosedürü ve hizmet sağlanmasında çok önemli bir role sahip olan ortak analiz için bir alan ve fırsat yaratmaktadır. Toplu, tanımlanamayan bilgilerin paylaşımı; düzenli toplantılarda yapılabilmekte olup bir Bilgi Paylaşımı Anlaşması veya Protokolü tarafından yönetilmesi gerekmektedir.[79] Belirli bir grubun profilinin çıkarılması veya ayrımcılık dâhil olmak üzere toplu, tanımlanamayan bilgilerin paylaşılmasında bile tehlikeler ve koruma riskleri olduğu hatırlanmalıdır ve bu nedenle herhangi bir paylaşıma başlamadan önce bir risk analizi yapılmalı ve uygun bilgi güvenliği önlemleri alınmalıdır. Bu ortak bilgi paylaşımı ve analizi süreci, tüm ortakların Yüksek Yarar Prosedürünü ve çocuk koruma programlarını geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

[76] UNHCR, Kayıtların ve Arşivlerin Yönetimine İlişkin Politika

[77] Daha fazla bilgi için bkz. Ek F ve örnek taslak hakkında sıkça sorulan sorular, şu adreste mevcuttur: https://intranet.unhcr.org/en/ protection-programme/data-protection.html (intranet).

[78] UNHCR'nin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin Korunmasına Dair UNHCR Politikası, şu adreste mevcuttur: https://www. refworld.org/pdfid/55643c1d4.pdf

[79] Kurumlar Arası CPIMS (Çocuk Koruma Bilgi Yönetim Sistemi) Yönlendirme Komitesi tarafından bir model Bilgi Paylaşım Protokolü geliştirilmektedir. Bu protokol, koruma riskleri hakkında bilgi paylaşımını destekleyecek şekilde değiştirilebilmektedir.

Kişisel verilerin paylaşımı

Uluslararası koruma sağlama ve UNHCR'nin yetkisi kapsamındaki kişiler için kalıcı çözümler arama görevi doğrultusunda UNHCR; koruma hizmetleri, yardım ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gibi amaçlarla ve ayrıca veri kümelerindeki verilerin doğruluğunu sağlama ve proje izleme nedenleriyle Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan ortaklardan genellikle özel kişisel veriler talep etmektedir. Benzer şekilde, Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan ortaklar da genellikle risk altındaki çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilmek için UNHCR'den özel bilgiler talep edecektir. UNHCR'nin operasyonları ve ortakları, verilere ihtiyaç duydukları özel amaçları açıkça belirtmelidir; talep edilen veri unsurları, belirlenen amaç için yeterli ve belirlenen amaca uygun olmanın yanı sıra aynı zamanda bu amacı aşmamalıdır.

Bilgi paylaşımı; özellikle Yüksek Yarar Prosedürünün farklı yönlerine, çocuk koruma hizmetlerine, mülteci koruma vaka yönetimine ve yardım sağlanmasına birden fazla kurum veya kişinin dâhil olduğu durumlarda etkin bir Yüksek Yarar Prosedürünün sağlanması için gereklidir. YYP'nin bir çocuğun mülteci olarak geçirdiği tüm süre boyunca geçerli olmaya devam edeceğini de belirtmek önemlidir. Örneğin, koruyucu ebeveynlerle birlikte yaşayan bir çocuk için bir Yüksek Yarar Değerlendirmesinin tamamlanmış olması durumunda gönüllü geri dönüş sırasında çocuğun dosyasının bir parçası olarak bu Yüksek Yarar Değerlendirmesine ihtiyaç duyulabilmektedir. Çocuğun durumu belgelenmediği müddetçe sürecin tekrarlanması gerekeceğinden dolayı ailenin dönüşü gereksiz yere ertelenebilmektedir.

UNHCR, Veri Koruma Politikasına uygun olarak YYP bağlamında çocuklarla ilgili bilgileri uygun meşru dayanaklar olarak genellikle rızaya ya da hayatî veya yüksek yararlara dayalı bir şekilde paylaşacaktır. Rızanın alınamadığı ve veri paylaşımının çocuğun yüksek yararına olduğu istisnai durumlar dışında, Bölüm 3.2: Yüksek Yarar Prosedürü: Adım Adım Prosedür'de belirtildiği gibi, sevkler de dâhil olmak üzere bir çocuk veya başka bir birey hakkında herhangi bir kişisel veri paylaşılmadan önce rızanın alınması gerekmektedir. Herhangi bir sevk yapılmadan önce rıza alınmalıdır. UNHCR, bir ortağına sevk yapmadan önce ebeveynlerden veya bakım sağlayıcılardan da onay almalıdır. UNHCR kişisel verileri gerek rızaya gerek çocuğun yüksek yararına dayalı olarak işlesin, iki durumda da söz konusu çocuğun olgunluk düzeyine göre rızası aranmalıdır.

UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu durumlarda normalde bir ortak tarafından Yüksek Yarar Prosedürü başlatıldığında çocuklar ve ebeveynler veya bakım sağlayıcılar, UNHCR ile bilgi paylaşımının amacı ve paylaşılan bilgilerin türü hakkında bilgilendirilmeli ve ardından buna ilişkin rızaları talep edilmelidir. Rızanın alınamadığı ve çocuğun yüksek yararına dayalı olarak bilgi işlemenin uygulanamadığı durumlarda bilgi paylaşılamamakta olup UNHCR ve ilgili ortak, rızanın sağlanamamasına neden olan sorunları analiz etmek ve ele almak için birlikte çalışmalıdır.

Mülteci bağlamlarında ortaklar ve UNHCR arasında bilgi paylaşımı, çocukların ve ailelerinin korunması için önemlidir. Birçok mülteci durumunda UNHCR; kayıt ve belgeleme, koruma vakası yönetimi, mülteci statüsü belirleme ve kalıcı çözümler için destek gibi temel uluslararası koruma hizmetlerini sağlamaktadır. Mülteci yardımının UNHCR'nin verilerine bağlı olduğu ortamlarda çocukların ve ailelerinin uygun yardımı almalarını sağlamak için UNHCR'ye sevk de önemli olacaktır. UNHCR, yalnızca risk altındaki çocuklara acil koruma ve yardım sağlamak için müdahale etmekle kalmayıp aynı zamanda bir kişinin mülteci olarak kaldığı süre boyunca da uluslararası koruma ve yardım sağlamaktadır. Aile yapısı ve çocukların bireysel kırılganlıkları, kısa ve uzun vadede yardım ve uluslararası koruma sağlanmasında çok önemli konulardır. Sağlanan hizmetler, hangi müdahale ve yardımın mevcut olduğuna bağlı olarak zaman içinde değişiklik gösterecektir; çoğu durumda münferit mültecilere yalnızca aile yapısı ve çocukların kırılganlıklarına ilişkin bilgilerin UNHCR ile paylaşıldığı mevcut fırsatlar sağlanabilmektedir. UNHCR'nin kapatılan vaka dosyalarını ileride başvurmak ve erişim sağlamak ve dosyaları arşivlemek için tutma olasılığı da mevcuttur.

TABLO 11:

UNHCR'ya sevk edilebilecek özel ve acil koruma hizmetleri ve yardım örnekleri	UNHCR'ye sevki yapılabilecek olan, hemen veya gelecekte UNHCR tarafından bilinen bilgilere dayanarak sağlanacak koruma hizmetleri ve yardım hizmetlerine örnekler
· UNHCR tarafından yönetildiğinde YYP, özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi · Acil yer değiştirme · Kayıt ve dokümantasyon · Hak sahipliği kartlarının verilmesi veya güncellenmesi · Mülteci statüsü belirleme prosedürleri için önceliklendirme ve özel yardım · Yer değiştirme, geri dönüş ve diğer hareketler sırasında aile birleşmesi ve aile birliğinin korunması · Ebeveyn bakımı altında olmayan çocuklar için bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesi ve/veya yanlışlıkla ayrı düşmeyi önlemek için koruyucu aile vakaları ile bu ailelerin bakımları altındaki çocuklar arasında bağlantı sağlanması · Üçüncü ülkeye yerleştirme için acil durum (veya öncelik) değerlendirmesi · Gönüllü geri dönüş · Özellikle kırılgan olan vakalar için doğrudan vaka yönetimi · Hukuki danışmanlık ve yardım · Bağlama bağlı olarak nakit, gıda, gıda dışı kalemler, burs programları, sağlık ve beslenme programları ve diğer girişimler dâhil olmak üzere yardım girişimlerini dikkate almak.	· Risk altındaki çocuklar için prosedürlerin sürekliliğini sağlamak ve zaman içinde Yüksek Yarar Prosedürünün tekrarlanmasını önlemek · Özellikle kırılganlık ve/veya aile bileşimine dayalı olanlar olmak üzere yardım programlarına dâhil etmek · Yer değiştirme, dağıtım, doğrulama ve diğer büyük ölçekli koruma ve yardım müdahaleleri için önceliklendirme ve bunlar sırasında özel yardım · Gönüllü geri dönüş sırasında önceliklendirme ve özel yardım: örneğin bireysel danışmanlık ve geri dönüş alanındaki hizmetlere sevk etmek gibi · Yerel entegrasyon sırasında önceliklendirme ve özel yardım: örneğin bireysel danışmanlık gibi · Üçüncü ülkeye yerleştirme ve tamamlayıcı yollara ilişkin fırsatlar için önceliklendirme · Mülteci statüsü belirleme prosedürlerinin daha sonraki bir tarihte gerçekleştiği durumlarda bu prosedürler için önceliklendirme ve özel yardım: örneğin mülteci statüsünün daha önce prima facie (varışta) esasına göre alındığı durumlarda, sona erdirme hükümlerinin uygulanması sırasında · UNHCR yardımına ve müdahalesine ihtiyaç duyan bireyler adına savunuculuk

Paylaşılan verilerin belirli unsurlarının ve kapsamının, amaç için neyin gerekli olduğuna göre ve amaçla orantılı olarak değişeceğini belirtmekle birlikte genel olarak UNHCR öncülüğünde Yüksek Yarar Prosedürünün uygulandığı durumlarda Yüksek Yarar Prosedüründen geçen çocuklarla ilgili kişisel verilerin aşağıdaki özel amaçlarla paylaşılması için ortaklarla anlaşmalar yapılmalıdır (bağlama göre geçerlidir):

i. Özel ve acil bir koruma hizmeti ve/veya yardım için açık, aktif vakaların sevki (örnekler için yukarıdaki tabloya bakın). Bu; refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, tartışmalı velayet vakaları veya rızaları olmamasına rağmen bir çocuğun ebeveynlerinden

veya bakım sağlayıcısından ayrı düşmesini gerektirebilecek vakalar dâhil olmak üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi kriterlerini karşılayan tüm çocukların sevk edilmesini içermektedir.

ii. UNHCR tarafından bilinen bilgilere dayalı olarak hemen veya gelecekte sağlanan koruma hizmetleri ve yardım için açık, aktif vakaların sevki (örnekler için yukarıdaki tabloya bakın). Bu, yardım sağlamak ve ailelerin ayrı düşmesini önlemek amacıyla refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar da dâhil olmak üzere çocukların bakım düzenlemelerine ilişkin bilgilerin güncellenmesini içermektedir. Bu bilgiler, UNHCR'nin şunları yapmasını sağlamaktadır: 1) ailelerin doğru bir hane bileşimine dayalı olarak yardım almasını sağlamak; 2) aile birliğini sağlamak ve yer değiştirmelerde veya kalıcı çözümlerde kasıtsız aile ayrılmasını önlemek.

iii. UNHCR veya ortağın koruma ve yardım hizmeti sunumunu koordine etmek için bazı geri bildirimler talep edebileceği durumlarda belirli bir hizmet için UNHCR veya ortağı tarafından yapılan hizmet sevkleri hakkında geri bildirim. UNHCR söz konusu olduğunda bu geri bildirimler, genellikle UNHCR'nin dâhili mülteci koruma vaka yönetimi prosedürleri amaçları açısından önemlidir. Bu tür bir geri bildirim, sevkin kendi durumuyla ilgili bilgileri içerebilmektedir (ör. sevk beklemede, sevk alındı, sevk kabul edildi, sevk reddedildi, kişinin yeri bulunamadı, Yüksek Yarar Değerlendirmesi tamamlandı, vb.). Ayrıca sevk edilen kişiye sağlanan hizmetlerin türü hakkında da geri bildirim istenebilmektedir. İkinci durumda geri bildirim sağlamak için ortakların onay/rıza alması gerekmektedir ve/veya bunun çocuğun yüksek yararına olduğu değerlendirilmelidir.

iv. Gelecekteki koruma hizmetlerine ve yardıma erişim için kapatılan vakaların transferi.

v. YYP dosyalarının UNHCR Kayıtlarının ve Arşivlerinin Yönetimine İlişkin UNHCR Politikası uyarınca arşivlenmesi.[80]

Önemli hususlar, veri paylaşımının koruyucu olup olmadığı ve çocuğun yüksek yararına olup olmadığıdır. Farklı sevkler için paylaşılacak olan verilerin belirli unsurları, sevkin yapıldığı hizmete bağlı olarak ve ölçülülük ilkesi doğrultusunda kararlaştırılmalıdır. Örneğin yer değiştirme veya kaydın önceliklendirilmesi için bir sevk yapılıyorsa yalnızca kişinin kimlik numarasının ve özel ihtiyaç kodunun sağlanması gerekli olabilmektedir. Öte yandan üçüncü ülkeye yerleştirme veya yasal koruma müdahalesi için bir sevk yapılıyorsa bir kişinin hikayesini yeniden anlatmak zorunda kalmasını önlemek için sürecin belirli bir noktasında çok daha fazla bilgi sağlamak uygun olabilmektedir.

UNHCR'nin sorumlu olduğu risk altındaki çocuklar ve Yüksek Yarar Prosedüründeki çocuklar hakkında asgari miktarda bilgi paylaşılması esastır. Tablo 13, paylaşılacak belirli veri unsurlarını ve bazı yaygın durumlarda asgari düzeyde bilgi paylaşılmasının gerektiği "bilinmesi gerekenler" temelini açıklamaktadır. UNHCR ve ortakları arasındaki bilgi paylaşımı düzenlemelerinin belirli ayrıntıları, Proje Ortaklık Sözleşmeleri ve/veya Kurumlar Arası Bilgi Paylaşımı Protokolleri yoluyla resmileştirilen her bir operasyonun bağlamı ve özelliklerine göre kararlaştırılmalıdır -aşağıya bakınız-. Duruma bağlı olarak ek bilgiler de paylaşılabilmekte olup vaka transferleri gibi diğer durumlar da mümkündür.

[80] Bkz. UNHCR, *Kayıtların ve Arşivlerin Yönetimine İlişkin Politika* (2017) (UNHCR Intranet), şu adreste mevcuttur: https://intranet.unhcr.org/en/policy-guidance/policies/unhcr-hcp-2017-4.html

TABLO 12: YYP süreçlerini uygulayan ortakları tarafından UNHCR ile paylaşılacak bilgi unsurlarına örnekler

Aşağıdaki durumların tümünde bilgi, yalnızca çocuk ve/veya ebeveynleri/bakım sağlayıcıları bilgi paylaşımı konusunda bilgilendirildikten ve onayları/rızaları alındıktan ve/veya bunun Çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda paylaşılmalıdır. Her bir vakada belirli bir amaç (yukarıdaki ayrıntılara bakınız) gerekli olacaktır ve her bir belirli amaç için onay/rıza alınması gerekecektir.

Bilgi	Açıklama	Çocuğun ortak tarafından belirlenmesi üzerine paylaşım	Yönlendirme ihtiyaçlarının belirlenmesi üzerine paylaşım	Arşivleme için paylaşım
Çocuk, ebeveynler/bakım sağlayıcı için özgün olan tanımlayıcı	Gizli bilgi paylaşımını desteklemek için kullanılabilecek, çocuk ve/veya ailesi tarafından bulundurulan ilgili kimlik numaraları (örn. proGres kimlik numarası). Çocuğu tanımlamak ve bireyler arasında olası bir karışıklığı önlemek için mümkün olan her yerde özgün bir tanımlayıcı kullanmak önemlidir. UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu durumlarda vaka yönetimi kapsamında çocukların kimliğinin paylaşılması, UNHCR'nin ortaklarla vaka yönetiminin etkin koordinasyonunu sağlamasına ve mükerrer hizmet ve yardımlardan kaçınmasına olanak tanır.	✓	✓	✓
Çocuğu, ebeveynin/ bakım sağlayıcının temel biyolojik verileri	Temel biyolojik veriler şunları içerir: tam isim(ler), yaş, cinsiyet, doğum tarihi, doğum yeri, menşe yeri, mevcut adres. Bir vaka üzerinde çalışırken hem UNHCR hem de ortaklarının kayıtlarının güncel olmasını sağlamak için UNHCR ve ortaklarının biyolojik verileri çapraz kontrol edebilmeleri önemlidir. Ortaklar, adres veya telefon bilgileri gibi UNHCR koruma ve yardım hizmetlerini etkileyen biyolojik verilerdeki değişiklikleri UNHCR ile paylaşmalıdır. Bu bilgiler paylaşıldıktan ve çapraz kontrol yapıldıktan sonra vakayla ilgili daha fazla bilgi paylaşımı, yalnızca özgün tanımlayıcı aracılığıyla kullanılabilmektedir, bu nedenle diğer kişisel bilgilerin dâhil edilmesinden kaçınılmaktadır. Özgün bir tanımlayıcının bulunmadığı durumlarda çocuğun doğru bir şekilde tanımlanmasını sağlamak için azami miktarda bilgi gereklidir.	✓	✓ (hiç özgün tanımlayıcı mevcut değilse)	✓ (hiç özgün tanımlayıcı mevcut değilse)

Bilgi	Açıklama	Çocuğun ortak tarafından belirlenmesi üzerine paylaşım	Yönlendirme ihtiyaçlarının belirlenmesi üzerine paylaşım	Arşivleme için paylaşım
Özel ihtiyaçlar	Gerektiğinde yerel olarak kabul edilen değerlerle desteklenebilecek olan, uygulanabilir özel ihtiyaç kodları kullanılmalıdır. Özel ihtiyaç kodları hem kısa hem de uzun vadede UNHCR ve birçok ortak tarafından yardım ve koruma müdahalelerinin önceliklendirilmesinin temelidir.	✓	✓	✓
Öncelik	Yerel Standart Operasyonel Prosedürlerine göre vakanın öncelik seviyesi. Standart Operasyonel Prosedürler doğrultusunda uygulanan öncelik seviyesi, eylem ve desteğin UNHCR ve ortakları tarafından zamanında sağlanmasına yardımcı olur.	✓	✓	✓
Bakım düzenlemelerinin ayrıntıları	Ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için bakım sağlayıcıların özgün tanımlayıcıları, çocukla ilişkileri; çocuğun ve bakım sağlayıcıların belgeler/yetkiler açısından birbirine bağlanması tavsiye edildiğinde bakım düzenlemelerinin süre ve koşullarına ilişkin ayrıntılar (bu, Yüksek Yarar Değerlendirmesi'nde sağlanabilmektedir, aşağıdaki detaylara bakınız). Bu bilgi, UNHCR'nin çocukların bakım sağlayıcılarından kazara ayrılmamasını ve vakalarının koruma veya yardım müdahaleleri açısından birlikte ele alınmasını sağlamasına olanak tanır.	✓ ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için	✓ ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için	✓ ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için
Yüksek Yarar Prosedürünün Durumu	Özellikle, Yüksek Yarar Prosedürünün hangi adımlarının tamamlandığı (en azından belirleme, tamamlanmış Yüksek Yarar Değerlendirmesi, vakanın kapatılmasına ilişkin bilgiler) ve vakanın Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için sevk edilip edilmediği.	✓	✓	✓

Bilgi	Açıklama	Çocuğun ortak tarafından belirlenmesi üzerine paylaşım	Yönlendirme ihtiyaçlarının belirlenmesi üzerine paylaşım	Arşivleme için paylaşım
Yüksek Yarar Değerlendir – mesi formlarının (veya diğer çocuk koruma değerlendir me formları) doldurulmuş olması	UNHCR'nin Yüksek Yarar Değerlendirmesi bilgilerine sahip olması gerektiğinde bu bilgiler ya sistematik olarak ya da talep üzerine (örneğin, bir çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesi düşünülüyorsa) paylaşılabilmektedir. Bir ortağın operasyondan ayrılması durumunda, gelecekteki koruma veya yardım müdahalelerinde çocuğun yeniden değerlendirilmesinin gerekmemesini sağlamak için doldurulmuş Yüksek Yarar Değerlendirmesi formlarının veya özetlerin UNHCR'ye sunulması sağlanabilmektedir.	+ bu bilgilerin paylaşılmasına ihtiyaç duyulması halinde vaka bazında	+ bu bilgilerin paylaşılmasına ihtiyaç duyulması halinde vaka bazında	+ Yalnızca özet gerekli
Doldurulmuş Yüksek Yararın Belirlenmesi formları	Çocuğun bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirdiği ve ortağın Yüksek Yararın Belirlenmesi belgelerinden sorumlu olduğu durumlarda. Yüksek Yararın Belirlenmesi'nden UNHCR sorumlu olacak olup bu sorumluluk ortaklara devredilemez. Bu itibarla Yüksek Yararın Belirlenmesi raporları, Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerine sunulmadan önce genel olarak incelenmek üzere UNHCR bünyesindeki Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne sunulacaktır.	✓ Mevcut olduğu en kısa sürede	✓	✓
Vakanın kapatılmasının nedenleri	Bir vaka kapatıldığında vaka yönetimi, koruma ve yardım hizmetlerinin uygun şekilde koordinasyonunun sağlanması amacıyla UNHCR bilgilendirilmelidir. Vakanın kapatılmasının nedenleri, gelecekte bir noktada aynı vakanın yeniden açılması ile alakalı olabileceğinden dolayı paylaşılmalıdır.	✗	✗	✓

UNHCR ayrıca UNHCR'nin ilgi alanına giren çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürünü uygulayan ortaklarla düzenli ve şeffaf bir şekilde bilgi paylaşımı yapmalıdır. Ortaklar, risk altındaki çocuklara zamanında ve etkili hizmetler sunabilmek için ihtiyaç duydukları tüm bilgilere erişebilmelidir.

Yukarıda da olduğu gibi, paylaşılacak bilgilerin belirli unsurları ve paylaşım prosedürleri, belirli bağlamdaki koşullara bağlı olarak kararlaştırılmalıdır ancak aşağıda listelenen özel gereklilikler de bu kapsama dâhil edilmelidir. Aşağıdaki tabloda ortaklarla bilgi paylaşımının amacı Yüksek Yarar Prosedürünü sağlamaktır.

TABLO 13: Ortaklar tarafından yönetilen YYP vakalarında UNHCR tarafından ortaklarla paylaşılacak bilgi unsurlarına örnekler

Yukarıdaki durumların tümünde bilgi, yalnızca çocuğun ve/veya ebeveynlerin/bakım sağlayıcıların onayları/rızaları alındıktan ve/veya bunun Çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda paylaşılmalıdır. Her bir vakada belirli bir amaç (yukarıdaki ayrıntılara bakınız) gerekli olacaktır ve her bir belirli amaç için onay/rıza alınması gerekecektir.

Bilgi	Açıklama	Çocuğun UNHCR tarafından belirlenmesi üzerine paylaşım	Belirlenen sevk ihtiyacı üzerine paylaşım
Çocuk, ebeveyler/bakım sağlayıcı için özgün tanımlayıcı	Gizli bilgi paylaşımını desteklemek için kullanılabilecek, çocuk ve/veya ailesi tarafından bulundurulan ilgili kimlik numaraları (örn. proGres kimlik numarası). Çocuğu tanımlamak ve bireyler arasında olası bir karışıklığı önlemek için mümkün olan her yerde özgün bir tanımlayıcı kullanmak önemlidir.	✓	✓
Çocuğun, ebeveynin/bakım sağlayıcının temel biyolojik verileri	Temel biyolojik veriler şunları içerir: tam isim(ler), yaş, cinsiyet, doğum tarihi, doğum yeri, menşe yeri, mevcut adres. UNHCR/ortak, bu bilgilere zaten sahipse basitçe çapraz kontrol sağlanabilmektedir. Bir vaka üzerinde çalışırken hem UNHCR hem de ortaklarının kayıtlarının güncel olmasını sağlamak için UNHCR ve ortaklarının biyolojik verileri çapraz kontrol edebilmeleri önemlidir. UNHCR, ortakların Yüksek Yarar Prosedürünü sağlama yeteneğini etkileyen adres veya telefon bilgileri gibi biyolojik verilerdeki değişiklikleri ortaklarla paylaşmalıdır. Bu bilgiler paylaşıldıktan ve çapraz kontrol yapıldıktan sonra vakayla ilgili daha fazla bilgi paylaşımı, yalnızca özgün tanımlayıcı aracılığıyla kullanılabilmektedir, bu nedenle diğer kişisel bilgilerin dâhil edilmesinden kaçınılmaktadır. Özgün bir tanımlayıcının bulunmadığı durumlarda çocuğun doğru bir şekilde tanımlanmasını sağlamak için azami miktarda bilgi gereklidir.	✓	✓ (bunun yerine özgün bir tanımlayıcı kullanılamıyorsa)
Özel ihtiyaçlar	Uygulanabilir özel ihtiyaç kodlarının kullanılması veya ortağın eşdeğer kodlarıyla eşleştirilmesine yönelik gerekliliğin yanı sıra bu kodlar, gerektiğinde yerel olarak kabul edilen değerlerle desteklenebilmektedir. Çocukların ve ailelerinin uygun yardım ve korumadan yararlanmalarını sağlamak amacıyla bunları doğrulamak, devre dışı bırakmak veya tamamlamak için UNHCR'nin hangi özel ihtiyaç kodlarını uyguladığını ortakların bilmeleri gerekir.	✓	✓

Bilgi	Açıklama	Çocuğun UNHCR tarafından belirlenmesi	Belirlenen sevk ihtiyacı üzerine paylaşım
Bakım düzenlemelerinin ayrıntıları	Ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için, bakım sağlayıcılar ve bunların çocukla ilişkileri ile ilgili özgün tanımlayıcılar ve ayrıca aile yapısıyla ilgili diğer ayrıntılar. Bu bilgi, çocuğun bakım düzenlemesinin ortak tarafından daha iyi değerlendirilmesini ve doğrulanmasını sağlar.	✓ ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için	✓ ebeveyn bakımında olmayan çocuklar için
Öncelik	Yerel Standart Operasyonel Prosedürlerine göre vakanın öncelik seviyesi. Standart Operasyonel Prosedürler doğrultusunda uygulanan öncelik seviyesi, eylem ve desteğin ortak tarafından zamanında sağlanmasına yardımcı olur.	✓	✓
Yüksek Yarar Prosedürünün Durumu	Özellikle, Yüksek Yarar Prosedürünün hangi adımlarının tamamlandığı (belirleme, Yüksek Yarar Değerlendirmesi, vaka planı, uygulama, takip ve vakanın kapatılması); ve varsa Yüksek Yararın Belirlenmesi durumu (örn. Panel için planlama yapılmış olması).	✓	✓
Sevk formları/bilgi ve sevklerle ilgili geri bildirim	UNHCR'nin (Yüksek Yararın Belirlenmesi dâhil olmak üzere) belirli bir hizmet için bir çocuğu bir ortağa sevk ettiği durumlarda ilgili bilgiler, -örneğin bir sevk formunda- ortakla paylaşılmalıdır. Bir çocuğun bir ortak tarafından sevk edildiği durumlarda sevkin durumu ve sağlanan hizmetin türü hakkındaki bilgiler de dâhil olmak üzere sevkle ilgili geri bildirim de paylaşılmalıdır.	+	✓
Doldurulmuş Yüksek Yarar Değerlendirmesi formları	Ortağın Yüksek Yarar Değerlendirmesi bilgilerine sahip olması gerektiğinde bu bilgiler ya sistematik olarak ya da talep üzerine (örneğin, kayıt sırasında bir Yüksek Yarar Değerlendirmesinin gerçekleştirildiği ve tavsiyenin vaka yönetimi için ortağa sevk edilmesiyle ilgili olduğu durumlarda) paylaşılabilmektedir.	+ veya bu bilgilerin paylaşılmasına ihtiyaç duyulması halinde vaka bazında	+ veya bu bilgilerin paylaşılmasına ihtiyaç duyulması
Doldurulmuş Yüksek Yararın Belirlenmesi formları	Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmışsa veya daha önce tamamlanmışsa ve ortak, vakayı üstleniyorsa mevcut formlar ortakla paylaşılmalıdır.	✗	✓
Vakanın kapatılmasının nedenleri	UNHCR'nin bir çocuğun bireysel vakasını kapatması durumunda UNHCR, bu bilgiyi ortakla paylaşmalıdır (örneğin, bir çocuğun operasyondan ayrıldığının bilinmesi durumunda).	✓	✓

UNHCR ve ortakları, paylaşılacak olan bilgilerin türünü ve ayrıca biçim ve sıklık dâhil olmak üzere farklı amaçlarla kişisel verilerin paylaşılma yöntemlerini Proje Ortaklık Sözleşmesi ve/veya Kurumlar Arası Bilgi Paylaşım Protokolü aracılığıyla belgelendirmelidir. Finansman sağlanan ortaklar söz konusu olduğunda UNHCR ve ortakları, bunları Proje Ortaklık Sözleşmesinin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Hakkında Ekin 6. bölümü doğrultusunda geliştirmelidir. Operasyonel veya finansman sağlanmayan ortaklar söz konusu olduğunda ise Yüksek Yarar Prosedürü ile ilgili bilgilerin düzenli, güvenli ve etik bir şekilde akmasını sağlamak için bilgi paylaşım protokolleri veya sözleşmeleri geliştirilmelidir – bkz. UNHCR Model Veri Paylaşım Sözleşmesi ve Kurumlar Arası Çocuk Koruma Bilgi Paylaşımı Protokolleri Taslağı[81] ve Kurumlar Arası Veri Koruma ve Bilgi Paylaşımı Protokolü araçları[82]. Bu tür anlaşmaların geliştirilmesinin başlangıcında paydaşlar, bilgilerin nasıl ve ne zaman paylaşılacağı konusunda anlaşmaya varmak için görüş alışverişinde bulunmalıdır.

Veri aktarımı düzenlemelerinin kişisel verilerin korunmasını olumsuz etkileyebileceği durumlarda verileri aktarmadan önce UNHCR'nin bir Veri Koruma Etki Değerlendirmesi yapması gerekmektedir. Kişisel verilerin toplanmasının, işlenmesinin veya aktarılmasının büyük, yinelemeli veya yapısal olması muhtemel olduğunda (diğer bir deyişle verilerin belirli bir süre boyunca uygulayıcı bir ortakla veya üçüncü bir tarafla paylaşıldığı durumlarda) bir Veri Koruma Etki Değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Veri Koruma Etki Değerlendirmesi; kişisel verilerin işlenmesini içeren veri paylaşım düzenlemesinin genel bir tanımını ve işlenen kişisel verilerin durumu ve niteliği, UNHCR Veri Koruma Politikasına uygunluğu sağlamak için uygulanan veya önerilen güvenceler, güvenlik ve diğer önlemler itibarıyla ilgili kişilerin haklarına yönelik oluşabilecek risklerin analizi içerecektir. [83]

3.5.6 Yüksek Yarar Prosedürü Programlaması için verilerin analiz edilmesi

Veri analizi, toplanan bilgilerin ilgili koruma ve önleme tedbirlerine dönüştürülmesini içermektedir. Yüksek Yarar Prosedürü için toplanan bilgiler, çocuklara ve topluluklarına fayda sağlayan somut eylemlere yol açacak olan analitik bir sürece yeterli zaman ve kaynak ayrılmadığı müddetçe boşa harcanmış bir koruma fırsatı teşkil etmektedir.

Veri analizi ile desteklenebilecek çıktılar ve eylemler, bunlarla sınırlı kalmayacak şekilde şunları içermektedir: daha etkili hedefleme ve önceliklendirmeyi desteklemek, kanıta dayalı savunuculuk mesajları ve politikaları geliştirmek, ülke operasyonlarının stratejik planlamasını desteklemek, programlamanın etkisini göstermek, operasyonelleştirme prosedürlerini güçlendirmek, kurum içi ve kurumlar arası koordinasyonu geliştirmek ve toplumda farkındalık yaratmak.

Başarılı bir analiz sağlamak için bilgilerin karşılaştırılabilir bir şekilde toplanması ve derlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle Yüksek Yarar Prosedürünün başlangıcından itibaren veri analizinin desteklenmesi ve tüm ortaklara veri analizi için destek sağlanması hayati önem taşımaktadır.

Analiz için YYP'nin operasyonelleştirilmesine yardımcı olabilecek belirli konular şunlardır:

- Demografi: Yüksek Yarar Prosedürünü gerektiren farklı yaş gruplarındaki kız ve erkek çocukların yüzdesi gibi
- Çocukların nasıl belirlendiği ve gerektiğinde Yüksek Yarar Prosedürüne nasıl entegre edildiği

[81] Proje Ortaklık Sözleşmesi ve Model Veri Paylaşım Sözleşmesinin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Hakkında Ek, şu adreste mevcuttur: https://intranet.unhcr.org/en/protection-programme/data-protection. html (intranet).

[82] İnsani Eylemlerde Çocuk Koruma İttifakı, *Veri Koruma ve Bilgi Yönetimi Rehberlik ve Taslak Paketi*, şu adreste mevcuttur: https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/data-protection- and-information-sharing-protocol-dpisp-guidance-and

[83] UNHCR, *UNHCR'nin İlgi Alanındaki Kişilere İlişkin Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Politika* (2015), şu adreste mevcuttur: https:// www.refworld.org/docid/55643c1d4.html

- YYP hizmetlerinden yararlanan ve yüksek risk altında olduğu belirlenen çocukların yüzdesi
- Her bir öncelik seviyesindeki ve Yüksek Yarar Prosedürünün her bir adımındaki vakaların yüzdesi
- Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekçelerine göre Yüksek Yararın Belirlenmesi gerektiren vakaların yüzdesi
- Yüksek Yarar Prosedürünün farklı adımları arasındaki ortalama süre: örneğin belirleme ile değerlendirme veya belirleme ile kapatma arasındaki süre
- Çeşitli hizmetlere veya müdahalelere sevk edilen vakaların yüzdesi
- Belirli bir süre içinde bu hizmetleri veya müdahaleleri alan, çeşitli hizmetlere veya müdahalelere sevk edilen vakaların yüzdesi
- Yüksek Yarar Prosedüründeki çocukların en yaygın özel ihtiyaçları
- Yüksek Yarar Prosedüründeki çocuklar hakkında kaydedilen farklı türdeki çocuk koruma olaylarının sayısı/yüzdesi

Tüm analizler toplumsal cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmalı ve farklı zaman dilimleri, vaka çalışanları/ortaklar, nüfus grupları ve coğrafi bölgeler arasında karşılaştırılmalıdır. Veri ayrıştırmasının yalnızca verilerin toplanması ve analizi ile ilgili olmadığını her zaman hatırlamak önemlidir: Verilerin ayrıştırılması, yukarıda sıralanan çıktıları ve eylemleri güçlendirmek için çok önemlidir ve savunuculuğu ve program çalışmasını güçlendirmek ve nihayetinde belirli çocuk grupları için haklar elde etmek için kullanılabilmektedir.

3.6 GENÇ BİREYLER VE YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ

Bölüm Özeti

Neden:

- Yüksek Yarar Prosedürü 18 yaşın altında olan risk altındaki çocuklar için yürütülürken diğer yandan diğer gençlerin (21[84] yaşına kadar) ek desteğe ve güvenceye ihtiyaç duyduğu istisnai durumlar da olabilmektedir: Yüksek Yarar Prosedürünün genç birey 18 yaşını doldurmadan başlatıldığı (örneğin, kalıcı çözümler arayışında) veya bir gencin bir veya daha fazla çocuk için bakımdan sorumlu birincil kişi olarak hizmet verdiği durumlar gibi.
- Yasal yetişkinlik yaşına geldiklerinde koruma ve yardım hizmetlerine uygunluklarında değişiklikler olabileceğinden özellikle 18 yaşına yaklaşan çocuklar için çocuğun yüksek yararına olan çözümlerin veya sonuçların belirlenmesi acildir.

[84] Yargı mercilerinin çoğuna göre çocukluk, bir birey 18 yaşına geldiğinde yasal olarak sona ermektedir. Bu itibarla 18 yaşını doldurmuş kişilerin yüksek yararları tespit edilemez. İhtiyaç duyulduğunda ve gençlerin vaka yönetimi desteğine rıza gösterdiği vakalarda, sıralanmış olan şu istisnai durumlarda gençlerin kendi kararlarını vermelerini desteklemek için YYP, bir koruma vaka yönetimi süreci olarak kullanılabilmektedir: (i) 21 yaş ve altında olan ve 18 yaşına gelmeden önce YYB başlatılmış olup sonuçlandırılmayan gençler ve (ii) küçük kız kardeş(ler)i ve/veya erkek kardeş(ler)i gibi bir veya daha fazla çocuğa bakımdan sorumlu birincil kişi olarak hizmet eden gençler. YYP'yi 21 yaşına kadar olan gençleri (rızaları ile) kapsayacak şekilde genişletilmesi, gençlerin önemli kararlar almalarını desteklemek için bir geçiş dönemi sağlamaktadır. UNHCR, "gençler"/"genç bireyler"i 15-24 yaş arası kişileri kapsayacak şekilde değerlendirmeye almakta olup operasyonların 21 yaşından sonra YYP'yi kullanması önerilmemektedir; 18 ile 21 yaş arasındaki üç yıllık süre, bir genç 18 yaşına gelmeden başlatılan herhangi bir Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi sürecini sonuçlandırmak veya bakımdan sorumlu birincil kişi olarak hareket eden genç yetişkinleri desteklemek için yeterli olmalıdır.

Nasıl:

- Operasyonlar, kendi YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde yaş sınırının üstünde olmaları nedeniyle farklı bakım sistemlerinin dışında kalan çocuklara yönelik prosedürleri içermelidir. Bu, 18 yaşına gelen veya 18 yaşına basmasının yakın olduğu tespit edilen çocuklar için öncelikli veya hızlandırılmış hükümleri içermelidir.
- UNHCR, yardım programlamasında yalnızca kronolojik yaşın belirlenmesinin haklara erişim için ani sonuçlara yol açabileceği durumlar yaratmaktan kaçınmalıdır. Bir çocuğun veya gencin özel yardım almaya uygunluğu; olgunluk düzeyi, kırılganlık, ruh sağlığı ve toplum entegrasyonunun yanı sıra yaş, toplumsal cinsiyet ve özel ihtiyaçlarının da değerlendirmesini dikkate almalıdır.
- Yaş değerlendirme prosedürlerinin yalnızca son çare olarak uygulanması gerekmekte olup Yüksek Yarar, birincil unsur olarak kabul edilmelidir. Tıbbi yaş değerlendirmeleri, UNHCR tarafından yapılmamalıdır.[85]

3.6.1 Genel bakış

Yüksek Yarar Prosedürü, genellikle (18 yaşından küçük) çocuklar için uygulanmakta ve normal olarak çocuklar yetişkinliğe erişene kadar sonuçlandırılmaktadır. Ancak genç bireylerin ek desteğe ve güvencelere ihtiyaç duyduğu istisnai durumlar da olabilmektedir: Yüksek Yarar Prosedürünün genç birey 18 yaşını doldurmadan başlatıldığı durumlar gibi (örneğin, kalıcı çözümler arayışında olunan) veya genç bir bireyin kız kardeş (ler)i ve/veya erkek kardeş(ler) gibi bir veya daha fazla çocuk için bakımdan sorumlu birincil kişi olarak hizmet verdiği durumlar gibi.

Yargı mercilerinin çoğuna göre çocukluk, bir birey 18 yaşına geldiğinde yasal olarak sona ermektedir.[86] Yetişkinliğe geçiş (bu bağlamda 18 yaşından önceki dönem), kız ve erkek çocukların farklı yaşadığı fizyolojik, bilişsel ve sosyal gelişim dönemlerinden biridir. Çocukların bu süreci nasıl deneyimledikleri; toplumsal cinsiyetleri, sosyal ve kültürel normları, beklentileri ve uygulamaları, mali durumları ve aile ve bakım durumları gibi bir dizi faktörden etkilenmektedir. Beyin gelişimi, dolayısıyla kişinin bilişsel ve duygusal gelişim süreci 18 yaşından sonra da devam ederken diğer yandan bu süreç, kişiden kişiye değişmekte ve gençler sıklıkla bilişsel olgunluğa duygusal olgunluktan önce ulaşmaktadır. Ayrı düşme veya diğer koruma sorunları, beyin gelişiminde önemli değişikliklere neden olabilmekte ve genç bireylerin riskler ve zorluklarla ilgili tepkilerini ve davranışlarını etkileyebilmektedir.[87]

Sonuç olarak 18 yaş üstü gençlere ilişkin sürecin doğası, çocuklara yönelik olan Yüksek Yarar Prosedüründen farklıdır. Genç yetişkinlerin yüksek yararları onlar adına belirlenemez ancak bir ihtiyaç olduğunda ve genç yetişkin vaka yönetimi desteğine rıza gösterdiğinde YYP, kendi kararlarını vermelerini desteklemek için mevcut bulunan bir koruma vakası yönetimi süreci olarak hizmet edebilmektedir.

[85] UNHCR'nin *Yaş Değerlendirmesine İlişkin UNHCR Operasyonları için Teknik Notu* dâhili bir belge olarak mevcuttur ve UNHCR, Uluslararası Koruma Birimi'nden talep edilebilir.

[86] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1. maddesi "çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç olmak üzere, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılacağını" belirtmektedir ve yargı mercilerinin çoğunluğu da reşit olma yaşı olarak 18'i belirlemiştir.

[87] Bkz.: Somerville, L.H., *Beyin olgunluğunun işaretlerini aramak: Ne arıyoruz? Neuron, 92, 2016*, sf 1164-1167.

3.6.2 Yüksek Yarar Prosedürü Sürecindeyken 18 yaşına ulaşan çocuklar için prosedürler

Örneğin, Yüksek Yarar Prosedüründe işlem görmekte olan ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli tarafından nihai bir karar verilmeden önce "yaş sınırının üstünde olmaları nedeniyle sınıflandırmanın dışında kalan" çocuklar için yasal yetişkinlik yaşına geldiklerinde koruma ve yardım hizmetlerine uygunluklarında değişiklikler olması muhtemel olduğundan dolayı belirli zorluklar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu gibi durumlardaki çocuklar için kararların 18 yaşına gelmeden alınmasını ve uygulanmasını sağlamaya yönelik her türlü çaba gösterilmelidir çünkü bu çabanın kendisi, çocuğun yüksek yararına olacaktır. Doğum tarihlerinin tahmine dayalı olduğu durumlarda UNHCR'nin YYP amaçları için yaş ve tarihlerin en verimli yorumunun kullanılmasını sağlaması gerektiği unutulmamalıdır. Örneğin, bir çocuk sadece doğum yılını biliyorsa doğum günü, o yıl 31 Aralıkmış gibi davranılmalıdır.

Yüksek Yarar Prosedüründe işlem görmekte olan bir çocuk 18 yaşına geldiğinde otomatik olarak süreç dışı bırakılmamalıdır. Özellikle karmaşık kırılganlıklara sahip genç bireylerin söz konusu olduğu durumlarda on sekizinci yaş gününden sonra da bir çözüm bulunana kadar sürecin devam etmesi gerekebilmektedir. Vaka çalışanları, çocuk 18 yaşına gelmeden önce bir eylem planı geliştirmek için çocukla yapılacak bir görüşme veya ev ziyareti planlamalıdır. Bu kapsamda vaka çalışanları; yasal olarak yetişkin olma yaşına gelmek üzere olduğunu, daha sonrasında kendi kararlarını vermekten sorumlu olacağını ve artık belirli hizmetlerden yararlanamayabileceğini çocuğa açıklamalıdır. Yetişkinlik yaşına ulaştığında genç birey sürekli destek sağlanması ihtiyacı hissederse UNHCR ve/veya ortakları, YYP ve/veya diğer hizmetler de dâhil olmak üzere rehberlik, danışmanlık ve destek hizmetlerine sevk sağlamaya devam edebilmektedir. Yetişkinliğe geçişi destekleme prosedürleri de YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerine dâhil edilmelidir.

3.6.3 Risk altındaki genç yetişkinler için prosedürler

Belirli durumlarda ilgili genç yetişkinin (18 ila 21 yaş arası) rızasıyla vaka çalışanları, örneğin kalıcı çözümler konusunda bir karara varması için genci desteklemek amacıyla Yüksek Yarar Prosedüründen yararlanabilmektedir. Örneğin YYP, refakatsiz çocukların olduğu bir grupta yaşayan ve benzer kaçış geçmişine ve kırılganlıklara sahip 21 yaşına kadar olan genç yetişkinler için kullanılabilmektedir. Buna, özellikle ilgili gençlerin koruma ihtiyaçları göz önünde bulundurularak vaka bazında karar verilebilmektedir.

18 yaş ve üzeri olan kardeşler de dâhil olmak üzere grup halinde yaşayan kardeşlerin dosyaları bir arada tutulmalıdır (bkz. Bölüm 3.5: Yüksek Yarar Prosedürü İçin Bilgi Yönetimi). Yüksek Yararın Belirlenmesi bağlamında, aynı yerde ikamet eden kardeşler için tek bir ortak Yüksek Yararın Belirlenmesi raporu oluşturulması mümkündür ancak ele alınacak olan her bir bireyin özel durum ve ihtiyaçları açıkça belirtilmelidir.
Diğer yetişkin aile üyelerinde olduğu gibi küçük erkek ve kız kardeşleriyle ilgili kararlarda 18 yaşından büyük kardeşlere danışılmalıdır.

UNHCR ve ortakları, aşağıdaki istisnai durumlarda genç yetişkinleri (rızalarına dayalı olarak) Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dâhil etmeye devam edebilmektedir:

- 18 yaşına gelmeden önce Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmış olup sonuçlandırılmayan genç yetişkinler
- Küçük kız kardeş(ler) ve/veya erkek kardeş(ler) gibi bir veya daha fazla çocuk için bakımdan sorumlu birincil kişi olarak hizmet veren genç yetişkinler.

18 yaşına yaklaşan YYP kapsamındaki çocuklar için önerilen eylemler

- Bir çocuk 18 yaşına yaklaştıkça vaka çalışanları, yaşları ve olgunluk düzeyleriyle bağlantılı olarak riskleri ve çocuğun yüksek yararını değerlendirmeli ve uygun bir çözümün belirlenmesi ve takibin uygulanması için zaman çerçevesini hesaplamalıdır. Bir çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi kriterlerini karşıladığı (bkz. Bölüm 4) ancak henüz bir Yüksek Yarar Belirlemesinin gerçekleştirilmediği durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesine öncelik verilmelidir.
- Çocuğun yaşı ne olursa olsun sürecin her aşamasına katılımını teşvik etmek önemli olmakla birlikte yetişkinliğe geçiş yapan çocuklar söz konusu olduğunda bu, özellikle önem kazanmaktadır. Bu nedenle çocukların yararına olduğu ve daha fazla zarar verme riski oluşturmadığı sürece çocuklara, çözümler önermeleri ve izlemenin uygulanmasına katılmalarına yönelik olanak ve destek sağlanmalıdır.
- Yetişkinliğe geçiş yapan çocuklara yönelik YYP vaka planı, çocuklara sağlanan ek destek ve korumadan uzaklaşmaya özgü eylemleri ve desteği de içermelidir. Planlar ideal olarak çocuğun 18. doğum gününden 12 ay önce geliştirilmelidir; ayrıca çocuğun kendi güçlü yanlarını, yeteneklerini ve sosyal destek ağını geliştirmeye odaklanırken, çocuğun bağımsızlığını destekleyecek önlemleri belirlemelidirler.
- Yüksek Yarar Prosedüründe alınan kararlar, Yüksek Yararın ne olduğunu göz önünde bulundururken çocuğun yetişkinliğe ulaşmasının sonuçlarını da hesaba katmalıdır. Önerilen destek/takipler, çocuk 18 yaşına geldiğinde otomatik olarak sona ermemeli, bunun yerine genç birey yeterli öz güvene ulaşana kadar devam etmelidir. Yine de bu desteğin bağımsızlığı bastıracak veya bağımlılık yaratacak şekilde sunulmaması önemlidir.
- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddette maruz kalan gençlere yönelik takip ve izleme hizmetleri, operasyonun Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet (TCDŞ) Standart Operasyonel Prosedürlerine uygun olarak devam etmelidir.
- Özellikle refakatsiz çocukların yüksek yararını değerlendirirken bu gençlerin yetişkin olmakla ilgili yeni sorumluluklarını yerine getirmekte zorlanabileceklerini ve vaka yönetimi sürecinin bir parçası olarak bu sorumluluklara yeterince hazırlanmadıkları takdirde zorlu engellerle karşılaşabileceklerini akılda tutmak önemlidir.

3.6.4 Yaş Tespiti

Devlet iltica prosedürlerinde kronolojik yaşın belirlenmesi, *diğerlerinin yanı sıra* velayet düzenlemelerine ve kabul koşullarına duyulan ihtiyaç da dâhil olmak üzere yasal sonuçlar doğurabilmektedir. 107 sayılı Yürütme Komitesi Kararı; Devletleri, UNHCR'yi ve diğer ilgili kurumları ve ortakları şu konularda yakın iş birliği içinde çalışmaya çağırmaktadır: "Yaş değerlendirmelerinin sadece çocuğun yaşının şüpheli olduğu durumlarda yapılmasının ve bireyin hem fiziksel görünümünün hem de psikolojik olgunluğunun dikkate alınmasının; bunların bilimsel, güvenli, çocuklara ve toplumsal cinsiyete duyarlı ve insan onuruna saygı gösterilerek adil bir şekilde yürütülmesinin ve belirsizlik durumunda bireyin çocuk olarak görülmesinin sağlanması." [88]

UNHCR ve ortakları, görevleri gereği yaş değerlendirmeleri yapmamalıdır. Bu, eğer gerçekleşirse, Devletin sorumluluğunda kalmaktadır. Ayrıca UNHCR, yardım programlamasında yalnızca

[88] Yürütme Komitesi Kararları No. 107, paragraf (g).

kronolojik yaşın basit bir şekilde belirlenmesinin, haklara erişim için ani sonuçlara yol açabileceği durumlar yaratmaktan kaçınmalıdır. Bir çocuğun veya gencin özel yardım almaya uygunluğu; bu bireyin olgunluğu, kırılganlığı, ruh sağlığı ve toplumla bütünleşmesinin yanı sıra yaş, toplumsal cinsiyet ve özel ihtiyaçlarının da değerlendirilmesini göz önüne almalıdır. Yalnızca kronolojik yaşı tahmin etmeyi amaçlayan yaş değerlendirme prosedürlerine güvenilmesi yerine genç bireyin gerçek durumunu yansıtacak olan kapasite, kırılganlık ve ihtiyaçların bütüncül bir değerlendirmesinin yapılması tercih edilmektedir. Risk altındaki (risk altında olduğu varsayılan) çocuklar için bu değerlendirmeyi yapmak amacıyla Yüksek Yarar Değerlendirmesinden yararlanılabilmektedir.

3.6.5 Kayıtlı yaşını değiştirmek isteyen çocuklar

Bazı durumlarda çocuklar, kayıt ve kimlik yönetimi verilerinde kayıtlı olan yaşlarının değiştirilmesini isteyebilmektedir. Bu talep; kayıt sırasındaki hatalardan, mevcut kimlik belgelerindeki hatalardan, belirli hizmetlere erişim isteğinden, çocukların başka şekilde yararlanamayacağı olanaklardan veya algılanan faydalara dayalı olarak yanlış bilgi sağlanmasından kaynaklanabilmektedir. Böyle bir talebin koşulları ne olursa olsun çocuğa ve/veya programa ilişkin kaygılara yönelik potansiyel risk faktörleri olabilmektedir.

Bu tür taleplerde bulunulduğunda talebin yanı sıra talebin açıklanmış olan veya olası nedeninin değerlendirilmesi önemlidir. Çocuğa olası riskleri açıklamak önemlidir. Operasyonun kayıtlı yaşta bir değişikliğe izin veren Kayıt Standart Operasyonel Prosedürler doğrultusunda kanıt sunulması halinde **kendisine** sunulan hizmetlerle ilgili olarak yaş değişikliğinin yaratacağı fark hakkında genç bireyin bilgilendirilmesinin sağlanması önemlidir.

Yüksek Yarar Prosedürü genellikle yetişkinler için geçerli olmasa da kararları, kişinin hakları ve kırılganlıkları bağlamında ele almak ve yeterli bir öz güven düzeyine ulaşana kadar takip ve desteği uzatmak için çaba sarf edilmelidir. Bu değerlendirme, başlangıçta çocuk olarak tanımlanan ancak daha sonra 18 yaşından büyük olduğu tespit edilen gençler için de geçerlidir.

Yaş değerlendirmesine prensipli bir yaklaşım[89]

Devletlerin yaş değerlendirmesi yapacağı durumlarda UNHCR, kronolojik yaş değerlendirmesine yönelik prensipli bir yaklaşımı savunmalıdır. Yaş değerlendirmesine ilişkin daha fazla rehberlik için: UNHCR operasyonları için bkz. *UNHCR'nin Yaş Değerlendirmesi ile ilgili UNHCR Operasyonları için Teknik Notu.*[90] Ek rehberlik, "UNICEF'in *Yaş Değerlendirmesi: Teknik Not*"ta bulunabilir. [91] Devletlere yönelik rehberlik için bkz. *Avrupa'daki Ayrı Düşmüş Çocuklar Bağlamında Yaş Değerlendirmesi Üzerine Görüş Belgesi.*[92]

[89] UNHCR operasyonlarının yaş değerlendirmesi yapmanın gerekli olacağını değerlendirdiği istisnai durumlarda aşağıdaki hususlar (Devlet prosedürlerinde geçerli olan hususlarla aynı olmak üzere), yaş değerlendirme prosedürünü yönetmelidir.
[90] UNHCR'nin *Yaş Değerlendirmesine İlişkin UNHCR Operasyonları için Teknik Notu* dâhili bir belge olarak mevcuttur ve UNHCR, Uluslararası Koruma Birimi'nden talep edilebilir.

[91] Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), *Yaş Değerlendirmesi: Teknik Not*, Ocak 2013, şu adreste mevcuttur: http://www. refworld.org/docid/5130659f2.html

[92] Avrupa'daki Ayrı Düşmüş Çocuklar Programı, *Avrupa'daki Ayrı Düşmüş Çocuklar Bağlamında Değerlendirme*, 2012, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/4ff535f52.html

3.7 ACİL DURUMLARDA YÜKSEK YARAR PROSEDÜRÜ

Bölüm Özeti

Neden:

- Çocukların hızla yer değiştirdiği, tahliyeye ihtiyaç duyduğu veya erişilmesi zor lokasyonlarda bulunduğu acil durum ortamlarında bir ülkenin ve/veya bölgenin standart yaklaşımının YYP'ye bir şekilde uyarlanması gerekebilmektedir.

Nasıl:

- Belirleme, kayıt, Yüksek Yarar Değerlendirmesi, Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, bilgi yönetimi, hizmet sevkleri ve kurumlar arası koordinasyona yönelik yaklaşımlar; acil durumlarda Yüksek Yarar Prosedürünü mümkün olduğunca etkili bir şekilde sunmak amacıyla uyarlanabilmektedir.

UNHCR, insani acil durumu mültecilerin ve UNHCR'nin ilgi alanına giren diğer kişilerin yaşamlarının, haklarının veya refahlarının acil ve uygun önlem alınmadığı takdirde tehdit edileceği ve ülke düzeyinde ve bölgesel düzeyde mevcut UNHCR kapasitelerinin yetersiz olması nedeniyle olağanüstü bir müdahale ve istisnai önlemler gerektiren herhangi bir durum olarak tanımlamaktadır. [93] Acil durumlar, boyut ve ortam açısından farklılık gösterecektir; bu acil durumlar, diğer şeylerin yanı sıra kapasiteye ve mevcut kaynaklara bağlı olacağından dolayı çocuk sayısı veya durum türleri açısından niceliklendirilemezler.

UNHCR Acil Durum El Kitabı, acil durumlarda ve bağlamlarda Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasına ilişkin özel rehberlik içermektedir:

- Mevcut ulusal çocuk koruma sistemini gözden geçirin, bu sistemin mülteci çocuklar için erişilebilirliğini ve uygunluğunu değerlendirin ve mülteci çocukların mevcut hizmetlerden yararlanmalarını sağlamak için ulusal mevkidaş ile birlikte çalışın.
- Acil müdahalenin ilk aşaması sırasında genel çocuk koruma programının bir parçası olarak Yüksek Yarar Prosedürünü oluşturun.
- UNHCR personeli, hükümetteki mevkidaşlar ve Yüksek Yarar Prosedüründeki ortaklar için kapasite geliştirme faaliyetleri uygulayın.
- Bağlama özel dâhil etme kriterleri ve önceliklendirme kriterleri geliştirin ve bunların YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinin bir parçası olmasını sağlayın. Acil durumlarda kullanmak üzere Yüksek Yarar Değerlendirmesi kısa formunu bağlamda kavramsallaştırın.
- Gerekirse kolaylaştırılmış usulleri kullanarak Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli oluşturmak için adımlar atmak (bkz. Bölüm 5.4: Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri).
- Ulusal çocuk koruma vaka yönetim sisteminin güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere yüksek risk altındaki çocuklar için acil durumdan kapsamlı Yüksek Yarar Prosedürünün uygulanmasına geçiş için bir plan geliştirin.

3.7.1 Transit halindeki çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürleri

Bazı ortamlarda çocuklar, bir ülke içinde veya sınırın ötesinde hızlı bir şekilde yer değiştirebilmektedirler. Bu tür yer değişiklikleri, benzer rotalarda seyahat eden mültecileri ve göçmenleri kapsayabilmekte (bkz. Bölüm 1.2.1: Karma hareketler dâhil olmak üzere farklı ortamlarda Yüksek Yarar Prosedürü) ve bazı çocukların belirli yerlerden kısa sürelerle geçiş yapmasını ve/veya kimlik sahibi olmaktan kaçınmaya çalışmasını içerebilmektedir.

[93] UNHCR Acil Durum El Kitabı.

Mülteci çocukların hızla yer değiştirdiği durumlarda Yüksek Yarar Prosedürü, yüksek risk altındaki çocukların zamanında ve uygun bir şekilde belirlenmesini ve desteklenmesini sağlayacak şekilde uyarlanabilmektedir. UNHCR operasyonları, şunları dikkate almalıdır:

- Çocukların durumlarının çeşitliliği ve kalış süreleri hakkında sürekli durumsal ortak analiz yapılması. Bu, UNHCR ve ortaklarının yer değiştirmelerdeki eğilimleri belirlemelerine ve daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olabilmektedir.
- Transit güzergahlar üzerindeki kilit konumlarda güvenli alanlar veya çok sektörlü hizmet merkezleri kurulması veya mevcut bulunanların genişletilmesi
- Mobil sosyal yardım hizmetlerinin desteklenmesi
- Karma hareketlerde personelin, toplulukların ve ortakların çocuk koruma konusunda kapasitesinin geliştirilmesi
- UNHCR ve ortakların menşei ve geçiş ülkelerindeki ortaklarından önceden mevcut olan verilere erişim sağlaması: ör. kayıt verileri, değerlendirmeler ve vaka planları gibi veriler
- Farklı ülkelerdeki operasyonlar ve ortaklar arasındaki transit güzergahlarda durum analizi ve program planlamasını, çocuklara ve ailelere farklı lokasyonlarda sunulan hizmetler hakkında bilgi verilmesini ve gerektiğinde münferit vakalarda koordinasyon ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak için koordinasyon ve bilgi paylaşımı sözleşmeleri yapılması.
- Çocukların ülkeyi terk ettiği bilindikten sonra bile transit ülkelerdeki vakaların bilgi yönetim sistemlerinde erişilebilir tutulması: Tekrarı önlemek için açık vakalar kayıt sırasında/sonrasında kontrol edilebilmektedir.
- Kısa bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi ve/veya kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kullanılması (bkz. Bölüm 5.4: Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri), gerekli ve uygun olabilmektedir.
- Hızlı bir şekilde yer değiştirebilecek çocuklara gecikmeden sunulabilmesi için hızlı erişilebilir bir dizi hizmete sahip olmak faydalı olabilmektedir. Bu, örneğin yerel ve sınır ötesi Standart Operasyonel Prosedürlerinin bir parçası olarak belirli kriterlere sahip bir "hızlı yol"/hızlı hizmet sunum sisteminin veya güzergâh boyunca kadın ve çocuk yardım merkezlerinin kurulmasını içerebilmektedir[94]

372 Tahliye ortamında Yüksek Yarar Prosedürleri

"İnsani tahliyeler, diğer seçenekler başarısız olduğunda veya ulaşılamaz olduğunda hayat kurtarıcı yardım sağlanması için son çare olarak alınacak önlemdir".[95] Çocukların tahliye edilmesinin gerekli olduğu ortamlarda, yüksek risk altındaki çocukların belirlenmesini ve desteklenmesini sağlamak için Yüksek Yarar Prosedürünü uyarlamak veya süreç yoluyla halihazırda desteklenenler için Yüksek Yarar Prosedürünün uygulamasının devam etmesini sağlamak gerekebilmektedir. Yüksek Yarar Prosedürünün bir çocuk için hayat kurtarıcı olacak bir eylemi asla gereksiz yere geciktirmemesi gerekmekte olup birçok durumda Yüksek Yarar Prosedürünü gerçekleştirmek için zaman olmayabilmektedir. Ancak UNHCR operasyonları, mümkün olan her yerde asgari olarak şunları dikkate almalıdır:

- Risk altındaki çocukların belirlenmesine yönelik süreçlerin tahliye prosedürlerine entegre edilmesini sağlamak. Risk altındaki bir çocuk belirlendikten sonra Yüksek Yarar Prosedürü mümkün olan en kısa sürede başlatılmalıdır: Temel amaç, bunu mümkün olan en erken zamanda güvenli bir şekilde yapmak ve çocukların tahliye sürecinde ihtiyaç duydukları desteği almalarını sağlamaktır.

[94] Örneğin bkz. https://www.unhcr.org/ news/press/2016/2/56d011e79/ adresinden erişilebilen Avrupa'da kadın ve çocuklar için kurulan 'Mavi Noktalar' merkezleri, https://www.acnur.org/5c05b97d4. pdf adresinden erişilebilen Amerika'da kurulan Bölgesel Güvenli Alan Ağı ve https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/72707.pdf adresinden erişilebilen Venezuela Durumu için oluşturulan Destek Alanları.

[95] UNHCR, *Şiddet ve Silahlı Çatışmalarda İnsani Tahliyeler*, 2016, *şu adreste mevcuttur:* https://www.refworld.org/pdfid/57fe09284.pdf

- Belgelerin durumun izin verdiği ölçüde eksiksiz olmasını sağlamak. Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu veya Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunu doldururken bu belgenin önemli kararlar için ana veya tek bilgi kaynağı olabileceğini ve daha ileri değerlendirmeler için fırsatların bilinmeyebileceğini veya mümkün olmayabileceğini akılda tutmak önemlidir.
- Seyahat eden tüm çocukların aile kompozisyonunun kontrol edilmesi. Aileden ayrı düşmenin istemeden gerçekleşmesini önlemek için tahliyeden önce çocuğun bulunduğu yerdeki mevcut aile bağlarını kontrol etmek önemlidir.
- En azından yetişkin aile üyeleri olmadan seyahat eden çocuklar için Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürütülmesi. Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu ancak Yüksek Yararın Belirlenmesine dair tüm süreci gerçekleştirmenin mümkün olmadığı durumlarda herhangi bir tahliye veya diğer önemli eylemlerden önce en azından bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi gerçekleştirilmelidir.
- Bir tahliye veya önemli bir eylem gerçekleştikten sonra takip ve hizmet sunumunun ve bakımın YYP dâhilinde sürdürülmesinin sağlanması

3.7.3. Sınırlı erişim ortamlarında Yüksek Yarar Prosedürleri

Acil durumlar, hassas ortamlar, çatışma ortamları, mevcudiyet olmayan yerler, çocuklar ve aileleri için kısıtlı hareket durumları ve bulaşıcı hastalık salgınları gibi bazı ortamlar, mülteci çocuklara erişimi sınırlayabilmektedir. Bu tür durumlar, belirli koşulların yerine getirilmesi koşuluyla YYP'nin belirli bağlamlara uyarlanmasını gerektirmektedir. Bu, çocuğun daha fazla zarar görmemesini ve gizlilik ilkesinin korunabilmesini sağlama becerisini içermektedir. UNHCR operasyonları, şunları dikkate almalıdır:

- Yüksek Yarar Prosedürünü yürütmek ve güvenli iletişim araçlarıyla uzaktan destek sağlamak için bölgede bulunan ulusal STK'ları ve toplum temelli kuruluşları belirlemek ve onlara yönelik eğitimler sunmak. Eğitim, mümkün olduğunda web seminerleri ve diğer çevrim içi yöntemlerle düzenlenebilmekte olup gizlilik, Davranış Kuralları beyanı ve cinsel sömürü ve istismardan korunma dâhil olmak üzere YYP'nin tüm yönlerini kapsaması gerekmektedir.

VAKA ÇALIŞMASI: YYP'nin Libya'daki istisnai durumlar için bir tahliye programıyla bütünleştirilmesi

UNHCR, temel hizmetlerini Trablus'taki bir toplum gündüz merkezi aracılığıyla yürüten, tayin edilmiş çocuk koruma ortağı CESVI tarafından sağlanan vaka yönetimi hizmetleriyle Yüksek Yarar Prosedürünü uygulamıştır. Ortaklar veya toplum gönüllüleri tarafından yapılan sevkler veya kendi kendine yönlendirme yoluyla kayıt sırasında belirlenen risk altındaki çocuklar, korunma risklerini ve ihtiyaçlarını değerlendirmek için düzenli olarak bir Yüksek Yarar Değerlendirmesine tabi tutulmaktadır. Bu çocukların psikososyal destek, temel ihtiyaç yardımı, gerektiğinde alternatif bakım ve kalıcı çözümler dâhil olmak üzere uygun hizmetlere erişimleri bulunmaktadır. Mülteci çocuklara yönelik Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, UNHCR personeli ve gelecekte ortak tarafından desteklenmekte ve kalıcı çözümlere ihtiyaç duyan hareket halindeki çocukların daha geniş koordinasyonunun bir parçası olarak IOM, UNHCR ve UNICEF'in katılım sağladığı Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli'ne sunulmaktadır.

UNHCR'nin gözaltındaki çocukların derhal serbest bırakılmasına yönelik savunuculuk çabalarının yanı sıra Acil Transit Mekanizması, istisnai bir tahliye programı olarak hizmet etmektedir ve çok kırılgan çocukların üçüncü ülkeye yerleştirme kapsamında üçüncü bir ülkeye tahliyesi için hızlı ve verimli bir süreç sağlama bağlamında ek bir yol sağlamaktadır. Tahliye için belirlenen risk altındaki çocuklar, refakatsiz çocuklar da dâhil olmak üzere, çocuğun belirli kırılganlıkları ve tahliye sırasında Acil Transit Mekanizması çocuk koruma odak kişileri ile paylaşılan mevcut aile bağları hakkındaki temel bilgiler de dikkate alınarak hızlı bir Yüksek Yarar Değerlendirmesinden geçer. Nijer ve Ruanda'da çocuklar Acil Transit Mekanizmasında tahliye edildikten sonra yüksek yararlarına olan kalıcı çözümleri belirlemek için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerçekleştirilir.

- Mevcut hizmetleri belirlemek ve bu hizmetlerin kalitesini, güvenliğini ve gizliliği koruma becerisini değerlendirmek. Bu, uygun rehberlikle ulusal STK veya toplum temelli kuruluş tarafından yapılabilmektedir.
- Bu tür bir bağlama özel Standart Operasyonel Prosedürler geliştirmek, onaylamak ve kullanmak, bunların özlü ve duruma özel olmasını sağlamak
- Sınırlı veya zaman sınırlı erişimin güvence altına alınabileceği yerlerde mobil erişimi güçlendirmek
- Düşük veya orta riskli vakalarla ilgili vaka yönetimi için uzaktan yöntemlerin kullanılması ve bu vakalara yönelik olarak özellikle vaka izleme ve vaka takibi için toplum çalışanları ile birlikte çalışma. Uzaktan çalışma yöntemlerinin veya toplum çalışanları ile iş birliğinin kullanıldığı durumlarda uygun teminatların alındığından emin olmak için net Standart Operasyonel Prosedürler geliştirilmelidir.
- Değerlendirme için duruma uyarlanmış kısa bir Yüksek Yarar Değerlendirmesinden yararlanmak ve vaka planının belgelenmesini sağlamak
- Gerektiğinde eylemler hakkında karar almak için uzaktan vaka konferansı seçeneklerini araştırmak ve oluşturmak
- Vaka ile ilgili sadece en temel bilgi ve belgeleri toplamak ve saklamak, mümkünse elektronik dokümantasyon sistemleri kullanmak ve ihtiyaç duyulduğunda dosyaların hızlı imhası için mekanizmalar oluşturmak
- Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlarda uzaktan yürütülecek bir panel kurulması
- Erişim sağlandıktan sonra gerekirse ek desteğin sağlandığından emin olmak için tüm vakaların gözden geçirilmesi
- Yüksek Yarar Prosedürünün güvenlik ve gizlilik içinde uygulanmasının mümkün olmadığı durumlarda çocuğu hizmet ve desteğin sağlanabileceği bir yere taşıma olasılığının araştırılması

Yüksek Yarar Prosedürünün sınırlı erişime sahip ortamlara uyarlanması hakkında daha fazla bilgi için bkz. COVID-19 Sırasında Çocukların Korunmasına İlişkin UNHCR Kılavuzu[96]

3.8 YÜKSEK YARAR PROSEDÜRLERİ İÇERİSİNDE BAKIM SEÇENEKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bölüm Özeti

Neden:

- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede belirtildiği gibi çocukların korunmasına ilişkin birincil sorumluluk, ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarına aittir. Çocuklar ebeveyn bakımından yoksun olduklarında bu sorumluluk, çocuğun içinde bulunduğu Devlete geçmektedir. Gerektiğinde ve uygun olduğunda UNHCR ve ortakları, Devleti bu sorumluluğun uygulanması konusunda desteklemektedir.
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi, normalde çocuğun yüksek yararına olarak kabul edilmektedir ve bu kapsamda Yüksek Yarar Prosedürü, aile birleşmesinin ne ölçüde mümkün olduğunu tutarlı bir şekilde ele almalıdır.

[96] COVID-19 Pandemisi Sırasında Çocukların Korunmasına İlişkin UNHCR Rehberi: Önleme ve Müdahale, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/guidance.html adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.

- Refakatsiz çocuklara, aileleri veya eski bakım sağlayıcılarıyla tekrar bir araya gelene veya yeni bir kalıcı çözüm bulunana kadar çocukların yüksek yararlarına olan geçici alternatif bakım sağlanmalı, bir yandan da çocukların daha fazla riske atılmamasını sağlamak için ayrı düşmüş çocuklara yönelik mevcut bakım düzenlemeleri değerlendirilmelidir.

Nasıl:

- Ailenin kayıp araştırması, belirlemeden sonra mümkün olan en kısa sürede başlamalıdır.
- Birçok alternatif bakım seçeneği mevcut olmalıdır ve Yüksek Yarar Prosedürü, her çocuk için hangi geçici alternatif bakım seçeneğinin çocuğun yüksek yararına olacağını belirlemelidir.
- UNHCR ve/veya ortakları, çocuğun korunmasını ve refahını sağlamak ve çocuğun yüksek yararlarına saygı gösterilmesini sağlamak için tüm geçici bakım düzenlemelerini (uzun ve kısa vadeli) izlemelidir.
- Kalıcı, resmileştirilmiş bir alternatif bakım çözümü, yalnızca "tüm kayıp araştırma çabaları tükendiğinde" aranmalıdır.[97]
- Bir çocuğu temsil etmek ve/veya desteklemek için ulusal çocuk koruma işlemleri veya UNHCR prosedürleri yoluyla bir vasi atanabilmektedir.[98] Vasi, bir ebeveynin yasal kapasitesini üstlenmektedir ancak mutlaka çocuğun bakım sağlayıcısı olmak zorunda değildir.

3.8.1 Aile Kayıp Araştırması, Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü

Birleşmiş Milletler'in Çocukların Alternatif Bakımına Yönelik Kılavuz İlkeleri şunları belirtmektedir: "Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş bir çocuk bakıma alınır alınmaz çocuğun yüksek yararına olduğu ve ilgilileri tehlikeye atmayacağı durumlarda ailesinin kayıp araştırması ve aile bağlarını yeniden kurmak için uygun olan tüm çaba gösterilmelidir." Uygulamada refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar söz konusu olduğunda:

i. Aile birleşmesi, normalde çocuğun yüksek yararına olarak kabul edilmektedir.

ii. YYP, aile birleşmesinin ne ölçüde mümkün olduğunu tutarlı bir şekilde ele almalıdır.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri; ayrılıkları ve kaybolmaları önlemeyi, aileler arasındaki teması yeniden tesis etmeyi ve sürdürmeyi ve haber alınamayan kişilerin akıbetini netleştirmeyi amaçlayan bir dizi hizmet aracılığıyla aile bağlarının yeniden kurulmasında temel bir rol oynamaktadır. Mülteci bağlamında, Uluslararası Kızılhaç Komitesi ve UNHCR, çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda kayıp araştırmayı ve ailenin yeniden birleştirilmesini kolaylaştırmak için iş birliği yürütmektedir. UNHCR ve ortakları ayrıca toplum temelli izleme stratejilerini destekleyerek ve proGres ve/veya diğer veri tabanlarını eşleştirme aracı olarak kullanarak ailenin kayıp araştırmasını kolaylaştırabilmektedir.

YYP kapsamında ailenin kayıp araştırması ve aile birleşimi ile ilgili önemli hususlar

YYP içinde ailenin kayıp araştırması, ailenin yeniden birleştirilmesi planlaması ve prosedürler için temel parametreler vardır:

[97] BM Genel Kurulu, *Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz İlkeler*, 2010, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html

[98] UNHCR, *Teknik Rehberlik: Çocuk Dostu Prosedürler*, 2021, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/guidance.html adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.

- Ailenin kayıp araştırması, vaka planının diğer unsurlarının uygulanmasıyla birlikte normalde en az iki yıl devam etmelidir. Çoğu vakada bu, vaka planında açıklanan çeşitli faaliyetlerden biridir.
- UNHCR, bu süre içinde ailenin kayıp araştırması ve ailenin yeniden birleştirilmesinin başarılı olmadığı refakatsiz bir çocuğu belirledikten sonraki iki yıl içinde Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yürütmelidir. Özellikle küçük çocuklar söz konusu olduğunda, iki yıllık bir çerçevenin çok uzun olacağı durumlar olabilmektedir. Bu gibi durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi, Yüksek Yarar Değerlendirmesi de dâhil olmak üzere daha önceki bireysel vaka çalışmaları üzerine inşa edilmelidir.
- Kalıcı, resmileştirilmiş bir alternatif bakım çözümü, yalnızca "tüm kayıp araştırma çabaları tükendiğinde" aranmalıdır.[99] İzlemenin operasyonel gerçekleri ve ayrı kalışın süresi gibi hususlar dikkate alınarak ailenin kayıp araştırmasının ne zaman "tükenmiş" olarak değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin operasyonel düzeyde bir dizi kriterin belirlenmesi, faydalı olabilmektedir.
- Aile birleşmesinin çocuğu ağır zararlara maruz bıraktığına veya maruz bırakmasının muhtemel olduğuna inanmak için makul nedenler varsa veya çocuk veya ebeveynler aile birleşmesine karşı çıkıyorsa UNHCR, aile birleşiminin çocuğun yüksek yararına olup olmadığını Yüksek Yararın Belirlenmesi aracılığıyla doğrulamalıdır (bkz. Bölüm 4.2.4: Aile birleşmesi için istisnai durumlar).

Ek olarak aile birleşmesine ilişkin aşağıda sıralanan hususlar, çocuğun yüksek yararını gözetmeyi amaçlayan bir yaklaşım ve uygulamaya rehberlik etmesi açısından faydalı olacaktır:

- Bir kayıp araştırma sonucunun beklenmesi için gereken süre; çocuğun yaşı, benzer profiller için önceki izleme deneyimi, vakanın aciliyeti, aile hakkında mevcut bilgilerin kalitesi ve menşe bölgelerine erişim gibi çeşitli faktörlere bağlı olacaktır.
    - Bir çocuk için aile birleşmesini değerlendirirken UNHCR ve ortakları, esnek bir yaklaşım benimsemelidir ve aile, ayrımcılık yapmama veya diğer özel koşul unsurlarına ilişkin sosyal normları da dikkate almalıdır. Bu; çocukların eşcinsel eşleri, nikahsız eşleri, örf ve adetlere dayalı evlilik yaptıkları eşleri veya örf ve adetlere dayalı bakım sağlayıcılarıyla yeniden birleşme hakkının tanınmasını içerecektir. Benzer şekilde, evlat edinen ebeveynler ve diğer bakım sağlayıcılar da yeniden birleşme için değerlendirmeye alınmalıdır.[100]
    - İlk değerlendirme; varış/iltica ülkesindeki, menşe ülkesindeki, çocuğun geçiş yaptığı ülkelerdeki ve üçüncü ülkelerdekiler de dâhil olmak üzere ebeveynleri ve diğer aile üyelerini belirlemelidir. Değerlendirme ayrıca çocuğun ebeveynleri veya ailesiyle başka bir yerde yeniden bir araya gelmek isteyip istemediğini de belirlemelidir.
    - Başarılı bir kayıp araştırmanın sonucu üzerine ve ailenin yeniden birleştirilmesini desteklemeden önce çocuğun istismara veya ihmale maruz kalıp kalmayacağı veya maruz kalma olasılığının olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirme, çocuğu ve aile üyelerini içermeli ve diğer doğrulamaların *yanı sıra* çocuğu kabul eden Devletin yetkili makamları tarafından halihazırda yapılmış olan doğrulamalara dayanmalıdır.
    - Çocuğun (veya ailesinin) yeniden bir araya gelme konusundaki isteksizliği dikkatle değerlendirilmelidir. (bkz. Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı ve Bölüm 2.4: Karar Verme Sürecinde Çakışan Hakları Dengeleme)
- Çocuğun tercihinin başka bir ülkede bir aile üyesiyle yeniden bir araya gelmeye yönelik olduğu belirlenirse aile üyesinin çocuğu kabul etme kapasitesinin değerlendirilmesi

[99] BM Genel Kurulu, *Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz İlkeler*, 2010, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html

[100] UNHCR, *UNHCR Mülteci Statüsü Belirleme Usul Standartları- Aile Birliği Hakkına Dayalı Taleplerin İşlenmesi*, 2016, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/docid/577e17944.html

gerekmektedir. Bu değerlendirmeye adı geçen aile üyesinin mevcut yasal statüsü ve bu statünün düzenli ve istikrarlı olup olmadığı, çocuğun uygun duygusal desteği alma potansiyeli ve çocuk ile aile üyesi/üyeleri arasındaki ilişkinin niteliği ve aile üyesinin yaşam koşullarının bir değerlendirmesi dâhildir. Çocuk ile aile üyesi arasındaki mevcut ve geçmişteki ilişki ve ayrı düşmeden önce ve ayrı düşme sırasında çocuğu nasıl destekledikleri de dikkate alınmalıdır. Ailenin değerlendirmesi, mümkünse ulusal sosyal refah aktörleri (hükumet veya STK'lar) veya UNHCR aracılığıyla yapılmalıdır. Aile üyeleriyle uzaktan yapılan telefon görüşmeleri, bu bilgilere ek olabilmektedir ancak mümkün olduğunda bu görüşmeler, aile hakkındaki bilgiye ilişkin tek kaynak olmamalıdır. Ailenin yeniden birleştirilmesinin amaçlandığı durumlarda çocuğun vaka planı ailenin yeniden birleştirilmesi gerçekleşmeden önce güncellenmelidir. Vaka planı, çocuk aileye iyi bir şekilde entegre olana kadar ister UNHCR ister hedef ülkedeki başka bir kuruluş tarafından izlenmeli ve takip edilmelidir.

- Bazı durumlarda çocuk, koruyucu ailesi veya diğer alternatif bakım sağlayıcılarıyla güçlü bir bağ oluşturmuş olabilmekte ve bu nedenle çocuğu onlardan uzaklaşmaya zorlamak, çocuk için ebeveynlerinden ilk ayrı düşmesi kadar tedirgin edici olabilmektedir. Mümkünse ailenin aşamalı olarak yeniden birleştirilmesi tercih edilebilmektedir: örneğin, ailenin yeniden birleştirilmesinden önceki geçiş döneminde ebeveynler tarafından çocuğa ziyaretler düzenlenmesi ve ailenin yeniden birleştirilmesi sonrasında koruyucu ailelerle devam eden temasın sağlanması.
- Aile birleşmesinin mümkün olmadığı durumlarda çocuğun, ebeveynleri ile doğrudan temas kurma hakkı vardır. Bu, gelecekte aile birleşmesi olasılığını zayıflatmamak için pratik konuların ve teması sürdürmenin maliyetlerinin dikkate alınmasını gerektirebilmektedir.

3.8.2 Alternatif Bakım ve Yüksek Yarar Prosedürü

Çocukların Alternatif Bakımına İlişkin BM Kılavuz İlkeleri, şunları öngörmektedir: "Çocuğun kendi ailesinin uygun destekle bile çocuğa yeterli bakımı sağlayamaması veya çocuğu terk etmesi veya başka birine bırakması halinde Devlet, yetkili yerel makamlar ve usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş sivil toplum kuruluşları ile veya bunlar aracılığıyla, çocuğun haklarını korumaktan ve uygun alternatif bakımı sağlamaktan sorumludur."

Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara ve gerektiğinde risk altındaki diğer çocuklara geçici alternatif bakım sağlanması, genellikle Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olarak alınması, izlenmesi ve yönetilmesi gereken temel bir karardır. Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara aileleri veya eski bakım sağlayıcılarıyla tekrar bir araya gelene veya yeni bir kalıcı çözüm bulunana kadar Çocuğun yüksek yararına olan geçici bakım sağlanmalıdır.

YYP Kapsamında Alternatif Bakıma İlişkin Temel Hususlar

YYP içinde alternatif bakım planlaması ve prosedürleri için temel parametreler vardır:

- Mümkün olduğunda geniş aile içinde sağlanan bakıma öncelik verilmelidir. Böyle bir bakım mümkün veya uygun değilse geçici bakım, kardeşleri bir arada tutmak için yapılacak düzenlemeler ile aile ortamında gerçekleştirilmelidir.
- Alınacak kararlar, gelecekte daha iyi bir ilişkinin olacağına yönelik varsayımsal beklentilerine dayanmamalı, daha çok geçmişte yaşanan ilişkinin kanıtlanmış öyküsüne dayanmalıdır.
- Kurum bakımından ziyade koruyucu bakım düzenlemeleri tercih edilmektedir. Kurum bakımı, yalnızca son çare olarak ve mümkün olan en kısa süre için düşünülmelidir.

Üçüncü ülke çözümleri: aile birleşmesi, ailenin ayrı düşmesi ve YYP

Üçüncü ülke çözümleri, aile birleşmesi ve ailelerin ayrı düşmesi arasında Yüksek Yarar Prosedürü ve gerektiğinde Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci boyunca kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi gereken bağlantılar bulunmaktadır.

Ailenin birliği ilkesine uygun olarak UNHCR, mümkün olan her yerde çekirdek aileden olmayıp bakmakla yükümlü olunan aile üyeleri de dâhil olmak üzere mültecinin aile üyelerinin üçüncü ülke çözümlerine birlikte erişmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Kalıcı çözümler için vaka yönetimi yürütürken UNHCR, refakatsiz çocuklar için kalıcı aileden ayrılma riskinin yanı sıra ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için ebeveynlerinden veya kardeşlerinden ayrılma riskini de değerlendirmeli ve en aza indirmelidir. Üçüncü ülke çözümünün normal olarak çocuğu toplumdan ve kültürel bağlamdan uzaklaştıracağı gerçeğiyle bağlantılı olan riskler, mevcut tüm seçenekleri değerlendirirken ve neyin çocuğun yüksek yararına olacağını belirlerken de dikkate alınmalıdır.

Bununla birlikte üçüncü ülke çözümleri hem çekirdek aile hem de geniş aile üyeleri için çocukları ailelerle yeniden birleştirmede genellikle etkilidir. Mültecileri halihazırda bir üçüncü ülkeye yerleşim ülkesinde bulunan aile üyeleriyle yeniden bir araya getirmenin tek yolu bu olduğunda aile birleşmesi, üçüncü ülkeye yerleştirme yoluyla sağlanabilmektedir. Ancak sınırlı sayıda üçüncü ülkeye yerleşim yeri mevcut olduğundan dolayı ülkelerin daha etkili korumanın, uzun vadeli çözümlerin ve aile desteğinin mümkün olduğu yerlerde mültecilerin aile üyeleriyle yeniden bir araya gelmeleri için ek yasal yollar (yani tamamlayıcı yollar) sağlaması beklenmektedir.

Son derece önemli bir kesişen konu olarak aile birleşmesi, bu rehberin çeşitli bölümlerinde ele alınmaktadır:

- Aile birleşmesi, UNHCR tarafından desteklenen üçüncü ülke çözümünü içerdiğinde Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olup olmadığını belirlemek için Bölüm 4.2'deki kontrol listesi gözden geçirilmelidir. Kolaylaştırılmış bir prosedürün uygulanıp uygulanamayacağını görmek için Bölüm 5.4'teki kriterler de gözden geçirilebilir.
- YYP kapsamında ailenin kayıp araştırması ve ailenin yeniden birleştirilmesi hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.8.1.
- Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında YYP hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 4.1.6.
- Tamamlayıcı yollar bağlamında YYP hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 4.1.7.

- Özellikle yetişkinliğe yaklaşan çocuklar olmak üzere daha büyük yaştaki çocuklar için çocuğun güvenliği, gelişimi ve mevcut destek sistemlerinin tüm seçeneklerinin mevcut olması veya oluşturulabilmesi koşuluyla denetimli bağımsız yaşam düzenlemeleri göz önüne alınabilmektedir.[101]
- Çocuğu herhangi bir riske maruz bırakmamak da dâhil olmak üzere çocuk haklarına saygı göstermeleri koşuluyla topluluk içinde var olan bakım sistemleri kullanılmalıdır.
- Bakım düzenlemelerine ilişkin karar, önerilen geçici bakım düzenlemesini izlemek için hangi mekanizmanın/mekanizmaların mevcut olması gerektiğinin yanı sıra sıklığı ve zaman çerçevesini de belirlemelidir.

[101] UNHCR, *Refakatsiz Çocuklar İçin Denetimli Bağımsız Yaşama Yönelik Kılavuz İlkeler* 2021, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/guidance.html *adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.*

- Kalıcı bir alternatif bakım çözümü, yalnızca "tüm kayıp araştırma çabaları tükendiğinde" aranmalıdır.[102]

- Geçici bakım düzenlemelerinin bir devlet makamı tarafından yapılması durumunda Yüksek Yarar İlkesine göre süreci üstlenmesi ve uygulaması konusunda devlet kurumunu desteklemeye yönelik bir ihtiyaç olmadığı müddetçe UNHCR ve ortak kuruluşların sürece dâhil olması gerekmemektedir.

- Mümkün olduğunda ve çocuğun yüksek yararına olduğu düşünüldüğünde alternatif bakım – özellikle uzun süreli veya kalıcı bakım – resmileştirilmelidir. Mümkün olduğunda kalıcı çözümlerin uygulanmasından önce bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesine yönelik çaba Yüksek Yarar için gösterilmelidir.

Ek olarak alternatif bakıma ilişkin aşağıda sıralanan hususlar, çocuğun yüksek yararını gözetmeyi amaçlayan bir yaklaşım ve uygulamaya rehberlik etmesi açısından faydalı olacaktır:

- Geçici bakım düzenlemeleri için Yüksek Yarar Değerlendirmesi normalde yeterlidir ve uygun olduğu şekilde yazılı bir anlaşma veya topluluk süreci ile tamamlanabilmektedir (Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olup olmadığını belirlemek için bkz. Bölüm 4.2.5: Geçici bakım için istisnai durumlar);

- En fazla iki yıl geçtikten sonra ve çocuğun ailesinin kayıp araştırma çabaları başarılı olmadıysa veya çocuğun yüksek yararına olmadığı tespit edildiyse bakım düzenlemesini resmileştirmek için harekete geçilmelidir (eğer zaten resmileştirilmediyse). Yüksek Yararın Belirlenmesi, çocukların bakım düzenlemelerinin uzun vadede resmileştirilmesinin çocukların yüksek yararına olup olmadığını değerlendirebilmektedir. (Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler ve tamamlayıcı yollar ile ilgili olarak Bölüm 4.1.1: Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı'na bakınız.);

- Kafala veya evlat edinme gibi kalıcı bakım düzenlemelerine ilişkin kararlar, ulusal makamlar tarafından verilmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi, bakıma yerleştirmenin çocuğun yüksek yararına olup olmadığının ve bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesinin çocuğun yüksek yararına olup olmayacağının belirlenmesine yardımcı olabilmekteyken UNHCR tarafından yürütülen bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, bakım sağlayıcıya herhangi bir yasal velayet hakkı vermemektedir. Evlat edinme veya Kafala sürecinin ulusal makamlar tarafından tamamlanmış olması durumunda çocuğun artık refakatsiz veya ailelerinden ayrı düşmüş olarak kabul edilmeyeceği unutulmamalıdır;

- Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci aracılığıyla hangi kalıcı çözümün veya tamamlayıcı yolun çocuğun yüksek yararına olduğunu belirlemek mümkün değilse (bkz. Bölüm 4) ve çocuk kendi topluluğuna entegre edilmişse geçici bakım düzenlemeleri sürdürülmelidir. Bununla birlikte koşullarda bir değişiklik olması durumunda veya en geç bir yıl içinde vaka yeniden gözden geçirilmeli (bkz. Bölüm 5.5: Yüksek Yararın Belirlenmesine İlişkin Bir Kararın Yeniden Açılması) ve çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda çocuğun bakım düzenlemesi esasını resmileştirmeye yönelik çabalar gösterilmelidir (bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesi hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki bölüme bakın);

- Bakım düzenlemelerinin izlenme sıklığı ve yöntemi, çocuğun vaka planında ana hatlarıyla belirtilmelidir. Bu izleme; çocuğun görüşlerini dinleme, gizli raporlama ve yanıt mekanizmasını içermelidir.

[102] BM Genel Kurulu, *Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz İlkeler*, 2010, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html

Alternatif bakımın resmileştirilmesi

Alternatif bakımın resmileştirilmesi, ulusal yasalara veya geleneklere uygun olarak tamamlanmalıdır. UNHCR'nin bakım düzenlemelerini resmileştirme konusunda yasal yetkisi bulunmamakta olup resmileştirme, yalnızca çocuğun yüksek yararına olacağı durumlarda tavsiye edilebilmektedir. Bakımı resmileştirme prosedürleri ülkeler arasında farklılık göstermekle birlikte normalde dört temel adımı içermektedir:

i. Bakım sağlayıcıların incelenmesi ve eğitilmesi: Gerektiğinde bu, bakım sağlayıcıların çocuğa bakım sağlamayı sürdürme konusundaki yetenek ve istekliliğini değerlendirmeyi içermektedir.

ii. Bakım sağlayıcının belirli koşullar altında ve belirli bir süre için çocuğa bakım sağlaması kapsamında bir sözleşme imzalaması

iii. Bakım sağlayıcının, bakıma yerleştirmenin çocuk koruma kuruluşları veya ilgili ulusal makam tarafından düzenli olarak izlenmesini kabul etmesi

iv. Çocuğun yaşına ve olgunluk düzeyine uygun olarak bakım düzenlemeleri hakkında bilgilendirilmesi, çocuğa bakım düzenlemeleri hakkında danışmanlık sağlanması ve çocuğun bakım düzenlemelerini kabul etmesi

Bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesinin hangi nedenlerle ve hangi koşullar altında uygun olacağını belirlemede çocuklara, ailelere ve topluluklara danışmak ve onları sürece dâhil etmek, iyi bir uygulama olacaktır. Bazı ortamlarda geniş aile üyeleri tarafından sağlanan uzun süredir devam eden gayri resmi çocuk bakımı modellerinin resmileştirilmesinin hem faydaları hem de istenmeyen sonuçları olabilmekte ve bunlar mevcut olduklarında ve çocukların yüksek yararına oldukları durumlarda topluluklarla ilişki kurmak, resmileştirmenin anlaşılmasına ve resmileştirme süreçlerinin kabul edilmesine yardımcı olabilmektedir.

3.8.3 Vasilerle çalışmak

Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz İlkeler şunları belirtmektedir: "Refakatsiz bir çocuk belirlenir belirlenmez Devletlerin, statü belirleme ve karar alma süreci boyunca çocuğa eşlik etmek üzere çocuğun bakımından ve esenliğinden sorumlu bir vasi ataması veya gerektiğinde bir kuruluş tarafından temsilci sağlaması, şiddetle tavsiye edilir."[103]

Bir çocuğun yüksek yararını ve genel refahını korumak için genellikle ulusal yargı mercileri tarafından bir vasi atanmaktadır. Yasal vasiler, refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuğun belirlendiği ülkenin kanunlarına göre belirlenmektedir. Bu tanıma göre vasi, bir ebeveynin yasal kapasitesini üstlenen ancak mutlaka çocuğun bakım sağlayıcısı olmak zorunda olmayan kişidir- ancak bazı yasal sistemlerde veya vakalarda yasal vasi, aynı zamanda bakım sağlayıcı da olabilmektedir. Bir vasinin kesin rolü ve atanma şekli, ülkeden ülkeye değişmektedir – bunlar arasında sosyal işler bakanlığı personeli, çocuk sığınma evi personeli, çocuk hakimleri, kayıtlı çocuk refahı STK'larının personeli veya geniş aile üyeleri sayılabilmektedir. İlgili bilgileri toplarken her zaman vasiye danışılması gerekmekte olup vasinin Yüksek Yarar Prosedüründeki rolü, işlevlerine bağlı olarak değişecektir. Yetkili makamlar tarafından adli işlemler sırasında çocuğu temsil etmek üzere atanan kişilerden normal olarak göçmenlik ve temyiz duruşmaları, bakım düzenlemeleri ve ilgili olduğunda Yüksek Yararın Belirlenmesi panel oturumları dâhil kalıcı bir çözüm aramaya yönelik tüm çabalar dâhil olmak üzere planlama ve karar alma süreçlerine katılmaları istenmelidir. Atanan vasi, çocuğun yüksek yararlarını tüm alanlarda ve çocuğun yaşamının her düzeyinde- örneğin yasal konularda- yeterince temsil edemeyecek durumdaysa veya gerekli uzmanlığa sahip değilse ayrı bir danışman veya yasal temsilci atanmalıdır.[104]

Ulusal çocuk koruma sisteminin bir vasi atayamadığı ortamlar veya vakalarda UNHCR ve/veya bir ortak, bir vaka çalışanı aracılığıyla Yüksek Yarar Prosedürünü üstlenecektir. Bu, tek başına gelen refakatsiz çocuklar için uygun bakım düzenlemelerinin belirlenmesinin desteklenmesini veya bulunduğu topluluktan bir akraba veya bakım sağlayıcı tarafından refakat edilen çocuklara yönelik bakım düzenlemelerinin değerlendirilmesini ve teyit edilmesini içerecektir. Refakatsiz çocukların bağımsız olarak yaşadığı (tek başına veya kardeşleri veya akranlarıyla birlikte yaşadığı)durumlarda UNHCR ve/veya ortaklar, Yüksek Yarar Prosedürü boyunca çocuğa/çocuklara rehberlik ve destek sağlamak üzere bir destek görevlisi veya mentor (genellikle topluluğun bir üyesi olmak üzere) atayabilmektedir. Bu gibi durumlarda destek görevlisi veya mentor olarak atanan kişinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi ve eğitilmesi çok önemlidir. Destek görevlisinin veya mentorun bu rolü, çocuk üzerinde herhangi bir yasal yetkiyi beraberinde getirmez.[105] Bunun mümkün olduğu ortamlarda UNHCR ve/veya ortaklar, özellikle çocuğu Yüksek Yarar Prosedürü aracılığıyla desteklemek amacıyla bir danışman veya yasal temsilci atamayı da göz önüne alabilmektedir.

Yüksek Yarar Prosedürünü UNHCR'nin yönettiği durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinde veya Yüksek Yararın Değerlendirilmesinde yasal temsilci, vasi veya destek görevlisi atanması şartı yoktur. Ancak operasyonlar, velayet/temsilci veya destek kişi düzenlemelerinin kendi bağlamlarında nasıl geliştirilebileceğini araştırmaları yönünde teşvik edilmektedir. Yasal vasi veya yasal temsilci düzenlemelerinin mevcut olduğu durumlarda, aynı zamanda çocuğun bakım sağlayıcısı olmaması koşuluyla, atanan kişi UNHCR liderliğindeki Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dâhil edilmeli ve Yüksek Yararın Değerlendirilmesi ve diğer vaka yönetimi adımlarında (bkz. Bölüm 2.3: Yüksek Yarar Prosedüründe Usule İlişkin Tedbirler) kendisine danışılmalıdır.

[103] BM Genel Kurulu, *Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz İlkeler*, 2010, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html

[104] 6 Nolu Genel Yorum, paragraf 34.

[105] Bkz. UNHCR, *Refakatsiz Çocuklar İçin Denetimli Bağımsız Yaşama Yönelik Kılavuz İlkeler 2021* ve Refakatçisi Olmayan ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar için Topluluk Destek Gönüllüleri Araç Kiti, www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/guidance.html adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur.

BÖLÜM 4. UNHCR TARAFINDAN YÜKSEK YARARLARIN BELİRLENMESİ

GİRİŞ

Yüksek Yararın Belirlenmesi nedir ve Yüksek Yarar Prosedüründe nasıl bir yeri vardır?

Yüksek Yararın Belirlenmesi (YYB), çocuğu etkileyen özellikle önemli ve yaşamı değiştiren kararlarda çocuğun yüksek yararını belirlenmesini amaçlayan, usule ilişkin katı teminatlar içeren yasal süreci tarif etmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi, bu bölümde açıklanmış olan belirli durumlar altında kullanılan Yüksek Yarar Prosedürünün bir bileşenidir. Bölüm 3, Yüksek Yarar Prosedürünün adımlarını ayrıntılı olarak açıklamıştır. Bölüm 4 ise ne zaman ve hangi özel durumlar için ek bir Yüksek Yararın Belirlenmesi adımının gerekli olduğunu ana hatlarıyla belirtmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi kriterlerini karşılayan risk altındaki bir çocuğun belirlenmesinin ardından yürütülecek olan Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, iki ana adımı içerecektir: (i) Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunun tamamlanması ve gözden geçirilmesi ve (ii) Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli kararı. Panel tavsiyeye ilişkin bir karara vardığında süreç, Yüksek Yarar Prosedürünün sonraki adımlarını izleyecektir: Yüksek Yararın Belirlenmesi tavsiyesinin uygulanması (vaka planının uygulanmasına karşılık gelmektedir), takip ve gözden geçirme ve ardından vaka kapatma (tavsiyeler uygulandıktan ve özel çocuk koruma konusu ele alındıktan sonra). Gerektiğinde Yüksek Yararın Belirlenmesi raporları ve vakaları, gözden geçirilip yeniden açılabilmektedir. Yüksek Yarar Değerlendirmesinde olduğu gibi Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci boyunca da kararlar, çocuğun yüksek yararlarını değerlendirmek için dört faktörlü analiz temelinde alınmalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi, YYP'nin herhangi bir adımında başlatılabilmektedir. İstisnai veya acil vakalarda Yüksek Yarar Değerlendirmesi yerine veya Yüksek Yarar Değerlendirmesinden önce Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekli olabilmekte ve kullanılabilmektedir.

Usule ilişkin teminatlar ve karar alma

Kararların önemi nedeniyle Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, Bölüm 2.4: Karar Verme Sürecinde Çakışan Hakları Dengeleme'de ana hatlarıyla belirtildiği gibi, özellikle usule ilişkin katı teminatlar gerektirmektedir. Bölüm 2.4.2: Dört Etken Analizi'nde özetlendiği gibi karar alma süreci, farklı hakların dikkate alınmasını ve garanti altına alınmasını da sağlamalıdır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede haklar hiyerarşisi yoktur; bu sözleşmede sağlanan tüm haklar, "Çocuğun yüksek yararınadır". Bununla birlikte çocuğun yüksek yararı ile ilgili kararlar alınırken belirli durum değerlendirildiğinde bazı haklara diğerlerinden daha çok ağırlık verilmesi gerekebilmektedir. Yüksek Yararın belirlenmesinin, çocuğun sahip olduğu tüm haklardan tam olarak yararlanmasını sağlaması gerektiği de unutulmamalıdır. Bir yetişkinin bir çocuğun yüksek yararına ilişkin yargısı, çocuğun Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamındaki tüm haklarına saygı gösterme yükümlülüğünü geçersiz kılamaz.

Yüksek Yararın Belirlenmesine neden ihtiyaç olmaktadır?

UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu durumlarda aşağıdaki üç durumdan herhangi birinde çocukların karşılaştığı özellikle önemli ve yaşamı değiştiren kararlar için Yüksek Yararın Belirlenmesinin yürütülmesi gerekmektedir:

1	Refakatsiz çocuklar ve ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesi olan ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler ve tamamlayıcı yollar belirlenmelidir.	Bölüm 4.1'de açıklanmıştır
2	İstisnai durumlarda risk altındaki çocuklar için en uygun seçeneklerin belirlenmesi gerekmekte olup bu seçeneklere aşağıdakiler dâhildir: İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi İstisnai durumlarda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemeleri İstisnai durumlarda vaka bazında veya bağlama özel olarak risk altındaki diğer çocuklar	Bölüm 4.2'de açıklanmıştır
3	Rızaları olmamasına rağmen bir çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesi	Bölüm 4.3'te açıklanmıştır

Yukarıdaki üç durum göz önünde bulundurulmak suretiyle Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceğine karar vermenin her zaman kolay olmadığını kabul etmek de önemlidir. Her vaka ayrı ayrı değerlendirilmeli ve kararlar bağlama dayalı olarak alınmalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün ek güvencelerin gerekli ve uygun olduğunu düşündüğü durumlarda kullanılabilmektedir.

ŞEKİL 6: Yüksek Yararın Belirlenmesi Ne Zaman Yapılır?

Devletin Rolü ve UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi konusundaki yetkisi

Bölüm 1 ve 2'de de özetlendiği gibi UNHCR'nin çocukların yüksek yararını belirleme ve mülteci çocuklar için kalıcı çözümler belirleme prosedürlerine katılım düzeyi, Devlet prosedürlerinin kapasitesine ve UNHCR'nin belirli bir bağlamdaki rolüne göre değişiklik gösterecektir. Genel olarak, Devlet yetkililerinin mülteci çocuklar için erişilebilir ve uygun olan yüksek yarar prosedürlerini geliştirmesi durumunda, UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi talep edilmemektedir (Çocuğun yüksek yararına yönelik ulusal prosedürlerle çalışma hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 2.3: Yüksek Yarar Prosedüründe Usule İlişkin Tedbirler). Yukarıdaki üç tetikleyicinin her birine yönelik olarak ulusal prosedürlerin mevcut, erişilebilir ve mülteci çocuklar için uygun olup olmadığını belirlemek için bir analiz yapılmalıdır. Örneğin bir çocuğun ebeveynlerinden veya bakım sağlayıcılarından ayrı düşmesine ilişkin devlet prosedürleri, mülteci çocuklar için mevcut ve erişilebilir olabilmekte ancak gönüllü geri dönüş bağlamında refakatsiz bir çocuğun yüksek yararını belirlemeye yönelik prosedürler mevcut olmayabilmektedir. Bu nedenle UNHCR, ulusal prosedürlerin mülteci çocuklar için erişilebilir veya uygun olmadığı durumlarda yukarıdaki üç durumun tamamında Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütecek olup UNHCR, bu çocuklar için YYP süreçleriyle doğrudan veya ortakları aracılığıyla ilgilenecektir.

4.1. REFAKATSİZ VE AİLESİNDEN AYRI DÜŞMÜŞ ÇOCUKLAR İÇİN KALICI ÇÖZÜMLER

Bölüm Özeti

Neden:

- Üçüncü ülkeye yerleştirme, yerel entegrasyon, gönüllü geri dönüş ve tamamlayıcı yollardan üçüncü ülkeye kabul dâhil olmak üzere, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümlere ilişkin kararların, aile birliğine ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere, önemli ve uzun vadeli sonuçları bulunmaktadır.
- Ulusal makamların kalıcı çözümlerle ilgili olarak YYP süreçlerini üstlenmediği durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, mülteci çocuklar için iyi bilgilendirilmiş ve nesnel bir karar almanın yolu olacaktır.

Nasıl:

Yüksek Yarar Belirlemeleri, aşağıdakiler için gereklidir:

- Ebeveynleri veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcılarıyla yeniden bir araya getirilmeyen refakatsiz çocuklar
- Yüksek Yararın Belirlenmesinin güvencelerini gerektiren, ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesinin bulunduğu ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar
- Yalnızca istisnai durumlarda bir ebeveyni veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcısı ile yeniden bir araya getirilen refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar (bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar).
- Kalıcı çözümler için Yüksek Yararın Belirlenmesinin yürütülmesi gerekliyse mümkün olan en kısa sürede başlatılmalı ve risk altındaki çocukların belirlenmesinden sonra en geç iki yıl içinde tamamlanmalıdır.
- Kalıcı çözümlere ilişkin için bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, aynı anda çeşitli seçenekleri göz önünde bulundurmalıdır.

- Kalıcı çözümlere yönelik Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu durumlarda örneğin seçeneklerin olmaması nedeniyle iki yıllık süre içinde hangi çözümün Çocuğun yüksek yararına olduğunu belirlemek mümkün değilse geçici bakım düzenlemeleri sürdürülmelidir. Bir vaka, durumda bir değişiklik olduğunda veya en geç bir yıl içinde yeniden gözden geçirilmelidir. Makul bir süre içinde bir çözüm bulunmasının olası olmadığı durumlarda çocuğa yönelik bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesini desteklemek için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülebilmektedir.
- Bazı üçüncü ülkeye yerleştirme ülkeleri, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara yönelik kalıcı çözümler belirlemek için yine de Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütülmesini talep edebilmektedir. Bu gözden geçirilmiş Kılavuz İlkeler kapsamında UNHCR, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için yalnızca ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesi olduğunda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini talep etmektedir. Ancak Devlet prosedürleri için Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu her koşulda bu süreç tamamlanmalıdır.

4.1.1 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı

Gönüllü geri dönüş, üçüncü ülkeye yerleştirme, yerel entegrasyon veya tamamlayıcı bir yoldan üçüncü bir ülkeye kabul dâhil olmak üzere kalıcı çözümlere ilişkin olarak alınacak kararların çocuk üzerinde temel ve uzun vadeli bir etkisi olması muhtemeldir. Vaka çalışanı ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli, tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler bağlamında refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundururken ideal olarak farklı seçenekleri aynı anda değerlendirebilmelidir. Çeşitli seçeneklerin incelendiği kapsamlı bir çözüm paketi tercih edilendir. Ayrıca kalıcı çözüm seçeneklerinden bir veya daha fazlasının mevcut olmayabileceği de kabul edilmelidir.

Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere tüm kalıcı çözümler bağlamında, yüksek yararın değerlendirilmesine yönelik dört faktörlü analiz temelinde çözüm belirlendikten sonra bakımın sürekliliğinin sağlanması özellikle önemlidir (bkz. Bölüm 2.4: Karar alırken çakışan hakları dengelemek). Bu, aşağıdakilere özel dikkat gösterilmesini içermelidir:

- Bakım sağlayıcıların kalıcı çözüm ve tamamlayıcı yol bağlamında çocuğa bakım sağlamayı sürdürmeye yönelik yetenek ve istekliliklerinin değerlendirilmesi. Bu, özellikle bir çözüm, sağlanan yardımın derhal veya nihai olarak azaltılmasını veya sonlandırılmasını içerebildiğinde geçerlidir.
- Kalıcı bir çözüm uygulandıktan sonra çocuklar için izleme ve destek sağlayabilecek çocuk koruma yetkilileri veya kuruluşlarının varlığı. Bu tür yetkililerin yokluğu otomatik olarak belirli bir çözümün çocuğun yüksek yararına olmadığı anlamına gelmese de yetkili makamların refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için takip ve izleme yapmalarını sağlamak için her türlü çaba gösterilmelidir.

Kalıcı çözümlerin belirlenmesi olasılığının sınırlı olduğu durumlarda nihai kalıcı çözümden önce çocuk için bakım düzenlemelerinin resmileştirilmesini desteklemek amacıyla Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülebilmektedir. Bu durum, örneğin bir çocuğa yönelik olarak mevcut tamamlayıcı yollar dâhil olmak üzere kalıcı çözümler için halihazırda hiçbir seçeneğin olmadığı ve öngörülebilir gelecekte çözümlerin mevcudiyetine ilişkin somut gelişmelerin meydana gelmeyeceği durumlarda söz konusu olabilmektedir. Bu gibi durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi, kalıcı çözümlerin değerlendirilmesinin bir parçası olarak çocuğun bakım düzenlemesinin uzun vadede resmileştirilmesinin Çocuğun yüksek yararına olup olmadığını değerlendirebilmektedir (bkz. Bölüm 3.8.2: Alternatif bakım ve Yüksek Yarar Prosedürü). Refakatsiz bir çocuk için bakım düzenlemesinin resmileştirildiği durumlarda bakım düzenlemesinin sürdürülmesi ve başka hiçbir önemli risk veya koruma endişesinin tanımlanmaması koşuluyla kalıcı çözüm veya tamamlayıcı yolun uygulanmasından önce Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürütülmesi normalde yeterli olacaktır.

4.1.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir?

UNHCR'nin herhangi bir müdahalesi olmaksızın Devlet makamları tarafından tamamlayıcı bir yol da dâhil olmak üzere bir çocuk için kalıcı bir çözüm arandığı durumlarda UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütülmesine gerek yoktur. Devlet prosedürlerinin olmadığı durumlarda UNHCR kalıcı çözümler bağlamında aşağıdakiler için Yüksek Yararın Belirlenmesi tamamlamalıdır:

- bir ebeveyni veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcısı ile yeniden bir araya getirilmeyen refakatsiz çocuklar
- Yüksek Yararın Belirlenmesinin güvencelerini gerektiren, ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesinin bulunduğu ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar
- Yalnızca istisnai durumlarda bir ebeveyni veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcısı ile yeniden bir araya getirilen refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar (bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar).

Ailesinden ayrı düşmüş ve refakatsiz çocuklar için kalıcı çözümlere yönelik Yüksek Yararın Belirlenmesine ilişkin kontrol listesi

UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu vakalar için aşağıdaki ifadelerden herhangi birinin geçerli olması (lütfen ilgili kutuları işaretleyin) durumunda, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

Refakatsiz çocuklar:

- ☐ Bir ebeveyni veya önceki yasal veya geleneksel bakım sağlayıcısı ile aile birleşmesini içermeyen kalıcı bir çözüm sağlamanın düşünüldüğü çocuklar (aile birleşmesini içeren durumlar için bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar bölümündeki kontrol listesi)

Ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesinin bulunduğu, ailelerden ayrı düşmüş çocuklar:

- ☐ Çocuk, aile birleşmesi durumları dışında, mevcut bakım sağlayıcıları olmadan kalıcı bir çözüm için değerlendiriliyor.
- ☐ Çocuk, bakım sağlayıcısıyla birlikte kalıcı bir çözüm için değerlendiriliyor ancak ilk değerlendirme, bakım düzenlemesi dâhilinde mevcut veya potansiyel şiddet, istismar, sömürü veya ihmal riskini ortaya koyuyor.
- ☐ Söz konusu kalıcı çözüm, ebeveynlerden veya önceki geleneksel bakım sağlayıcıdan kalıcı olarak ayrı düşme riskini önemli ölçüde artırıyor.
- ☐ Çocuk, önerilen kalıcı çözümle ilgili önemli endişelerini veya itirazlarını dile getiriyor.
- ☐ Ciddi endişelere yol açan diğer durumlar veya Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci aracılığıyla sağlanan ek güvencelerin garanti edildiği durumlar.
- ☐ Aile birleşmesi de dâhil olmak üzere bir üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesi veya tamamlayıcı yol programı, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için bir Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütülmesini gerektiriyor.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Devlet prosedürlerinin bir gerekliliği olmadığı sürece tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler bağlamında bile ek önemli risk faktörlerinin veya koruma endişelerinin tanımlanmadığı bir aile birleşmesi süreci için genellikle Yüksek Yararın Belirlenmesinin yürütülmesi gerekli değildir (Aile birleşmesi için Yüksek Yararın Belirlenmesinin ne zaman gerekli olduğuna ilişkin kontrol listesi için bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar). Bölüm 3.8: Yüksek Yarar Prosedürü İçerisinde Bakım Seçeneklerinin Değerlendirilmesi'nde belirtildiği gibi aile birleşmesi, mümkün olduğunda genellikle çocuğun yüksek yararına olarak kabul edilmelidir. Ailenin kayıp araştırması yapıldıktan, aile ilişkileri doğrulandıktan ve çocuğun ve aile üyelerinin yeniden bir araya gelme isteği doğrulandıktan sonra süreç, Yüksek Yararın Belirlenmesi nedeniyle gereksiz yere geciktirilmemelidir. Bununla birlikte, aile birleşmesini desteklemeden önce, çocuğun istismara veya ihmale maruz kalıp kalmayacağı veya maruz kalma olasılığının olup olmadığı konusunda Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalıdır (bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar).

Ayrıca ebeveynleri veya önceki bakım sağlayıcısının bulunamaması veya ölmesi koşuluyla, tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler bağlamında akrabalarıyla birlikte kalmak için akrabalarıyla birlikte bir akrabalık bakımı düzenlemesi içinde yaşamak, normalde ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğun yararınadır. Bakım düzenlemesi dâhilinde bakımın devamlılığına yönelik ihtiyaç ve daha sonraki bir aşamada ebeveynlerle yeniden bir araya gelme potansiyeli, bu durumlarda dikkatle değerlendirilmelidir. Aksi şekilde değerlendirilmedikçe genellikle bir çocuğun akrabalarının kalıcı çözümler ve tamamlayıcı yollardan üçüncü ülkeye kabul ile ilgili konularda çocuğa rıza gösterebilecekleri kabul edilmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin veya önceki bakım sağlayıcıların yokluğu göz önüne alındığında ayrı düşmüş çocuklar için Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olarak yürütülecek Yüksek Yarar Değerlendirmesi, belirli bir kalıcı çözümün veya tamamlayıcı yolun çocuğun yüksek yararına olup olmadığını değerlendirmelidir ve herhangi bir ek önemli risk faktörü veya koruma endişesi belirlenirse Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmelidir (aşağıya bakınız). Ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğun ebeveynlerinin bulunduğu ve çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda ebeveynlerin de onay vermesi gerektiği unutulmamalıdır.

Ayrı düşmüş çocuklar için ek önemli risk faktörleri veya koruma endişeleri

Ebeveynlerin veya önceki yasal/geleneksel bakım sağlayıcıların yokluğu göz önüne alındığında diğer tamamlayıcı yollardan üçüncü ülkeye kabul de dâhil olmak üzere herhangi bir kalıcı çözüm için değerlendirilen tüm ayrı düşmüş çocuklar için Yüksek Yarar Değerlendirmesi süreci yürütülmelidir. Yüksek Yarar Değerlendirmesi, aşağıdaki durumlarda belirli bir kalıcı çözümü önermek için genellikle yeterli olacaktır:

- kayıp araştırma çalışmaları yapıldıktan sonra ayrı düşmüş bir çocuğun ebeveynleri bulunamadı veya
- çocuğun ebeveynleri onay verdi ve
- ek önemli risk faktörleri veya koruma endişeleri tanımlanmadı

Ek önemli risk faktörlerinin veya koruma endişelerinin belirlendiği durumlarda Yüksek Yarar Değerlendirmesi, Yüksek Yarar Belirlemesinin yürütülmesini tavsiye etmelidir. Bu bağlamda ek önemli risk faktörleri veya koruma endişeleri olarak değerlendirilebilecek standart örnekler, aşağıdaki senaryoları içermektedir:

- Bir çocuğun kendisine refakat eden yetişkin tarafından şiddete, sömürüye, istismara veya ihmale maruz kaldığına veya maruz kalma olasılığı olduğuna inanmak için makul nedenler vardır.
- Menşe ülkeye geri dönüş; çocuğun aile birliği, hayatta kalma ve gelişme ve/veya güvenli bir ortam haklarına potansiyel olarak belirli bir risk teşkil etmektedir.
- Çocuğun, kalıcı çözümün uygulanmasının bir parçası olarak daha gelişmiş bir bakım planı gerektirebilecek ek koruma endişeleri bulunmaktadır (örneğin toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklar, silahlı kuvvetler veya silahlı gruplarla bağlantılı çocuklar, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine maruz kalan çocuklar vb.).
- Çocuk, tamamlayıcı yol da dâhil olmak üzere önerilen kalıcı çözüme katılma konusundaki isteksizliğini ifade etmektedir.
- Önerilen kalıcı çözüm, ebeveynlerden veya geleneksel bakım sağlayıcılardan kalıcı olarak ayrı düşme riskini önemli ölçüde artırmaktadır (örneğin üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesinin aile birleşmesine izin vermemesi veya ebeveynlerin kalıcı çözümün önerildiği ülkeden farklı bir ülkede bulunması ve rızanın alınmaması).
- Önerilen kalıcı çözüm (bir ebeveyn veya geleneksel bakım sağlayıcı ile aile birleşmesi durumları hariç olmak üzere), mevcut bakım sağlayıcılardan ayrı düşme ile sonuçlanacaktır.

4.1.3 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır

Çocuk Hakları Komitesi[106], menşe ülkeleri dışında bulunan "refakatsiz veya ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler bulma çalışmalarının gereksiz bir gecikme olmaksızın ve mümkün olan yerlerde, bir çocuğun refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş olduğunun değerlendirilmesi üzerine derhal başlatılması ve uygulanması gerektiğini" belirtmektedir. Bundan da şu sonuç çıkar ki yerinden edilme döngüsünde mümkün olan en kısa sürede Yüksek Yarar Prosedürü yürütülmesi gerekmektedir. UNHCR ve ortakları, kalıcı bir çözüm beklentisi ortaya çıkana kadar beklememelidir.

Kayıp araştırma sonuçları, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için en uygun kalıcı çözümün belirlenmesinde ve sonuç olarak Bölüm 3.8.1: Ailenin Kayıp Araştırması, Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü'nde ana hatlarıyla belirtildiği gibi Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin ne zaman başlatılacağını belirlemede önemli bir faktördür. Kayıp araştırma için makul bir süre tanınmalıdır. Kayıp araştırma sonuçlarının alınması için gereken bekleme süresi; her durumda çocuğun yaşı, benzer profiller için önceki kayıp araştırma deneyimleri, vakanın aciliyeti, aile hakkında mevcut bulunan bilgilerin kalitesi ve menşe bölgelerine erişim gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak her vakada değişiklik gösterecektir.

[106] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 6 Nolu Genel Yorum, paragraf 79.

Her halükârda UNHCR, refakatsiz bir çocuğun belirlenmesinden sonraki iki yıl içinde veya çok küçük yaştaki çocuklar veya ciddi koruma endişeleri olan çocuklar için daha erken bir zamanda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yürütmelidir. Bu kapsamda vaka bazında bir yaklaşım benimsemek esastır. Özellikle daha küçük yaştaki çocuklar söz konusu olduğunda maksimum iki yıllık çerçevenin çok uzun olacağı durumlar olabilmektedir. Bu nedenle Yüksek Yarar Belirlemeleri, risk altındaki çocuğun belirlenmesinden hemen sonra alınan ilk Yüksek Yarar Değerlendirmesi formları da dâhil olmak üzere, yerinden edilme sırasında daha önce yürütülen bireysel vaka çalışmalarını temel almalıdır. Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu ve YYP'ne ilişkin diğer belgeler, vaka çalışanları tarafından düzenli olarak incelenmeli ve güncellenmeli, mevcut kalıcı çözümler ve tamamlayıcı yollar düzenli olarak gözden geçirilmelidir. Çocuğun düzenli olarak izlenmesi ve takibi de Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine ne zaman başlanılması gerektiği konusunda UNHCR'ye ve ortaklarına rehberlik etmektedir.

Bazı durumlarda Yüksek Yarar Değerlendirmesi yerine veya Yüksek Yarar Değerlendirmesinden önce çocuğun belirlenmesinden hemen sonra Yüksek Yararın Belirlenmesinin yürütülmesi gerekli görülebilmektedir. Daha da önemlisi, Yüksek Yararın Belirlenmesi başlatıldığında bunun Yüksek Yarar Prosedürüne tam olarak entegre edilmesi gerekmektedir. Yüksek Yarar Prosedürünün diğer adımları, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine bilgi sağlamalı ve Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinden elde edilen vaka planlaması ve vaka takibi, söz konusu bireysel vakanın devam eden vaka yönetimine entegre edilmelidir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerçekleştirilirken hangi kalıcı çözümün çocuğun yararına olduğunu belirlemek mümkün değilse ancak yakın gelecekte daha fazla seçenek olması muhtemel ise Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci ertelenebilmektedir. Bu, örneğin ailenin kayıp araştırma sonuçları geciktiğinde mültecilerin gönüllü geri dönüşten yararlanmaya başladıkları veya UNHCR'nin koruyucu aile ve potansiyel olarak refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı bir çözüme yol açabilecek yerel entegrasyon konusunda devletle görüşmelerde bulunduğu durumlarda olabilmektedir. Bu durum, çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi gerektirecek başka herhangi bir koruma endişesiyle karşı karşıya olup olmadığı dikkate alınarak vaka bazında belirlenmelidir. Bir vaka, durumda bir değişiklik olduğunda veya en geç bir yıl içinde yeniden gözden geçirilmelidir.

Kalıcı Çözümler için Yüksek Yararın Belirlenmesine İlişkin Hususlar

Yüksek Yarar Prosedürü içinde ve özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci aracılığıyla tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümlerle ilgili kararlar alırken dikkate alınması gereken bazı temel faktörler şunlardır:

- Kalıcı bir çözüm, aile birleşmesine yol açması durumunda normalde Çocuğun yüksek yararınadır (bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar).
- Kardeşleri bir arada tutmak ve çocukları bakım sağlayıcılarıyla birlikte tutmak için her türlü çaba gösterilmelidir (aile birleşmesi durumları hariç olmak üzere).
- Bazı durumlarda bir grup çocuk, grup bakımı altında veya bağımsız yaşam düzenlemelerinde birlikte yaşadıkları sığınma ülkesinde birbirleriyle yakın ilişkiler geliştirmiş olabilmektedir. Bu durumlarda kalıcı bir çözüm için çocukların birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir.
- Kendilerini sürece dâhil etmemek için güçlü nedenler (örneğin önceden yaşanan istismar, kötü muamele vb.) olmadıkça ebeveynler, eski bakım sağlayıcılar ve menşe ülkedeki diğer yakın akrabalar ile Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin bir parçası olarak görüşmeler yapılmalıdır ve mümkün olduğunda ebeveynler söz konusu kalıcı çözüm için yazılı onay vermelidir.
- Ebeveynlerin ikamet ettiği yerde (örneğin güvenlik hususları nedeniyle) veya sığınma ülkesinde aile birleşmesinin mümkün olmadığı ve çocuğun sığınma ülkesinde ele alınamayacak ciddi koruma riskleriyle karşı karşıya olduğu durumlarda ebeveynlerin ülkesinden başka bir ülkede kalıcı bir çözüm sağlanması, çocuğun yüksek yararına olabilmektedir. Böyle bir durumda tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler, mümkün olduğu kadar ailenin gelecekte yeniden birleştirilmesine yönelik beklentilere zarar vermeyecek şekilde uygulanmalıdır. Örneğin aileyi veya çocuğu tehlikeye atmayacağı durumlarda ebeveynlere danışılmalı ve çocuğun nerede olduğu

konusunda onlara bilgi verilmelidir. Ayrıca kalıcı bir çözüm uygulandıktan sonra çocuğun ebeveynleri ile temasını ve ilişkisini ne ölçüde sürdürebileceği incelenmeli ve bunlar da karar alma sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bazı durumlarda çocuk, koruyucu ailesi ile güçlü bir bağ oluşturmuş olabilmekte ve bu nedenle çocuğu onlardan uzaklaşmaya zorlamak, çocuk için ebeveynlerinden ilk ayrı düşmesi kadar tedirgin edici olabilmektedir. Bu tür durumların risklerinin Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinde kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi ve hangi seçeneğin çocuğun yüksek yararına olduğu konusunda dikkatli bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

4.1.4 Gönüllü geri dönüş

İster daha büyük ölçekli bir uygulamanın parçası olarak isterse vaka bazında olsun her halükârda gönüllü geri dönüş, çocuklar için ciddi sonuçlar doğurmaktadır. İstisnai durumlardaki refakatsiz çocuklar ve ayrı düşmüş çocuklar için çocuğun ebeveynlerinin yokluğu, gönüllü geri dönüşle ilgili bir karar alınmadan önce Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin ek güvencelerine ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir. Gönüllülük, güvenlik, saygınlık ve geri göndermeme *ilkeleri*, yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de geçerlidir ve onlar için de desteklenmelidir.

Gönüllü geri dönüş süreci boyunca "geri dönüşte güvenlik ve saygınlığı" kolaylaştırmaya ve desteklemeye odaklanılmalıdır.[107] Örneğin gönüllü geri dönüş, "eğer böyle bir geri dönüşün çocuğun temel insan haklarının ihlaliyle sonuçlanacağına ilişkin 'makul bir riske' yol açacaksa" çocuğun yüksek yararına olarak kabul edilemez.[108] Benzer şekilde geri dönüşte yeterli bakım düzenlemelerinin mevcut olmayacağı durumlarda da geri dönüş, çocuğun yüksek yararına olmayabilmektedir. Çocuğun ebeveynleri veya diğer yakın aile üyeleriyle yeniden birleştirilmek için geri döneceği durumlarda çocuğu aileyle yeniden birleştirmenin yararları, geri dönüşle bağlantılı riskler ve çocuk ve aile için mevcut olan diğer seçeneklerle dikkatlice karşılaştırılmalıdır.

[107] UNHCR, Gönüllü Geri Dönüş El Kitabı (yayınlanacak).

[108] *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*, 6 No'lu Genel Yorum, paragraf 84.

Geri göndermeme ilkesi

Geri göndermeme ilkesi, yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de geçerlidir. UNHCR'nin Geri Göndermeme İlkesi hakkındaki notunda şunlar belirtilmektedir: Geri Göndermeme ilkesi, "uluslararası toplumun herkesin yaşam hakkı, işkence veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezadan korunma hakkı ve bireyin özgürlük ve güvenlik hakları dâhil olmak üzere insan haklarından yararlanmasını sağlama taahhüdünü yansıtmaktadır. Bu ve diğer haklar, bir mülteci zulme veya tehlikeye geri gönderildiğinde tehdit altında olabilir".[109]

Koruyucu aile bakımı altındaki refakatsiz çocuklar için Yüksek Yararın Belirlenmesi, aşağıdakileri dikkate almalıdır:

- Çocuk ve aile arasındaki ilişkinin doğası ve sürekliliği, birlikte kalıp kalmamaları gerektiğinin belirlenmesine yardımcı olabilmektedir. Koruyucu aile, sığınılan ülkede sağlanan ek yardımlara alışabilmekte ve bu yardımların menşe ülkede de devam etmesini bekleyebilmektedir.
- Refakatsiz çocuğun menşe bölgesini koruyucu ailenin hedeflenen varış yeri ile ilgili olarak göz önünde bulundurmak. Çocuk farklı bir bölgeden geliyorsa koruyucu ailenin farklı bir bölgeye dönme niyetinde olduğu, mesafeler ve ilgili diğer faktörler hakkında çocuğun dikkatli bir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun koruyucu aile ile olan bağlılığı, menşe bölgesinden uzak bir bölgeye geri dönüşün kendi ailesiyle yeniden birleşme şansını azaltabileceği gerçeğine karşı da dengelenmelidir.

Kendi başlarına dönüş yapan refakatsiz çocuklar için:

- Varış noktasındaki ortaklarla koordinasyon sağlamak ve mümkün olan her yerde menşe ülkedeki yetkili çocuk koruma makamlarıyla iş birliği içinde çocuk için bir vasi veya bakım sağlayıcının belirlenmesini sağlamak için her türlü çabayı gösterin.
- Gönüllü geri dönüşünden önce çocuğun sürdürülebilir yeniden entegrasyonunu sağlamak için çocuk ve menşe ülkedeki önceden tanımlanmış vasisi veya çocuk koruma hizmeti sağlayıcısı ile iş birliği içinde hazırlanacak bir bireysel vaka planı geliştirin.
- Menşe ülkesine geri dönebilecek olan, toplulukta mevcut destek sisteminin herhangi bir üyesini -arkadaşlar veya komşular gibi- çocuk için belirleyin ve mümkünse ve çocuğun yüksek yararına uygunsa çocuğun kendisine yakın olan bu kişilerle geri dönüşüne olanak sağlayın.

Refakatsiz tüm çocuklar için:

- Çocuğun kırılganlığının artmasını önlemek ve gerektiğinde ailenin kayıp araştırmasının devam etmesini sağlamak için gıda, barınma, sağlık hizmetleri, eğitim ve yeniden entegrasyon hizmetlerine erişim sağlamak.
- Daha önce silahlı kuvvetler veya silahlı gruplarla ilişkili olan çocukların, çocuk yaşta evlilik riski altındaki çocukların, cinsel şiddette maruz kalanların ve döndükten sonra sürekli desteğe ve hizmetlere ihtiyaç duyabilecek diğer çocukların her türlü özel ihtiyaçları.[110] Ek kırılganlıkları olan birçok çocuk için geri dönüş, aileleri ve daha geniş topluluk tarafından kabul edilme sorunlarını gündeme getirebilmekte ve böylece yeniden entegrasyonlarına ilişkin ek zorluklar yaratabilmektedir. [111]

[109] UNHCR, *Geri Göndermeme İlkesi Hakkında Not*, 1997, *şu adreste mevcuttur:* https://www.refworld.org/docid/438c6d972.html

[110] Bkz.: UNHCR, *Çocuk Koruma Bilgi Notu: Çocukların işe alınması*, 2013, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/ docid/529ddb574.html

[111] Bkz.: UNHCR, *El Kitabı – Gönüllü Geri Dönüş; Uluslararası Koruma*, 1996, şu adreste mevcuttur: http://www.unhcr.org/publications/legal/3bfe68d32/handbook-voluntary-repatriation-international-protection.html

4.1.5 Yerel bütünleşme

Yerel bütünleşmenin dört ayrı boyutu vardır: yasal, sosyo-kültürel, ekonomik ve sivil-politik. Mültecilere güvenli bir yasal statü ve oturma izni verilmesi, onların sığındıkları ülkede kademeli olarak aile birleşmesinden faydalanmalarına ve aynı zamanda kurumlara, tesislere ve hizmetlere eşit erişim de dâhil olmak üzere vatandaşlarla aynı haklardan yararlanmalarına olanak tanımaktadır.

Yerel entegrasyon, refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş bazı çocuklar için tercih edilen kalıcı çözüm olabilmektedir. Bu, örneğin aşağıdaki durumlarda geçerlidir:

- Geri dönüşün uygun veya uygulanabilir olmaması
- Mültecilerin menşe ülkelerinde genel durumdaki iyileşmelere rağmen belirli nedenlerle geri dönmek istememeleri
- Mültecilerin sığındıkları ülke ile yakın ailevi, sosyal, kültürel ve/veya ekonomik bağlar kurmuş olmaları

Yerel entegrasyon; sığınma ülkelerinde doğan, ebeveynlerinin menşe ülkeleriyle hiçbir bağı olmayan ve *fiili* veya *hukuki* olarak vatansız olma riski taşıyan mülteci çocuklar için de uygun olabilmektedir.

Etkili yerel bütünleşme beklentileri mevcut olduğunda istisnai durumlardaki refakatsiz çocuklar ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için hangi yerel bütünleşmenin en uygun kalıcı çözüm olduğunun belirlenmesi, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dayandırılmalıdır. Diğer ayrı düşmüş çocuklar için bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yeterli olacaktır. Bu süreç aynı zamanda çocuğun güvenliği ve refahı için gereken olası ek desteğin değerlendirilmesini ve başarılı yerel bütünleşmenin mümkün kılınmasını da içermelidir. Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların yeterli entegrasyonunu sağlamak için Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin bir parçası olarak özel bir strateji oluşturulmalıdır. Yerel entegrasyon sürecinin bir sonucu olarak bu haklar riske atılabileceğinden dolayı özellikle refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar söz konusu olduğunda çocuğun kendi kimliğine ilişkin haklarına özen gösterilmelidir.

4.1.6 Yerleştirme

Üçüncü ülkeye yerleştirme; mültecilerin bir sığınma ülkesinden, onları kabul etmeyi ve nihayetinde kalıcı yerleşim sağlamayı kabul eden başka bir devlete nakledilmesidir. UNHCR Tüzüğü[112], UNHCR'yi üçüncü ülkeye yerleştirmeyi üstlenmesi için yetkilendirmiştir. Üçüncü ülkeye yerleştirme; *geri göndermeye* karşı koruma sağlamakta ve üçüncü ülkeye yerleştirilen mültecilere ve ailelerine veya bakmakla yükümlü oldukları kişilere medeni hakların yanı sıra vatandaşların sahip olduğu siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara erişim sağlamaktadır.

Üçüncü ülkeye yerleştirme; öncelikle sığındıkları ülkede yaşamları, özgürlükleri, güvenlikleri, sağlıkları veya temel insan hakları risk altında olan mültecilerin korunmasına yöneliktir. UNHCR; yasal fiziksel korunma ihtiyaçları veya tıbbi ihtiyaçları olanlar gibi ve "risk altındaki çocuklar ve ergenler", "aile birleşmesi" ve "risk altındaki kadınlar (ve kız çocukları)" da dâhil olmak üzere korunma ihtiyacı olan çocuklara uygulanabilecek diğer kategoriler gibi bir dizi kategoriye dayalı olarak mültecileri üçüncü ülkeye yerleştirme değerlendirmesi için sunabilir.

Üçüncü ülkeye yerleştirme için sevk edilecek vakalar arasında, akut yasal veya fiziksel korunma ihtiyacı olan mültecilere öncelik verilmelidir. Bu aynı zamanda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar ve şiddet, istismar veya sömürü riski altındaki çocuklar veya şiddet, istismar veya sömürü mağdurları veya ruh sağlığı veya tıbbi ihtiyaçlar gibi

[112] BM Genel Kurulu, *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Tüzüğü*, 14 Aralık 1950, A/RES/428(V), şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/3b00f0715c.html

sığınma ülkesinde karşılanamayan ihtiyaçları olan çocuklar ve engelli çocuklar gibi risk altındaki çocukları da içerebilir.[113] Korunma ve diğer ihtiyaçların yanı sıra üçüncü ülkeye yerleştirme ülkeleri tarafından sunulan ve üçüncü ülkeye yerleştirme için geldiklerinde çocukların özel ihtiyaçlarını karşılayan özel programlar da YYP'nin bir parçası olarak değerlendirilmelidir.

Üçüncü ülkeye yerleştirmenin normalde çocuğun kendi toplumundan ve kendi kültürel ortamından ayrılması anlamına geldiği gerçeğine, özellikle çocuk üzerindeki uzun vadeli etkisi açısından özel bir önem verilmelidir. Üçüncü ülkeye yerleştirme, çocuk yeni ülkesine geldiğinde aile birleşmesini daha da zorlaştırabilir; bu nedenle üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesinin dikkatli bir şekilde seçilmesi ve vakaları değerlendirmeye sunan operasyonun, önerilen yeniden yerleşim ülkesinin kural ve düzenlemelerini bilmesi önemlidir.[114] Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, çocuğun haklarını sığınma ülkesindeki durumuna dayanarak dikkatli bir şekilde dengelemeli ve üçüncü ülkeye yerleştirmenin söz konusu çocuk için en kalıcı çözüm olup olmadığını belirlemelidir.[115] Mümkün olan her yerde ve Yüksek Yarar için ebeveynleri veya diğer aile üyelerini sürece dâhil etmek de önemlidir. Bazı durumlarda üçüncü ülkeye yerleştirme, çocuğun yüksek yararına olabilmekte ve bu nedenle en uygun koruma şekli olarak kabul edilebilmektedir. Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar dâhil olmak üzere risk altındaki belirli çocuk kategorileri için verilecek olan tavsiye, YYP'nin ek güvencelerinden yararlanmalıdır. Üçüncü ülkeye yerleştirme, otomatik olarak çocuğun yüksek yararına olarak değerlendirilmemelidir; daha ziyade yeniden yerleşim önerileri, Yüksek Yararın bireysel olarak değerlendirilmesi ve belirlenmesine tabi olmalıdır.

YYP'nin belirli araç ve prosedürleriyle ilgili aşağıdaki noktalar, üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında dikkate alınmalıdır:

- Refakatsiz çocuklar için üçüncü ülkeye yerleştirmenin en uygun kalıcı çözüm olduğuna yönelik karar, Yüksek Yararın Belirlenmesine dayandırılmalıdır.
- Ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesi olan ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için üçüncü ülkeye yerleştirmenin en uygun kalıcı çözüm olduğuna yönelik karar, Yüksek Yararın Belirlenmesine dayandırılmalıdır. Diğer ayrı düşmüş çocuklar için Yüksek Yarar Değerlendirmesi yeterli olacaktır.
- Bazı üçüncü ülkeye yerleştirme ülkeleri, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için kalıcı çözümler belirlemek amacıyla Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini talep edebilir. UNHCR, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için yalnızca ek bir önemli risk faktörü veya koruma endişesi olduğunda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini talep etmektedir. Bir Devlet, üçüncü ülkeye yerleştirme amacıyla Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini talep ediyorsa bu süreç tamamlanmalıdır.
- Bir ebeveyni ile olan bir çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesi gibi bazı durumlarda Yüksek Yarar Değerlendirmesi, gerekli eğitime sahip olmaları ve "çocuk koruma konuları ve çocuk dostu görüşme teknikleri" konusunda yetkin olmaları halinde üçüncü ülkeye yerleştirme personeli tarafından gerçekleştirilebilir.[116] Ancak Yüksek Yarar Değerlendirmesi temelde bir çocuk koruma süreci olduğundan bu değerlendirme süreci, üçüncü ülkeye yerleştirme personeli tarafından yürütülse bile üçüncü ülkeye yerleştirmenin aksine çocuk korumadan sorumlu personel tarafından denetlenmelidir.

[113] Bkz.: UNHCR, *Risk Altındaki Çocukların ve Ergenlerin Üçüncü Ülkeye Yerleştirilmesi, Haziran 2016*, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/ docid/58344f244.html

[114] Bkz.: UNHCR, *Üçüncü Ülkeye Yerleştirme El Kitabı ve Ülke Bölümleri* ,şu adreste mevcuttur: https://www.unhcr.org/resettlement-handbook/

[115] *adı geçen eser.*

[116] UNHCR, Üçüncü Ülkeye Yerleştirme El Kitabı (bölüm 3.5), https://www.unhcr.org/resettlement-handbook/3- resettlement-submission-categories/3-5-children-and-adolescents-at-risk/.

Bir ebeveyni ile yeniden yerleştirme veya tamamlayıcı bir yol yoluyla üçüncü bir ülkeye kabul edilmesi değerlendirilen çocuklar

Yalnızca bir ebeveynle üçüncü ülkeye yerleştirme için düşünülen çocuklar için şu durumların geçerli olması halinde Çocuğun Yüksek Yararı Değerlendirmesi gerekli değildir: (i) çocukla birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilen ebeveynin, tek başına velayet sahibi olduğuna ilişkin yasal belgelere sahip olması (ii) mevcut bulunmayan ebeveynin vefatına ilişkin kanıtın mevcut olması ve çocukla birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilen ebeveyn dışında çocuk üzerinde (bir kişiye veya ortak) velayet düzenlemesi olan kimsenin bulunmaması.

Not: Her çocuğun durumu farklıdır. Çocuğun durumu (örneğin, belgenin gerçekliği) veya ebeveynlerden herhangi biriyle olan ilişkisi hakkında herhangi bir endişe veya şüphe ortaya çıkarsa, Yüksek Yarar Değerlendirmesi çocuk için uygun seçeneğe karar verilmesine yardımcı olabilir.

Ancak çocuğun tek başına velayete sahip olmayan bir ebeveyniyle üçüncü ülkeye yerleştirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararı Değerlendirmesi yapılmalıdır ve bu değerlendirme, (i) çocukla birlikte yerleşmeyen ebeveyn bilgilendirilmiş yazılı onay vermiş olsa bile ve/veya çocuğun diğer ebeveynine kayıp araştırma çabalarına rağmen ulaşılamadığı durumlarını da içerir[117].

Bir ebeveyni ile üçüncü ülkeye yerleştirilmesi düşünülen çocuklar için aşağıdaki durumlarda Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi süreci gereklidir: (i) çocukla üçüncü ülkeye yerleştirilmeyen ebeveynle iletişime geçilmiş ve bu ebeveyn, çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesi için onay vermeyi reddetmişse veya (ii) çocukla üçüncü ülkeye yerleştirilmeyen ebeveynin çocuğun bakımında ve yetiştirilmesinde aktif rol oynadığının değerlendirildiği veya gözlemlendiği durumlarda veya (iii) üçüncü ülkeye yerleşim için düşünülen ailede çocuğun risk altında olabileceğine dair belirtiler varsa.

Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında velayete ilişkin özel hususlar için bkz. Bölüm 4.3.4: Ebeveynlerin Ayrılması ve Velayet Hakları ve 4.3.5: Ebeveynlerin ağır zarar vermesi

Aynı hususlar, bir ebeveyni ile tamamlayıcı yolların uygulanması için düşünülen çocuklar için de geçerlidir.

4.1.7 Mültecilerin üçüncü ülkelere kabulüne ilişkin tamamlayıcı yollar

Tamamlayıcı yollar; mültecilerin ve uluslararası korumaya ihtiyacı olan diğer kişilerin yeni beceriler öğrenme, eğitim alma ve/veya iş gücü piyasasına işçi olarak katılma gibi fırsatlar verilirken uluslararası korunma ihtiyaçlarının da karşılandığı üçüncü bir ülkede yasal olarak kalmalarının sağlandığı güvenli ve düzenlenmiş yollardır. Özellikle de büyük ölçekli ve uzun süreli mülteci olma durumunda olanlar olmak üzere tüm mültecilere yönelik kalıcı çözümler elde edilemediğinde korumaya ve sürdürülebilir çözümlere erişmek ve kalıcı bir çözüme ulaşma olasılığı çok az olanlara yönelik olarak seçenekleri genişletmek için tamamlayıcı yollar kullanılabilmektedir. Tamamlayıcı yollar, uluslararası koruma rejimi kapsamında mültecilere sağlanan korumanın yerine geçmemektedir; bu yollar, uluslararası koruma rejimini tamamlamakta olup küresel dayanışmanın, uluslararası iş birliğinin ve mültecilerin koruma ihtiyaçlarını karşılamak ve onları sürdürülebilir çözümlere ulaşmada desteklemek için daha adil sorumluluk paylaşımının önemli bir ifadesi olarak hizmet etmektedir. Aslında tamamlayıcı yollar, her zaman otomatik olarak kalıcı bir çözüme götürmese de refakatsiz çocuklar için kalıcı bir çözüm sağlıyor olmaları özellikle önemlidir.

[117] Bkz. Bölüm 3.8.1: Aile Kayıp Araştırma Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü

Tamamlayıcı yollar, farklı biçimlerde olabilmektedir. [118]Bu yollar, bir devletin aile birleşmesine ilişkin kriterlerine (bkz. Bölüm 4.2: İstisnai Durumlarda Risk Altındaki Çocuklar) uygun olan mülteciler için aile birleşmesi; insani kabul programları; sığınma, topluluk veya özel sponsorluğa erişim için insani vizeler; özel, topluluk veya kurum temelli vizeler, burslar, staj ve çıraklık programları gibi eğitim fırsatları ve diğerlerinin yanı sıra iş gücü hareketliliği programları da dâhil olmak üzere üçüncü ülkelerdeki istihdam fırsatlarını içerebilmektedir.

İlgili kişiler için koruma ve çözümler elde etmek için devletleri destekleme konusundaki yasal sorumluluklarının bir parçası olarak UNHCR, mültecilerin sürekli uluslararası koruma ihtiyaçlarını karşılayacak koruma ve çözümlere yönelik uygulanabilir tamamlayıcı yollar belirlemek, oluşturmak ve genişletmek için devletler, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları, sivil toplum aktörleri, sendikalar, uluslararası finans kurumları vs. ile iş birliği yapmak için mültecilerle birlikte çalışmaktadır.

Üçüncü bir ülkeye kabul için tamamlayıcı bir yolun kullanılmasının düşünüldüğü ve UNHCR'nin sürece dâhil olduğu durumlarda refakatsiz çocuklar ve istisnai durumlardaki ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aşağıdaki hususları dikkate alması gereken bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

- Çocuğa yönelik olarak üçüncü ülkeye yerleştirme, insani kabul, menşe ülkeye gönüllü geri dönüş veya ev sahibi ülke veya sığınma ülkesinde yerel entegrasyon gibi başka sürdürülebilir çözümler de mevcuttur.
- *Geri göndermeye* karşı koruma, üçüncü ülkede sağlanmaktadır. Bu; çocuğun ilk sığınma ülkesine veya menşe ülkesine dönememesi durumunda, eğitimini veya diğer programını tamamladıktan sonra sığınma talebinde bulunma ve üçüncü ülkede kalma olasılığını ve hukuki yardım hakkını içermelidir.
- Çocuğun üçüncü ülkede yasal bir statüye ve belgelere erişimi olacaktır.
- Çocuğa Mülteci Sözleşmesi Seyahat Belgesi veya diğer seyahat belgeleri gibi biyometrik ve güvenlik zorunluluklarını ele almak için uluslararası standartlara uyarlanmış geçerli bir seyahat belgesi verilecektir veya çocuk bu belgeye halihazırda sahiptir. [119]
- Çocuğun, üçüncü ülkeye girişi kolaylaştırmak için basitleştirilmiş vize ve giriş programlarına erişimi olacaktır.
- Üçüncü ülkelerdeki kısa süreli hareketlilik olanaklarının ardından çocuk için yeniden giriş prosedürleri, ilk sığınma ülkelerine dönebilmeleri veya aile ve toplumla yeniden bir araya gelebilmeleri için sağlanacaktır.
- Üçüncü ülkenin aile birleşmesi ile ilgili kabul politikaları ve prosedürleri, çocuğun ailesinden kalıcı olarak ayrı düşme riskini yaratabilmekte veya bu riski artırabilmektedir.
- Üçüncü ülkede mülteciler için adalete erişim hakkı ve ayrımcılığa, sömürüye veya üçüncü ülke hareketliliğiyle bağlantılı diğer risklerden korunma hakkını destekleyen kurumsal mekanizmalar ve prosedürler yasal statüden bağımsız olarak mevcuttur.
- Sağlık, eğitim, hukuk, barınma, danışmanlık ve psikososyal hizmetler, dil desteği, diaspora ve daha geniş topluluklarla temas gibi üçüncü ülkede gerekli destekler sağlanacaktır.

[118] Bkz.: UNHCR, *Mültecilerin Üçüncü Ülkelere Kabulüne İlişkin Tamamlayıcı Yollar: Temel Hususlar*, Nisan 2019, şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/5cebf3fc4.html

[119] UNHCR, *Yürütme Komitesinin 114 No'lu Kararı (LXVIII), 2017, mülteciler ve vatansız kişiler için makine tarafından okunabilen seyahat belgeleri*, parag. 1 ve 5, şu adreste mevcuttur: http://www.refworld.org/pdfid/59df19bc4.pdf

- Tanımlanmış uyruğu olmayan mülteciler, üçüncü ülkede doğum kaydı ve vatandaşlık edinim sistemlerine erişebileceklerdir.
- Çocuğun kültürel bağlamı, özel eğitim ve öğrenimle ilgili ihtiyaçları, engelleri veya gerekli belgeleri sağlayamamaları dâhil olmak üzere ihtiyaçları, ilgileri ve özel durumu üçüncü ülke tarafından dikkate alınmıştır.
- Tamamlayıcı yollar hakkında bilgiye erişim, hizmetlere erişim ve idari destek; seçim ve uygunluk kriterleri de dikkate alınarak açık, zamanında, şeffaf ve ayrım gözetmeyen bir şekilde sağlanmıştır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi ayrıca çocuğa tamamlayıcı yolun tüm yönleri hakkında uygun şekilde danışmanlık verilmesini ve karar verirken yaş ve olgunluk düzeylerinin belirlenen risklere karşı detaylı şekilde değerlendirilmesini sağlamak için de gereklidir.

VAKA ÇALIŞMASI: Refakatsiz çocukların Yunanistan'dan diğer AB Üye Devletlerine güvenli geçişine bilgi sağlanması için Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin kullanılması

2018'den bu yana UNHCR ve diğer ortaklar, 2016 Birleşik Krallık Göçmenlik Yasası'nın ("Dubs" planı) 67. bölümü uyarınca yüksek risk altındaki refakatsiz çocukları Birleşik Krallık'a yerleştirmek için YYP'ne yönelik prosedürler oluşturma konusunda Yunanistan hükümetine destek sağlamıştır. Yunanistan'daki çocuk koruma makamı (Çalışma ve Sosyal Dayanışma Bakanlığı'na bağlı EKKA), Göç Politikası
Bakanlığı ve UNHCR arasında, YYP'ne yönelik prosedürler için kurumsal bir çerçeve oluşturan bir İş Birliği Mutabakat Zaptı geliştirilmiştir. Çerçeve, Yüksek Yararın Belirlenmesi raporlarını gözden geçirmek ve işleme koymak için çok disiplinli bir panel oluşturmuştur. UNHCR, süreç boyunca teknik destek ve kapasite geliştirme sağlamıştır.

Yüksek Yarar Prosedürü, aşağıdaki adımları içermiştir:

- Yüksek Yarar Değerlendirmesi, refakatsiz tüm çocuklar için çocuk koruma aktörleri tarafından yürütülmüştür.
- Birleşik Krallık'a nakilden yararlanabilecek yüksek risk altındaki refakatsiz çocuklar, Dubs programı tarafından belirlenen uygunluk kriterlerine ve UNHCR tarafından oluşturulan ve EKKA tarafından onaylanan yerel kırılganlık kriterlerine göre belirlenmiştir. Belirlenen bu çocuklar sonrasında standart bir sevk formu kullanılarak EKKA'ya sevk edilmiştir.
- Vakalar, EKKA ve UNHCR tarafından ortaklaşa incelenmiş ve uygunluk ve kırılganlık kriterlerine göre önceliklendirilmiştir.
- Birleşik Krallık'a transferin bu çocukların yüksek yararına olup olmayacağını belirlemek amacıyla öncelikli vakalar için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmıştır; hazırlanan Yüksek Yararın Belirlenmesi raporları, başkanlığını EKKA'nın yaptığı çok disiplinli bir panele sunulmuştur.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin kararının ardından UNHCR; vakanın tam olarak belgelenmesini, (Yunanistan'da refakatsiz çocuklar için geçici vasi olarak hareket eden) Cumhuriyet Savcısı ve Yunanistan İltica Dairesi gibi ilgili makamların değerlendirmesine sunulmasını ve daha sonraki işlemlere yönlendirilmesini sağlamıştır.
- Çocuğun nakli için resmi devlet onayı verildikten sonra UNHCR, çocuk bilgi formu ve beraberindeki doğum belgeleri, sığınma kartları ve tıbbi/psikolojik raporlar gibi belgeleri de içerecek şekilde vakaları Birleşik Krallık İç İşleri Bakanlığı'na sunmuştur. Birleşik Krallık'taki mevkidaşlar, uygun bakım düzenlemelerinin belirlenmesi ve gerekli hizmetlere erişim de dâhil olmak üzere yeniden yerleştirmeyi işlemek ve kolaylaştırmak için bu bilgileri kullanmıştır.

4.2 İSTİSNAİ DURUMLARDA RİSK ALTINDAKİ ÇOCUKLAR

Bölüm Özeti

Neden:

- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar dâhil olmak üzere risk altındaki çocuklar da istisnai durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirebilmektedir. İstisnai durumlar, bir kararın gerekli olduğu ve temel hak grupları arasında yeterince denge sağlayan bir çözümün kolayca bulunamadığı durumlardır. Bu tür durumlardaki vakalar, tüm seçeneklerin veya önerilmiş olan seçeneğin bir hakka veya bir grup hakka diğerlerine kıyasla daha fazla ağırlık verdiği ve bunun çocuk için uzun vadeli ve ciddi sonuçlarının olduğu durumları içermektedir.

Nasıl:

- Yüksek Yarar Değerlendirmesi formu, genellikle belirli bir çocuğa yönelik bir kararın Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirip gerektirmediğini belirlemeye yardımcı olacaktır. Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine başvurmadan önce uygun olabilecek diğer önlemler, yoğun takip ve vaka konferanslarıdır.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi, yalnızca bir çocuk için doğru eylem planını belirlemek için gerekli ve/veya faydalıysa istisnai durumlarda risk altındaki çocuklar için gerçekleştirilmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi, çocuğun karşılaştığı durum ve risklerin özellikle karmaşık olduğu durumlarda şunlarla ilgili kararlar alınması gerektiğinde karar almaya yardımcı olabilmektedir: 1) refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi; 2) refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemeleri; 3) risk altındaki çocuklar için tamamlayıcı yollar dâhil kalıcı çözümler (refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için bkz. Bölüm 4.1: Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar için Kalıcı Çözümler); ve 4) risk altındaki diğer çocuklar için istisnai durumlar.

421 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı

Ailesi veya çevresel/kişisel özellikleri ne olursa olsun herhangi bir çocuk şiddete, sömürüye, istismara veya ihmale maruz kalabilse de bazı özel durumlardaki çocuklar bu açıdan genellikle yüksek risk altındadır (bkz. Bölüm 3.1.3: Münferit çocuklar için Yüksek Yarar İlkesi'nin uygulanması). Bazı özel durumlardaki bu çocuklar, diğerlerinin yanı sıra şunları içermektedir: refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, evli çocuklar, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerindeki çocuklar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan çocuklar ve silahlı kuvvetler veya silahlı gruplarla bağlantılı çocuklar.[120]

Çoğu vakada Yüksek Yarar Prosedürü yoluyla desteğe ihtiyaç duyan risk altındaki çocuklar, – Yüksek Yarar Değerlendirmesi, vaka eylem planlaması ve takip de dâhil olmak üzere– Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektirmemektedir (bkz. Bölüm 3). Ancak mülteci ortamlarında yüksek risk altındaki çocukları etkileyen bir kararın özellikle karmaşık ve önemli olduğu durumlarda, Yüksek Yararın Belirlenmesinin ek güvenceleri gerekli olabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesinin amacı, çocuk için önemli bir olumsuz sonuç ile veya artan kırılganlık ile sonuçlanacak hiçbir eylemde bulunulmamasını sağlamaktır.

[120] Risklerin sınıflandırılması ve farklı kırılganlıklara sahip olan çocukların kategorileri hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.2.2: Belirleme.

422 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir?

Yüksek Yararın hemen belli olmayabileceği ancak sonuçların derin olabileceği risk altındaki çocuklara yönelik önemli kararlar için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerekli olacaktır. Risk altındaki bir çocukla ilgili bu kararlar, normalde çocuğun farklı haklarının gerçekleşmesini sağlayacak seçenekler arasında önemli bir çelişkinin olduğu istisnai durumlarda gereklidir. Bir çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarının yerine aile birliğini ön planda tutma kararı gibi, dört temel hak grubundan (Bölüm 2.4: Karar alırken çakışan hakları dengelemek) birine diğerinden önemli ölçüde daha fazla ağırlık verilmesini gerektiren bir karar, bu kategoriye girebilir. Bunlar, kalıcı çözümlere ilişkin kararları veya aile birleşmesi veya çocuğun kendisine yakın kişilerden ayrı düşme olasılığı gibi tamamlayıcı yolların izlenmesini içerebilir (ebeveyn/bakım sağlayıcının rızası olmadan – rızaları olmamasına rağmen bir çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesinin yaşandığı durumlar için bkz. Bölüm 4.3: Rızaları Olmamasına Rağmen Bir Çocuğun Ebeveynlerinden Ayrı Düşme Olasılığı ve Velayet Sorunları).

Yüksek Yararın Belirlenmesi, yalnızca bir çocuk için doğru eylem planını belirlemek için gerekli ve/veya faydalıysa istisnai durumlarda risk altındaki çocuklar için gerçekleştirilmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi, çocuğun karşı karşıya olduğu durum ve risklerin özellikle karmaşık olduğu durumlarda, özellikle de ebeveynlerin rıza vermek için mevcut bulunmadığı durumlarda karar almaya yardımcı olabilmektedir. Böyle bir durumda Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli; tüm farklı seçeneklerin değerlendirilmesini sağlamaya yardımcı olabilmekte, Yüksek Yararın nasıl en üst düzeye çıkarılacağı konusunda rehberlik sağlayabilmekte ve bu nitelikteki kararlar için gereken ek güvenceleri sağlayabilmektedir.

Bunlara dayanarak risk altındaki çocuklarla ilgili kararlar için bazı yaygın istisnai durumlar, aşağıda tanımlanmıştır:

- **Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesine yönelik istisnai durumlar mevcuttur**, örneğin çocuğa zarar verme riskinin tespit edildiği veya ciddi güvenilirlik endişelerinin bulunduğu veya aile birleşmesinin çocuğu çocukla yakın bağları olan başka bir kişiden ayıracağı durumlar gibi (bkz. Bölüm 3.8.1: Ailenin kayıp araştırması, Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü).

- **Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için geçici bakım düzenlemelerine ilişkin istisnai durumlar mevcuttur**, örneğin mevcut bir bakım düzenlemesinde çocuğun kimlik gereksinimlerine yönelik bir riskin bulunduğu veya geçici bakım düzenlemelerindeki bir değişikliğin çocuğu çocukla yakın bağları olan bir kişiden ayıracağı durumlar gibi (Bkz. Bölüm 3.8.2: Alternatif Bakım ve Yüksek Yarar Prosedürü).

- **Risk altındaki diğer çocuklar için tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümlere yönelik istisnai durumlar mevcuttur**, örneğin çocuğun zarar görme riskinin tespit edildiği durumlar, çözümün çocuğun ebeveynlerinden veya mevcut bakım sağlayıcılarından uzun süreli ayrı düşmesine yönelik riskler içerdiği durumlar veya çocuğun, bir haklar grubuna diğerinden önemli ölçüde daha fazla ağırlık vermeyi gerektirecek karmaşık kırılganlıkları ve/veya sınırlı seçenekleri olduğu durumlar gibi.

- **Risk altındaki diğer çocuklar için istisnai durumlar**, bağlam bazında veya vaka bazında tanımlanabilmektedir. Ancak bu Kılavuz İlkelerde açıklananlar harici durumlardaki Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçleri, kuraldan ziyade istisna olarak kalmalıdır.

423 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır

İstisnai durumlarda risk altındaki çocuklar için durum belirlenir belirlenmez Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmalıdır. Çoğu durumda bu kategorideki vakalar için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatmaya karar vermeden önce atılması gereken başka adımlar olabilmektedir. Yüksek Yarar Değerlendirmesi, normalde Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin gerekli olup olmadığına karar vermede ilk adımdır. Yüksek Yarar Değerlendirmesi, Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerekmeden önce atılabilecek diğer adımları belirleyebilmektedir. Örneğin Yüksek Yarar Değerlendirmesinin risk altındaki karmaşık ihtiyaçları olan bir çocuğun faaliyette olmayan veya mevcut olmayan bir hizmetten yararlanabileceğini tespit etmesi durumunda doğru eylem

planını belirlemek için çok disiplinli vaka konferansından yararlanmak yeterli olabilmektedir. Özellikle de karmaşıklığın çocuklar ve ebeveynler/bakım sağlayıcılar ve/veya hizmet sağlayıcılar arasındaki fikir farklılıklarından kaynaklandığı durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini başlatmadan önce çocuk veya aile üyeleri için ek takip veya danışmanlık seansları sağlanması da önemli olabilmektedir.

4.2.4 Refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocukların aile birleşimi için istisnai durumlar

Aile birleşmesi, normalde çocuğun yüksek yararına olarak kabul edilmektedir. Ailenin karar alma sürecine dâhil edilmesinin önemi ile ilgili olan Bölüm 3.3: Çocukların ve ailelerin Yüksek Yarar Prosedürüne katılımı, aile birliği hakkının yasal dayanağını detaylandırmaktadır. Ek olarak Bölüm 3.8.1: Aile kayıp araştırması, Ailenin Birleşimii ve Yüksek Yarar Prosedürü, Yüksek Yarar Prosedürü boyunca ailenin izini sürme ve ailenin yeniden birleştirilmesine nasıl yaklaşılacağına dair pratik ayrıntılar sunmaktadır. Bölüm 3.8.1'de, normal şartlar altında Yüksek Yarar Değerlendirmesi yürütülmesinin aile birleşmesini değerlendirmek ve karar almak için yeterli olduğu belirlenmiştir. Bu bölüm, Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektiren aile birleşmesine yönelik istisnai durumlara odaklanmaktadır.

Aile birleşmesinin çocuğa karşı böylesi bir risk teşkil ettiğine ya da edebileceğine dair makul gerekçeler varsa UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci aracılığıyla aile birleşmesinin çocuğun yüksek yararına olup olmadığını doğrulaması gerekmektedir. UNHCR'nin aile birleşmesini destekleyip desteklememe konusunda hızlı bir karar vermesini sağlamak için bazı durumlarda kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci uygulanabilir (bkz. Bölüm 5.4: Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri).

Aşağıdaki liste, ailelerinden ayrı düşmüş veya refakatsiz çocuklar için aile birleşmesi kararının Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekip gerekmediğini belirlemede yardımcı olabilmekte olup bu kriterler, varış/iltica ülkesinde, menşe ülkede, çocuğun geçiş yaptığı ülkelerde ve üçüncü ülkelerde aile birleşmesi için geçerlidir. İkinci durumda, Devletin üçüncü ülkeye yerleştirmeye veya aile birleşmesine ilişkin prosedürlerinin ayrıca Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin UNHCR veya varsa ev sahibi ülkedeki ilgili kurumlar tarafından yürütülmesini gerektirebileceği unutulmamalıdır (Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında YYP hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 4.1.6: Yerleştirme ve tamamlayıcı yollar bağlamında Yüksek Yarar Prosedürü için bkz. Bölüm 4.1.7: Mültecilerin Üçüncü Ülkelere Kabulüne İlişkin Tamamlayıcı Yollar). Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, ailenin yeniden birleştirilmesinin çocuğun yüksek yararına olup olmadığını belirlemelidir.

© UNHCR/Roy Awabd

KONTROL LİSTESİ: AİLENİN YENİDEN BİRLEŞTİRİLMESİ İÇİN YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ

Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile birleşmesi sağlanmadan önce bu kontrol listesi doldurulmalıdır. UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu vakalar için aşağıdaki ifadelerden herhangi birinin geçerli olması (lütfen ilgili kutuları işaretleyin) durumunda, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

- ☐ Çocuk, katılacağı hane içinde geçmişteki veya şu anki çocuk istismarı veya ihmalini açığa çıkardı veya bu tür durumların belirtileri var.
- ☐ Tüm makul çabalara rağmen çocuk ve ailesi hakkında toplanan bilgiler, aile birleşmesinin çocuk haklarının ihlaline yol açıp açmayacağı konusunda bilinçli bir karar almak için yetersiz kalıyor.
- ☐ Aile ilişkisinin meşruluğuyla ilgili şüpheler bulunuyor.
- ☐ Aile üyeleri veya çocuk, önemli ölçüde yanlış bilgiler verdi veya ailenin yeniden birleştirilmesiyle ilgili temel gerçekler (örneğin aile üyelerinin kimliği) hakkında önemli farklılıklar veya tutarsızlıklar var.
- ☐ Çocuğun birlikte yaşayacağı aile üyesi veya akrabası, çocuğun fiziksel veya duygusal yönden zarar görebileceği bir ortamda (gözaltında, silahlı çatışmadan etkilenen bir bölgede vb.) yaşıyor. *
- ☐ Söz konusu aile üyesi, geri gönderilmiş.
- ☐ Ailenin yeniden birleştirilmesinin çocuğu istismar veya ihmale maruz bırakacağına veya bu ihtimalin muhtemel olduğuna inanmak için başka bir neden var.
- ☐ Çocuğun birlikte yaşayacağı aile üyesi; çocuğun babası, annesi veya önceki bakım sağlayıcısı değil.[121]
- ☐ Çocuk, aile üye(ler)iyle yeniden birleştirilmesi konusunda isteksiz ya da ebeveyn veya bakım sağlayıcı çocukla yeniden birleştirilme konusunda isteksizliğini veya çekincesini ifade ediyor.
- ☐ Çocuk ve birlikte yaşayacağı aile üyesi, daha önce hiç birlikte yaşamamışlar veya çok kısa süreliğine birlikte yaşamışlar.
- ☐ Aile birleşmesi, çocuğun bir aile üyesinden veya çocuğa yakın olan diğer bakım sağlayıcıdan veya çocuğun güçlü bir bağ geliştirdiği bir kişiden ayrı düşmesiyle sonuçlanacaktır ve/veya aile birleşmesi, velayet haklarını veya çocuğun bir aile üyesiyle olan temasını etkileyebilir (bkz. Bölüm 3.8.1: Aile Kayıp Araştırma, Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü).
- ☐ Devletin (gönderen veya alan devlet) Yüksek Yararın Belirlenmesi talep etmesi üzerine ailenin yeniden birleştirilmesi, üçüncü ülkeye yerleştirme veya tamamlayıcı bir yol programı aracılığıyla kolaylaştırılmıştır (bkz. Bölüm 4.1.2: Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir?).

* Bunun geçerli olan tek ifade olduğu durumlarda kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri uygulanabilir (bkz. Bölüm 5.4: Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri

[121] Bunun geçerli olan tek ifade olduğu durumlarda kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri uygulanabilir. Bkz. Bölüm 5.4: Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi için kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri.

VAKA ÇALIŞMASI: Orta Akdeniz'deki durumda risk altındaki çocuklar için ailenin yeniden birleştirilmesi üçüncü pilot programı

Temmuz 2019'da Orta Akdeniz Durumu Özel Elçilik Ofisi; çocuğun yüksek yararına olduğu belirlendiğinde üçüncü ülkelerde aile birleşmesini, sınır ötesinde aile birleşmesini ve menşe ülkede aile birleşmesini kolaylaştırarak risk altındaki çocuklara ve gençlere yardım etmeyi amaçlayan bir aile birleşimi projesi başlatmıştır. Proje; aileleri bir veya her iki biyolojik ebeveyn(ler)i ile ailenin yeniden birleştirilmesi sürecini başlatmış veya başlatmak isteyen çok sayıda çocuğun tespit edildiği Libya, Mısır, Sudan ve Etiyopya'da UNHCR ve ortakları tarafından uygulanmıştır. Proje, YYP aracılığıyla doğrudan vaka yönetimi ve üçüncü ülkelerdeki ailelere destek sentezini sağlamıştır.

Aile birleşmesine karar verilen çocukların ve ailelerin birçoğunun profilleri ortaklar tarafından çıkarılmış veya UNHCR proGres verileri aracılığıyla tanımlanmış olsa da çoğunun dosyada bir değerlendirmesi veya Yüksek Yarar Değerlendirmesi bulunmamaktaydı.
Aile birleşmesi için tespit edilen vakaların büyük çoğunluğunda çocuk veya çocuklar (kardeşler söz konusu olduğunda) en az bir biyolojik ebeveyne katılmaktaydı ve ilk tarama görüşmeleri, ek koruma endişeleri bulunmadığı ortaya koymuştur. Ancak, esasen ebeveynlerin birçoğunun Libya üzerinden Avrupa'ya uzun yolculuklar yapması, Avrupa'da ilerlemeleri ve sığınma başvurularının olumlu bir şekilde karara bağlanmasını beklemek zorunda olmaları nedeniyle ayrı düşme süresi genellikle birkaç yıl sürmekteydi. Çocuklarla yapılan ilk tarama görüşmelerinde Aile Birleşmesi kontrol listesi gözden geçirilmiş ve vakaların büyük çoğunluğunda uzun ayrı düşme süresi, Yüksek Yarar Değerlendirmesi yerine Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci ile devam edilmesini gerekli kılmıştır. Aile birleşmesinin çocuğun yüksek yararına olup olmadığı sorusu, Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci boyunca araştırılmıştır. Yüksek Yarar Değerlendirmesine yönelik ilk değerlendirmenin henüz tamamlanmadığı durumlarda çocuk koruma kaynaklarının sınırlı olduğu ve yüksek sayıda risk altındaki çocuğun olduğu operasyonlarda tekrarlanan çalışma olarak algılandığından dolayı Yüksek Yarar Değerlendirmesi, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinden önce yürütülmemiştir.

Ya ebeveynler geri gönderildiyse veya kendiliğinden geri döndüyse?

Bir çocuğun ebeveynleri menşe ülkelerine *geri gönderildiğinde* ebeveynleri ile yeniden birleştirilmesi gerekip gerekmediği değerlendirilirken en uygun çözümün ne olduğunun ve bu çözümün ne zaman uygulanması gerektiğinin belirlenmesi için Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi süreci yürütülmelidir. Çocuğun duygusal bağı ve fiili aile ilişkisinin güçlü olduğu koruyucu ailelerin *geri gönderilmesi* durumunda da aynı yaklaşım uygulanmalıdır.

Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi süreci, ebeveynlerin sığınma ülkesine hızla geri dönmelerine izin verilmeyeceğine dair güçlü beklentiler olmadığı müddetçe ebeveynlerin *geri gönderilmesinden* hemen sonra yürütülmelidir.

Bazı durumlarda gönüllü geri dönüş koşulları mevcut değilse ebeveynler, koruyucu ebeveynler veya bakım sağlayıcılar; UNHCR'nin yardımı olmadan menşe ülkelerine kendiliğinden dönmektedirler. Çocukların sığınma ülkesinde kaldığı bu tür durumlarda, ailenin yeniden birleştirilmesinin çocuğun yüksek yararına olup olmayacağını belirlemek için Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi süreci yürütülmelidir.

4.2.5 Geçici bakım için istisnai durumlar

Bölüm 3.8.2: Alternatif bakım ve Yüksek Yarar Prosedürü'nde belirtildiği gibi refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara aileleri veya eski bakım sağlayıcılarıyla tekrar bir araya gelene veya yeni bir kalıcı çözüm bulunana kadar geçici bakım sağlanmalıdır. Genellikle, geçici bakımla ilgili kararlar hızlı olmalı ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci nedeniyle ertelenmemelidir.

Ancak tek başına bir değerlendirmenin yeterli olmadığı istisnai durumlar da bulunmaktadır. Bu gibi durumlarda çok çeşitli faktörlerin ve hakların birden fazla kişi tarafından incelenmesi ve sürecin her adımının belgelenmesi gerekmektedir. Bazı durumlarda korunmalarının sağlanması için çocukları koruyucu aileden veya diğer bakım düzenlemelerinden uzaklaştırmak da gerekli olabilmektedir. Çocukları alternatif bakım düzenlemelerinden uzaklaştırma eylemleri, varsa yerel mevzuat ve politikalar tarafından yönlendirilmelidir ve mümkün olduğunda yerel makamların sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Geçici bakım düzenlemelerinin devlet tarafından yapılması durumunda izleme veya danışmanlık rolü üstlenebilmesine rağmen UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmesine gerek yoktur.

KONTROL LİSTESİ: **GEÇİCİ BAKIM İÇİN YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ**

Bu kontrol listesi, bakım için geçici yerleştirme sağlanmadan önce veya mevcut bir yerleştirme değerlendirilirken doldurulmalıdır. UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinden sorumlu olduğu vakalar için aşağıdaki ifadelerden herhangi birinin geçerli olması durumunda, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

Çocuk, birlikte yaşayacağı/halihazırda birlikte yaşadığı hane içinde geçmişteki veya şu anki çocuk istismarı veya ihmalini açığa çıkardı veya bu tür durumların belirtileri var.

- ☐ Çocuk ve bakım sağlayıcılar arasındaki ilişkinin meşruiyeti konusunda şüpheler mevcut.
- ☐ Aile üyeleri veya çocuk, önemli ölçüde yanlış bilgiler verdi veya bakıma yerleştirmeyle ilgili temel gerçekler (örneğin çocuğun aileyi ne kadar süredir tanıdığı, çocuğun ailenin bakımı altına nasıl girdiği vb.) hakkında önemli farklılıklar veya tutarsızlıklar var.
- ☐ Çocuğun birlikte yaşayacağı aile, çocuğun fiziksel veya duygusal yönden zarar görebileceği bir ortamda (gözaltında, silahlı çatışmadan etkilenen bir bölgede vb.) yaşıyor.
- ☐ Bakıma yerleştirme; çocuğun eğitim, sağlık, koruma veya diğer temel hizmetlere erişiminden mahrum kalmasına neden olabilmektedir.
- ☐ Çocuğun birlikte yaşayacağı aile, çocuktan farklı bir etnik veya dini gruptan, milliyetten veya yasal statüdendir.
- ☐ Çocuk, ailenin yanına yerleştirilme konusunda isteksiz.
- ☐ Önerilen bakım yerleşimi, bir yatılı veya kurumsal bakım tesisindedir.
- ☐ Bakıma yerleştirme; çocuğun kardeşinden veya diğer aile üyelerinden ya da çocuğa yakın olan veya çocuğun güçlü bir bağ geliştirdiği diğer kişilerden ayrı düşmesine neden olacaktır.
- ☐ Bakıma yerleştirme, her ne sebeple olursa olsun uzun vadede sürdürülebilir değildir ve bu nedenle daha sonraki bir aşamada çocukta önemli yıkımlara neden olabilmektedir.
- ☐ Bakıma yerleştirmenin çocuğu istismar veya ihmale maruz bırakacağına veya bu ihtimalin muhtemel olduğuna inanmak için başka bir neden var.

İstisnai durumun belirlenmesinin hemen ardından Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin başlatılması gerekmektedir. Çocuğun, refakat eden yetişkin tarafından yaşamına veya fiziksel yaralanmasına yönelik olası bir risk altında olduğuna inanmak için makul nedenler varsa Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinden önce önleyici bir önlem olarak çocuğu yetişkinden uzaklaştırmak, hayati önem taşımaktadır. Sürecin kendisi mümkün olduğunca hızlı ilerlemelidir.

Bununla birlikte çocuğun güçlü bir fiili aile ilişkisinin bulunduğu ve güçlü duygusal bir bağ kurduğu koruyucu aileden herhangi bir şekilde ayrı düşmesi durumunda ise Bölüm 4.3: Rızaları Olmamasına Rağmen Bir Çocuğun Ebeveynlerinden Ayrı Düşme Olasılığı ve Velayet Sorunları'nda açıklanan daha katı kılavuz ilkeler takip edilmelidir.

4.2.6 Diğer risk altındaki çocuklar için kalıcı çözümler

UNHCR'nin yetkisi göz önüne alındığında tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler ile ilgili olarak ayrı düşmemiş olsa da veya refakatçisi olsa da risk altında bulunan çocuklara ilişkin istisnai durumlar ortaya çıkabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirecek istisnai durumlar olarak kabul edilebilecek örnekler arasında şunlar yer almaktadır:

- Çocuğun ailesinin isteklerinin çocuğun istekleriyle çeliştiği durumlar. Örneğin ebeveynler, menşe ülkeye dönmeyi planlıyor ancak çocuk onlara eşlik etmek istemiyor.
- Bir çocuğun ailesi tarafından önerilen tamamlayıcı bir yol da dâhil olmak üzere kalıcı bir çözümün çocuğu, özel ihtiyaçları temelinde ihtiyaç duyduğu özel bir hizmetten (örneğin, tıbbi sağlık veya ruh sağlığı hizmeti) mahrum bırakacağı durumlar. Örneğin aile; gerekli, özel tıbbi bakım alan bir çocuğu bu bakımın mevcut olmadığı bir bölgeye yerleştirmek istiyor.
- Devlet prosedürlerine sevkin belirli bir çocuğu veya aile üyelerini riske atabileceği durumlar.
- Çocuk veya ebeveynleri/bakım sağlayıcıları için tamamlayıcı bir yol da dâhil olmak üzere önerilen kalıcı bir çözümün uzun süreli ayrı düşmeyle sonuçlanacağı durumlar.

© UNHCR/Mohammad Hossein

Üçüncü ülkeye yerleştirme veya tamamlayıcı bir yol için değerlendirilen evli çocuklar

Prensipte UNHCR, evli çocukların vakalarını[122] çocuk evlilikleri kapsamında üçüncü ülkeye yerleştirmeye sunmaz çünkü çocuk evliliğinin uluslararası hukukta yasal bir etkisi bulunmamaktadır, yaygın olarak toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddet[123] biçimi olarak kabul edilmektedir ve birçok üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesinde yasalarca cezalandırılmaktadır.

Ebeveynleri veya geleneksel bakım sağlayıcıları bulunmayan herhangi bir evli çocuk, refakatsiz olarak kabul edilmelidir (bkz. Bölüm 4.1: Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklar için Kalıcı Çözümler). Temel rehberlik, şunları içermektedir:

- Tüm evli çocuklar için, hatta ebeveynleri ve eşleri ile birlikte olanlar da dâhil olmak üzere, Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalıdır (Yüksek Yararın Belirlenmesi gerektirmedikçe- aşağıya bakın). Örneğin ebeveynleri/bakım sağlayıcıları ile birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilen ve başka herhangi bir koruma kaygısı tespit edilmeyen evli iki çocuk, Yüksek Yarar Değerlendirmesine ihtiyaç duyacaktır.
- Bununla birlikte çocuğun yetişkin eşinin çocuk ve ebeveynleri/bakım sağlayıcıları ile birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilmesi değerlendiriliyorsa ilgili çocuğun yaşına ve görüşlerine bağlı olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekli olabilmektedir. Bu, çocuğun sığınma ülkesindeki ve/veya üçüncü ülkeye yerleşim ülkesindeki yasal evlilik yaşının altında olduğu veya çocuğun evliliğe rıza göstermediğine dair göstergelerin olduğu veya çocuğun 15 yaşından küçükken evlendiği durumları içermektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi, aşağıdaki durumlarda her zaman gerekli olacaktır: evli bir çocuk, çocuğun ebeveyni/bakım sağlayıcısı olmadan yetişkin eşiyle üçüncü ülkeye yerleştirilmesi için düşünüldüğünde; iki evli çocuğun bakım sağlayıcıları/ebeveynleri olmadan üçüncü ülkeye yerleştirilme için düşünüldüğü durumlarda; veya çocuğun eşleri veya üçüncü ülkeye birlikte yerleştirilecekleri kişiler tarafından şiddete, istismara veya sömürüye maruz kaldığına dair belirtilerin olduğu durumlarda.

Evli bir mülteci çocuk için üçüncü ülkeye yerleştirilme, şu durumlarda düşünülebilir:[124]

- Evli bir mülteci çocuğun zorlayıcı bir korunma ihtiyacı veya kırılganlığı varsa; veya
- Evli mülteci çocuğun bağımlı olduğu bir mülteci aile üyesinin zorlayıcı bir korunma ihtiyacı veya kırılganlığı varsa ve
- üçüncü ülkeye yerleştirme, özel koruma ihtiyacının veya kırılganlığın ele alınması için en uygun seçenekse ve
- evli mülteci çocuk, eşiyle birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilmek istiyorsa.
- Aynı hususlar, UNHCR'nin evli çocukların tamamlayıcı yollara erişimini kolaylaştırma çabaları için de geçerlidir.

[122] Çocuk yaşta evliliklere ilişkin rehberlik için bkz. *UNHCR Çocuk Yaşta Evlilikler Rehberi*, 2021, https://www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox/guidance.html adresinden erişilebilen Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusunda mevcuttur

[123] *UNHCR, Üçüncü ülkeye yerleştirme değerlendirme aracı: evli çocuklar*, 2011, UNHCR, Uluslararası Koruma Birimi, s. 4.

[124] *UNHCR, Üçüncü ülkeye yerleştirme değerlendirme aracı: evli çocuklar*, 2011, UNHCR, Uluslararası Koruma Birimi, s. 7

427 Risk altındaki çocuklar için diğer istisnai durumlar

Bu kılavuzda belirtilenler dışındaki istisnai durumlarda risk altındaki çocuklar için Yüksek Yararın Belirlenmesi nadir olmalıdır. Operasyonların, bu bölümün girişinde özetlenen ve Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olma nedenlerini ortaya koyan rehberliği dikkate almaları tavsiye edilmektedir. Ebeveynleri veya diğer bakım sağlayıcılarıyla birlikte olan çocuklar için çocuğun yüksek yararına ilişkin değerlendirmelerin öncelikle ebeveyn veya bakım sağlayıcıya yönelik olduğu unutulmamalıdır. Operasyonlar, risk altındaki çocukların çoğunun Yüksek Yararın Belirlenmesine başvurmaya gerek kalmadan
Bölüm 3.2: Yüksek Yarar Prosedürü: Adım Adım'da özetlenen Yüksek Yarar Prosedürünün diğer adımları aracılığıyla desteklenebileceğini de dikkate almalıdır.

Bu Kılavuz İlkelerin başka bir yerinde belirtilen durumlar dışında risk altındaki çocukların Yüksek Yararın Belirlenmesinden yararlanabileceği istisnai durumlar, vaka bazında belirlenebilir veya daha sistematik bir tetikleyici olarak tanımlanabilir.

- Vaka bazında ortaya çıkan durumlarla ilgili olarak vaka çalışanı, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektirebilecek bir vaka tespit ettiğinde uzmanını uyarmalı ve vaka, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından panele sunulması için onaylanmalıdır.
- Bir operasyonun bağlamlarının özgüllükleri nedeniyle sistematik bir temelde Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütmek istediği durumlarla ilgili olarak operasyonlar, Yüksek Yararın Belirlenmesinin ek önlemlerinin bu tür bir vaka için kesinlikle gerekli olup olmadığını ve belirlenen çocukların ihtiyaçlarını Yüksek Yararın Belirlenmesine başvurmadan karşılayabilecek başka süreçlerin olup olmadığını değerlendirmelidir. Operasyon ayrıca ulusal çocuk koruma sisteminde bu sürecin
yerine yararlanılabilecek başka mekanizmaların olup olmadığını da dikkate almalıdır. Bağlama özel bir Yüksek Yararın Belirlenmesi tetikleyicisi kullanma kararı, operasyondaki en kıdemli koruma görevlisi tarafından onaylanmalıdır. Bağlama özel bir Yüksek Yararın Belirlenmesi tetikleyicisini resmileştirmeden önce operasyonun fikir alışverişi için Bölgesel Büroları ve UNHCR Genel Merkezindeki Uluslararası Koruma Birimi ile iletişime geçmesi önerilmektedir.

ŞEKİL 7: **Bağlama özel bir Yüksek Yarar Belirlemesinin gerekli olup olmadığına nasıl karar verilir?**

4.3 EBEVEYNLERİNİN RIZASI OLMADAN BİR ÇOCUĞUN EBEVEYNLERİNDEN AYRILMASI VE VELAYET SORUNLARI

Bölüm Özeti

Neden:

- Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 9. Maddesi ve ilgili ulusal yasalar, "[böyle bir ayrılmanın] çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar verilen durumlar dışında, bir çocuğun ebeveynlerinden rızaları dışında ayrılmamasını" güvence altına almaktadır. Sözleşme ayrıca ebeveynlerinden biri veya her ikisinden ayrı düşmüş çocuğun "yüksek yararına aykırı olmadığı sürece her iki ebeveyniyle de düzenli olarak kişisel ilişkiler ve doğrudan temas kurma" hakkına sahip olduğunu belirtmektedir.

Nasıl:

- Bir çocuğu ebeveynlerinden ayırma kararını alma, devletin yetkisi dâhilindedir. UNHCR'nin ebeveynler veya diğer bakım sağlayıcılar tarafından meydana gelen ciddi istismar veya ihmal durumlarının farkına varması durumlarında UNHCR ve ortakları, mümkün olan her yerde, Devlet yetkilileri bilgilendirmeli ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 9. Maddesi kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirmeleri konusunda onları desteklemelidir. Ulusal makamlar söz konusu çocuklarla ilgili bu tür vakaları ele alırken UNHCR süreci izleyebilmekte ve uygun olduğu şekilde sürece diğer ortaklarla birlikte destek sağlayabilmektedir.

- Bu bölüm, çocukların ebeveynlerinden ayrı düşmesiyle ilgili olmakla birlikte biyolojik ebeveynleri olmayan kişiler tarafından bakım sağlanan çocuklar için de geçerli olabilmektedir. "Aile" terimi, yerel gelenekler doğrultusunda geniş bir anlamda yorumlanmalıdır ve bağlama bağlı olarak bu terim, geniş aile üyelerini veya çocuğun birlikte yaşadığı topluluktaki diğer kişileri de içerebilmektedir.

- Sorumlu Devlet makamlarının uluslararası koruma görevini yerine getirmede yetersiz kaldığı veya isteksiz olduğu durumlarda UNHCR, ilgi alanındaki bir çocuğun temel haklarını korumak için önlemler almak zorunda kalabilmektedir. İstisnai durumlarda ve ulusal makamların yokluğunda bu karar, potansiyel olarak çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesini gerektirebilmektedir. UNHCR'nin çocuğu ebeveynlerinden ayırmaya yönelik herhangi bir müdahalesi, çocuğa güvenli bir bakım düzenlemesi sağlamak için istisnai ve geçici nitelikte olacaktır ve ebeveynin hak ve sorumluluklarını etkilemeyecektir. Ebeveyn hakları veya sorumlulukları hakkında karar alma hakkı, Devlet yetkilileriyle sınırlıdır.

- Ayrı düşmenin etkisinin ağırlığı göz önüne alındığında yalnızca geçici bir düzenleme bile olsa bir çocuğun yakın zarar riski nedeniyle bakım sağlayıcısından ayrılmasının değerlendirildiği tüm durumlar için Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmelidir (ayrı düşmenin usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş makamlarca üstlenilmediği durumlarda). Çocukların ebeveynlerinden/bakım sağlayıcılarından kendi rızaları dışında ayrı düşmesi, başvurulan son çare olmalı ve çocuğu koruyabilecek daha az müdahaleci önlemler varsa bu tür bir ayrılık asla gerçekleştirilmemelidir.

- UNHCR'nin bir çocuğun ebeveynlerinden kendi rızaları ve velayetleri dışında ayrılmasıyla bağlantılı bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürüteceği durumlar şunları içermektedir:
  - ebeveynlerden gelen ağır zarar veya
  - çözülmemiş velayet anlaşmazlıkları

- UNHCR'nin yasal velayeti belirleme konusunda yasal yetkisinin bulunmaması sebebiyle Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, Yüksek Yarar İlkesine dayalı olarak yalnızca çocuğun hangi ebeveynde kalması gerektiğini belirleyebilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesinden sonra UNHCR, mümkün olan her yerde ve çocuğun yüksek yararına olacak şekilde Devlet yetkilisi aracılığıyla yasal velayet hakkında resmi bir karar alması ebeveyni için desteklemelidir.

4.3.1 Yüksek Yararın Belirlenmesinin Amacı

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, rızaları olmamasına rağmen bir çocuğun ebeveynlerinden ayrılmasına ilişkin karar verme yetkisini "yargı denetimine tabi yetkili makamlarla" sınırlandırmaktadır. [125] UNHCR'nin yasal velayeti belirleme veya bir çocuğu ebeveynlerinden kalıcı olarak ayırma yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle UNHCR'nin çocuğu ebeveynlerinden ayırmaya yönelik herhangi bir müdahalesi, Devlet yetkililerinin ebeveyn hakları veya sorumlulukları hakkında karar alma hakkı saklı kalmak kaydıyla, çocuğa güvenli bir bakım düzenlemesi sağlamak için yalnızca geçici nitelikte olabilmektedir. Bir çocuğun ebeveynlerinden ağır şekilde zarar görmesi ile veya velayet anlaşmazlıkları ile ilişkili olarak yaşanmış olsun, rızaları olmamasına rağmen bir çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesine ilişkin bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, çocuğun yüksek yarar ilkesine dayalı olarak kimin yanında kalması gerektiğine karar vermeyi kolaylaştırmak amacıyla yürütülmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi, çocuk ve ebeveynleri/bakım sağlayıcılarına yönelik koruyucu önlemler ve yardım açısından UNHCR eylemleri için bir temel sağlamaktadır. Yüksek Yararın Belirlenmesi ayrıca çocuğun yüksek yararına olacak resmî bir çözüm getirmek için müdahaleleri kolaylaştırmalıdır. Bununla birlikte Yüksek Yararın Belirlenmesi, Devlet yetkilisi aracılığıyla verilen resmî bir velayet kararının yerine geçmemektedir.

Çocuk başka bakım düzenlemelerine yerleştirilecekse Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, çocuğun yüksek yararına olduğunda ebeveyn(ler) ile çocuk arasındaki herhangi bir temas kısıtlamasına saygı gösterilmesini sağlamak için çocuk ve bakım sağlayıcılar arasındaki teması kolaylaştırmak kapsamında hangi izleme düzenlemelerinin yapılması gerektiğini de belirtmelidir. Ebeveyn(ler)le geçilecek temasların sıklığı ve türü, panel tarafından belirlenmeli ve çocuk dâhil olmak üzere tüm ilgili taraflarla ele alınmalıdır. Panel; ziyaretlerin uzun ve kısa vadeli amacını, gerekli her türlü denetimi, ziyaretlerin süresini, ilgili maliyetleri ve ziyaretlerin çocuk üzerindeki etkisini izlemek ve değerlendirmekten sorumlu olacak kişi veya kuruluşun seçimini netleştirmelidir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocuğun ailesine[126] ve hukuken tanınan aile ilişkilerine hukuka aykırı müdahaleyi de yasaklamaktadır. [127] Aile terimi, ebeveynlerini ya da geçerli olduğunda geniş aile üyelerini veya yerel geleneklere göre topluluk üyelerini de içerecek şekilde geniş bir anlamda yorumlanmalıdır. [128] Bu bölüm ebeveynlerden ayrı düşmeye atıfta bulunsa da istismar veya ihmal riskleri ile ayrı düşmenin çocuk üzerindeki etkisi arasında dikkatli bir dengenin kurulmasını gerektiren ve bu bölümde sunulan rehberliğin de uygulanması gereken başka ilişkiler de bulunmaktadır. Bunlar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- Çocuğun yasal veya geleneksel bakımdan sorumlu birincil kişi örneği gibi velayet haklarına sahip herhangi bir kişiden uzaklaştırma.
- Çocuğun ilişkisinin ve duygusal bağının bir aile ilişkisi oluşturacak kadar güçlü olduğu bir bakım sağlayıcıdan (örneğin bir aile üyesi veya koruyucu ebeveyn) uzaklaştırma. Çocuk ile çocuğun bakım sağlayıcısı arasındaki ilişki, vaka bazında değerlendirilmelidir.

4.3.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi ne zaman gereklidir?

Bir çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesi, yalnızca çocuğun ebeveynleri tarafından ciddi fiziksel veya zihinsel zarar veya cinsel sömürü ve istismar gibi ciddi istismar veya ihmale maruz kaldığına veya maruz kalacağına inanmak için makul nedenler olduğunda düşünülmelidir. Herhangi bir zarar veya velayet anlaşmazlıkları nedeniyle ayrı düşmeye ilişkin her bir müdahale, ilgili aile üyelerine yönelik yürütülecek olan arabuluculuk ve danışmanlık yoluyla aileye destek olma çabalarıyla ve ilgili sosyal hizmet iş gücü aktörü veya çocuk koruma personelinin yardımıyla veya çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda, yaşlı bir aile üyesinin veya başka saygın bir aile üyesi veya topluluk üyesinin desteğiyle birleştirilmelidir.

[125] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 9.

[126] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 16.

[127] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 8.

[128] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Madde 5.

Aşağıdaki bölüm, UNHCR'nin bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci üstlenmesinin gerekebileceği iki durumu açıklamaktadır:

- Ebeveynler tarafından çocuğun istismarı veya ihmali ile ilgili olarak rızaları olmamasına rağmen çocuğun ebeveynlerinden ayrı düşmesinin değerlendirildiği vakalar.
- Ebeveynlerin ayrıldığı veya ayrılabileceği ve çözülmemiş bir velayet anlaşmazlığının olduğu ve bu nedenle çocuğun kiminle kalması gerektiğine karar verilmesi gereken vakalar.

4.3.3 Yüksek Yararın Belirlenmesine ne zaman başlanmalıdır

Yüksek Yararın Belirlenmesini gerçekleştirmenin ve tamamlamanın önündeki herhangi bir engel, çocuğa daha fazla zarar verilmesini önleyen müdahalelerin gecikmesine neden olmamalıdır- örneğin, bir çocuğun istismar, sömürü, şiddet ve ihmal riski altında olduğu bir aile ortamından uzaklaştırılması. Bu gibi vakalarda çocuğun aileden uzaklaştırılmasının hemen ardından Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmelidir.

Velayet meseleleriyle ilgili olan ve üçüncü ülkeye yerleştirmeye veya kısa vadede başka bir kalıcı çözüme sunulan vakalarda sorun tespit edilir edilmez Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmalıdır. Velayetle ilgili diğer vakalarda Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, Yüksek Yarar Değerlendirmesi çocuğun terk edilme veya zarar görme riski altında olduğunu gösterdiyse veya bu zaten yaşanmışsa ve çocuk hala risk altındaysa ve diğer yollar (örneğin hukuk danışmanlığı, sosyal hizmet desteği) zaten tükenmişse başlatılmalıdır.

Çocuğun ağır şekilde zarar görme riski nedeniyle ebeveynlerinden ayrılma durumlarında, son çare ayrılık tedbiri olmalıdır. Daha az müdahaleci önlemler çocuğu koruyacaksa bu önlem asla düşünülmemelidir. Dolayısıyla sorunu gidermek için yeterli çaba gösterildikten sonra sonuç alınamıyorsa bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci uygulanmalıdır.

Bu ön safha iki adımda gerçekleştirilmelidir:

a. **Olası yakın zararın ön değerlendirmesi**

İlk adım olarak, bu tür [129] durumlarla ilgilenmek için yeterli donanıma sahip olan yetkili personelin çocuğun fiziksel yaralanma, cinsel istismar veya ölüm gibi ciddi istismar veya ihmale ilişkin olası risk altında olduğunu gösteren yeterli gerekçenin varlığını belirlemesi gerekir. Eğer böyle bir risk varsa, çocuğun derhal ailesinden uzaklaştırılıp geçici bakım olanaklarına kavuşması için gerekli karar alınmalıdır. Çocuk acil durum önlemi olarak komşuları, toplum ya da diğer şahıslar tarafından aileden uzaklaştırılmasında da aynı değerlendirme yapılmalıdır. Geçici bakım düzenlemeleri başkaları tarafından zaten yapılmışsa bunların sürekliliği değerlendirilmelidir.

Çocuğun aileden uzaklaştırılması veya aileye geri verilmemesi kararının, acil olarak uzaklaştırılmadan önce Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından (veya onların yokluğunda başka bir üst düzey UNHCR personeli tarafından) onaylanması gerekir. Çocuğun aileden uzaklaştırılmasından önce denetim onayı alınamayacak kadar acil bir durum söz konusu ise bu onay en geç 48 saat içinde alınmalıdır. Karar aynı zamanda bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülene kadar geçecek azami ayrı kalma süresini de belirtmelidir. Bu süre, mümkün olduğunca kısa olmalıdır. Kararın ve zaman diliminin tüm gerekçelerinin yazılı kaydı tutulmalı ve çocuğun dosyasına eklenmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , çocuk için daha fazla risk oluşturmaması kaydıyla ulusal yetkilileri konuya dair bilgilendirmelidir. Çocuk ailesinden ayrılmışsa ya da ailesine iade edilmemişse aile, takip edilecek usullerle ilgili bilgilendirilmelidir. Bu aşamada çocuğun nerede olduğuna dair bilgilerin ebeveynlerle paylaşılmasının çocuğun yararına olup olmadığı konusunda da bir değerlendirme yapılmalı ve güvenli ve uygun görüldüğü takdirde ziyaretler düzenlenmelidir. Yakın bir zamanda ziyaretlerin uygun görülmemesi halinde, iletişimin çocuğu daha fazla zarar görme riskine sokmayacak şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak için telefon görüşmeleri gibi iletişimleri sürdürmek için alternatif seçenekler aranabilir.

[129] Ulusal standartların mevcut olduğu bağlamlarda bu tür durumlara ilişkin gerekli deneyime sahip personelin işe alınması özellikle önemlidir.

KONTROL LİSTESİ: **EBEVEYNLERİN RIZASI OLMADAN ÇOCUĞUN EBEVEYNLERİNDEN AYRILMASI DURUMUNDA YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ**

Ebeveynlerin rızası olmadan çocuğun ebeveynlerinden ayrılması vakalarında UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu vakalar için aşağıdaki ifadelerden herhangi birinin geçerli olması (lütfen ilgili kutuları işaretleyin) durumunda, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

- ☐ Devlet yetkilileri, aile içinde ciddi istismar veya ihmal durumlarında harekete geçmekte isteksizdir veya harekete geçememektedir;[130]
- ☐ Çocuk; ağır şekilde dövme, ölümle tehdit etme, sakat bırakma, ceza olarak ebeveynler/veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcılar tarafından uzun süre hapsedilme, çocuk işçiliğinin en kötü şekillerine zorlanma, sürekli ciddi ev içi şiddete maruz bırakma gibi yollarla **ciddi fiziksel veya duygusal hasara** yol açmaya maruz kalmakta veya çocuğun bunlara maruz kalma olasılığı bulunmaktadır.
- ☐ Çocuk, ebeveynleri veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcıları tarafından **cinsel istismara veya sömürüye** maruz kalmakta veya çocuğun bunlara maruz kalma olasılığı bulunmaktadır, örneğin: tecavüz veya cinsel saldırı; çocuğun herhangi bir yasa dışı cinsel faaliyette bulunması için teşvik edilmesi veya zorlanması; çocuğun fuhuşta veya diğer yasa dışı cinsel faaliyetlerde istismar amaçlı kullanılması; çocuğun pornografik performanslarda ve materyallerde sömürü amaçlı kullanılması, vb.
- ☐ Çocuk; bir akrabası, komşusu veya aile dostu tarafından ciddi istismara veya ihmale maruz kalmakta veya çocuğun bunlara maruz kalma olasılığı bulunmaktadır ve ebeveynler veya yasal/geleneksel bakım sağlayıcılar, koruma sağlama ve bu tür bir zararın ortaya çıkmasını önleme konusunda isteksizdir.

Çocuğun ağır istismara veya ihmale maruz kalma riskinin olup olmadığını belirlemek için şu unsurlar üzerinde düşünülebilir: Geçmişteki olayların sıklığı ve şekli, şiddet eğilimleri, etkin adresleme ve izleme olanakları ve istismar veya ihmale yol açan ana nedenlerin devamlılığı.

Yukarıda belirtildiği gibi Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, ayrılık olup olmadığına bakılmaksızın çocuğa ve aileye desteği de dikkate almalıdır. Destek için bütünsel bir plan düşünülmelidir. Çocuğun başka bakım düzenlemelerine yerleştirileceği durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, ebeveynler ve çocuk arasındaki temas kısıtlamalarına uyulmasını sağlamak için hangi izleme düzenlemelerinin yapılması gerektiğini de belirtmelidir. Ebeveynlerle temasların sıklığı ve türü, panel tarafından belirlenmeli ve çocuk dâhil olmak üzere tüm ilgili taraflarla ele alınmalıdır. Panel; ziyaretlerin uzun ve kısa vadeli amacını, gerekli her türlü denetimi, ziyaretlerin süresini, ilgili maliyetleri ve ziyaretlerin çocuk üzerindeki etkisini izlemek ve değerlendirmekten sorumlu olacak kişi veya kuruluşun seçimini netleştirmelidir. Ayrılma mümkün olan en kısa süreyi kapsamalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, ayrı kalmanın zamanını belirtmeli ve gelecekte olası bir birleşmeye dair umut doğduğunda ayırma kararının gözden geçirilmesi için bir son tarih belirlemelidir.

4.3.4 Ebeveynlerin Ayrılması ve Velayet Hakları

UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmesini gerektiren ikinci durum, ebeveynlerin fiili veya olası ayrılığına ve çocuğun hangi ebeveynle kalması gerektiğine karar verme ihtiyacına bağlı olacaktır. Bu tür vakalarda UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi, yetkili makamların velayetin çocuğun yüksek yararına göre belirlenmesi konusunda isteksiz olduğu veya harekete geçemediği durumlarla sınırlı olmalıdır.

[130] Fiziksel şiddet (kaza harici çocuğun yaralanması gibi), zihinsel şiddet (psikolojik hasara yol açabilecek şeyler gibi) ve cinsel istismar, istismar vakalarına örnek verilebilir. Çocuğu temel ihtiyaçlarından (yiyecek, giyecek, barınma ve tıbbi bakım gibi) bilinçli olarak yoksun bırakma ihmal sayılır.

Ailenin desteklenmesi

Çocuğun ebeveyn(ler)iyle kalıp kalmamasından bağımsız olarak, ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olmak ve ailenin çocuğun bakımını üstlenme kapasitesini iyileştirmek veya arttırmak için ebeveyn(ler)e destek sağlanmalıdır. Bu aile desteği, çocuk refahı alanında yeterli deneyime sahip olan personel tarafından verilmeli ve bir an önce başlamalıdır.

Aileyle yapılacak çalışmalara yazılı bir anlaşmayla resmiyet kazandırılması tavsiye edilir. Ebeveyn(ler)in okuması yazması yoksa bu anlaşmanın anlayacakları bir dilde açık bir şekilde kendilerine açıklanması gerekir. Bahsi geçen anlaşma, ebeveyn(ler)in çocuğun bakımıyla ilgili tüm görev ve yükümlülüklerini ve uyum için zaman dilimini belirtmelidir. Ebeveyn(ler)in kendilerine verilen sorumlulukları yerine getireceklerini taahhüt etmeleri durumunda ilgili tüm tarafların anlaşmayı imzalaması gerekir.

Sonrasında uygulamanın izlenmesi ve takibin sağlanması sorumluluğu UNHCR ve/veya ortaklarınca alınmalıdır. Örneğin anlaşmanın ebeveynlerin çocuğu her sabah okula bırakmalarını uygun görmesi durumunda öğretmenin ya da okulda çalışan başka bir görevlinin ebeveynlerin bu sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini, çocuğun okula yalnız gelip gelmediğini ya da okula gelip gelmediğini ilgili kuruma bildirmesi gerekir.

Anlaşma başarılı olursa ve çocuk artık tehlike altında değilse UNHCR'nin ayrılık kararını düşünmesine, dolayısıyla da Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine gerek kalmaz. Ancak anlaşma başarılı olmamışsa ya da ebeveynler anlaşmayı onaylamıyorsa ve çocuk ciddi istismar veya ihmale maruzsa ya da maruz kalma riski varsa bu Kılavuza dayanan bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci başlatılmalıdır.

4.3.5 Ebeveynlerin ağır zarar vermesi

Çocuğun ebeveynlerden veya diğer bakım sağlayıcılardan ayrılması için Yüksek Yararın Belirlenmesinin gerekli olduğu ilk durum, aile içinde ciddi istismar veya ihmal vakalarını içerir. UNHCR, ancak sorumlu devlet yetkililerinin eyleme geçme konusunda isteksiz olduğu veya harekete geçemediği durumlarda bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütmelidir. UNHCR, harici olarak olmasa da öncelikli olarak mülteci çocuklar için müdahalede bulunmaktadır.

Fiziksel şiddet (çocuğun kaza harici yaralanması gibi), zihinsel şiddet (psikolojik hasara yol açabilecek şeyler gibi) ve cinsel istismar, istismar vakalarına örnek verilebilir. Bir çocuğu, temel ihtiyaçlarından elde edilebilir haldeyken (yiyecek, giyecek, barınma ve tıbbi bakım gibi) kasıtlı olarak mahrum bırakmak, ihmal kapsamında sayılır.

Çocuklara karşı en ağır ihlallerden biri de herhangi bir gerekçe olmaksızın çocuğun ailesinden uzaklaştırılmasıdır. Bu nedenle UNHCR, ancak ebeveynlerin eylemlerinin veya eylemsizliklerinin bir sonucu olarak çocuğa karşı ciddi istismar ya da ihmal durumu ya da olasılığına dair yeterli gerekçeler varsa ayırma kararını düşünmeye başlayabilir.

© UNHCR/Thomas Prelaur

KONTROL LİSTESİ: **ÇÖZÜMLENMEMİŞ VELAYET SORUNLARI İÇİN YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ**

Çözülmemiş velayet meselelerinde UNHCR'nin Yüksek Yarar Prosedüründen sorumlu olduğu vakalar için aşağıdaki ifadelerden herhangi birinin geçerli olması (lütfen ilgili kutuları işaretleyin) durumunda, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi gerekmektedir:

- ☐ Ebeveynler ayrılmıştır ve çocuk terk edilmiştir.
- ☐ Ebeveynler ayrılmıştır ve her iki taraf da çocuğun kendisiyle kalmasını istemektedir.
- ☐ Bir ebeveynin üçüncü ülkeye yerleştirilmesi, aile içinden kaynaklanan bir koruma riskine dayanmaktadır (örn. aile içi şiddet vakaları). Yalnızca bir ebeveyni olan bir çocuk için üçüncü ülkeye yerleştirme veya başka bir üçüncü ülke çözümü düşünülüyor ve çocukla birlikte üçüncü ülkeye yerleşmeyen diğer ebeveyn, çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesi için onay vermeyi reddediyor veya üçüncü ülkeye yerleştirme için düşünülen aile içinde çocuğun risk altında olabileceğine dair belirtiler var.
- ☐ İki ebeveyn, üçüncü ülkeye yerleştirme için ayrı ayrı sunulacak ve çocukla birlikte üçüncü ülkeye yerleştirme veya başka bir üçüncü ülke çözümü için hangisinin sunulması gerektiği konusunda anlaşamıyorlar.
- ☐ Üçüncü ülkenin ulusal mevzuatı çok eşliliği yasaklamaktadır ve bu durum, diğer eşlerin çocuklarının babalarından/annelerinden ayrılmasına yol açacaktır.
- ☐ Son olarak, ebeveynler ayrıldıktan sonra çocukla ilgili çözüm konusunda anlaşmıştır ancak UNHCR'nin elinde ebeveynlerin uzlaştığı tercihin çocuğa ağır zarar verme durumu ya da olasılığı bulunduğuna dair yeterli gerekçeler bulunmaktadır.
- ☐ Çocuk, ebeveynlerinin ya da velayet hakkını elinde tutan başka bir kişinin, kurumun ya da kuruluşun rızası olmaksızın üçüncü bir ülkeye transfer edilecektir.[131]
- ☐ Ulusal velayet prosedürlerinin kullanılması çocuğa zarar verebilmektedir ve Yüksek Yarar İlkesine uygun değildir (örneğin, velayeti kararlaştırılan belirli bir Yüksek Yararın ne olduğuna dair bireysel bir değerlendirmeye dayanmayan velayet prosedürleri).

[131] Çocuğun vesayet hakkını elinde bulunduran kişi, kurum veya diğer herhangi bir organın rızası olmaksızın bir çocuğun transfer edilmesi, vesayet hakları kullanılmadığı takdirde kaçırma teşkil etmez. Koşullara bağlı olarak, ilgili kişi ya da kuruluş hiçbir neden olmaksızın çocukla veya çocuğun bakımını sağlayan kişiyle uzun bir süre temasa geçmezse bu durum gerçekleşebilir.

Çocuğun birincil sorumluluğu, ebeveynleri veya bakım sağlayıcılarına aittir. Bu nedenle Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci; çocuğun bir veya her iki ebeveyni tarafından risk altında olduğu veya -ulusal prosedürlerin mevcut olmadığı, erişilebilir olmadığı veya Yüksek Yarar İlkesine uygun olmadığı çözümlenmemiş velayet uyuşmazlıkları gibi- ebeveynlerin neyin çocuğun yüksek yararına olduğu konusunda anlaşmaya varamadığı ve bunun çocuğa yönelik potansiyel zararla sonuçlandığı durumlar haricinde yürütülmez. Bu, aynı zamanda üçüncü ülkeye yerleştirmenin gerekli koruma önlemi olduğu bir ebeveynin üçüncü ülkeye yerleştirilmesi durumunda velayet konularını da içermektedir.

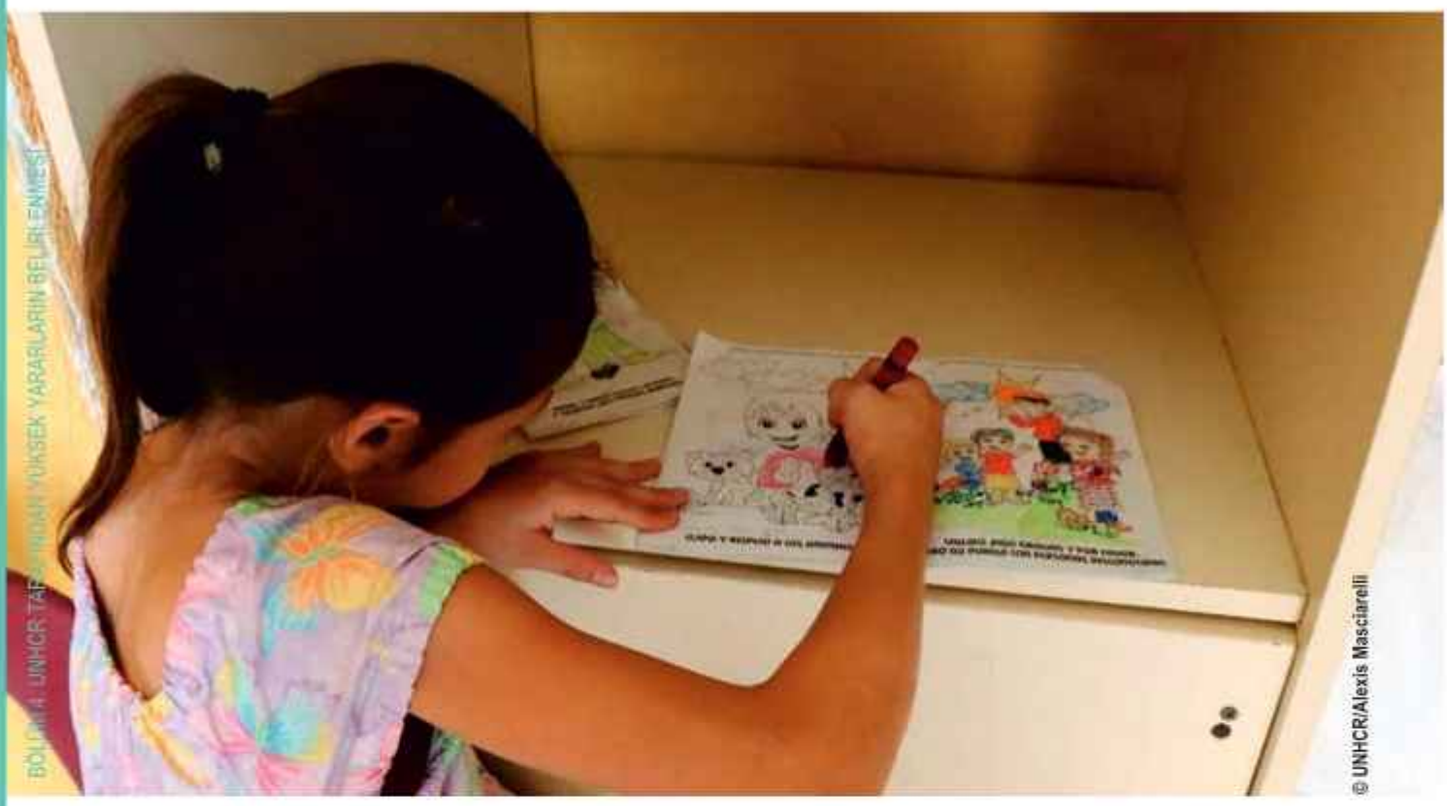
Çözülmemiş velayet sorunları; çocuğun ebeveynleri arasında devam eden çatışmayı uzatabilmekte, çocuk için sıkıntıya neden olabilmekte ve duygusal refahını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bazı durumlarda ebeveynlerden biri veya her ikisi tarafından çocuğa karşı şiddet uygulanabilmekte veya ebeveynler çocuğu kullanmaya veya çatışmalarına dâhil etmeye çalışabilmektedir. Çatışan ebeveynler; çocuğun kendi fiziksel, duygusal ve diğer korunma ihtiyaçlarını ihmal edebilmektedirler. Çözülmemiş velayet anlaşmazlıkları, kalıcı çözümleri de geciktirebilmektedir.

Bu nedenle UNHCR, genel koruma programlamasında, sığınma ülkesindeki velayet anlaşmazlıklarının çözümüne yönelik prosedürler hakkında tavsiyelerde bulunmak üzere ebeveynlere ve ailelere adli yardım hizmetleri ve danışmanlığı temin edilmesini sağlamalıdır. Bu hizmetlerin yer değiştirme döngüsü boyunca erişilebilir olması önemlidir. Ailelere ayrıca mümkün olduğu ve güvenli bir şekilde uygulanabileceği menşe ülkelerdeki mahkemelerden velayet kararları almaları tavsiye edilebilmekte ve/veya desteklenebilmektedir.

Yasal velayetin belirlenmesi, doğrudan Devletlerin yetki alanına girmektedir. Bu sorumluluk, mülteci çocuklar da dâhil olmak üzere genellikle çocuğun ikamet ettiği Devlete aittir[132]. Bu nedenle UNHCR, sığınma ülkesindeki ilgili makamları sürece dâhil etmek için tüm çabayı göstermelidir. Devletin önlem almak istememesi veya alamaması ya da velayet kararlarının çocuğun yüksek yararına uygun olmaması durumunda UNHCR ve doğrudan çocuklarla veya yasal ortaklarla çalışan ortak STK'lar, arabuluculuk yapmaya çalışmalı ve çocuklara ve aileye rehberlik ve danışmanlık sağlamalıdır. Bu müdahalelerden sonra velayet düzenlemeleri hala çözülmemişse özellikle üçüncü ülkeye yerleştirmenin arzu edilen ve uygulanabilir kalıcı bir çözüm olarak tanımlandığı vakalarda bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci yürütülmelidir. UNHCR'nin yasal velayeti belirleme konusunda yasal yetkisinin bulunmaması sebebiyle Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, Yüksek Yarar İlkesine dayalı olarak yalnızca çocuğun hangi ebeveynde kalması gerektiğini belirleyecektir. Ebeveynler sürece yeterince dâhil olurlarsa Yüksek Yararın Belirlenmesi, ebeveynler için de kendi aralarında bir anlaşmaya varmalarında faydalı bir süreç olabilmektedir. Ancak Devlet yetkililerinden yasal velayete ilişkin resmi bir karar alma çabalarına, gerektiğinde üçüncü kabul ülkesinde veya geri dönüş ülkesinde de dâhil olmak üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinden sonra bile devam edilmelidir.

UNHCR'nin velayet için Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dâhil olduğu durumlarda mevcut ve önceki velayet düzenlemelerinin Yüksek Yarar Prosedürü boyunca belgelenmesi gerekmekte olup velayet ile ilgili yasal belgelere atıfta bulunulmalı ve tercihen bu yasal belgelerin kopyalarını içermelidir. Belgeler, velayeti elinde bulunduran ebeveynin velayet haklarını ne kadar süreyle kullanıp kullanmadığı da dâhil olmak üzere çocuk ve ebeveynler arasındaki temasın sıklığını ve yapısını da yansıtmalıdır. Bu nedenle çocuğun koşulları -bakım düzenlemeleri, ailenin izini sürme beklentileri ve genel aile durumu- dikkate alınmalı ve belgelenmelidir.

[132]Bu yönergelerin amaçları doğrultusunda genellikle sığınma ülkesine atıfta bulunur. Yukarıda belirtildiği gibi, vesayet kararlarının menşe ülkelerden alınması da mümkün olabilmektedir. Ebeveynlerin farklı ülkelerde yaşadığı ve çocuk vesayeti anlaşmazlıklarında potansiyel olarak çakışan yargı mercilerinin bulunduğu veya farklı ülkelerde çakışan haldeki vesayet kararlarının bulunduğu durumlarda uluslararası vesayet anlaşmazlıklarına yönelik yasal tavsiye alınmalıdır.

© UNHCR/Alexis Masciarelli

Çocukların velayeti ile ilgili önemli noktalar

- UNHCR'nin velayet konularında karar almaya ilişkin yasal yetkisi bulunmamaktadır.
- Ulusal mahkemelerde veya ilgili yerel makamlarda yasal işlemlere olanak sağlamak için bu tür prosedürlerin erişilebilir ve uygun olduğu durumlarda velayet konuları, mümkün olduğunca erken bir zamanda açıklığa kavuşturulmalıdır.
- İlgili makamların velayeti belirleme konusunda isteksiz veya yetersiz olduğu durumlarda UNHCR ve ortaklarının çocuğun yüksek yararına tavsiyelerde bulunmak için bir Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütmesi gerekmektedir.
- Birincil husus, yalnızca bir ebeveynin yasal velayet sahibi olup olmadığı değil, aynı zamanda velayet haklarını kullanıp kullanmadığıdır.
- UNHCR, toplumsal cinsiyete duyarlı olmayan bir mevzuatın bulunduğu (örneğin velayeti varsayılan olarak babaya veya anneye veren mevzuat gibi) veya velayet kararlarının karar verme sürecinde çocuğun yüksek yararına öncelik verilmeyecek şekilde alındığı bir ülkede velayet konularını ele almak için diğer kilit ortaklarla savunuculuk yapmalıdır. Ulusal velayet prosedürlerinin ayrımcı olduğu ve çocukların yüksek yararına uygun olmadığı bu tür durumlarda UNHCR'nin çocuğun yüksek yararına tavsiyelerde bulunmak için Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütmesi gerekebilmektedir.
- Mümkün olan her durumda onay mektubunun, velayet kararlarının ya da çocuğun velayetine ilişkin ilgili diğer belgelerin bir kopyası çocuğun ya da bakımdan sorumlu kişinin yanında olmalıdır. Bu belgeler, geri dönüş ülkesinde veya üçüncü ülkede velayetin belirlenmesi açısından yardımcı olabilmektedir.

Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında velayete ilişkin özel hususlar

Velayet sorunlarının çocuğu terk edilme veya zarar görme riskiyle karşı karşıya bıraktığı durumlara ek olarak ebeveynlerin ayrılması ve velayet anlaşmazlıklarının yaşanması durumlarında, Yürütme Komitesi UNHCR 'den risk altındaki kadın ve çocukların üçüncü ülkeye yerleştirilmesi konusunda eyleme geçmesini ve risk altındaki kadınlarla bu kadınların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ülkeden hızla çıkışlarını kolaylaştırmasını talep etmektedir. Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında karmaşık velayet sorunları ortaya çıkabilir. Tek ebeveynli çocukların yeniden yerleştirilmesine ilişkin rehberlik için, yeniden yerleştirme veya tek ebeveynli tamamlayıcı yollar yoluyla üçüncü bir ülkeye kabul edilmesi düşünülen çocuklara ilişkin metin kutusu (sayfa 156) ve UNHCR Üçüncü Ülkeye Yerleştirme El Kitabı, bölüm 3.5: Risk Altındaki Çocuklar ve Ergenlere bakınız[134].

Ebeveynlerinin ya da velayet hakkını elinde tutan başka bir kişinin, kurumun ya da kuruluşun rızası olmaksızın bir çocuğun üçüncü bir ülkeye transfer edilmesi, belirli durumlarda uluslararası çocuk kaçakçılığına girebilir. 25 Ekim 1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşmenin [135] 3(1). Maddesine göre "(a) ayırma veya alıkoyma işleminin öncesinde çocuğun yaşadığı Devletteki hukuki kurallara göre velayet hakkına sahip kişinin [...] hakları ihlal edildiğinde ve (b) ayırma veya alıkoyma işleminden önce bu haklara tek başına ya da birlikte saygı gösteriliyorsa veya ayırma veya alıkoyma işlemi gerçekleştirilmeseydi saygı gösterilecekse" çocuğun aileden ayrılması hatalı bulunur.

Sözleşmeye göre ebeveynlerinin ya da velayet hakkını elinde tutan başka bir kişinin, kurumun ya da kuruluşun rızası olmaksızın bir çocuğun transfer edilmesi, velayet hakları kullanılmadığı sürece kaçırma olarak düşünülmez. Koşullara bağlı olarak, ilgili kişi ya da kuruluş hiçbir neden olmaksızın çocukla veya çocuğun bakımını sağlayan kişiyle uzun bir süre temasa geçmezse bu durum gerçekleşebilir. Her iki ebeveyn tarafından velayet haklarının kullanıldığı durumlarda UNHCR, mülteci bir çocuğa anne veya babası olmaksızın üçüncü ülkeye yerleştirilmesine yardımcı olmadan önce velayet haklarını açıklığa kavuşturmak için gerekli tüm önlemleri almalıdır. Uluslararası mülteci koruma işlevlerini yerine getirirken UNHCR'nin kapsamlı bir analizden sonra çocuğun daha fazla ciddi koruma risklerine maruz kalmasına karşı tek veya en önemli çözümün ebeveynlerden birinin üçüncü ülkeye yerleştirilmesi olduğunu düşündüğü durumlarda, UNHCR çocuğun yararına aşağıdaki ihtiyati önlemleri almalıdır:

- Mümkünse çocukla birlikte seyahat etmeyen ve bunu yaparken çocuğu veya birlikte seyahat ettikleri ebeveyni riske atmayacak olan ebeveynden çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesi amacıyla çıkışı için bilgilendirilmiş yazılı onay alın.
- Tek başına velayet hakkına ilişkin kararın çocukla birlikte seyahat eden ebeveyne verildiği durumlarda, seyahatten önce ebeveynin onayının gerekli olmadığı unutulmamalıdır. Bununla birlikte, yukarıda belirtildiği gibi, tek başına velayet hakkına ilişkin kararın açıkça çocuğun yüksek yararına olmadığı durumlarda, alınması gereken uygun eylemi belirlemek için Yüksek Yararın Belirlenmesi kullanılabilir.
- Ebeveyn yoksa ya da onay yazısı vermiyorsa, daha önce velayet kararlarının verilip verilmediğini doğrulayın. Verilmişse, menşe ülkesindeki yetkililerle temasa geçilmesi çocuğun ya da ebeveynlerinin güvenliğini tehlikeye sokmayacaksa bu kararları elde edin.
- Velayete ilişkin önceden alınmış bir karar yoksa ya da çocuğun yüksek yararına ilişkin uluslararası standartlarla açık şekilde çelişiyorsa çıkış yapılmadan önce iltica ülkesindeki ilgili yetkililerden velayet haklarını belirlemesi talep edilmelidir. Gerekli durumlarda UNHCR, potansiyel olarak acil vakalar için özel bir prosedürün başlatılması da dâhil olmak üzere, iltica ülkesindeki yetkili makamlar için kapasite geliştirmeyi destekleyebilir.

[133] Risk Altındaki Kadınlar ve Kız Çocuklarına Dair Yürütme Komitesi Kararı, No. 105 (LVII), 2006, p bölümü (ii); Risk Altındaki Çocuklara Dair Yürütme Komitesi Kararı, No. 107 (LVIII), 2007, h bölümü (xviii).

[134] UNHCR, Üçüncü Ülkeye Yerleştirme El Kitabı (bölüm 3.5), https://www.unhcr.org/resettlement-handbook/3- resettlement-submission-categories/3-5-children-and-adolescents-at-risk/.

[135] Uluslararası Lahey Özel Hukuk Konferansı, *Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönlerine Dair Lahey Sözleşmesi*, 25 Ekim 1980, Lahey XXVIII, Madde 3(1), şu adreste mevcuttur: https://www.refworld.org/docid/3ae6b3951c.html

- Bir ebeveynin üçüncü ülkeye yerleştirildiği ve velayet anlaşmazlıklarının çözülmediği durumlar için yetkili ulusal makamların velayet haklarını açıklığa kavuşturmadığı veya kavuşturamadığı (yetkili mercilerin bulunmaması ya da erişimlerinin olmaması veya menşe ülkesinden resmi belgelerin alınmasının mümkün olmaması nedeniyle) veya bunu yapmak için mevcut ulusal prosedürlerin çocukların yüksek yararına açıkça uygun olmadığı durumlarda UNHCR, bir ebeveynle yeniden yerleşimin çocuğun yüksek yararına olup olmadığını belirlemek için Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütmelidir.[136] Mümkün olan en güçlü meşruluğun kazandırılabilmesi için Yüksek Yararın Belirlenmesi usulüne iltica ülkesinden temsilcilerin katılması için gerekli tüm çabalar gösterilmelidir.
- İltica ülkesinde doğru belgeleri elde etmek ve gerekli prosedürleri tamamlamak için her türlü çaba gösterilmelidir. Velayet konularının karara bağlanmadığı durumlarda çocukla birlikte üçüncü ülkeye yerleştirilen ebeveyne, tüm velayet hakkını elde etmek için yerleştirme ülkesine ulaştıktan hemen sonra gerekli işlemleri başlatması tavsiye edilmelidir. Buna ek olarak, 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmenin 25. Madde'si uyarınca (idari yardım) çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirilmesinden hemen sonra mümkün olan en kısa sürede velayet haklarına ilişkin bir karar alınması için yerleştirme ülkesine resmi talepte bulunulmalıdır. Bu karar, erişim haklarını da belirtmelidir.

Mümkün olan her durumda onay mektubunun, velayet kararlarının ya da çocuğun velayetine ilişkin ilgili diğer belgelerin bir kopyası çocuğun ya da bakımdan sorumlu kişinin yanında olmalıdır. Bu belgelendirme, geri dönüş ülkesi veya üçüncü ülkeye yerleştirme ülkesinde velayetin belirlenmesi açısından yardımcı olabilmektedir.

Aynı hususlar, tamamlayıcı bir yol bağlamında velayet için de geçerli olacaktır. Tamamlayıcı yollar bağlamında YYP hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 4.1.7: Mültecilerin üçüncü ülkelere kabulüne ilişkin tamamlayıcı yollar.

© UNHCR/Alexis Masciarelli

[136] Yürütme Komitesi Kararı No. 105, s. ii; Yürütme Komitesi Kararı No. 107, s. xiv

BÖLÜM 5. YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ SÜRECİ VE KARAR VERME

GİRİŞ

4. Bölüm'de tartışıldığı gibi, bir kararın çocuk için geniş kapsamlı etkileri olmasının muhtemel olduğu durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerekli olacaktır. Bu nedenle sürecin, çocuk koruma ilkeleriyle desteklenen usule ilişkin katı teminatlara dayanması çok önemlidir.

Bu bölüm, bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci oluşturma ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli de dâhil olmak üzere ilgili kişilere görev ve sorumlulukları atama konusunda özel rehberlik sağlayacaktır. Ayrıca bu bölüm, kolaylaştırılmış karar alma prosedürlerini ve Yüksek Yararın Belirlenmesine dair bir kararın ne zaman gözden geçirilmesi veya yeniden açılması gerektiğini kapsamaktadır.

5.1 YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ SÜRECİNE İLİŞKİN ROLLER VE SORUMLULUKLAR

Bölüm Özeti

Neden:

- Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci; Yüksek Yarar Belirlemelerinin zamanında, çocuğa duyarlı ve koordineli bir şekilde uygulanmasını sağlamak için bireysel personele belirli sorumluluklar verilmesini gerektirmektedir.

Nasıl:

- UNHCR operasyonları, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini kurmak ve denetlemekten sorumlu olan bir personeli Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü olarak belirlemelidir. Ortak kuruluşların da Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü pozisyonları olabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini üstlenen birden fazla saha ofisinin bulunduğu daha büyük operasyonlar, bir şube veya bölge ofisinde prosedürlerin çeşitli konumlarda tutarlı olmasını sağlamaktan ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için sürekli destek ve koordinasyon sağlamaktan sorumlu olan Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilileri (vaka incelemesinden sorumlu) ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörleri atayabilmektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Koordinatörü ve İnceleme Yetkilisinin rolleri mutlaka özerk pozisyonlar olmak zorunda olmayıp belirli personellere verilmesi gereken işlevlerdir. İlgili personelin çalışma planlarında bu fonksiyonlara uygun bir zaman yüzdesi ayrılmalıdır.
- Vaka çalışanları, genellikle Yüksek Yarar Prosedürü üzerinde bir bütün olarak çalışmalı ve özel olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi için atanmamalıdır. Ancak tüm vaka çalışanlarının Yüksek Yararın Belirlenmesi üzerinde çalışamaması da söz konusu olabilmektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Koordinatörü ve İnceleme Yetkilisi için ilgili teknik profili içeren bir Görev Tanım Belgesi yürürlükte olmalıdır. Bu görevler, çocuk koruma uzmanlığı veya eğitimi olan personele verilmekte olup operasyonel düzeyde aksi belirlenmedikçe belirli bir işlev veya pozisyon teşkil etmemektedir.

5.1.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü

Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektiren çocuklarla çalışan bir ofis için önemli bir adım, operasyonda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin düzenlenmesinden ve denetlenmesinden sorumlu olacak bir personel belirlemektir. Bu kapsamda söz konusu personel, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü olarak anılacaktır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü, Ofis Yöneticisi veya operasyondaki en kıdemli koruma görevlisi tarafından atanmalıdır. Bu personel, çocuk koruma veya çocuk refahı/sosyal hizmet uzmanlığı dâhil olmak üzere güçlü bir koruma geçmişine sahip olmalı ve ofisin koruma ekibi arasından tanımlanmalıdır. Operasyonun boyutuna bağlı olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü görevi, ofisin çocuk koruma görevlisi veya çocuk koruma odak kişisi tarafından üstlenilebilmektedir. Bu sorumluluk, çocuk koruma görevlisinin veya odak noktasının gözetiminde başka bir koruma personeline de verilebilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü belirlendikten sonra bu personel; Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini UNHCR, hükümet ve diğer ortaklarla birlikte kurmak, denetlemek, koordine etmek ve operasyonel hale getirmekten sorumlu olacaktır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün söz konusu kuruluşların Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçleri için bir ortak kuruluş içinden atanması durumunda bu kişi, bu kuruluş içinde UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü ile mevkidaşı olarak hareket edebilmekte veya diğer kuruluşlarla koordinasyona ilişkin sorumlulukların bir kısmını üstlenebilmektedir.
Ancak UNHCR Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü, süreçten sorumlu olmaya devam etmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü (ve atanmışsa Koordinatörler) için faydalı ipuçları:

- YYP'yi yalnızca kalıcı çözümler için bir araç olarak değil, risk altındaki tüm çocuklar için bir çocuk koruma aracı olarak tanıtın.
- Planlama ve kaynak sağlamada, koruma programının yalnızca Yüksek Yararın Belirlenmesi görüşmelerini işlemek için değil, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dâhil olan çocukların izlenmesi ve takibi dâhil olmak üzere tam vaka yönetimi için de yeterli kapasiteyi içermesi gerektiği unutulmamalıdır.
- Mümkün olduğunda uygun çocuk koruma ortak STK'larını Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine dâhil edin.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerini ve çocuk koruma personelini içeren bir çocuk koruma eğitim stratejisi geliştirin ve uygulayın. Kapasite geliştirme için ek kaynaklara ihtiyaç duyulursa örneğin, bölgesel veya küresel UNHCR personeli ve ülkedeki ortaklar aracılığıyla veya dağıtım planları aracılığıyla yardım isteyin.
- Yüksek Yarar Prosedürünü genel çocuk koruma stratejisine dâhil edin.
- Etkili bir Yüksek Yarar Prosedürü uygulaması için yeterli kaynakları (insan, finansman, malzeme) savunun.
- Kapasite geliştirme ve teknik destek yoluyla Yüksek Yararın Belirlenmesi ve çocuk koruma stratejilerinin uygulanmasını güçlendirmek için UNHCR ve ortaklar arasında mevcut bulunan destekleme kredisi anlaşmalarını kullanın.
- Uygun olduğunda saha lokasyonlarında (özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi gerektiren çok sayıda çocuğun bulunduğu yerlerde) Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerinin kurulmasını teşvik edin.

5.1.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü

Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerini üstlenen birkaç saha ofisi veya alt ofis içeren büyük operasyonlar, Ülke Ofisi veya Bölge Ofisi düzeyinde bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü atamak isteyebilmektedir. Bu, çeşitli lokasyonlardaki prosedürler arasında tutarlılığın sağlanmasına ve Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için devam eden destek ve koordinasyona yardımcı olacaktır. Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörünün rolü, çeşitli saha konumlarında birkaç panel yerine ulusal düzeyde tek bir Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli kurulmasına karar verildiğinde özellikle önemlidir. Bu durumda Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörünün görevleri, normalde Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne verilen görevlerle benzerlik göstermektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörleri normalde Kıdemli Koruma Görevlisi tarafından, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün rehberliğinde atanmaktadır. Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörleri, ortak kuruluşların personellerinden de olabilmektedir. Her alt ofiste veya saha ofisinde bir UNHCR Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörünün bulunması gerekli değildir; Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörleri, her bir operasyonda verimlilik değerlendirmeleri temelinde belirlenmelidir. Bkz. YYP Araç Kutusu "Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü için Örnek Görev Tanım Belgesi".

5.1.3 Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi

Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecindeki bir diğer önemli unsur, Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneline sunulmadan önce vakaların incelenmesine yönelik sorumluluktur. Herhangi bir zamanda az sayıda vaka bulunan operasyonlarda/ofislerde bu görevi yerine getirmek üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü/Koordinatörü çağırılabilmektedir. Ancak çok sayıda vakanın bulunduğu operasyonlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi rolünü yerine getirecek olan personel belirlenmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilileri normalde kıdemli vaka çalışanları veya vaka çalışanı uzmanları olup çocuk koruma konusunda uzmanlığa sahip olmalıdır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilileri, vaka çalışanları tarafından sunulan vakalara yönelik ek kalite kontrollerini sağlama rolünü üstlenmekte ve bilgi toplama ve takip konusunda rehberlik sağlamaktadır. Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecindeki diğer belirli rollerde olduğu gibi Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi de özerk bir işlev olmayıp bu işlev, uygun çocuk koruma ve mülteci koruma vaka yönetimi eğitimi ve geçmişine sahip personel tarafından yerine getirilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından belirlenmekte ve Ofis Yöneticisi veya Kıdemli Koruma Görevlisi tarafından onaylanmaktadır. Bkz. YYP Araç Kutusu "Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi için Örnek Görev Tanım Belgesi".

5.1.4 Vaka Çalışanları

Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için ihtiyaç duyulan tüm bilgileri toplama görevi, UNHCR bünyesindeki Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü veya yetkilendirilmiş bir ortak tarafından bir ya da daha fazla sayıdaki vaka çalışanına verilmelidir. Bu Kılavuzda geçen "vaka çalışanı" terimi, Yüksek Yarar Prosedüründeki belirli eylemlerde sorumlu kişi için kullanılmaktadır. UNHCR veya ortak tarafından özel olarak bu amaç için bir vaka çalışanı işe alınabilmektedir. Vaka çalışanları genellikle Yüksek Yarar Prosedürü üzerinde bir bütün olarak çalışmalıdır ve özel olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi için atanmamıştır. Vaka çalışanlarının rolleri, sorumlulukları ve nitelikleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. YYP Araç Kutusu "Bir Vaka Çalışanı için Örnek Görev Tanım Belgesi". Ancak vaka çalışanlarının hepsi ek kapasite geliştirme olmadan Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerini tamamlayamayabilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerini tamamlamak için gerekli nitelik ve becerilerin açıkça belirtilmesi ve tüm vaka çalışanlarının bu yeterliliğe ulaşmasını sağlamak için çaba gösterilmesi tavsiye edilmektedir. Mülteci çocuklarla çalışan tüm çocuk koruma vaka çalışanlarının Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerini tamamlamak için temel anlayışa ve yeteneğe sahip olmaları gerekmesine rağmen bazı vakalarda seçilen vaka çalışanları Yüksek Yararın Belirlenmesinde uzman olarak tanımlanabilmektedir – bunun nedeni Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerinin vaka yönetimi sürecinin bir parçası olması gerekliliği ve bu nedenle bu süreçlerin en iyi şekilde tamamlanmasının koşulunun çocuğun vakasına en aşina olan ve takip ve izlemeyi en iyi sağlayabilen vaka çalışanı tarafından yürütülebilmesine dayanmasıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi amaçları doğrultusunda vaka çalışanı, diğer işlevlere yönelik standart raporlama hattından bağımsız olarak, operasyonel düzeyde belirlendiği şekilde doğrudan Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne /Koordinatörüne veya Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisine raporlama yapmaktadır. Vaka çalışanı kapasitesinde bir eksiklik olduğu veya tamamlanacak Yüksek Yararın Belirlenmesi sayısında bir artış olduğu bazı durumlarda özel bir Yüksek Yararın Belirlenmesi personeli görevlendirilebilmektedir. UNHCR'nin Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yürütmek için personel görevlendirdiği durumlarda görevlendirilen personelin çalışmalarının, UNHCR'nin veya ortağının çocuğa ve/veya ailesine destek sağlamaya ve sürekli takip ve izleme yürütmeye devam etmesi gerekecek olan düzenli Yüksek Yarar Prosedürü personelleri ile koordine edilmesi esastır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi bağlamında vaka çalışanları; çocukla, aileleriyle veya diğer bakım sağlayıcılarıyla ve çocuğun vakasıyla ilgili olabilecek diğer kişilerle görüşerek çocuğun vakasıyla ilgili bilgileri toplamaktan sorumludur. Vaka çalışanları, çocuğun korunma durumunu izlemeye ve takip etmeye devam ederken aynı zamanda vaka raporunu hazırlamaktan ve daha fazla işlem için Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisine sunmaktan da sorumludur. Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için gerekli olan ilgili rehberlik bilgileri, Bölüm 4: UNHCR tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi'nde verilmektedir. Çocuğun refahından sorumlu yetkilinin aynı zamanda toplanan bilgileri ve kararlar için öneri taslaklarını incelemesi gerekmektedir (ayrıca bkz. Ek 11'de sunulan kontrol listesi).

Yüksek Yararın Belirlenmesi vakalarında ortaya çıkması muhtemel sorunların karmaşıklığı ve saygı gösterilmesi gereken hassasiyetler göz önüne alındığında Yüksek Yararın Belirlenmesi amacıyla görevlendirilen bir vaka çalışanının çocuğun yakın topluluğunun bir üyesi olmaması önerilmektedir. YYP ile ilgili vaka çalışanları, ulusal yasal ve politika çerçevesi izin verdiği takdirde mültecilerin kendileri olabilmektedir. Ancak mülteci vaka çalışanlarının, eşdeğer roller için ulusal personelin gerektirdiği düzeyde eğitim, nitelik ve sözleşme yükümlülüklerine sahip olmaları veya bunları edinmeleri gerekmektedir (genel olarak personel alımıyla ilgili hususlar hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.4.3: Yüksek Yarar Prosedürü için Personel ve Kaynak Sağlama). Mülteci olsun ya da olmasın, vaka çalışanının toplumun sosyal, kültürel ve toplumsal cinsiyet normları dâhil olmak üzere toplumun rolü, yapısı ve uygulamaları hakkında gerekli anlayışa sahip olması hayati önem taşımaktadır. Seçeneğin belirli bir bağlamda mevcut olduğu durumlarda çocuğun vaka çalışanının cinsiyetini seçmesine olanak sağlamak için tüm makul çaba gösterilmelidir.

5.2 YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ PANELİ

Bölüm Özeti

Neden:

- Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin amacı; birbiriyle rekabet eden koruma önceliklerini dengeleyerek ve kararların Yüksek Yarar doğrultusunda alınmasını sağlayarak vaka çalışanının tavsiyelerine dayalı bir şekilde çocukların bireysel vakalarına ilişkin uzman değerlendirmesi sağlamaktır.

Nasıl:

- Panel, multidisipliner nitelikte ve cinsiyet dağılımı bakımından dengeli olmalıdır. Panel üyeleri, ulusal çocuk koruma sistemi/ilgili devlet kurumları ve önemli ulusal ve uluslararası ortaklar dâhil olmak üzere geniş bir uzmanlık yelpazesi içinden seçilmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin oluşturulmasından ve koordine edilmesinden sorumludur. Panelin verimli ve etkili bir şekilde işlemesi için hem Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü hem de panel üyeleri tarafından uygun şekilde hazırlık yapılması gerekmektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin kararlarına genellikle mevcut seçeneklerin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesinin ardından fikir birliği ile ulaşılmaktadır.

5.2.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin Amacı

Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerinin amacı; mevcut seçenekleri değerlendirmek ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü (veya bu rolün mevcut olduğu durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi) tarafından incelendiği şekliyle vaka çalışanının değerlendirme ve tavsiyelerine dayanarak hangilerinin çocuğun yüksek yararına olduğuna karar vermek için bireysel vakaları analiz etmektir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli; UNHCR personeli, ortakların personeli ve çocuk koruma ve diğer ilgili alanlarda farklı geçmişlere ve uzmanlıklara sahip hükümet yetkililerinden oluşmaktadır. Ortakların Yüksek Yararın Belirlenmesi

paneline katılımının, Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci de dâhil olmak üzere Yüksek Yarar Prosedürünün başarısında kilit rol oynadığı kanıtlanmıştır. Panel üyelerinin farklı bakış açıları geniş bir uzmanlık yelpazesi sunacağından dolayı karar verme yetkisini çok disiplinli bir panele emanet etmek, ek güvencelere katkıda bulunmaktadır. Panelde temsil edilen vakayla ilgili panel kapsamında en az iki disiplinin, tercihen daha fazlasının mevcut olması tavsiye edilmektedir. Yakın operasyon alanında başka ilgili Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli katılımcısı olmadığında alternatif Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri geliştirilebilmektedir (aşağıya bakınız). Bu çeşitlilik, Yüksek Yararın Belirlenmesi analizini zenginleştirmekte, nihai kararın çocuğun yüksek yararına olmasını sağlamaya yardımcı olmakta ve korunmaya ve bakıma muhtaç çocuklara yönelik iş birlikçi ve koordineli eylemi güçlendirmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin yürütmesi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin yol gösterici ilkeleriyle uyumlu olmalıdır; tüm kararlar, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ruhuna uygun olarak alınmalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri, karar verme sürecinde şu ilkeleri göz önünde bulundurmalıdır: (i) çocuk, bir hak sahibidir; (ii) kararda çocuğun görüşüne gereken ağırlık verilmelidir; (iii) Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyeleri, çocuğun savunucusu olarak hareket eder; ve (iv) Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri, objektif ve tarafsızdır.

5.2.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin Oluşturulması

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin operasyonel alan içinde kurulmasından sorumludur. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin potansiyel üyelerini UNHCR ofisinin diğer kilit üyeleri ve diğer koruma veya çocuk koruma örgütleri ile istişare içinde belirlemeli ve gözden geçirmelidir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin bileşimi, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin uygulandığı bağlama bağlıdır. Genel bir kural olarak ulusal çocuk koruma yetkilileri ve diğer çocuk koruma ortaklarıyla panel üyeliği için her zaman irtibata geçilmelidir. Panel üyelerinin münferit çocuklara yönelik olarak mümkün olan en iyi Yüksek Yararın Belirlenmesi kararlarını alabilmeleri için her durumda optimal bir panel kompozisyonunun elde edildiğinden emin olmak, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün sorumluluğundadır. UNHCR'nin kıdemli personelinin Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin oluşturulmasını denetlemesi ve gerektiğinde ilgili çocuk koruma uzmanlığına sahip uygun Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin resmi olarak davet edilmesine yardımcı olması da tavsiye edilmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyelerinin yetkinlikleri ve nitelikleri

Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin panellere etkin bir şekilde katılabilmeleri için gerekli yetkinliklere sahip olmaları önemlidir. Bölüm 3.4.3: Yüksek Yarar Prosedürü için Personel ve Kaynak Sağlama'da listelenmiş olan vaka çalışanları için kişisel, sosyal ve metodolojik yetkinlikler; Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri için de geçerlidir ve bu yetkinlik listesine bu kapsamda başvurulmalıdır. Teknik yetkinliklere sahip olmak zorunludur ancak Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerinin çok boyutlu yapısı nedeniyle ilgili çeşitli mesleklere yönelik olan belirli teknik beceriler ve yetkinlikler, burada listelenmemiştir. Bu yetkinliklere ek olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri için gerekli olan belirli nitelikler, aşağıda listelenmiştir:

- Panel üyeleri; sosyal hizmet, ailenin kayıp araştırması ve ailenin yeniden birleştirilmesi, kalıcı çözümler, eğitim, ruh sağlığı, psikososyal çalışma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dâhil olmak üzere çocuk koruma ve ilgili disiplinlerde profesyonel geçmişe ve ilgili niteliklere (veya eşdeğer deneyime) sahip olmalıdır.
- Panel üyeleri, koruma ve eğitim konuları da dâhil olmak üzere çocuk ve genç gelişimi ve çocukların fiziksel ve psikososyal refahı hakkında güçlü bir anlayışa sahip olmalıdır.
- Panel üyeleri, değerlendirilen çocukların yasal, kültürel, dini, politik ve sosyo-ekonomik bağlamına ilişkin bir anlayışa da sahip olmalıdır. Belirli kararların yasal konularda veya kalıcı çözümlerde uzmanlık gerektirdiği durumlarda bu uzmanlığa sahip panel üyeleri dâhil edilebilmektedir.
- Panel üyeleri, münferit çocuk için Yüksek Yararın Belirlenmesi kararlarının olası güvenlik etkilerini değerlendirebilmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri, kuruluşları içinde yönetimleri tarafından verilen makul karar alma yetkisine sahip olmalıdır.
- Doğrudan topluluklar ve ilgili çocuklarla çalışan veya topluluklara ve ilgili çocuklara hizmet sağlayan uluslararası ve/veya ulusal kuruluşların ve STK'ların Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline katılımları teşvik edilmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin belirlenmesi süreci, Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin çok disiplinli ve toplumsal cinsiyet açısından dengeli olmasını sağlamalıdır.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin çocukla veya çocuğun aile üyeleriyle çıkar çatışması yaratabilecek bağlantıları olmamalıdır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin daha önceden çocuk koruma uzmanlığı olsa bile Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci hakkında kendilerine eğitim verilmesi önemlidir ve buna yedek üyeler ve Yüksek Yararın Belirlenmesi alt panellerinin üyeleri de dâhildir. Çocuk koruma konusunda uzmanlaşmış uluslararası ve ulusal kuruluşlar,
Yüksek Yararın Belirlenmesi panel üyelerine veya Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine başka şekilde dâhil olan kişilere bu tür eğitimlerin sağlanmasına yardımcı olabilmektedir. UNHCR veya ortak kuruluşlar içinde çocuk koruma uzmanlığının artırılmasına ihtiyaç duyulması halinde örneğin bölgesel danışmanlar, Uluslararası Koruma Birimi'ndeki Çocuk Koruma Birimi veya yerleştirme planları aracılığıyla kapasite oluşturmak için dış kaynaklar da aranabilir. Yeni panel üyelerine oryantasyon sağlamanın yanı sıra,
panel üyelerine yılda en az bir kez YYP konusunda eğitim verilmesi iyi bir uygulamadır. Ayrıca Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin bütün üyeleri, UNHCR Davranış Kuralları beyanını veya kuruluşlarının buna benzer olan taahhütnamesini ve Gizlilik Taahhütnamesini imzalamalıdır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline katılmak üzere belirlenebilecek ve incelenebilecek kişi sayısında bir sınırlama olmamakla birlikte Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli; çocuk koruma, sosyal hizmet veya psikososyal hizmet alanında önemli mesleki uzmanlığa sahip olan en az üç ila beş kişiden oluşmalıdır. Genel olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli üyelerinin sayısı yediyi geçmemelidir çünkü daha fazla sayıda insandan oluşan bir grup, karar verme sürecini geciktirebilmenin yanında gizliliği de riske atabilmektedir. Bazı operasyonlar, gerektiğinde normal üyelerin yerini alabilecek Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine aşina olan yedek üyelerin resmî olarak atanmasını yararlı bulabilmektedir.

Mümkün olduğunca Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin karar alma sürecinde etkin rol üstlenmesi gereken sorumlu ulusal ve yerel çocuk refahı etkilileriyle iş birliği içerisinde kurulması gerekir. UNHCR'nin ilgi alanına giren nüfusa aşina olan ve çocuklara özel yetkileri olan uluslararası ve/veya ulusal kurumlar ve STK'lar da Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline katılmaya davet edilmelidir.
Çocukların bakımı ve korunması konusunda belirli alanlarda çalışan veya UNHCR'nin üçüncü ülkeye yerleştirmeleri işleme koyduğu anda çıkar çatışması olan kurumlar panel içerisinde çoğunluğu oluşturmamalıdır. Topluluğa ilişkin daha iyi bir anlayışa sahip olabilmek için sürecin bütünlüğünü ve gizliliğini koruma ve güvenliğini sağlama anlamında yeterli güvencelerin sağlanabilmesi şartıyla topluluğun deneyimli bir üyesini panelde bulunmaya davet etmek göz önünde bulundurulabilir.

TABLO 14: Yüksek Yararın Belirlenmesi Sürecindeki Olası Ortaklara Genel Bakış

Devlet ve Ulusal Yetkililer	Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeliği için genel bir kural olarak ulusal çocuk koruma yetkililerinin ve diğer ilgili ulusal makamların temsilcileriyle her zaman irtibata geçilmelidir. Bu yetkililer yerel yasalar ve mevcut hizmetler hakkında bilgi sahibi olup savunuculukta önemli bir rol oynayabilmektedirler. Hükümet yetkilileri; özellikle velayet sorunları, istismar iddiaları sonrasında çocukların ve ebeveynlerin kendi rızaları olmadan ayrı düşmesi, koruyucu aileye yerleştirme ve başta yerel entegrasyon olmak üzere kalıcı çözümlerle ilgili tavsiyelerde bulunabilmekte ve önlem alma yetkisine sahip olabilmektedirler. Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin bir parçası olarak devlet kurumlarının/makamlarının yetkilileri tarafından alınan kararların ülkenin yasal veya politik çerçevesine göre yasal olarak bağlayıcı sayılması için ek prosedürlerin alınmasının gerekebileceğine dikkat edilmelidir. Bazı durumlarda ulusal makamları panele dâhil etmek mümkün olmayacak veya tavsiye edilmeyecektir (örneğin ilgili makamların Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine katılmaya istekli olmadığı veya katılamadığı durumlarda veya hükümetin katılımının mültecilerin korunmasını tehlikeye atabileceği ülkelerde).
UNHCR	UNHCR, Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinde her zaman temsil edilmelidir. UNHCR; kayıt, izleme ve takip, savunuculuk ve üçüncü ülkeye yerleştirme gibi kalıcı çözümlerin belirlenmesi dâhil olmak üzere, UNHCR'nin ilgi alanına giren çocukların korunması ve onlara yönelik yardımın sağlanmasından sorumludur. Genel olarak UNHCR, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü rolünü üstlenecektir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , normalde panel başkanı veya koordinatör üyesi olarak kabul edilmekte olup bu nedenle normalde oy kullanma hakkına sahip olmamalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyesinin yukarıda listelenmiş olan niteliklerine sahip olmaları koşuluyla diğer UNHCR personelleri Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyesi olmak üzere davet edilebilmektedir.

Uluslararası ve/veya ulusal kuruluşlar ve STK'lar	Doğrudan topluluklar ve ilgili çocuklarla çalışan veya topluluklara ve ilgili çocuklara hizmet sağlayan uluslararası ve/veya ulusal kuruluşlar ve STK'lar, Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi paneli üyeleri olarak davet edilmek üzere değerlendirilmelidir. Çocuk koruma profiline sahip ulusal STK'lar; yerel durum, uygulamalar ve hizmetler hakkında derinlemesine bir anlayışa sahip oldukları için Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi sürecinde hayati bir rol oynayabilmektedirler. Bu kurumların çocuk koruma konusunda geniş bir uzmanlığı bulunmakta olup refakatçisi olmayan, ailelerinden ayrı düşmüş ve risk altındaki diğer çocuklara yönelik olarak ailenin kayıp araştırması, ailenin yeniden birleştirilmesi, koruma ve bakım süreçlerine önceden dâhil olmaları muhtemeldir. Bazı durumlarda bir uygulayıcı ortağın düzenlemesi altında ve Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi Uzmanı UNHCR personeli ve gözetim sağlayan UNHCR ile birlikte Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi sürecinin doğrudan uygulanmasından ve yönetiminden uluslararası veya ulusal STK'lar sorumludur. Çocuk koruma STK'ları ayrıca Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi sürecine dâhil olan personel için çocuk koruma eğitimi desteği sağlayabilmektedir. Sahip olduğu yetki göz önüne alındığında UNICEF, ulusal çocuk koruma ve sosyal refah makamlarına daha fazla fayda sağlayabilmektedir. Çocukların bakımı ve korunması ile ilgili konulara dâhil olanlar veya UNHCR için üçüncü ülkeye yerleştirme sürecine dâhil olanlar gibi çıkar çatışması olabilecek kuruluşlar, katılımlarını açıklamalı ve nihai karar verme sürecinden muaf olmalıdır.
Vaka çalışanları	Vaka çalışanlarından normalde Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi paneline katılmaları istenmemektedir. Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi belgelerinin iyi hazırlanmış ve incelenmiş olduğu durumda vaka çalışanının Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi Paneli için kendi programlarının dışında zaman harcamasına ihtiyaç olmamalıdır. Ancak vaka çalışanlarının katılmasının kabul edilebilir ve uygulanabilir olduğu durumlarda vaka çalışanlarının yalnızca hazırladıkları vakaların değerlendirilmesi sırasında panelde bulunmalarını sağlamak iyi bir uygulama olacaktır. Panele katıldığı durumlarda vaka çalışanı; vakayı sunmalı, çocuğun savunucusu olarak hareket etmeli ve Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi paneli üyelerinin sorabileceği soruları yanıtlamalıdır. Vaka çalışanı, Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi panelinin oy kullanan bir üyesi değildir.
Diğer Uzmanlar (Gözlemciler)	Ev sahibi ve mülteci toplulukların üyeleri de dâhil olmak üzere bireyler, gerektiğinde bireysel vakalar için Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi panellerine gözlemci olarak katılmaya davet edilebilmektedir. Bu gibi durumlarda örneğin bir uzman, belirli bir vakayla ilgili özel bir uzmanlığa sahip olsa bile Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi panelinin bir parçası değildir. Bu gibi durumlarda Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi Uzmanı, kişinin Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi paneline katılmadan önce süreç hakkında bilgilendirilmesini ve Davranış Kuralları beyanını ve Gizlilik Taahhütnamesini imzalamış olmasını sağlamalıdır. Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi paneline katılan topluluk üyeleri hakkında daha fazla bilgi için aşağıya bakınız.

Topluluk üyelerinin Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneline dâhil etmesi

Mülteci ve ev sahibi toplulukların üyeleri de dâhil olmak üzere topluluk üyeleri, topluluğun daha iyi anlaşılmasının sağlanması için Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin parçası olmaya davet edilebilmektedir. Bir topluluk üyesi; gerekli becerilere, yetkinliklere ve niteliklere sahipse (yukarıdaki metin kutusuna bakın) ve nesnel analiz de topluluk üyesinin panele katılımında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını ortaya koyuyorsa kişi panele katılabilir.

Bir topluluk üyesi panele gözlemci ve 'diğer uzman' olarak katılacaktır. Bir gözlemci olarak topluluk üyesinin rolü, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinde çocuğun topluluğunu temsil etmek ve topluluğun kendi koruma mekanizmalarına ve çocuğun karşılaştığı belirli risklerin sosyal ve kültürel yönlerine dayalı bilgiler sağlamak olacaktır. Topluluk genellikle çocuk gelişimi ve çocuk koruma konusunda bilgi ve uzmanlığa sahip bireyleri içerecektir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli toplantısına katılmaya davet edilen topluluk üyesi, "uzman" sıfatıyla çocuğun durumu ve Yüksek Yararın Belirlenmesi tavsiyesi hakkında böyle bir uzman görüşü sunması için çağrılabilmektedir.

Topluluk üyelerinin de katılımıyla sürecin bütünlüğünü ve gizliliğini korumak ve katılımcının güvenliğini sağlamak için Bölüm 5.1: Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi Sürecine İlişkin Görevler ve Sorumluluklar'da listelenenlere ek koruma güvencelerinin alınması gerekecektir. Bunlar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- Anonim Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci, diğer bir deyişle çocuğun kimliğinin tespit edilememesi için çocuğun adının ve diğer kişisel verilerin Yüksek Yararın Belirlenmesi raporundan çıkarılması.
- Daha geniş kapsamdaki topluluğun ve çocukların Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline topluluk katılımını nasıl değerlendirdiğini ve sonuç olarak hangi seçeneklerin en uygun olabileceğini anlamak için istişareler yapılması.
- Katılan belirli topluluk üyeleri için toplumsal cinsiyet, dini ve etnik köken açısından bir dengenin olmasını ve bu dengenin vaka yüküne yansıtılmasını sağlamak.
- Önerilen panel üyeleri için referans kontrolleri yapılması.

Bir topluluk üyesinin Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline katılmasının uygun görülmemesi veya gerekli beceri, yetkinlik ve niteliklere sahip olmaması durumunda bu topluluk üyesinin uzmanlığı, panel üyelerinin değerlendirmesine yazılı bir beyan sunulması yoluyla dâhil edilebilmektedir. Bu yazılı beyan, mevcut bulunan panelde eksik olan ancak bilinçli bir karar vermenin sağlanması için gerekli görülen ülke bağlamına ilişkin bilginin temin edilmesini amaçlayacaktır. Kararla alakalı oldukları durumlarda topluluk üyelerinin görüşleri ve kültürel değerlendirmelerin analizi de Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunun kendisine dâhil edilebilmektedir.

UNHCR içindeki diğer birimlerden çalışanların Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerine dâhil edilmesi

Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerinin multidisipliner yapısı, panellerin amacına ulaşılması için bir temeldir; bu nedenle birçok durumda UNHCR'nin çocuk koruma veya koruma dışındaki fonksiyonel birimlerinden personelin panellere katılması gerekli ve değerlidir. Bu, özellikle de söz konusu kararın personelin uzmanlık alanlarıyla alakalı olduğu durumlarda geçerlidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin herhangi diğer üyesinde geçerli olduğu gibi Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerine katılan diğer UNHCR personeli de gerekli eğitim, yetkinlik ve niteliklere sahip olmalıdır. Bu personel, aynı zamanda nesnel ve tarafsız olmaları ve belirli bir çözümü savunmak yerine çocuğun yüksek yararını bütünsel olarak dikkate almaları da dâhil olmak üzere Bölüm 5.2.1: Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin amacı'nda belirlenen ilkeleri takip etmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli nin tüm üyelerinin, uzmanlık alanları doğrultusunda çocuğun yüksek yararına ilişkin değerlendirme ve objektif ve tarafsız bir katkı sağlamasını ve olası herhangi bir çıkar çatışmasından kaçınılmasını sağlamak için bu güvenceleri ve standartları sürdürmek önemlidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi de dâhil olmak üzere Yüksek Yarar Prosedürü ve diğer mülteci koruma süreçleri arasında ayrım yapılması ihtiyacına ilişkin arka plan, Bölüm II: Giriş'te açıklanmıştır.

Alternatif Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelleri

Belirli operasyonel bağlamlarda burada listelenen kriterlere dayalı olarak bir Panel oluşturmak mümkün olmayabilmektedir. Örneğin, bir operasyon alanında farklı disiplinlerden yeterli sayıda kalifiye Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli katılımcısı olmayabilmektedir. Sağlıklı bir panel oluşturabilmek için çok ülkeli veya bölgesel Yüksek Yararın Belirlenmesi seçenekleri araştırılabilir ve farklı operasyonel alanlardan veya ülkelerden temsilciler ortak panel tartışmalarına uzaktan katılabilir. Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin yüz yüze yürütülmesindense çok disiplinli vasıflı personeli ve usule ilişkin güvenceleri desteklemek daha önemlidir. Aynı zamanda, mümkün olduğunda uzaktan yürütülecek bir Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli, geçici bir çözüm olarak kullanılmalı ve bu türdeki bir panel; yerel bir çözüm yolunda ilerleyen, ana hatları çizilmekte olan bir geçiş stratejisi olmalıdır. [137]

[137] Daha fazla bilgi için bkz. *UNHCR Acil Durum El Kitabı*, şu adreste mevcuttur: https://emergency.unhcr.org/entry/43381/child-protection

Belirli durumlarda Çocuğun yüksek yararına zamanında harekete geçilmesini sağlamak için indirgenmiş veya değiştirilmiş bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli ile sonuçlanan kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri gerekli olabilmektedir (bkz. Bölüm 5.4: Yüksek Yararın Belirlenmesi İçin Kolaylaştırılmış Karar Alma Prosedürleri).

5.2.3 Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli prosedürleri

Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin prosedürleri, operasyona özel YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde tanımlanmalıdır (bkz. Bölüm 3.4.2: Yüksek Yarar Prosedürü için Standart Operasyonel Prosedürlerinin Geliştirilmesi). Bir vaka, Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline sunulmasından hakkında bir karara varılmasına kadar devam eden süreçte mümkün olduğu ölçüde aynı Panel üyeleri tarafından incelenmelidir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi veya Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , vaka çalışanı tarafından sunulan vakaların incelemesini tamamladığında ve vakaların Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline sunulması gerektiği sonucuna vardığında Yüksek Yararın Belirlenmesi panel üyelerinin katılımını talep eden bir davetiye göndermelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneline yönelik davetlerin panel toplantısından en az iki hafta önce gönderilmesi iyi bir uygulama olacaktır. Operasyonel bağlama bağlı olarak panel üyeleri tarafından daha kısa bir zaman dilimine karar verilebilmekte olup diğer bağlamlarda acil durumlarda olağanüstü toplantı kapsamı ile sabit bir program üzerinde anlaşmaya varılabilmektedir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Yüksek Yararın Belirlenmesi panel toplantısından en az bir hafta önce panel üyeleri tarafından incelenmek üzere toplantıda sunulacak Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporlarının (ideal olarak anonimleştirilmiş) kopyalarını panel üyeleriyle paylaşmalıdır (güvenli ve etik bilgi paylaşımı hakkında daha fazla bilgi için bkz. Bölüm 3.5: Yüksek Yarar Prosedürü İçin Bilgi Yönetimi). Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinden Yüksek Yararın Belirlenmesi panel toplantısından önce tüm bireysel Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporlarını bütünüyle incelemeleri istenmektedir. Genel olarak iki saati aşmaması koşuluyla bir panel toplantısında altı ila sekizden daha fazla sayıda vaka değerlendirilmemelidir. Ancak operasyonlar, operasyonel veya lojistik kısıtlamalara bağlı olarak daha fazla sayıda vakayı değerlendirmeyi veya daha uzun süreli toplantılar düzenlemeyi seçebilmektedirler.

© UNHCR/Areez Tanbeen Rahman

Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli Toplantıları Kapsamında Karar Alma Adımları

1. **Vakayı sunun:** Her vaka için vakaya aşina olmaları koşuluyla vaka çalışanı veya Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından seçeneklerin ve tavsiyelerin kısa bir özeti sunulmalıdır. Vaka yönetimine dâhil olmamaları sebebiyle Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyeleri (Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecindeki karar vericiler), sağlam bir karar verebilecek konumda olmak için her bir vakaya aşina olma konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir.
2. **Panel üyeleri tarafından yürütülecek tartışma:** Panel, Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunda vaka çalışanı tarafından yapılan seçenekleri ve önerileri tartışmalıdır. Her bir Panel üyesinin kendi uzmanlıklarına dayalı olarak görüşlerini paylaşma olanağına sahip olması önemlidir. Çoğu durumda tartışma, 10-15 dakikadan fazla sürmemelidir.
3. **Panel üyeleri tarafından karar alınması:** Panel, öneriyi onaylama veya reddetme konusundaki nihai kararına ve ayrıca takip eylemlerine oy birliği ile ulaşmaktadır. Yetersiz bilgi, güvenilirlik sorunları veya çocuk için en iyi seçenek konusunda panel üyeleri arasında yaşanan anlaşmazlık nedeniyle herhangi bir karara varılamazsa bu durum, Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunun "Panel tarafından yapılan yorumlar" bölümüne kaydedilmeli ve karar ertelenmelidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının ertelendiği durumlarda, panel, toplanacak olan ek bilgiler ve revize edilecek olan Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunun panelde yeniden incelenmesi için bir zaman çizelgesi oluşturmalıdır. Herhangi bir fikir birliğine varılamayan istisnai durumlarda vaka, Yüksek Yararın Belirlenmesi tavsiyesinin uygulanmasını onaylama ve denetleme yetkisine sahip olan UNHCR Kıdemli Koruma Görevlisine[138] sevk edilmelidir. Kıdemli Koruma Görevlisinin çocuk koruma deneyimi olmaması durumunda Kıdemli Koruma Görevlisi, ek teknik destek için bölgesel çocuk koruma temsilcisine veya UNHCR Genel Merkezindeki Uluslararası Koruma Birimi'ne danışabilmektedir.
4. **İmza:** Panel üyeleri tarafından Yüksek Yararın Belirlenmesi tavsiyesi hakkında bir karar alındığında panel üyeleri, Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporu'nun imza sayfasını imzalamalıdır. Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli toplantısını kapatmadan önce Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunun 3. Bölümünün, tüm tavsiyelerin belgelenmesi ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli üyelerinin imzaları ile birlikte eksiksiz olarak doldurulduğundan emin olmalıdır.

5.2.4 Birden fazla yerde Yüksek Yararın Belirlenmesi panellerinin kurulması

Operasyonel bağlama bağlı olarak Yüksek Yararın Belirlenmesi panelleri, Ülke Ofisinde veya bir Alt Ofiste tek bir merkezi panel tarafından veya saha konumlarında birden fazla Yüksek Yararın Belirlenmesi alt paneli tarafından koordine edilebilmektedir. Bu, özellikle Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektiren çok sayıdaki çocukla çalışırken geçerlidir. Yüksek Yararın Belirlenmesi alt panellerinin oluşturulduğu durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinde tutarlılığı ve koordinasyonu sağlamak, Yüksek Yararın Belirlenmesi ana panelinin Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün veya Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörünün sorumluluğundadır. Yüksek Yararın Belirlenmesi alt panellerinin oluşturulması ister UNHCR ister ortaklardan olsun yalnızca çocuk koruma konusunda ilgili uzmanlığa sahip personel mevcut olduğunda tavsiye edilmektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi alt panelleri, Yüksek Yararın Belirlenmesi ana panelinin Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü /Koordinatöründen düzenli olarak rehberlik ve destek almalıdır. Operasyonel bağlama ve YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerine bağlı olarak vaka çalışanının Yüksek Yararın Belirlenmesi raporları, sahadaki/alt ofisteki Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından incelenebilmekte veya Şubedeki Yüksek Yararın Belirlenmesi Koordinatörü tarafından incelenmek üzere gönderilebilmektedir.

[138] Kıdemli Koruma Görevlisinin bulunmadığı operasyonlarda vaka, en kıdemli koruma personeline -Temsilci Yardımcısı (Koruma) gibi- sevk edilmelidir

5.3 YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ İÇİN KOLAYLAŞTIRILMIŞ KARAR ALMA PROSEDÜRLERİ

Bölüm Özeti

Neden:

- Bazı durumlarda çocuğun yüksek yararına zamanında harekete geçilmesini sağlamak için kolaylaştırılmış bir karar alma prosedürü gerekli olabilmektedir. Kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri, yalnızca belirli durumlarda kullanılabilir.

Nasıl:

- Kolaylaştırılmış Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin kullanıldığı durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin tüm kilit güvenceleri, bir istisna dışında sürdürülmelidir: karar verme sürecinin basitleştirilmesi.
- Karar verme süreci, (i) panel üyeliğini indirgeyerek veya uyarlayarak ya da (ii) paneli çocuk koruma uzmanlığına
  (ii) sahip birİnceleme Yetkilisiyle değiştirerek basitleştirilebilmektedir.
- Çocuk için risklerin en aza indirilmesi amacıyla Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış prosedürlerin diğer koruma teminatlarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

5.3.1 Kolaylaştırılmış Karar Alma Prosedürleri Ne Zaman Kullanılmadılıdır

Kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri, yalnızca pratik sınırların ve zaman kısıtlamalarının UNHCR ve/veya ortakların tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yürütme kapasitesini sınırladığı istisnai durumlarda kullanılmalıdır. Münferit çocuk veya aynı özellikleri paylaşan (etnik köken, menşe bölgesi ya da benzer bakım düzenlemeleri gibi) bir grup çocuğun yüksek yararını belirlemek için net göstergeler bulunan istisnai durumlarda kalıcı çözüm veya geçici bakım düzenlemeleri kararları alınırken kolaylaştırılmış Yüksek Yararın Belirlenmesi usulleri kullanılabilmektedir. Bu gibi durumlarda Bölüm 3.2.2: Belirleme'de ayrıntıları verilen risk seviyeleri ve kırılganlık kriterleri, Yüksek Risk Belirleme Aracı,[139] operasyona özel kontrol listeleri veya diğer süreçler; hangi çocukların -yüksek risk altındaki çocuklar gibi- tam Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirebileceğini ve hangi çocuklar için kolaylaştırılmış bir prosedürün uygun olacağını belirlemek için uygulamaya konulmalıdır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi gerekli olduğunda, kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci aşağıdaki durumlarla sınırlandırılmalıdır:

- Vakanın karmaşıklığına bağlı olarak aile birleşmesi (bkz. Bölüm 3.8.1: Ailenin Kayıp Araştırması, Aile Birleşimi ve Yüksek Yarar Prosedürü)
- Çocuğa daha fazla zarar gelmesini önlemek için acil müdahale gerektiren durumlar, örneğin tıbbi veya koruyucu acil durumlar nedeniyle.
- Pratik kısıtlamaların UNHCR ve ortaklarının tam Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci uygulama kapasitesini sınırladığı, çok sayıda refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuğun kısa bir süre içinde ani hareket ettiği durumlarda.
- UNHCR Uluslararası Koruma Birimi'nin anlaşmasına tabi olan diğer istisnai durumlar.

[139] Yüksek Risk Belirleme Aracı.

Kolaylaştırılmış usullerin uygun olduğu standart durumlara ilişkin örnekler şunları içermektedir: Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerinin henüz uygulanmadığı çok sayıda refakatsiz çocuk için gönüllü geri dönüş veya aile birleşmesinin kısa vadede kalıcı bir çözüm olarak değerlendirildiğinde; veya refakatsiz bir çocuğun acil bir üçüncü ülkeye yerleştirme müdahalesi gerektiren bir koruma veya tıbbi acil durumu bulunduğunda. Kolaylaştırılmış usuller, henüz tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin oluşturulmadığı acil durum operasyonlarında acil durumlar için de kullanılabilmektedir. Genel bir kural olarak, kolaylaştırılmış karar alma prosedürleri, yalnızca pratik sınırların ve zaman kısıtlamalarının UNHCR ve/veya ortakların tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini yürütme kapasitesini sınırladığı istisnai durumlarda kullanılmalıdır.

5.3.2 Kolaylaştırılmış Prosedürlerin Oluşturulması

Kolaylaştırılmış bir prosedürün oluşturulması, kolaylaştırılmış bir prosedürün ne zaman uygulanabileceğini ve kolaylaştırılmış prosedürün formatını belirlemek için bir dizi kriter üzerinde anlaşmaya varmakla başlamaktadır. Bölüm 3.2.2: Tespit'de açıklanan "risk seviyeleri" ve "kırılganlık" kriterleri, önemli bir referans noktası olacaktır. Kolaylaştırılmış bir prosedürün oluşturulmasına yönelik teklifler, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü tarafından Ofis Yöneticisine veya Kıdemli Koruma Görevlisine (ülke düzeyindeki süreçler söz konusu olduğunda) sunulmalı ve teklifler vaka çalışanları, UNHCR Koruma personeli ve diğer ilgili ortaklarla yapılan istişarelere dayalı olmalıdır. Kolaylaştırılmış bir prosedür oluşturma kararı, Ofis Yöneticisinin veya Kıdemli Koruma Görevlisinin tavsiyesi temelinde UNHCR Temsilcisi veya Temsilci Yardımcısı tarafından alınacaktır.

Kolaylaştırılmış usuller iki şekilde olabilmektedir: (i) panel üyelerinin azaltılması veya uyarlanması; veya (ii) panelin çocuk koruma uzmanlığına sahip bir İnceleme Yetkilisi ile değiştirilmesi.

Panel üyeliğini azaltmak veya uyarlamak, panel üye sayısını iki üyeye (bir veya daha fazla UNHCR personeli içerebilir) düşürmeyi veya panel üyelerinin uzaktan katılımını içerebilmektedir. Bu iki (veya daha fazla) personelden biri, Yüksek Yararın Belirlenmesi toplantılarına başkanlık etmek üzere Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü olarak atanmalıdır. Benzer vaka geçmişine sahip çok sayıda çocuk için Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin yürütülmesi durumunda (örn. refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların grup halinde gönüllü olarak menşe ülkelerine geri gönderilmesi durumunda) vakalar özetlenebilmekte ve panele tablo şeklinde sunulabilmektedir.

İndirgenmiş veya uyarlanmış panel üyeliği kullanılarak kolaylaştırılmış bir prosedür oluşturulması konusunda anlaşmaya varıldığında Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü ; kısa sürede toplantıya hazır olan panel üyelerini belirleyecek, prosedürü açıklayacak ve gerektiğinde panel üyelerinin toplantılara uzaktan katılımı için uygun iletişim araçlarını belirleyecektir. Ayrıca vaka çalışanları ve koruma personeli ile istişare içinde
Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecinin ne zaman kullanılacağına ilişkin operasyona özel bir kontrol listesi ve panele sunulacak vakaları özetlemek için (benzer vaka geçmişine sahip çok sayıda vakayı içeren) bir vaka listesi tablosu geliştirecektir.

İndirgenmiş veya uyarlanmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi panelinin toplantıya çağrılmasının mümkün olmadığı durumlarda UNHCR, paneli çocuk koruma konusunda uzmanlığa sahip bir İnceleme Yetkilisi ile değiştirebilmektedir. Bu görevli, ofisteki en kıdemli koruma personeli olmalı ve çocuk koruma konusunda uzmanlığa sahip olmalıdır.

Vaka çalışanı, vaka değerlendirmelerinden ve dokümantasyondan sorumludur ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunu ve tavsiyelerini (indirgenmiş panelin) Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne veya inceleme yetkilisine/yetkililerine sunmaktadır. Uyarlanmış Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli/inceleme görevlisi/görevlileri, üzerinde anlaşmaya varılan bir zaman çerçevesi doğrultusunda vaka çalışanına vakalar hakkında geri bildirim sağlamalıdır. Uyarlanmış Yüksek Yararın Belirlenmesi Panelinin üyeleri veya İnceleme Yetkilisi/görevlileri, Yüksek Yararın Belirlenmesi kararlarının sonuçlandırılmasından sorumlu olacak ve Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü de kararların uygulanmasını denetleyecektir. Yüksek Yararın Belirlenmesinin Yüksek Yarar Prosedürünün bir parçası olması sebebiyle Yüksek Yarar Değerlendirmesi formları da dâhil olmak üzere mevcut YYP hizmetlerinin, kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesinin sürecini gerektiren durumdaki değişiklikten önce kurulmuş ve işlevsel olabileceğini burada hatırlamak önemlidir. Önceden var olan herhangi bir bilgi veya prosedür, karar verme ve kolaylaştırılmış usullerin geliştirilmesine bilgi sağlayabilir.

Kolaylaştırılmış prosedürler, YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinde tanımlanmalı ve ifade edilmelidir.

Münferit çocuklar/acil vakalar kapsamında kolaylaştırılmış bir prosedürün uygulanmasına ilişkin adımlar

- Bir vaka çalışanının özel koruma durumu acil olan ve kolaylaştırılmış prosedürün kullanılmasını gerektiren bir çocuğu belirlemesini takiben vaka çalışanı, vakayı Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörüne sevk etmektedir. UNHCR Temsilcisi veya Ofis Yöneticisi, kolaylaştırılmış bir prosedür oluşturmaya karar vermektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , kontrol listesi aracılığıyla vakayı incelemekte ve devam edip etmeyeceğini teyit etmektedir.
- Karar devam etmeme yönündeyse vaka, Yüksek Yararın Belirlenmesine dair standart süreci takip edecektir.
- Karar kolaylaştırılmış bir prosedürle devam etme yönündeyse vaka çalışanı, Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunu tamamlamak için gereken ek bilgilerin toplanmasına öncelik vermektedir. Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporu, kolaylaştırılmış prosedüre geçilmesi kararından sonra en geç 48 saat içinde sunulmalıdır.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , toplantıya katılabilecek olan panel üyelerini vakayı gözden geçirmeleri için eş zamanlı olarak çağırmaktadır. Panelin uzaktan toplanması durumunda Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , iletişim araçlarının kararlaştırılmasını ve toplantıyı kolaylaştırmak için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktadır.
- Vaka çalışanı Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunu teslim ettikten sonra Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , raporun incelenmesine ve ideal olarak raporun teslim alınmasından sonraki 24 saat içinde panele sunulmasına öncelik vermektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli (veya kısaltılmış veya uyarlanmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli uygun olmadığında Yüksek Yararın Belirlenmesi İnceleme Yetkilisi) tavsiyelere ilişkin bir karar vermektedir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , vaka çalışanı aracılığıyla takibi başlatmaktadır.

Çok sayıda çocuk olması durumunda kolaylaştırılmış bir prosedürün uygulanmasına ilişkin adımlar

- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , operasyonel düzeyde geliştirilecek kontrol listesine dayalı olarak çok sayıda çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesi sürecine ihtiyaç duyduğuna karar verir. UNHCR Temsilcisi veya Ofis Yöneticisi, kolaylaştırılmış bir prosedür oluşturmaya karar verir.
- Vaka çalışanları, her çocuğun vakası hakkında bilgi toplamak ve önerilen bir planın belirli sonuçlarını değerlendirmek için hızla harekete geçirilir. Vaka çalışanları, tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirebilecek diğer olası sorunları dikkatlice kontrol etmeli ve değerlendirmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü , atanan bir vaka çalışanı veya Koruma Görevlisi; her çocuk için vaka bilgilerini özet bir vaka listesi tablosunda derlemelidir. Belirli koruma sorunları olan vakalara özel dikkat gösterilmesi önemlidir çünkü bu tür vakalar, tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci için sevk edilmelidir.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü paneli davet eder, bağlama genel bir bakış sunar ve özet tabloyu dağıtır.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli (veya indirgenmiş veya uyarlanmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli uygun değilse İnceleme Yetkilisi) tavsiyeler hakkında bir karar verir.

Yüksek Yararın Belirlenmesi İçin Kolaylaştırılmış Prosedürlere İlişkin Ek Önlemler

Çocuk için risklerin en aza indirilmesi amacıyla Yüksek Yararın Belirlenmesi için kolaylaştırılmış prosedürlerin diğer koruma teminatlarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Bu istisnai durumlarda sürdürülecek usule yönelik temel güvenceler ve prosedürler şunlardır:

- Kolaylaştırılmış Yüksek Yararın Belirlenmesi süreçlerinin yürütülmesine izin verilmesine ilişkin resmi karar, Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün (ve varsa, çocuk koruma konusunda deneyimli ortak personelinin) tavsiyesi temelinde ve Yüksek Yarar İlkesi'ne göre UNHCR Ofis Yöneticisi tarafından alınmalıdır.
- Kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci kullanma kararı, refakatçisi olmayan ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların ve risk altındaki diğer çocukların durumunu özetleyen bir değerlendirmeye veya durum analizine dayanmalıdır. Bu analiz, hangi çocukların tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine ihtiyaç duyduğunu ve hangilerinin uygun şekilde kolaylaştırılmış bir Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecine sahip olabileceğini belirlemektedir.
- Hangi çocukların tam bir Yüksek Yararın Belirlenmesi süreci gerektirebileceğini ve kolaylaştırılmış bir prosedürün kimler için uygun olacağını belirlemek için operasyona özel kontrol listeleri kullanılabilir.
- UNHCR'nin bir personeli veya bir ortak kuruluş, Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini gerektiren çocuklara dair vaka yükünü denetlemekten sorumludur.
- Her çocukla görüşme yapılmalı, ilgili çocuk koruma uzmanlığına sahip bir çocuk koruma personeli tarafından bireysel bilgiler toplanmalı ve Yüksek Yararın Belirlenmesi raporunda belgelenmelidir.
- Karar, tavsiyeler ve diğer ilgili belgeler dâhil olmak üzere her bir Yüksek Yararın Belirlenmesi raporu, ayrı bir dosyada tutulmalıdır.
- Tercihen farklı kurumlardan (UNHCR, çocuk koruma kuruluşu personeli ve/veya sosyal refah/çocuk koruma makamları) en az iki personel katılmalıdır.
- Personel; geri dönüş ülkesine veya üçüncü ülkeye varışta izlemeye ilişkin düzenlemeler, seyahat sırasında refakat etme, ayrılış gününde Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının nihai doğrulaması, geri dönüş ülkesinde veya üçüncü ülkede bakım düzenlemelerinin izlenmesi ve gözden geçirilmesi dâhil olmak üzere kararın izlenmesi ve uygulanması için koordineli bir yanıt geliştirmelidir.
- Personel; kolaylaştırılmış Yüksek Yararın Belirlenmesi sürecini düzenli olarak izlemeli ve değerlendirmeli, olası eksiklikleri belirlemeli ve gerektiğinde stratejiyi gözden geçirmelidir.

5.4 YÜKSEK YARARIN BELİRLENMESİ KARARININ YENİDEN AÇILMASI

Bölüm Özeti

Neden:

- Bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının onaylanmasından sonra yeniden açılması gerekli olabilmektedir. Bunun başlıca nedenleri şunlardır:
    - Başarılı kayıp araştırma veya yeni kanıtların ortaya çıkması gibi ilk kararı değiştirebilecek koşullarda görülen önemli değişiklikler
    - Yüksek Yararın Belirlenmesi makul bir zaman diliminde uygulanamamış olması. Tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler bağlamında bu süre, Yüksek Yararın Belirlenmesine dair ilk karardan sonraki bir yılı geçmemelidir.
    - Çocuğun ebeveynlerinden ayrılmasının ardından, çocuğun veya çocuğun ebeveyninin veya vasisinin talebi üzerine

Nasıl:

- Bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılıp açılmayacağını belirlerken çocuğun mevcut durumunu ve herhangi bir değişikliğin Yüksek Yararın Belirlenmesi gerektirip gerektirmediğini değerlendirmek için bir Yüksek Yarar Değerlendirmesi yapılmalıdır.
- Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün yeni bir Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütülmesi gerektiğine karar vermesi durumunda vaka yeniden açılacak, vaka çalışanı tarafından yeni bir Yüksek Yararın Belirlenmesi raporu hazırlanacak ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneli tarafından müzakere edilmesi için sunulacaktır.

5.4.1 Yüksek Yararın Belirlenmesi Kararının Yeniden Gözden Geçirilmesi

Bir vakanın maddi koşullarındaki değişiklikler veya öngörülemeyen durumlar nedeniyle Yüksek Yararın Belirlenmesine dair bir kararın uygulanamaması veya uygulamasının gecikmesi, ilk kararın gözden geçirilmesini gerektirebilir. Bu, çocuğun mevcut durumunun dikkate alınmasına ve Yüksek Yararın doğru bir şekilde belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Koşullardaki Önemli Değişiklikler

Çocuğun durumunu çevreleyen koşullardaki önemli değişiklikler, Yüksek Yararın Belirlenmesi Paneli tarafından daha önce alınan Yüksek Yararın Belirlenmesine dair ilk kararı etkileyebilir. Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılmasının gerekli olacağını düşündürebilecek önemli değişiklikler, şunları içermektedir:

- Çocuğun, ebeveynlerinin veya bakım sağlayan kişinin görüşlerindeki değişiklikler. Çocuğun olgunluğu, çocuk geliştikçe bir yıl boyunca önemli ölçüde değişebileceğinden ve çocuk ile ebeveyn, bakım sağlayan kişi veya aile arasındaki ilişki zaman içinde değişebileceğinden dolayı bunun yeniden değerlendirilmesi özellikle önemlidir.
- Aile üyelerinin veya çocuğa yakın diğer kişilerin sığınma ülkesinden veya önerilen üçüncü kabul ülkesinden herhangi bir şekilde ayrılması veya sığınma ülkesine veya önerilen üçüncü kabul ülkesine varması. Üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında, Mülteci Üçüncü Ülkeye Yerleştirme Formunda listelenen kişilere özellikle dikkat edilmelidir.
- Çocuğu etkileyen koruma risklerindeki değişiklikler veya Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının onaylanmasından bu yana meydana gelen yeni koruma olayları, ör. cinsel istismar veya cinsel saldırı vakası, ailede fiziksel şiddet vakaları vb.
- Yüksek Yararın Belirlenmesine dair ilk karardan farklı bakım düzenlemeleri (örneğin, ilk Yüksek Yararın Belirlenmesinde belirtilen bakım sağlayıcı artık çocuktan sorumlu olan yetişkin değilse veya çocuğa yönelik sorumluluktan vazgeçme niyetindeyse).
- Çocuğun diğer kalıcı çözümlere erişiminde yaşanan herhangi bir önemli değişiklik, ör. yerel entegrasyonu daha büyük bir olasılık haline getiren ulusal hizmetlere erişim veya üçüncü ülkeye yerleştirme fırsatlarında değişiklik.
- Ailenin kayıp araştırması başarılı olduysa ve aile birleşmesi mevcut bir seçenek olarak kabul edilebilirse.

Yeni bilgiler veya tutarsızlıklar

Bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, ilk Yüksek Yararın Belirlenmesi değerlendirmesi sırasında elde edilmemiş yeni bilgilerin keşfedilmesiyle de yeniden açılabilmektedir. Buna, Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının makul bir zaman çerçevesi içinde uygulanmasının mümkün olmayacağını gösteren yeni bilgiler veya mevcut bilgilerin yeniden değerlendirilmesi dâhildir.

Ayrıca, Yüksek Yararın Belirlenmesinde tutarsızlıklar tespit edilebilir. Örneğin, bazı durumlarda çocuk veya diğer ilgili aile/topluluk üyesi, ilgili bilgileri başlangıçta vaka görevlisinden saklamış olabilmektedir. Tutarsız bilgiler; belgelenen tutarsızlıkların açıklamalarıyla birlikte araştırılmalı,

onaylanmalı ve düzeltilmelidir. Bir çocuğun üçüncü ülkeye yerleştirme için sevk edildiği ve üçüncü ülkeye yerleştirme görüşmesinin yapıldığı durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesi görüşmesinde belgelenen bilgiler, Üçüncü Ülkeye Yerleştirme Kayıt Formu'ndaki bilgilerle tutarsız olabilmektedir. Vaka çalışanının iki belge arasındaki önemli tutarsızlıkları fark etmesi durumunda tutarsız bilgileri netleştirmek için çocuk ve bakım sağlayıcılarla yeniden görüşme yapmak, (üçüncü ülkeye yerleştirme personelinin sevki üzerine) çocuk koruma vaka çalışanının sorumluluğundadır. Yeni bilgiler yeni bir Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunda ele alınmalıdır.

Küçük olgusal tutarsızlıkların normal olduğunu ve bakım sağlayıcıların veya çocukların Yüksek Yararın Belirlenmesi süresince yeni bilgiler keşfedebileceğini veya ek bilgileri hatırlayabileceğini belirtmek önemlidir. Bunlar, Yeniden Yerleşim Kayıt Formunda açıklığa kavuşturulabilmekte ve güncellenebilmektedir. Yalnızca Yüksek Yararın Belirlenmesinin sonucunu potansiyel olarak değiştirebilecek önemli tutarsızlıkların tespit edilmesi durumunda çocukla tamamen yeniden görüşme yapılması gerekli olacaktır. Önemli bir tutarsızlık, daha önce adı geçmeyen bir akrabanın varlığı veya onunla temas gibi koşullarda önemli bir değişikliği temsil eden bir farklılık olacaktır.

Uygulanmayan tamamlayıcı yol kararları içeren Kalıcı Çözüm

Tamamlayıcı yollar da dâhil olmak üzere kalıcı çözümler bağlamında, aşağıdaki durumlarda Yüksek Yararın Belirlenmesine ilişkin bir kararın incelenmesi dikkate alınmalıdır:

- Çocuğun diğer çözümlere erişiminde önemli bir değişiklik olması,
- Aile üyelerinin veya çocuğa yakın diğer kişilerin Yüksek Yararın Belirlenmesi kararında yer alan tavsiyeyi etkileyebilecek bir şekilde sığınma ülkesine/ülkesinden, önerilen üçüncü ülkeye/ülkeden veya geri dönüş ülkesine/ülkesinden herhangi bir şekilde varması/ayrılması; ve/veya
- Yüksek Yararın Belirlenmesine ilişkin orijinal panel kararının tarihinden bu yana bir yıldan fazla zaman geçmesi.

Çocuğun veya ebeveynin, bakım sağlayıcının veya vasinin talebi üzerine Yüksek Yararın Belirlenmesine ilişkin kararın yeniden gözden geçirilmesi

Çocuğun ebeveynlerinin rızaları olmamasına rağmen ebeveynlerinden ayrı düşmesine ilişkin bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı, çocuğun vasisinin (veya vasi yoksa çocuk tarafından) veya ebeveyn hakları sahiplerinin talebi üzerine yeniden açılabilmektedir.
Ebeveyn haklarına ilişkin nihai karar yetkisi, yetkilendirilmiş devlet yetkililerine ait olmakla birlikte UNHCR, çocuğun vasisi veya ebeveynleri tarafından talep edilmesi halinde alınan önlemleri, ilk kararı etkileyebilecek yeni gerçekler, kanıtlar veya yasal hususlar temelinde gözden geçirmelidir. YYP için Standart Operasyonel Prosedürlerinin bu tür incelemelerin genişletilmiş bir panel veya önceki
kararı verenden farklı kompozisyondaki bir panel tarafından ele alınacağını öngörmeleri önerilmektedir. Ebeveynlerin ve vasinin, önceki Yüksek Yararın Belirlenmesi sırasında panele sunulan belgelere erişimi sağlanmalıdır.

5.4.2 Yüksek Yararın Belirlenmesi Kararının yeniden açılmasına dair prosedürler

Bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılması normalde Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün sorumluluğundadır. Öneriler makul bir süre içinde uygulanmadıysa bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararı yeniden açılabilmektedir (özellikle kalıcı çözümler için bir yıllık süre, referans noktasıdır). Bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılıp açılmayacağını belirlerken çocuğun mevcut durumunu incelemek için bir vaka değerlendirmesi yapılmalıdır. Çocuğun güncellenmiş koşulları, Yüksek Yararın Belirlenmesi rapor formatında veya alternatif olarak operasyonun

Yüksek Yarar Değerlendirmesi şablonunda belgelenmelidir. [140] Bu rapor, bir Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılması gerekip gerekmediğini veya ilk tavsiyelerin sürdürülmesi gerekip gerekmediğini gözden geçirmek için kullanılacaktır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılmasını gerektirecek koşullarda bir değişiklik olup olmadığını değerlendirirken vaka çalışanı çocukla, koruyucu aile/vasilerle ve ebeveynler/akrabalarla yeniden görüşmeli ve mümkün olduğunda bir ev ziyareti gerçekleştirmelidir. İlk Yüksek Yararın Belirlenmesi Raporunu hazırlayan asıl personelin güncellenmiş vaka değerlendirmesini üstlenmesi tercih edilmektedir. Değerlendirme, Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılıp açılmayacağını belirleyecek olan Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü ile paylaşılmalıdır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörü aşağıdaki sonuçlara varırsa Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının yeniden açılmasına gerek yoktur:

- Yüksek Yararın Belirlenmesi kararından bu yana çocuğun durumunda, görüşlerinde veya koşullarında veya çocuğun yeniden yerleştirildiği kişilerin ve/veya çocuğun katılacağı ebeveynlerin/akrabaların durumlarında önemli bir değişiklik olmamıştır; ve/veya
- Yüksek Yararın Belirlenmesi kararının makul bir süre içinde uygulanmasının mümkün olmayacağına inanmak için hiçbir neden bulunmamaktadır.

Yüksek Yararın Belirlenmesi Süpervizörünün yeni bir Yüksek Yararın Belirlenmesi yürütülmesi gerektiğine karar vermesi durumunda yeni bir Yüksek Yararın Belirlenmesi raporu hazırlanmalı ve Yüksek Yararın Belirlenmesi paneline müzakere için sunulmalıdır.

[140] Yüksek Yarar Prosedürleri Araç Kutusuna şu adresten erişilebilir: www.unhcr.org/handbooks/biptoolbox

UNHCR
The UN Refugee Agency

© Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2021